అథ ఏకాదశోऽధ్యాయః

భగవతః పద్మాదికారితపరిణయార్హమఙ్గళాభిషేకక్రమః

జనకః -

తతః కిమకరోత్కృష్ణః శ్రీనివాసస్సతాంగతిః ।
తన్మమాచక్ష్వ భగవన్! విస్తరేణ మహామునే! ॥ 1

శతానన్దః -

శ్రీలక్ష్మీసహితశ్శ్రీమాన్ శ్రీనివాసః పితామహమ్ ।
అబ్రవీత్ప్రీతమనసా ప్రయుఞ్జానః ప్రయోజనే ॥ 2

శ్రీనివాసః -

కర్మాణి పుత్ర! కార్యాణి కురు శీఘ్రమతన్ద్రితః ।
స తద్వచనమాకర్ణ్య ససన్తోషః పితామహః ॥ 3

కటాహభాణ్డనిచయం ఆనేతుం ప్రేషయత్సురాన్ ।
గరుడప్రముఖాన్ వీరాన్ నారాయణపరాయణాన్ ॥ 4

తే తస్య వచనం శ్రుత్వా క్షణేన గరుడాదయః ।
కటాహాదీన్ గృహీత్వాऽథ సమాజగ్మురనేకధా ॥ 5

అపూరయత్తతస్తేషు స వాయుః సలిలాధిపః ।
సుగన్ధం తోయనిచయం దివ్యతీర్థోద్భవం శుభమ్ ॥ 6

తత స్సర్వా స్సువాసిన్యో వస్త్రాలఙ్కారమణ్డితాః ।
అరున్ధతీం పురస్కృత్య కృతమఙ్గళకౌతుకాః ॥ 7

సదీపకలశాన్ రాజన్! పార్వతీప్రముఖాః స్త్రియః ।
చక్రుః సమస్తాన్మాఙ్గల్యాన్ ససావిత్రీపురోగమాః ॥ 8

పదునొకండవ అధ్యాయము

శ్రీనివాసునకు పద్మావతి మున్నగువారు వివాహమునకు తగిన మంగళస్నానాది క్రమమును వర్ణించుట

జనకుడు :-

అనియిట్లు శతానందుడు తెలుపగా జనక మహారాజు "మునిసత్తమా! సత్పురుషులకు శరణ్యుడగు శ్రీనివాసు దేమిచేసెనో విస్తారముగా నా కెఱింగింపుమ'ని యడిగెను. 1

శతానందుడు :-

అంత శతానందుడు చెప్పుటకు ప్రారంభించెను. అంత శ్రీదేవీ సమేతుడగు శ్రీనివాసుడు చతుర్ముఖుని తన కల్యాణ కార్యకలాపములను సన్నద్ధపరుచుటకై నియోగించుచు మనమున సంతసించుచు 2

"నాయనా! నీవు శీఘ్రముగా కల్యాణమునకు వలయు కృత్యములను జాగరూకుడవై యొనరింపుమ'ని యానతిచ్చెను. 3

ఆజ్ఞను విని కమలాసనుడు మిక్కిలి సంతసించి శ్రీనివాసుని యందు భక్తియుక్తులగు దేవతలను గరుడుడు మున్నగు వీరులను మృణ్మయాది మూకుడు మొదలగు భాండవిశేషములను కొనితెచ్చుటకై పంపించెను. 4

వారందరును బ్రహ్మదేవుని యాజ్ఞప్రకారము క్షణములో అనేకరకములైన పాత్రలను తీసికొని వచ్చిరి. 5

వాటియందు వాయువు వరుణుడును దివ్యతీర్థముల యందలి సుగంధమును దివ్యతీర్థమును నింపిరి. 6

అనంతరము సుమంగళీలగు స్త్రీలందరును వస్త్రములను భూషణముల నలంకరించుకొని అరుంధతిని ముందిడుకొని మంగళార్థమగు పనులను సమకూర్చుకొనిరి. 7

పార్వతి మొదలగు స్త్రీలు దీపములనుంచిన కలశములను తదితర సన్మంగళముల నొనరించి సావిత్రి మొదలగువారు మంగళగీతములను పాడుచుండిరి. 8

గాయన్త్యః శుభగానాని నిరాతఙ్కకృతం తథా ।
కృష్ణావతారవిభవం గాయన్త్యశ్చామరాఙ్గనాః ॥ 9

సిద్ధాఙ్గనాశ్చ రాజేన్ద్ర! తస్థుర్వైఖానసాఙ్గనాః ।
ఏవం ప్రవృత్తే పుణ్యేఽస్మిన్ వివాహే వేఙ్కటేశితుః ॥ 10

స్నుషాశ్చ వాసుదేవస్య జహసుశ్చారులోచనాః ।
శ్వశ్రూశ్చ పురతః కృత్వా మాతరం వకుళాం హరేః ॥ 11

ఏవం మహోత్సవ స్తత్ర సమభూత్సప్తమీదినే ।
చతుర్దిక్షు చ సంస్థాప్య కలశాన్ జలపూరితాన్ ॥ 12

సూత్రేణ వేష్టయిత్వా తు తన్మధ్యే రత్నపీఠకమ్ ।
సంస్థాప్య సమ్భ్రమైర్యుక్తాః ఇదమాహుః సురాఙ్గనాః ॥ 13

ఉత్తిష్ఠ పురుషశ్రేష్ఠ! తిష్ఠ త్వం సూత్రమణ్డలే ।
స ఇత్థముక్తో భగవాన్ యోషితాం పురతో హరిః ॥ 14

ప్రోవాచ దీనవదనః ప్రస్రవన్నేత్రజం జలమ్ ।
పితామహ మహాప్రాజ్ఞ! వివాహవిభవే మమ ॥ 15

కః కరోత్య భిషేక స్తు తైలేనాశీఃక్రమేణ వై ।
యస్య నాస్తి మహారాజ! మాతా వాఽపి పితా తథా॥ 16

వివాహే చ విపత్తౌ చ తస్య ధిగ్జన్మ జీవనమ్ ।
భగిన్యో భ్రాతరశ్చైవం మాతులా భాగినేయకాః ॥ 17

న మే సన్తి మహాప్రాజ్ఞ! కః కరోత్యభిషేచనమ్ ।
న భార్యాసదృశం భాగ్యం న పుత్రేణ సమా గతిః ॥ 18

దేవతాస్త్రీలును, సిద్ధుల భార్యలును వైఖానస స్త్రీలును నిర్విఘ్నముగా జరిగిన శ్రీకృష్ణావతార వైభవమును పాడుచుండిరి. 9

ఈ విధముగా శ్రీ శ్రీనివాసుని శుభావహమగు వివాహము జరుగుచుండగా 10

అందమైన కనులుగల శ్రీకృష్ణుని కోడండ్రందరును శ్రీనివాసుని తల్లియగు వకుళాదేవిని తక్కిన తమ యత్తగాండ్రను ముందుగానుంచుకొని సంతసింపసాగిరి.

ఈ విధముగా మహోత్సవము జరుగుచుండగా నేడవదినమున నాల్గుదిక్కుల యందును జలములచే నిండిన కలశములనుంచి 12

దారముతో చుట్టి వాటి మధ్యభాగమున రత్నపీఠము నుంచి మిక్కిలి త్వరపడుచు దేవతాంగనలు శ్రీనివాసునితో 13

పురుషోత్తమా! నీవు లేచి వారములచే నేర్పరచిన యా మండలమున కూర్చుండు'మని తెలుపగా వారలముందు 14

లీలామానుషరూపుడగు శ్రీనివాసుడా యంగనామణుల ముందు విన్నపోయిన ముఖముతో కనులనుండి భాష్పములు స్రవించుచుండ "చతుర్ముఖా ! నా వివాహ వైభవమున నాకు 15

నూనె నాశీర్వాదములతో(తలపై)నుంచుచు నెవరభిషేకము నొనర్తురు? వివాహము నందును, ఆపదసమయములందును తల్లికాని,తండ్రికాని లేనివారి 16

జీవితము వ్యర్థము. నా కక్కచెల్లెండ్రు, అన్నదమ్ములు, మేనమామలు, మేనఅల్లుళ్ళు

ఎవరును లేరుకదా! నాకెవ రభిషేకమొనర్తురు? తల్లిదండ్రులులేనివారి కెట్టి గతికలుగునో కదా! 18

న చ మాతృసమం మిత్రం జనకేన సమం సుఖమ్ ।
న భార్యాసదృశం భాగ్యం । న పుత్రేణ సమా గతిః ॥ 19

న హి భ్రాతృసమో బన్ధుః న విష్ణో ర్దేవతా పరా।
ఇతి సమ్భాష్య గోవిన్దో లీలామానుషవిగ్రహః ॥ 20

రురోద లోకరీత్యైవ పశ్యన్ బ్రహ్మాననం హరిః ।
ఉపధార్య హరే ర్వాక్యం స భవః కఞ్జసమ్భవః ॥ 21

సాన్త్వయన్ వాసుదేవస్తు భారతీమాహ భూపతే! ।
బ్రహ్మో -
కిమర్థం మోహయసి నో మాయాపఞ్జరవాసినః ॥ 22

కోఽపి నాస్తీతి యత్ప్రోక్తం తదసత్యం చతుర్భుజ! ।
పుత్రోఽహం తవ కల్యాణ! పౌత్రః సాక్షాత్త్రిలోచనః ॥ 23

మన్మథోఽన్యః పుమాన్ పుత్రః పౌత్రపుత్రః షడాననః ।
జగత్ప్రాణో జ్యేష్ఠపుత్రః స్నుషా తే భారతీ హరే! ॥ 24

సరస్వత్యాదికా స్సర్వాః స్త్రియః త్వత్పాదసేవికాః ।
త్వం పుమాన్ పరమస్సాక్షాత్ జగద్ధాత్రీ తవాఙ్గనా ॥ 25

క్రీడామాత్రమిదం మన్యే త్వత్కృతం పురుషోత్తమ! ।
ఏవం విభవమాపన్నః త్వం నో మోహయసే వృథా ॥ 26

ఇత్థముక్త్వా చతుర్వక్త్రో వాసుదేవం రమాసఖమ్ ।
రమాం సఙ్కేతయామాస సా రమా వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 27

శ్రీ రమా :-
విదితం హృదయం దేవ! తవ వేఙ్కటవల్లభ! ।
తైలాభ్యఙ్గాదికర్మాణి కరిష్యే పురుషోత్తమ! ॥ 28

తల్లితో సమానమగు మిత్రుడును, తండ్రితో సమానమగు సుఖమును, భార్యకు సరియగు భాగ్యమును, పుత్రునితో సమానమగు గతియు 19

సోదరునితో సమానుడగు బంధువు, విష్ణువును మించిన పరతత్త్వము నుండ జాలర'ని పలికి 20

యాతని ముఖమువంక చూచుచు లోకపరిపాటి ననుసరించుచు నేడ్వసాగెను. ఇట్టి శ్రీనివాసుని మాటలను విని చతురాననుడు 21

శ్రీనివాసు నూరడించుచు ఇట్లు పల్కెను. "శ్రీనివాసా! మాయామోహితుల మగు మమ్మెందులకు మోహింపచేయ చూచుచున్నావు? 22

ఓ చతుర్భుజుడా! నీ కెవరునులేరని పలికిన పలుకులు యదార్థములుకావు. నేను నీ పుత్రుడను. సాక్షాత్తుగా రుద్రుడు నీ మనుమడు. 23

మన్మథుడు నీకు మరియొక పుత్రుడు. కుమారస్వామి నీకు మునిమనుమడు. వాయువు నీకు పెద్దకొడుకు, సరస్వతి నీ కోడలు. 24

సరస్వతి మొదలగు స్త్రీ లందరును నీ పాదముల నాశ్రయించుకొని యుండు సేవకురాండ్రు. నీవు పరమపురుషుడవు. లోకమాత నీ సహధర్మచారిణి. 25

నీవిపుడు గావించిన దంతయు నీవు విలాసమాత్రముగా నొనరించితివనియే నేను తలంతును, వక్కాణింపనలవి కాని వైభవోపేతుడవగు నీవు మమ్ము వ్యర్థముగా మోహింపచేయుచున్నావ'ని 26

పతికి శ్రీదేవికి సంకేతమును తెలుపగా శ్రీదేవి శ్రీనివాసునితో 27

శ్రీదేవి :-
శ్రీ వేంకటాచలపతే! నీ యభిప్రాయము నెఱింగితిని. నీకు నూనెనంటుట మొదలగు కృత్యములను నే నొనరింతును. 28

ఉత్తిష్ఠ త్యజ దుఃఖం తే సమారోహ వరాసనమ్! "।
స రమాగిరమాకర్ణ్య సన్తోషాన్నయనాజ్జలమ్ ॥ 29

ముఞ్చన్ మునివరాన్ రాజన్! నన్దయన్ నరసారథిః ।
కశ్యపాత్రిభరద్వాజ విశ్వామిత్రపురోగమాన్ ॥ 30

ప్రణిపత్య వసిష్ఠం చ ఆహ విశ్వం విడమ్బయన్ ।
శ్రీనివాసః -
అనుజ్ఞాం దేహి మే బ్రహ్మన్! మజ్జనార్థం మహామునే! ॥ 31

తథాస్త్విత్యబ్రవీత్కృష్టం వసిష్ఠః సపురోహితః ।
సపత్నీకాన్ సురాన్ సర్వాన్ సభార్యాన్ ఋషిమణ్డలాన్ ॥ 32

అనుజ్ఞాప్యానుగైస్సార్ధం ఉదతిష్ఠత్సురోత్తమః ।
వికీర్య కేశమూలాని పూర్వాశాభిముఖం తతః ॥ 33

ఆరోపయన్ రత్నపీఠే శ్రీనివాసం సుయోషితః ।
తాసాం మధ్యే సిన్ధుపుత్రీ రమా కమలలోచనా ॥ 34

రుక్మపాత్రం సమాదాయ తైలపూరిత మాదరాత్ ।
అభ్యాఙ్చయత్తదా దేవీ స్వాశీర్భిరభినన్ద్య తమ్ ॥ 35

శ్రీరమా :-
దీర్ఘాయుర్భవ గోవిన్ద! బహుపుత్రో ధనాధిపః ।
చతుర్దశానాం లోకానాం ఏకచ్ఛత్రాధిపో భవ ॥ 36

ఏవముక్త్వా తదా దేవీ సాఽభ్య నక్తిస్మ మాధవమ్।
దేవాఙ్గం మర్దయామాస తైలేనాతిసుగన్ధినా ॥ 37

తదా దదౌ బ్రహ్మపత్నీ చన్ద్రకాశ్మీరకర్దమమ్ ।
తేన మార్జాలతైలేన తథా మృగమదేన చ ॥ 38

నీ దుఃఖమును వీడి ఉన్నతాసనము నధిష్ఠింపుమ'ని ప్రార్థింపగా శ్రీదేవి మాటలను విని అనందభాష్పములను 29

విడచుచు మునీంద్రుల నందరను సంతసింపజేయుచు కశ్యప, అత్రి, భరద్వాజ, విశ్వామిత్ర 30

వసిష్ఠాదులకు నమస్కరించి ప్రపంచమున తాను మనుష్యమాత్రుడనని నటించుచు వసిష్ఠా! నా కభిషేకమున కనుజ్ఞనిండని వేడుకొనెను. 31

పురోహితునితో కూడిన వసిష్ఠుడు "అట్లే యొనర్పుమ"ని పలికెను. భార్యలతో కూడిన దేవతలనందరను, భార్యలతో గూడిన ఋషీంద్రులను 32

సమ్మతింపజేసుకొని శ్రీనివాసు డనుచరులతో లేచి నిలబడెను. సుందరీమణులగు పుణ్యస్త్రీలు శ్రీనివాసుని తలవెంట్రుకలను విప్పి తూర్పుముఖముగా 33

రత్నపీఠమున కూర్చుండబెట్టిరి. వారి మధ్యలో సముద్రపుత్రికయు పద్మలోచనయు నగు శ్రీదేవి 34

నూనెతో నిండిన బంగారుపాత్రను తీసికొని ఆశీర్వాదములతో నాదరముగ నాతనికి తలంటెను. 35

శ్రీ దేవి :-
గోవిందా ! దీర్ఘాయుర్దాయముకలిగి పెక్కుమంది పుత్రులుగలిగి ధనవంతుడవై పదునాల్గులోకములకును సాటిలేని పాలకుడవై 36

వర్ధిల్లుదువుగాక యని దీవించుచు మిక్కిలి పరిమళించు నూనెచే శరీరమునంతను మర్దించెను. 37

అంతట సరస్వతి పచ్చకర్పూరము నొసంగెను. ఆ పిల్లి నూనెతోను కస్తూరితోను. 38

హరిద్రాచూర్ణపిష్టేన నిర్మృజ్య చ వృషాకపిమ్ ।
సుమఙ్గళైర్వాద్యఘోషైః సహ సర్వపరిచ్ఛదైః ॥ 39

సమన్తాత్సర్వవీధీషు కరికుమ్భైరుపాహృతైః ।
సమన్తాత్ పుణ్యతీర్థస్థ పుణ్యతీర్థాభిపూరితైః ॥ 40

సరత్నైః కాఞ్చనైః కుమ్భైః తాపితోదకమిశ్రితైః ।
అభిషేకం తతశ్చక్రే కమలా జగదీశితుః ॥ 41

ఆపాదమౌలిపర్యన్తం సా కృత్వోద్వర్తనం హరేః ।
మేనే కృతార్థమాత్మానం సేవయా కేశవస్య తు ॥ 42

చతుస్రస్తు సువాసిన్యః పాణిభిః కలశాన్నృప! ।
ధృత్వా మౌ క్తికతోయై స్తం అభ్యషిఞ్చన్ సురేశ్వరమ్ ॥ 43

జలైర్నీరాజయామాసుః "పుత్రవాన్ ధనవాన్ భవ ।
ఇత్యాశిషాఽభినన్దన్త్యః శ్రీనివాసం సురాఙ్గనాః ॥ 44

గాయన్త్యః శుభగీతాని కౌఙ్కుమైః సలిలైస్తతః ।
ఆరార్తికాం మాఙ్గలికీం సర్వాశ్చక్రుస్తథాఙ్గనాః ॥ 45

తదా దదౌ బ్రహ్మపత్నీ సావిత్రీ వస్త్రముత్తమమ్ ।
తేన వస్త్రేణ సర్వాఙ్గం మమార్జ విధివద్రమా ॥ 46

పార్వతీ ధూపమాదాయ దదౌ లక్ష్మీకరామ్బుజే ।
ధూపయిత్వా సుధూపేన వికీర్యోంఝితబన్ధనాన్ ॥ 47

బబన్ధ కమలా దేవీ మూర్ధజాన్ మధుఘాతినః ।
ఆదర్శం దర్శయామాస సావిత్రీ స్వర్ణభూషితమ్ ॥ 48

పసుపుముద్దతో నలుగుబెట్టి మంగళ వాయిద్యములతోను, సకలములగు ఉపకరణములతోను. 39

అన్ని వీధులనుండియు ఏనుగు కుంభస్థలములపై నుంచి కొనిరాబడినట్టియు, పుణ్యతీర్థములయందలి పుణ్యోదకములచే నిండిన 40

రత్నములచే కూర్పబడిన బంగారు కుంభములయందలి వేడినీటితో కలిపిన పవిత్రజలముతో శ్రీనివాసున కభిషేకమొనర్చెను. 41

శ్రీనివాసునకు శిరస్సునుండి పాదములవరకు నలుగుబెట్టి యభిషేకము నొనర్చుటచే తనను కృతార్థురాలనుగా తలంచెను. 42

నలుగురు ముత్తైదువలు కలశములను చేతబూని ముత్యముల నీళ్లతో వాసుదేవు నభిషేకించిరి. 43

పుత్రులు కలిగి ధనవంతుడవై వర్ధిల్లమని యాశీర్వదించుచు స్తుతించుచు పూర్ణకుంభములతో హారతి నొసంగిరి. 44

మంగళగీతములను పాడుచు కుంకుమపూవు కలిపిన నీటితో మంగళప్రదమగు హారతిని యా స్త్రీలందరు నొసంగిరి. 45

అనంతరము బ్రహ్మాధార్య యగు సావిత్రి శ్రేష్ఠమగు వస్త్రము నొసంగగా శ్రీదేవి యధావిధిగా నా వస్త్రముతో నొడలంతయు తడియొత్తెను. 46

పార్వతి ధూపమును తెచ్చి యొసంగగా రమాదేవి తలవెంట్రుకల చిక్కును విడదీసి ధూపమును వేసి, 47

పిమ్మట తలను ముడివైచెను. సావిత్రి బంగారు చట్రముగల అద్దమును చూపించెను. 48

రతిశచ్యౌ చామరే చ వీజయన్త్యౌ స్థితే తదా ।
ఛత్రం దధార సా దేవీ భారతీ భక్తిసంయుతా ।
పాదుకే ప్రదదౌ భద్రా గఙ్గా గఙ్గాపితుస్తదా ॥ 49

నిధాయ పాదౌ పరపాదుకాద్వయే
యయౌ ప్రపన్నార్తిహరో హరిః స్వయమ్।
యాభ్యాం పురా పావనతాం గతా మునేః
శాపేన చాశ్మత్వముపాగతాఽబలా॥ 50

పాదుకాభ్యాం చరన్ భూమిం వరాసన మగాద్ధరిః ॥ 51

బ్రహ్మాదయ స్సురశ్రేష్ఠాః ఇన్ద్రాద్యాః లోకపాలకాః ।
కశ్యపాదిమునిశ్రేష్ఠాః వసిష్ఠాదితపోధనాః ॥ 52

సనకాద్యాశ్చ యోగీన్ద్రాః భృగ్వాద్యాశ్చ ఋషీశ్వరాః ।
అర్యమాద్యాశ్చ పితరః తుమ్బుర్వాద్యాశ్చ గాయకాః ॥ 53

రమ్భాద్యాశ్చైవ నర్తక్యః సూతమాగధవన్దినః ।
ఉపాసతాఽసనే రమ్యే పశ్యన్తః పురుషోత్తమమ్ ॥ 54

స్వామిపుష్కరిణీతీరే దక్షిణే పక్షివాహనమ్ ।
అష్టమీన్దుకళాకారే లలాటే దర్పణస్ఫుటే ॥ 55

ఊర్ధ్వపుణ్డ్రం దధారాథ శ్రీనివాస స్సతాం గతిః ।
తదాహ కమలాం రాజన్! వకుళా లోకమాతరమ్ ॥ 56

రేఖాం రచయ కల్యాణి లలాటే కుఙ్కుమేన తు।
ఏవముక్తా దేవమాత్రా రమా కుఙ్కుమమాలిఖత్ ॥ 57

రతీదేవి శచీదేవి చామరములను వీచుచు నిలచిరి. భారతీదేవి(గొడుగును) ఛత్రమును భక్తితో పట్టుకొనెను. మంగళరూపిణియగు గంగ, విష్ణుపాదములయందు పుట్టుటచే తనకు తండ్రియగు శ్రీనివాసునకు పాదుకల నొసంగెను. 49

గౌతమమహర్షి శాపముచే శిలారూపమును ధరించిన యహల్య ఏ పాదములచే పవిత్రతనందినదో యట్టి పాదముల రెంటిని పాదుకలయందుంచి ఆశ్రిత పరిత్రాతయగు శ్రీనివాసుడు 50

భూమిపై సంచరించుచు తన సింహాసనము నలంకరించెను. 51

బ్రహ్మ మొదలగు దేవతలును, ఇంద్రాదిలోకపాలురును, కశ్యపాదిమునీంద్రులును, వసిష్ఠాది తపోధనులును, 52

సనకాదియోగీంద్రులును,భృగుమహర్షి మున్నగు మౌనీంద్రులును, ఆర్యముడు మొదలగు పితృదేవతలును, తుంబురాది గాయకులును, 53

రంభాది నాట్యకత్తియలును, సూతులు, వంశాదులకీర్తించు మాగధులు, ఇతరులను పొగడి జీవించువారును. 54

స్వామిపుష్కరిణీ తీరమున దక్షిణదిక్కున అందమగు రత్నపీఠముపై నాసీనుడై యున్న పురుషోత్తముని గాంచి యుపాసించిరి. శ్రీనివాసుడష్టమిచంద్రకళనుబోలి అద్దమువలె నిర్మలముగనున్న లలాటమున 55

ఊర్ధ్వపుండ్రమును ధరించెను. అంత దేవమాతయగు వకుళాదేవి శ్రీదేవితో 56

శ్రీదేవీ! లలాటమున కుంకుమరేఖ నుంచమని తెలుపగా లక్ష్మిదేవి యట్లేయొనరించెను. 57

తదా ముహూర్తకాలస్తు దర్శితో దైవచిన్తకైః ।
భూషణాని స్వపుత్రస్య పౌత్రస్తు జగదీశితుః ॥ 58

యాచయిత్వా మహారాజ! కుబేర మథ సా రమా ।
ఆదాయ తం దదర్శాథ భగవానాహ తాం నృప! ॥ 59

శ్రీ భగవాన్ -
సమ్భూషయ వరారోహే! భూషణైర్మాం వరాననే! ।
ఏవముక్తా హసన్తీ సా భూషణైస్తమభూషయత్ ॥ 60

పీతామ్బరం దధారాశు కటిసూత్రమనర్ఘ్యకమ్ ।
స్వర్ణైరాభరణైర్వస్త్రైః భూషితస్తు తతో హరిః ॥ 61

కశ్యపాత్రిభరద్వాజ వసిష్ఠాదీన్ మహామునీన్ ।
నమశ్చక్రే విరిఞ్చేశ వినుతోఽపి విడమ్బయన్ ॥ 62

సన్ధ్యాముపాస్య విధివత్ కృత్వా తాత్కాలికక్రియాః ।
వసిష్ఠమాహూయోవాచ సన్తోషోద్రిక్తమానసః ॥ 63

శ్రీ భగవాన్ :-
మునిశ్రేష్ఠ! వసిష్ఠ! త్వం ఉత్తరం కార్యమాచర ।
వాసుదేవవచః శ్రుత్వా వసిష్ఠో వదతాం వరః ॥ 64

విరచ్య వేదికాం తత్ర మౌక్తికైశ్చతురశ్రికామ్ ।
శ్రీనివాసం ప్రతిష్ఠాప్య సఙ్కల్పవిధిపూర్వకమ్ ॥ 65

చక్రే పుణ్యాహకర్మాథ వరయిత్వా ద్విజన్మనః ।
అష్టవర్గం తతశ్చక్రే సృష్టికర్తా పితామహః ॥ 66

అటుపిమ్మట దైవజ్ఞులు ముహూర్తకాలమును తెలిపిరి 58

లక్ష్మీదేవి కుబేరుని యాచించి తీసికొని వచ్చి శ్రీనివాసునకు చూపగా శ్రీనివాసుడు

శ్రీ భగవానుడు :-
సుందరీ! నన్నాభూషణములచే నలంకరింపుమ'ని యడుగగా నామె నవ్వుచూ నాతని నలంకరించెను. 60

పిమ్మట శ్రీనివాసుడు పీతాంబరమును వెలలేని మొలనూలును ధరించెను. శ్రీనివాసుడు బంగారు భూషణములచే వస్త్రములచే నలంకరింపబడి 61

కశ్యప అత్రి భరద్వాజ వసిష్ఠాది మహామునులను తాను బ్రహ్మాదులచే స్తుతింపబడు వాడైనను మనుష్యుల ననుకరించుచు నమస్కరించెను. 62

అనంతరము యథావిధిగ సంధ్యావందన మాచరించి యా సమయమున నొనర్ప తగిన క్రియల నాచరించి సంతోషితాంతరంగుడై వసిష్ఠునిపిలచి 63

శ్రీ భగవానుడు :-
మునీంద్రా! తదనంతర మాచరింపవలసినదాని నాచరింపుమ'ని పలుకగా శ్రీనివాసుని మాటలను విని వసిష్ఠమహర్షి- 64

ముత్యములతో నలుపలకలుగనుండు వేదిక నాచరించి సంకల్పవిధానముతో శ్రీనివాసుని అందు కూర్చుండబెట్టి 65

పిమ్మట పుణ్యాహవాచనమును జేసి బ్రాహ్మణులకు వరుణలొసంగి "అష్టవర్గ" మనబడు వైదిక వివాహాఙ్గకర్మ నాచరించెను. 66

తతో నియుక్తవిధినా దత్త్వా తామ్బూలదక్షిణాః ।
విప్రాణాం వేదవిదుషాం తథా మఙ్గళవాదినామ్ ॥ 67

దదుర్దేవా ధనం వస్త్రం వాసుదేవస్య యే ప్రియాః ।
తతః సమాప్య కర్మాణి శాస్త్రోక్తాని యథావిధి ॥ 68

కులదైవమపృచ్ఛత్తం వసిష్ఠో వసుధాధిప! ।
స తస్య వచనం శ్రుత్వా భగవానాహ వై మునిమ్ ॥ 69

భగవత్కృతపరిణయాఙ్గకులదేవతాప్రతిష్ఠావిధానమ్

శ్రీ భగవాన్ :-
వసిష్ఠ మమ కల్యాణీ కులదేవీ శమీ స్మృతా ।
మమాపి పాణ్డవానాఞ్చ నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ 70

"క్వ చాస్తి స ద్రుమశ్రేష్ఠః" ఇత్యుక్తేఽగస్త్య ఊచివాన్ ।
అగస్త్యః :-
అత్రైవోత్తరదిగ్భాగే తీర్థే కౌమారసంజ్ఞకే ॥ 71

వర్తతే వృక్షరాజశ్చ తత్ర గత్వా తమానయ ।
అగస్త్య వచనేనైవం తత్ర గత్వాఽథ తం ద్రుమమ్ ॥ 72

కృత్వా ప్రదక్షిణం రాజన్! భగవాన్ లౌకికైః స్సమః ।
నమశ్చక్రే శమీవృక్షం కులదైవం వృషాకపిః ॥ 73

శ్రీ భగవాన్ :-
శమీ! పాపం శమయ మే శమీ! శత్రువినాశిని ।
అర్జునస్య ధనుర్ధాత్రి రామస్య ప్రియదర్శిని ॥ 74

మాతర్మే కురు కల్యాణం అవిఘ్నేన సురప్రియే ।
కలహః సర్వదేవానాం రాజ్ఞస్తస్య చ నోద్భవేత్ ॥ 75

అనంతరము యథాశాస్త్రముగా వేదవేత్తలగు బ్రాహ్మణులకును, మంగళపాఠకుల కును. దక్షిణతో కూడిన తాంబూలముల నిచ్చిరి. 67

శ్రీనివాసునికి ప్రియమైనవారందరును ధనమును, వస్త్రముల నొసంగిరి. తదుపరి కృత్యములను యథాశాస్త్రముగా నిర్వహించి 68

శ్రీనివాసా! "మీ కులదైవ మెవర"ని యడుగగా శ్రీనివాసుడు ఆతనితో 69

శ్రీనివాసుడు వివాహమున కంగముగా కులదేవతను ప్రతిష్ఠించుట

శ్రీ భగవానుడు :-
వసిష్ఠా! మాకును, పాండవులకును శమీవృక్షమే కులదేవత. ఇందాలోచింప వలసిన పనిలేదు. 70

అగస్త్యుడు :-
ఆ వృక్షరాజ మెచ్చట నున్నద'నియడుగగా నగస్త్యుడు "ఇచ్చట కుత్తరదిక్కున కుమారతీర్థరాజతీరమున 71

శమీవృక్షమున్నది. అచ్చటకువెళ్ళి దానిని తీసికొని రమ్మ'ని చెప్పగా ధర్మవరాహ స్వరూపుడగు శ్రీనివాసు డచ్చటకేగి 72

సాధారణ మానవులవలె తనకు కులదైవమైన ఆ వృక్షరాజమునకు ప్రదక్షిణ మొనరించి నమస్కరించి 73

శ్రీ భగవానుడు :-
ఓ శమీవృక్షమా! నా పాపమును పోద్రోలుము. శత్రువులను నశింపజేయు శమీవృక్షమా! అర్జున ధనుర్బాణ సంరక్షణకరీ! శ్రీరామచంద్రునికి ప్రియమైనదానా!

దేవతా సంప్రీతికరీ! నాకు నిరాటంకముగా కల్యాణము నొనగూర్చుము. ఈకల్యాణ సమయమున సకల దేవతలకును అకాశరాజునకును కలహము సంభవించ కుండునుగాక! 75

ఇతి సంప్రార్థ్య దేవేశః కులదేవీం సురార్చితామ్ ।
అర్చయిత్వా విధానేన స్కన్ధమల్పం మహీపతే ॥ 76

నికృత్య శిరసా ధృత్వా వాదిత్రాణాం స్వనేన చ ।
పూరయన్నమ్బరం సర్వం పునః స్వస్థానమాగతః ॥ 77

శ్రీనివాసః :-
"సా కుత్ర స్థాప్యతే బ్రహ్మన్! వసిష్ఠ! కులదేవికా" ।
వదత్యేవం వాసుదేవే వసిష్ఠం వసుధాధిప! ॥ 78

నారదశ్చాన్తికం గత్వా ప్రోవాచ మధుసూదనమ్ ।
శ్రీనారదః :-
వరాహశరణే దేవ స్థాప్యతాం కులదేవతా ॥ 79

యస్మిన్ స్థానే స్వకం ధామ తత్ర తాం కృష్ణ! పూజయేత్ ।
ఏవం విద్వన్మతం పూర్వం నిర్మితం పరమేష్ఠినా ॥ 80

స నారదవచః శ్రుత్వా వసిష్ఠసహితో హరిః ।
వరాహశరణం గత్వా వచ ఏతత్తమబ్రవీత్ ॥ 81

శ్రీనివాసః :-
ప్రసాదాత్తవ గోవిన్ద! వివాహం కర్తుముత్సుకః ।
సహితో ధరయా సార్ధం త్వమాగచ్ఛ నృపాలయమ్ ॥ 82

గురుస్త్వం సర్వలోకానాం కృతకృత్యఞ్చ మాం కురు ।
శ్రీనివాసవచః శ్రుత్వా భూధరో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 83

శ్రీ వరాహః :-
మమ స్థానే మహారాజ! వకుళాం విద్ధి మే సఖీమ్ ।
క్షేత్రం పక్వం మదీయం యత్ తస్మాన్మాం త్యక్తు మర్హసి ॥ 84

అని యా దేవతలందరిచే పూజింపబడు నా వృక్షమును ప్రార్థించి యథాశాస్త్రముగా పూజించి చిన్న కొమ్మను విరచి 76

శిరస్సున ధరించి మంగళవాయిద్య ధ్వనులతో నాకసమంతయు మార్మోగుచుండ తన ఆవాసమునకు తిరిగి వచ్చి 77

శ్రీనివాసుడు :-
వసిష్ఠా! ఈ నా కులదైవమగు వృక్షము నెచ్చట నుంచవలెన'ని యడుగుచుండగా 78

నారదుడు సమీపించి "శ్రీనివాసా! వరాహదేవుని స్థానమున కులదేవతను ప్రతిష్ఠించుము. 79

దేని కేది స్వస్థానమో దాని నా స్థానమునందేయుంచి పూజించవలెనని పెద్దల యభిప్రాయముగా బ్రహ్మచే నిర్ణయింపబడినది. 80

అని యిట్లు నారదుడు తెలుపగా శ్రీనివాసుడు వసిష్ఠునితో గూడ వరాహస్వామి యున్న స్థలమునకేగి యాతనితో నిట్లనెను. 81

శ్రీనివాసుడు :-
గోవిందా! నీ యనుగ్రహముచే వివాహము చేసికొనగోరుచున్నాను. నీవు భూదేవితో గూడ ఆకాశరాజ గృహమునకు రావలయును. 82

నీవు సకలలోకముల కాచార్యుడవు. నన్ను కృతకృత్యునిగా నొనరింపుమ'ని వినయముతో పలుకగా 83

శ్రీనివాసా! నా బదులుగా నా స్నేహితురాలగు వకుళ నీవద్ద నున్నదికదా! నా పొలము పంటపండియున్నదిగాన నన్ను నిర్బంధింపవలద'ని పలికెను. 84

వరాహవచనం శ్రుత్వా వాసుదేవోఽభ్యభాషత ।
శ్రీనివాసః :-
కులదేవీప్రతిష్ఠామిచ్ఛ కరిష్యే శరణే తవ ॥ 85

ఇత్యేవం ప్రార్థయన్తం తం శ్రీనివాసం పరాత్పరమ్ ।
'తథాస్త్వి త్యబ్రవీద్రాజన్!' కోలరూపీ హరిస్స్వయమ్ ॥ 86

కలశే స్వర్ణఖచితే ముక్తారాశిం ప్రపూర్య చ ।
వస్త్రేణ వేష్టయిత్వాఽథ పూజాం కృత్వా విధానతః ॥ 87

ప్రతిష్ఠాప్య వరాహస్య సన్నిధౌ ప్రాకృతో యథా ।
స్వస్థానం పునరాగత్య శ్రీనివాసః సతాం గతిః ॥ 88

కుబేరాచ్ఛ్రీనివాసకృతస్వపరిణయార్థఋణాదానప్రకారః

అభోజనేన గన్తవ్యం నారాయణపురాహ్వయమ్ ।
'ఆకాశరాజనగర' మితి నిశ్చిత్య చేతసి ॥ 89

బ్రహ్మాణమబ్రవీద్రాజన్! త్వరయా గమనే రతః ।
శ్రీనివాసః :-
విధే!ఽద్యైవ నియుఙ్క్ష్వైతాం సేనాం తే చతురఙ్గిణీమ్ ॥ 90

శీఘ్రం గన్తుం చతుర్వక్త్ర! నారాయణపురం ప్రతి ।
మా భూత్కాలో వృథై వాత్ర దూరోఽధ్వా హ్యస్య వర్తతే ॥ 91

బలం సర్వం వనే తాత! వృద్ధబాలాబలాన్వితమ్ ।
శనైర్గచ్ఛతు రాజేన్ద్ర! మునిమణ్డలపూర్వకమ్ ॥ 92

స తస్య వచనం శ్రుత్వా చక్రపాణేశ్చతుర్ముఖః ।
వచనం వ్యాహరచ్ఛీఘ్రం పితరం పురుషోత్తమమ్॥ 93

శ్రీనివాసుడు :-
అంత శ్రీనివాసుడు "పోనీ! మీ సమీపముననే మా కులదేవియగు శమీవృక్షమును ప్రతిష్ఠింతున'ని యడుగగా 85

వరాహస్వామి పరాత్పరుడగు శ్రీనివాసునితో నట్లే చేయుమని యందుల కంగీకరించెను. 86

బంగారుచే చెక్కబడిన కలశమున ముత్యములనింపి పైన నూతనవస్త్రమును చుట్టి యథాశాస్త్రముగా పూజించి 87

వరాహస్వామి సన్నిధిలో సామాన్య మానవునివలె ప్రతిష్ఠ నొనరించి తిరిగి తన స్థలమునకువచ్చి 88

శ్రీనివాసుడు కుబేరునివద్ద తన వివాహమునకై ఋణమొనర్చుట

భోజనము నొనర్పకయే నారాయణపుర మను పేరుగల ఆకాశరాజ నగరమున కేగవలెన"ని మనమున నిశ్చయించుకొని 89

ప్రయాణమునకై త్వరపడుచు చతురాననా! ఇపుడే చతురంగబలములతో గూడిన సేనను ప్రయాణమునకై నియోగింపుము. 90

ఆకాశరాజనగరము చాలదూరమున నున్నది ఇచ్చటనే కాలమును వ్యర్థపుచ్చవలదు.

ముసలివారితోను, బాలులతోను, స్త్రీలతో కూడిన సేనయంతయు మునిసంఘము లతో కూడి మెల్లగా వెళ్లునుగాక ! 92

అని చెప్పగా చతుర్ముఖుడా నారాయణుని మాటలను విని వెంటనే తన తండ్రి యగు శ్రీనివాసునితో 93

బ్రహ్మో -
కృత్వా పుణ్యాహకర్మాణి ప్రతిష్ఠాప్య కులేశ్వరీమ్ ।
నోపవాసేన గోవిన్ద! గన్తవ్యమితి మే మతిః ॥ 94

మునయః క్షుధితాస్సర్వే బాలవృద్ధాదయస్తథా ।
వదత్యేవం చతుర్వక్త్రే చక్రపాణిరభాషత ॥ 95

శ్రీనివాసః -
వచనాని మహార్హాణి తవ పుత్ర! పితామహ ! ।
కథం కార్యమకార్యఇ్చ నైవ జానాసి పుత్రక! ॥ 96

దేశకాలావనాలోచ్య భాషసే బాలిశో యథా ।
ద్రవ్యాణామయుతం తాత! గతం మే కాననే గిరౌ ॥ 97

ఏవం వ్యయం సమాపన్నం కథం పశ్యసి చక్షుషా ।
జ్ఞాత్వాఽపి రిక్తతాం వాచా త్వేవముక్తే కథం భవేత్? ॥ 98

వదత్యేవం స్వపితరి బ్రహ్మో లోకపితామహః ।
తూష్ణీమభూన్మహారాజ! భగవత్పురతస్తదా ॥ 99

నీలకణ్ఠోఽబ్రవీద్వాక్యం పితరం స్వపితుస్తతః ।
నీలకణ్ఠః -
శ్రోతవ్యం వచనం తాత! మమ బాలస్య మాధవ! ॥ 100

వివాహకరణే దేవ! తథా భవనకర్మణి ।
ప్రారబ్ధస్యాన్తపర్యన్తం యో హి యత్నం సమాచరేత్ ॥ 101

స ఏవ పుణ్యవాన్ లోకే కీర్తిమేతి న సంశయః ।
సమ్పాద్యాః సర్వసమ్భారాః శుభకార్యేషు పుష్కలాః ॥ 102

పుణ్యాహవచనము మొదలగు శుభకార్యముల నిర్వహించి కులదేవతను ప్రతిష్ఠించి ఉపవాసముతో వెడలరాదని నా యభిప్రాయము. 94

బాలురు వృద్ధులు మొదలగు మునులందరు ఆకలిగొనియున్నారని తెలుపచుండగనే

శ్రీనివాసుడు :-
నాయనా! చతురాననా! చాలా విలువగల మాటలనాడుచున్నావు. మంచిచెడ్డల నారయకుంటివేల? 96

దేశకాలముల నాలోచింపక నజ్ఞానునివలె పలుకుచుంటివేల? అడవియందలి కొండలో నా వేలకొలది ధనము నశించిపోయినది. 97

ఇట్లు ధన మపహరింపబడుట నీవు నీ కన్నులతో గాంచలేదా? ఇట్లు దారిద్ర్యము నెఱింగియుండియు నిట్లు పలికిన నెట్లగున'ని 98

పలికినంతనే చతుర్ముఖుడు శ్రీనివాసుని యెదుట మాటలాడక నిలచి యుండెను. 99

అంత నీశ్వరుడు పితామహుడగు శ్రీనివాసునితో – శ్రీనివాసా! బాలుడనగు నామాట లాలకింపుము. 100

వివాహము నొనరించుకొను సమయమునను, గృహనిర్మాణసమయమునను తను మొదలుపెట్టిన కర్మ పూర్తి యగునంతవరకు ప్రయత్నించు పురుషుడే 101

అదృష్టవంతుడై లోకమున ప్రఖ్యాతిని బడయుననుటలో సందియములేదు. శుభకార్యములయందు సమృద్ధిగా సకల వస్తుసామగ్రిని సమకూర్చుకొనవలెను. 102

బహులార్ధవ్యయేనాపి తదభావే త్వృణం చరేత్ ।
స శమ్భువచనం శ్రుత్వా శమ్బరారిపితాఽబ్రవీత్ ॥ 103

శ్రీ భగవాన్ :-
సభాయాం కిమిదం ప్రోక్తం పౌరుషేణ వచశ్శివ! ।
కో వాఽద్య ఋణదాతాఽస్తి వివాహస్యాస్య పుష్కలమ్ ॥ 104

పురుషః పౌరుషం యత్నం ఆచరేన్నైవ భాషయేత్ ।
ఏవముక్త్వా శివం ప్రాహ కుబేరం పురుషోత్తమః ॥ 105

నిమిత్తం వర్తతే కిఞ్చి దిత ఏహి ధనాధిప! ।
ఇత్యేవముక్తో ధనదః పితామహసమన్వితః ॥ 106

సముత్తస్థౌ సభామధ్యాత్ త్వరితం శివసంయుతః ।
బ్రహ్మణా స కుబేరేణ శఙ్కరేణ రమాపతిః ॥ 107

ఏకాన్తే స్వామితీర్థస్య పశ్చిమేఽశ్వత్థసన్నిధౌ ।
గత్వోవాచ ధనేశానం శ్రీనివాసః సతాం గతిః ॥ 108

శ్రీనివాసః :-
సాధయస్వ మహాభాగ! కల్యాణం మే కలౌ యుగే ।
దత్వా ధనం యావదిష్టం పుత్రస్య నరవాహన! ॥ 109

వాసుదేవవచః శ్రుత్వా వసుపాలోఽబ్రవీద్ధరిమ్ ।
కుబేరః :-
త్వదధీనం దేవ! సర్వం జగదేతచ్చరాచరమ్ ॥ 110

బహూనాం జీవరాశీనాం మధ్యే కోఽహం జగత్పతే! ।
నియోజితేన భవతా రక్షితం త్వద్ధనం మయా ॥ 111

ఆ వస్తుసేకరణమునసెంత ధనము వ్యయమయినను లెక్కింపరాదు. ధనము లేకున్నను ఋణమొనరించిననదియు సమంజసమే" అని పలుకగా శ్రీనివాసుడు 103

రుద్రా! నీవు సభలో నిట్లు పౌరుషముగా మాట్లాడుచుంటివి. ఇపుడీ వివాహమునకెవరు మనకు వలయునంత ధన మీయనున్నారు? 104

పురుషుడు తాను ప్రయత్నింపవలయునే కాని ప్రగల్భములు పలుకరాద'ని పలికి కుబేరునితో – 105

ధనాధిపతే! నీతో కొంత పనియున్నది. ఇటురమ్మ'ని పలుకగా కుబేరుడు తాతగారైన చతుర్ముఖునితో కూడ 106

సభలోనుండి త్వరితముగా లేచెను. శివునితో గూడి లేచి బ్రహ్మ, కుబేర శంకరులతో శ్రీనివాసుడు 107

స్వామిపుష్కరిణికి పడమట దిశగానున్న రావివృక్షమునకు దగ్గరలో రహస్య స్థలమున సజ్జనాధారభూతుడైన శ్రీనివాసుడు – 108

కుబేరా! చతుర్ముఖునికి వలసినంత ధనము నొసంగి కలియుగమున నా కల్యాణమును పూర్తిగావింపుమ'నెను. 109

కుబేరుడు :-
ఆ మాటలకు కుబేరుడు "దేవా! ఈ చేతనాచేతన ప్రపంచమంతయు నీ యధీనమేకదా! 110

అనేక ప్రాణికోటులలో నే నెంతటివాడను? నీచే యాజ్ఞాపింపబడి నీ ధనమును నేను రక్షించుచున్నాను. 111

తద్దానాఽదానయోః శక్తిః మమ నాస్తి ఖగధ్వజ! ।
గ్రహీతా త్వం చ దాతా చ స్వతన్త్రోఽత్ర త్వమేవ హి ॥ 112

బ్రువత్యేవం ధనపతౌ శ్రీపతిర్వాక్యమబ్రవీత్ ।
శ్రీనివాసః -
ఏకస్మిన్ బ్రహ్మదివసే త్వవతారా దశ స్మృతాః ॥ 113

మమావతారసమయే నానయామి ధనం గృహాత్ ।
భూగతఞ్చ ధనం రాజన్! నైవ నేష్యామి మద్గృహమ్ ॥ 114

యథాయుగం యథాకాలం యథాదేశం యథావయః ।
అవతారమహం కుర్వన్ రమేఽత్ర రమయా సహ ॥ 115

నిమిత్తమాత్రమపిమే ధనం త్వం ధనదాధునా ।
యుగానుసారిణే దేహి! దేశకాలానుసారతః ॥ 116

స తస్య వచనం శ్రుత్వా కుబేరో వాక్యమబ్రవీత్ ।
కుబేరః -
యుగానుసారిణస్తేఽద్య కథం దాస్యామి చక్రభృత్ ॥ 117

యది దత్తం త్వయా పత్రం తదా దాస్యామి తే వసు ।
అధనః సధనం లోకే యథా కాంక్షతి మాధవ! ॥ 118

తథైవ నరశార్దూల! భగవాన్ లౌకికైస్సమః ।
ఏవం తద్వచనం శ్రుత్వా హరిర్బ్రహ్మాణమబ్రవీత్ ॥ 119

శ్రీనివాసః -
కథం లేఖ్యం మయా పత్రం ఋణాదానే వదాద్య మే ।
బ్రహ్మో :-
ఋణగ్రాహీ శ్రీనివాసో ధనదాయీ ధనేశ్వరః ॥ 120

అది నీ కొసంగుటకు గాని నీ నుండి నాదిగా స్వీకరించుటకు గాని నాకు సామర్థ్యములేదు. ఈ ధనవిషయమున స్వీకరించువాడవు. ఇతరులకొసంగు స్వతంత్రత కలవాడవు నీవేకదా! 112

అని పలికినంతనే శ్రీనివాసు డాతనితో - బ్రహ్మకొక దినమగు సమయములో పది యవతారములు జరిగినవి, 113

నేనవతరించు సమయమున వైకుంఠమునుండి భూలోకమునకు ధనమును గొని వచ్చుటగాని, భూలోకమునుండి ధనమును వైకుంఠమునకు గొనిపోవుటగాని, జరుగదు. 114

ఆ యుగమునకు తగినట్లుగా, ఆకాలానుసారముగా, నా దేశమున కనువగునట్లు, ఆ వయస్సున కుచితమగురీతి నవతరించుచు శ్రీదేవితో నీ భూలోకమున విహరింతును. 115

కుబేరా! దేశకాలముల ననుసరించి యుగమునకు తగినట్లవతరించిన నాకు ధనమును నీవు కారణభూతుడవై యొసంగుమ'ని యడిగెను. 116

కుబేరు డామాటలకు- చక్రధరా! ఒక యుగమున కొకరీతి నవతరించు నీకు ధన మెట్లీయగలను? 117

ధనికుడు కానివాడు ధనవంతుని ఋణమెట్లడుగునో యట్లే నీవును సాధారణ మానవునివలె నాకు పత్రమును వ్రాసి యిచ్చిననే నేను నీకు ధనము నొసంగెదన'ని 118

నంతనే అటులనే యంగీకరించి శ్రీనివాసుడు లౌకికులతోపాటు బ్రహ్మదేవునితో నిట్లనియె 119

శ్రీనివాసుడు చతుర్ముఖునితో "చతురాననా! నేను ఋణమును తీసికొనుట కెట్లు పత్రము వ్రాయవలెన'ని యడుగగా బ్రహ్మ యిట్లు చెప్పదొడంగెను. అప్పు తీసికొను వాడు శ్రీనివాసుడు. ధనము నొసంగువాడు కుబేరుడు. 120

ఆత్మకార్యనిమిత్తం తు కల్యాణార్థం కలౌ యుగే ।
వైశాఖే శుక్లసప్తమ్యాం విలమ్బే చైవ వత్సరే ॥ 121

నిష్కాణాం రామముద్రాణాం లక్షాణి చ చతుర్దశ ।
ద్రవ్యం దత్తం ధనేశేన వృద్ధిగ్రహణకారణాత్ ॥ 122

స వృద్ధి దిత్సతా మూలం స్వీకృతం చక్రపాణినా ।
వివాహవర్షమారభ్య సహస్రాన్తే ధనం పునః ॥ 123

దాతవ్యం యక్షరాజాయ శ్రీనివాసేన శార్ఙ్గిణా ।
ఏకః సాక్షీ చతుర్వక్త్రో ద్వితీయ స్తు త్రిలోచనః ॥ 124

తృతీయోఽశ్వత్థరాజస్తు వేత్తి సర్వమిదం దృఢమ్ ।
ఇత్యేతదృణపత్రన్తు శ్రీనివాసోఽలిఖత్స్వయమ్ ॥ 125

ఏవం పత్రార్థమాకర్ణ్య ఋణపత్రం రమాపతిః ।
లిఖిత్వా తత్కరే దత్త్వా ధనేశం చాబ్రవీద్ధరిః ॥ 126

"ధనం దేహి ధనేశాన! పత్రే లిఖితమాత్రకమ్ ।
ఏవముక్తో వసుపతిః వాసుదేవేన భూమిప! ॥ 127

దదౌ ధనం కుబేరస్తు క్లుప్తసఙ్ఖ్యం వృషాకపేః ।
దృష్ట్వా తద్ధనరాశిన్తు తత్కరేఽదాద్ధరిర్నృప! ॥ 128

శ్రీనివాసాజ్ఞయా కుబేరకృతవైవాహికపదార్థసజ్జీకరణప్రకారః

కుబేరమబ్రవీద్దేవః సమ్భారానయనం ప్రతి ।
శ్రీ భగవాన్ :-
ఆనీయతాం తణ్డులఞ్చ మితం ప్రస్థైర్ధనేశ్వర ! ॥ 129

కలియుగమున విలంబినామ సంవత్సరమున వైశాఖమాస శుక్లపక్ష సప్తమీ తిథియందు నా కల్యాణమునకై 121

శ్రీరామముద్రగల పదునాల్గులక్షల మాడలరూపముగా ధనము వడ్డీతోకూడ యిచ్చునటుల కుబేరునిచే నీయబడినది. 122

వడ్డీనిచ్చుట కంగీకరించి శ్రీనివాసునిచే నా ధనము స్వీకరింపబడినది. వివాహము జరిగిన సంవత్సరము మొదలుకొని వేయి సంవత్సరముల గడువులో ధనమును తిరిగి 123

శ్రీనివాసుడు కుబేరున కీయవలెను. ఇందుకు బ్రహ్మ, రుద్రుడు 124

మూడవవాడగు రావి వృక్షము సాక్షులుగానున్నారు. అని యిట్లు బ్రహ్మ చెప్పగా శ్రీనివాసుడంతయును విని ఋణపత్రమును స్వయముగనే వ్రాసి 125

దానిని శ్రీనివాసుడు కుబేరున కొసంగి యాతనితో 126

కుబేరా! పత్రములో వ్రాసినట్లు ధనము నొసంగుమ'ని యడిగెను. 127

అంత కుబేరుడు నిర్ణీతమైన ధనము నీయగా శ్రీనివాసుడా ధనరాశిని కుబేరునకు మరల నొసంగి 128

శ్రీనివాసుని యాజ్ఞాప్రకారముగా కుబేరుడు శ్రీనివాసుని వివాహమునకై పదార్థములను సంసిద్ధపరచుట

కావలసిన పదార్థములను కొలతల ప్రకారము బియ్యమును. 129

మాషాదికఞ్చ ముద్గాదీన్ గోధూమాంశ్చ సమానయ ।
గుడ తైల మధు క్షీర శర్క రాజ్య దధీని చ ॥ 130

వస్త్రాణి యోగ్యమూల్యాని సోత్తరీయాణి చానయ ।
తిలహిఙ్గు మరీచాది జీర సర్షప మేధికాన్ ॥ 131

హరిద్రాక్తాని కుర్వీధాః వస్త్రాణి ద్విజయోషితామ్ ।
కమ్బలాశ్చ ధనాధీశ! క్రీయన్తా మితి చాబ్రవీత్ ॥ 132

దేవానాముత్తరీయఞ్చ దేవస్త్రీణాం దుకూలకమ్ ।
పూగీఫలాలని దివ్యాని నాగవల్లీదలాని చ ॥ 133

ఏలాలవఙ్గకర్పూర మృగనాభిరసం తథా ।
మాఙ్గల్యతన్తుం కన్యార్థం పాదాఙ్గుష్ఠాదిముద్రికామ్ ॥ 134

హస్తాఙ్గులీయకం మేఽద్య కుబేర! కురు శీఘ్రతః ।
ఇతి గోవిన్దవచనం శ్రుత్వాఽసౌ నిర్మమే క్షణాత్ ॥ 135

కుబేరః -
త్వత్ప్రసాదేన గోవిన్ద! సర్వం సజ్జీకృతం మయా ।
పాకార్థం పుణ్డరీకాక్ష! నియుంక్ష్వాగ్నిమతః పరమ్ ॥ 136

భగవదాజ్ఞయా వహ్నికృతదివ్యాన్నసజ్జీకరణప్రకారః

ఏవముక్తః కుబేరేణ శ్రీనివాసః సతాం గతిః ।
షణ్ముఖం ప్రేషయామాస వహ్నేరాహ్వానకారణాత్ ॥ 137

స గత్వా త్వరితం స్కన్దః శాసనం జ్ఞాపయన్ హరేః ।
సమ్ప్రాప్తో వాయువేగేన సహితో జాతవేదసా ॥ 138

మినుములను, పెసలను, గోధుమలను, బెల్లము, నూనె, తేనె, పాలు, చక్కెర, నెయ్యి, పెరుగు, మొదలగు సామగ్రులను, 130

మంచి విలువగల ధోవతులను, ఉత్తరీయములను, నువ్వులు, ఇంగువ, మిరియములు, జీలకఱ్ఱ, ఆవాలు, మెంతులను గొనితెమ్ము. 131

బ్రాహ్మణ స్త్రీలకు చీరలను పసుపులో తడిపించుము. కంబళులను కొనితెమ్ము. దేవతల కుత్తరీయములను, దేవతాస్త్రీలకు పట్టువస్త్రములను, మంచివక్కలను, తమలపాకులను, 132

ఏలకులను లవంగములను, పచ్చకర్పూరమును, కస్తూరిని, నవవధువునకై మంగళసూత్రములను, కడియములను, అద్దాలను, మట్టెలను 133

నాకు ఉంగరమును శీఘ్రముగా సంసిద్ధ పరుపుమ'ని యాజ్ఞాపించినంతనే కుబేరుడు నిముషములో నట్లే యొనర్చి 134

కుబేరుడు
శ్రీనివాసా! నీ దయచే నే నంతయు సిద్ధము చేసితిని. వంటకై యగ్ని హోత్రుని యాజ్ఞాపింపుమ'ని తెలిపెను, 136

భగవంతుని యాజ్ఞచే నగ్నిహోత్రుడు దివ్యమగు అన్నమును సిద్ధముచేయుట

అంత శ్రీనివాసు డగ్నిహోత్రుని పిలుచుకొని రమ్మని కుమారస్వామిని పంపించెను. 137

కుమారస్వామియు శీఘ్రముగా నగ్నిహోత్రుని సమీపించి శ్రీనివాసుని యాదేశము నెఱింగించి వాయువేగముతో నగ్నిహోత్రుని తోడ్తెచ్చెను. 138

తతః ప్రోవాచ భగవాన్ త్వరితం హవ్యవాహనమ్ ।
శ్రీభగవాన్ -
క్షణాద్భక్ష్యాన్నశాకాది పచ స్వాహా సమన్వితః ॥ 139

ఇతి నారాయణవచః శ్రుత్వాఽగ్నిస్తమభాషత ।
అగ్నిః -
పాకార్థం భాజనం కృష్ణ! నా స్త్యే కమ పి మే హరే! ॥ 140

కార్యః పాకో మహారాజ! బహూనాం భక్తవత్సల! ।
ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా శార్ఙ్గ్యగ్నిం ప్రత్యభాషత ॥ 141

శ్రీభగవాన్ -
భవతాం భవనే తాత! కిఞ్చిజ్జాతే మహోత్సవే ।
భాజనాని మహాభాగ వర్ధన్తే వటబీజవత్ ॥ 142

మమ కల్యాణసమయే భాణ్డ మేకం న దృశ్యతే ।
దైవమేవ పరం మన్యే సర్వేషాం సర్వసాధనే ॥ 143

ఉపాయం శృణు సప్తాస్య పాకార్థం పాజనైర్వినా ।
అన్నం స్వామిసరోమధ్యే సూపం పాపవినాశనే ॥ 144

వియద్గఙ్గా జలే వహ్నే! పరమాన్నం గుడాన్వితమ్ ।
దేవతీర్థే శాకమగ్నే! తుమ్బుతీర్థే తు చిత్రకమ్ ॥ 145

కుమారధారికాతీర్థే భక్ష్యాణి వివిధాని చ ।
పాణ్డుతీర్థే చ కర్తవ్యః తిన్త్రిణీరస ఉత్తమః ॥ 146

వ్యఞ్జనాన్యన్యతీర్థేషు కన్దమూలఫలై స్సహ ।
క్రియతాం లేహ్యపేయాని తీర్థేష్వన్యేషు పావక! ॥ 147

శ్రీనివాసు దగ్నిహోత్రునితో – నీవు నీ భార్యయగు స్వాహాదేవి సహాయముతో
శీఘ్రముగా వేడి వేడి వంటకములను వండవలెన'ని యాజ్ఞాపింపగా 139

అగ్నిహోత్రుడు కృష్ణా! నేను వంటచేయుట కిచ్చట పాత్ర యొకటియులేదు. 140

భక్తప్రియ! శ్రీనివాస! చాలమందికి వంట చేయవలయును గదా! ఇది యెట్లని
యడగగా శ్రీనివాసుడు 141

శ్రీ భగవానుడు -
అగ్నిహోత్రా! మీ యింటనే మహోత్సవము జరిగినను మఱ్ఱి విత్తనముల వలె
వంటపాత్రలు సమృద్ధిగా నుండును. 142

నాకు కల్యాణమనిన నొకపాత్రమును కానరాకున్నది. అందర కన్ని పనులకును
దైవ మనుకూలించవలెను. 143

ఏడుజిహ్వలుగల యగ్నిహోత్రా! వంటకు సామగ్రులు లేనిచో నన్నమును స్వామి
పుష్కరిణియందును, పాపవినాశినీ తీర్థమున పప్పును. 144

ఆకాశగంగా తీర్థమున బెల్లముతోగూడిన పరమాన్నమును, దేవతీర్థమున కూరను
తుంబురతీర్థమున పులిహోరను 145

కుమారతీర్థమున పలువిధముల పిండివంటలను, పాండుతీర్థమున మంచి
పులుసును(చారును) 146

మిగిలిన పుష్కరుణలయందు కందమూల ఫలములతోకూడ ఇతర కూరలు
మొదలగు వానిని నాలుకతో నాకతగినట్టియు, త్రాగదగినట్టియు పదార్థములను
ఇతర తీర్థములయందు సంసిద్ధ మొనర్పుమని 147

ఇతి దేవస్య వాక్యాని ప్రశశంసుర్మహర్షయః ।
తథా చ కృతవాన్ జాతవేదాః వేదవిశారదః ॥ 148

ఏవం విచిత్రకర్మాణి హరేర్వైకుణ్ఠవాసినః ।
యుగానుసారిణస్తస్య తదద్భుతవిడమ్బనమ్ ॥ 149

అచిన్త్యం దేవతాకార్యం అవాఙ్మనసగోచరమ్ ।
అగ్నిః -
దధ్యోదనతిలాన్నే చ పరమాన్నం మధుస్రవమ్ ॥ 150

మాషాపూపాః గుడాపూపాః శాకద్వయ మతః పరమ్ ।
సర్వం సుపక్వతాం నీతం త్వత్ప్రసాదేన కేశవ! ॥ 151

ఆమన్త్రయ ద్విజేన్ద్రాంశ్చ సురానపి మునీనపి ।
అగ్నివాణీం సమాకర్ణ్య శ్రీనివాసో నిరామయః ॥ 152

సమ్ప్రేషయచ్ఛివసుతం షణ్ముఖం మిథిలేశ్వర! ।

శ్రీశేషాద్రౌకశ్యపాదిభ్యో బ్రహ్మాదికృతోపచారప్రకారః

సజగామాతివేగేన జపతోఽగ్నిపరాయణాన్ ॥ 153

బ్రాహ్మణాన్ వేదవిదుషః ఆజుహావ జనాధిప! ।
పాక స్సమ్పూర్ణతాం ప్రాప్తః ఉత్తిష్ఠత సురద్విజాః ॥ 154

ఇతి తేన సమాహూతాః కశ్యపాత్రిపురోగమాః ।
దేవాశ్చ నికటం తస్య పాకస్థానస్య భేజిరే ॥ 155

విభజ్య తత్ర విధివత్ పాత్రభూతాన్ పృథక్ పృథక్ ।
పఙ్క్తీశ్చ కారయిత్వాఽథ తారతమ్యానుసారతః ॥ 156

యానతీయగా మహర్షులు సంతసించిరి. వేదశాస్త్ర నిష్ణాతుడగు అగ్నిహోత్రుడట్లే యొనర్చెను. 148

ఈ విధముగా వైకుంఠలోక నివాసియు, ఆయా యుగములయందాయా రూపములతో నవతరించు శ్రీనివాసుని మనుష్యాను కరణము, ఆతని విచిత్ర కృత్యము లత్యద్భుతములు. 149

దేవుని కృత్యములనూహ్యములు, మనస్సునకు వాక్కున కందనివి, అటు పిమ్మట అగ్నిహోత్రుడు, దధ్యోదనము, నువ్వుల పప్పుతోకూడిన చిత్రాన్నము, తేనెను స్రవింపజేయుచున్న పరమాన్నము 150

మినపపప్పుతో చేసిన భక్ష్యములు, బెల్లముతో నేర్పరచిన అప్పములు, రెండు కూరలు, నీ యనుగ్రహముచే చక్కగా వండబడినవి. 151

బ్రాహ్మణోత్తములను, దేవతలను, మునులను పిలవనంపుమ'ని తెలుపగా నిశ్చింతుడై శ్రీనివాసు డందరను పిలచుటకు 152

ఓ జనకమహారాజా! శివుని కుమారుడగు కుమారస్వామిని పంపించెను.

శేషాచలమున కశ్యపాదులకు బ్రహ్మ మున్నగువారుపచారముల నొనర్చుట

అతడు మిక్కిలి తొందరతో నేగి, మంత్రములను జపించుచున్నట్టియు, అగ్నిహోత్రముల నాదరముతో గావించుచున్నట్టి 153

వేదశాస్త్రపరాయణులగు బ్రాహ్మణులతో ద్విజోత్తములారా! అమరులారా! వంట సంసిద్ధమైయున్నది లేచిరండ'ని పిలచెను. 154

పిలచినంతనే కశ్యప అత్రి మొదలగు మునీంద్రులును, దేవతలును, వంటశాల యొద్ద కేతెంచిరి. 155

అచ్చట నీశ్వరుడు తగినవారినందరును వేరువేరుగా విభాగమొనర్చి వారివారి యర్హతానుసారము పంక్తులను విభజించి 156

పాత్రాణి వ్యసృజోచ్ఛమ్భుః పాత్రాపాత్రవిచక్షణః ।
పాణ్డుతీర్థం సమారభ్య శ్రీశైలావధి భూసురాః ॥ 157

దేవాశ్చ నిబిడీభూతాః తస్మిన్ కృష్ణమహోత్సవే ।
స్థితా దేవద్విజాస్తత్ర స్వస్వపాత్రాన్తికే పృథక్ ॥ 158

తదాహ భగవాన్ రాజన్! బ్రహ్మాణం చతురాననమ్ ।
శ్రీ భగవాన్ -
అనర్పితం న దాతవ్యం దేవానాఞ్చ ద్విజన్మనామ్ ॥ 159

బ్రహ్మో -
సర్వజ్ఞం సర్వభోక్తారం సర్వలోకేశ్వరేశ్వరమ్ ।
త్వామేవ వేద్మి గోవిన్ద! న త్వత్తుల్యో న చాధికః ॥ 160

కస్మై నివేదయేయం భోః ప్రశాధి కమలాపతే॥
స పుత్రవచనం శ్రుత్వా పుత్రమాహ హసన్నివ ॥ 161

శ్రీ భగవాన్ -
అహోబిలనృసింహస్య పూజాం కృత్వా నివేదయ ।
ఇత్యుక్తో వాసుదేవేన నృసింహస్యార్పణం నృప! ॥ 162

బ్రహ్మా చకార సర్వేషాం మునీనామపి సమ్మతమ్ ।
గృహారాధనదేవాంశ్చా మన్త్రాౖ౽ నర్చ తతః పరమ్ ॥ 163

అక్షతార్ఘ్యామ్బుగన్ధైశ్చ ధూపదీపానులేపనైః ।
విప్రాణామర్చనం చక్రే బ్రహ్మా చ విధిపూర్వకమ్ ॥ 164

ననామానన్దసమ్పూర్ణో హరిస్తాన్ లౌకికై స్సమః ।
పరివేషం తతశ్చక్రుః అష్టౌ దిక్పాలకాస్తదా ॥ 165

పాత్రాపాత్రవిభేదము నెఱుంగు రుద్రుడు భోజనపళ్లెముల నుంచెను. పాండుతీర్థము మొదలుకొని శ్రీశైలమువరకు బ్రాహ్మణులు. 157

దేవతలు సంఘసంఘములుగా వచ్చిరి. దేవతలును, బ్రాహ్మణులును తమతమ పళ్లెములవద్ద వేర్వేరుగా కూర్చుండిరి. 158

ఆ సమయమున శ్రీనివాసుడు చతుర్ముఖునితో దేవతలకును, బ్రాహ్మణులకును భగవన్నివేదితముకొని యన్నమును పెట్టరాద'ని యనినంతనే చతుర్ముఖుదాతనితో 159

గోవిందా! సకలము నెఱింగినవాడవు. సకల పదార్థముల ననుభవించువాడవు. సకలలోకములకు నియామకుడవు నీవేకదా! నీకు సమానుడు నీ కంటె యధికుడు నుండునా? 160

ఇక నెవరికి దీని నారగిం పొనరింపమందువో యాజ్ఞాపించుమనగా శ్రీనివాసుడు మందస్మిత మొనరించుచు నా బ్రహ్మతో 161

శ్రీ భగవానుడు -
అహోబిల నరసింహునకు పూజ యొనరించి నివేదన మొనరింపుమని తెలుపగా 162

బ్రహ్మయట్లే యొనర్చి నిత్యము గృహమున పూజించు దేవతలను కూడ ఆవాహన మొనర్చి మిక్కిలి పూజించెను. మునులందరు నందులకు సమ్మతించిరి. 163

అక్షతలతోను, అర్ఘ్యముతోను, గంధముతోను, ధూపదీపచందనపూతలతోను, బ్రాహ్మణులను బ్రహ్మ పూజించెను. 164

శ్రీనివాసుడు మానవుల విడంబించుచు సంతసమున వారికి నమస్కరించెను. అష్టదిక్పాలకులును 165

పాత్రసంస్కారపూర్వఞ్చ చక్రుస్తే పరివేషణమ్ ।
పరివేషఞ్చ సమ్పూర్ణం ఆకర్ణ్యాగ్నిముఖాద్ధరిః ॥ 166

ఏకో విష్ణుర్మహద్భూతం పృథగ్భూతా న్యనేకశః ।
త్రీన్ లోకాన్ వ్యాప్య భూతాత్మా భుజ్క్తే విశ్వభు గవ్యయః ॥ 167

ఇత్థం కృష్ణార్పణం చక్రే శ్రీనృసింహాయ విష్ణవే ।
కశ్యపాద్యాంశ్చ గోవిన్దో "జుషధ్వ" మితి చాబ్రవీత్ ॥ 168

"భవతాం జ్ఞానపూర్ణానాం కిమనేనాద్య పూర్ణతా ।
భవిష్యతి మహాప్రాజ్ఞాః దయావన్తస్తపోధనాః ॥ 169

దరిద్రం మాఞ్చ జానన్త స్త్వన్నం మే సజలం లఘు ।
బహూకృత్య స్వీకురుత కృపయా నితరా" మితి ॥ 170

ప్రార్థనాం బ్రాహ్మణానాన్తు కృతవాన్ ప్రాకృతో యథా ।
వాసుదేవవచః శ్రుత్వా వాక్యమాహుర్మహీసురాః ॥ 171

ఋషయః -
తవాన్నమమృతప్రఖ్యం ముక్తిమార్గస్య సాధనమ్ ।
వయం ధన్యాః కృతార్థాః స్మ కలౌ పాపాకులే హరే! ॥ 172

అభినన్ద్య తమిత్థం తే సుసన్తుష్టా అభుఞ్జత ।
భోజనానన్తరం రాజన్! బ్రాహ్మణానాం యథార్హతః ॥ 173

తామ్బూలం దక్షిణాఞ్చై వ ప్రదదౌ భగవాన్హరిః ।
సవిప్రభోజనస్యాన్తే స్వయం భోజనమాచరత్ ॥ 174

పాత్రలను శుద్ధిపరచుచు వడ్డన గావింపగా నావార్త శ్రీనివాసు దగ్నిహోత్రుని వలన విని 166

"శ్రీ మహావిష్ణువు ఒక్కడై యుండియు వేరువేరుగానుండు అనేక విధములగు భూతములను, మూడులోకములను వ్యాపించి ఆ భూతము లన్నిటికిని అంతరాత్మయై అందరను పాలించుచు తా నేవికారములను చెందక లీలారసము ననుభవించు చున్నాడ"ని 167

శ్రీ అహోబిలనృసింహస్వామికి కృష్ణార్పణ మొనరించి కశ్యపాదిమౌనీంద్రులతో ప్రీతియుక్తులై భుజింపుడని విన్నవించెను. 168

జ్ఞానాధికులగు మీకు నేడు దీనిచే పరిపూర్ణత యెట్లు కలుగును? తపోధనులారా మీరు దయాళులు 169

నన్ను దరిద్రునిగా నెఱింగి నీటితోగూడిన యీ యల్పాన్నమును పరమాన్నమునుగా స్వీకరించి దయతో భుజింపుడ'ని 170

బ్రాహ్మణులను సాధారణ మానవునివలె ప్రార్థించెను. బ్రాహ్మణులందరును శ్రీనివాసుని ప్రార్థనను విని 171

ఋషులు :-
శ్రీమన్నారాయణా! పాపపరిపూర్ణమగు కలియుగమున నీవొసంగిన యన్న మమృతముతో సమానమై మోక్షసాధన మగుచున్నది. మేము ధన్యులము కృతార్థులమని ప్రశంసించిరి. 172

యాతనికి తమ సంతోషమును తెలుపుచు భుజించిరి. భోజనమయిన పిమ్మట బ్రాహ్మణులకు యథోచితముగా శ్రీనివాసులు వారికి 173

తాంబూలమును దక్షిణ నొసంగి 174

పుత్రేణ పుత్రపుత్రేణ భార్యయా బన్ధుభిర్యుతః ।
సాగ్నిః సలోకపాలశ్చ స శేషో గరుడాన్వితః ॥ 175

భోజనాన్తే దినాధీశో రాత్రిస్థానముపాగతః ।
శయనం కృతవాన్ కృష్ణః పర్యఙ్కే రమయా సహ ॥ 176

స్వయం నిద్రావిహీనోఽపి రేమే ప్రాకృతవద్ధరిః ।
బ్రహ్మాదయస్సురశ్రేష్ఠాః కశ్యపాత్రిపురోగమాః ॥ 177

శయనం చక్రిరే రాజన్! కన్దరేషు గృహేషు చ।
వృక్షమూలేషు శైలానాం గహ్వరేషు దరీషు చ ॥ 178

భగవదాజ్ఞయాబ్రహ్మకృతసైన్యసజ్జీకరణప్రకారః

తతః ప్రభాతే విమలే శ్రీనివాసః సతాం గతిః ।
గరుడం ప్రేషయామాస బ్రహ్మాణం ప్రతి భూమిప!॥ 179

స గత్వా వాయువేగేన బ్రహ్మాణం తల్పసంస్థితమ్ ।
ప్రత్యువాచ మహారాజ! పక్షిరాట్ పరమం వచః ॥ 180

గరుడః -
గచ్ఛ తాతాన్తికం బ్రహ్మన్! వస్త్రాలఙ్కారభూషితః ।
హంసమారుహ్య చన్ద్రాభం గన్తుం రాజేన్ద్రపత్తనమ్ ॥ 181

వాద్యన్తాంచ విచిత్రాణి వాదిత్రాణి మహాన్తి చ।
గజమారోప్య మహతీ భేరీ చాద్యానువాద్యతామ్ ॥ 182

వాహనాని విచిత్రాణి రథా ఆన్దోలికా అపి ।
అలఙ్క్రియన్తాం రాజేన్ద్ర పురీం గన్తుం ససమ్భ్రమమ్ ॥ 183

పుత్రుడగు బ్రహ్మతోను, మనుమడగు శివునితోను, భార్యయగు లక్ష్మితోను, బంధువులతోను, అగ్నిహోత్రునితోను, లోకపాలురతోను, శేషునితోను, గరుడునితోను, తానును భుజించెను. 175

భోజనానంతరము సూర్యుడు రాత్రి స్థానమును సమీపించెను. 176

తాను స్వభావముచే నిద్రలేనివాడయ్యును. లౌకికమానవునివలె లక్ష్మిదేవితో పాన్పునుజేరి పవళించెను. బ్రహ్మాది దేవతలును కశ్యప అత్రి మొదలగువారును,

కొండచరియలయందును, గృహములయందును, చెట్లమూలమునను, పర్వత పొదరిండ్లయందును గుహలయందును, చరియలయందను శయనించిరి. 178

శ్రీనివాసుని యాజ్ఞచే బ్రహ్మ సైన్యమును సిద్ధమొనరించుట

సూర్యోదయమయినంతనే శ్రీనివాసుడు బ్రహ్మవద్దకు గరుడుని పంపెను. 179

ఆత దతిరయమున పక్కపై శయనించియున్న బ్రహ్మను సమీపించి యాతనితో

గరుత్మంతుడు -
చతురాననా! నూతన వస్త్రములను ధరించి అలంకారముల నలంకరించుకొని చంద్రునివంటి తెల్లని కాంతిగల హంస నధిరోహించి యాకాశరాజనగరమున కేగుటకు శ్రీనివాసునివద్ద కేగుము, 181

విచిత్రములగు గొప్ప వాయిద్యములను మ్రోగించుడు. గొప్ప భేరీని ఏనుగు పై నుంచి మ్రోగింతురుగాక! 182

విచిత్రములగు వాహనములను, రథములను, పల్లకీలను శీఘ్రముగా నలంకరింపుడని 183

పక్షిరాడ్వచనం శ్రుత్వా పక్షివాహననన్దనః ।
నియోజయామాస తదా బలం దేవగణస్య చ ॥ 184

గజానాఞ్చ హయానాఞ్చ వృషభాణాఞ్చ మణ్డలమ్ ।
పదాతీనాఞ్చ శూరాణాం మణ్డలం సమలఙ్కృతమ్ ॥ 185

శూరాశ్చ కృతవిద్యాశ్చ ధృతశస్త్రాస్త్రపాణయః ।
పితామహం పురస్కృత్య జగ్ముర్నారాయణాన్తికమ్ ॥ 186

తం దృష్ట్వా సర్వదేవేశం భగవానాహ భూపతే! ।
శ్రీనివాసః :-
విలమ్బః క్రియతే కస్మాత్ గమనార్థం పితామహ! ॥ 187

నియోజయ బలం సర్వం రాజధాన్యై నృపస్య చ ।
ఇత్థం హరేర్వచః శ్రుత్వా వాసుదేవాత్మజో ఽబ్రవీత్ ॥ 188

బ్రహ్మో -
సజ్జీకృతం బలం సర్వం ధృతాయుధమరిన్దమ! ।
ఉత్తిష్ఠ పురుషశ్రేష్ఠ! సమారోహ ఖగేశ్వరమ్ ॥ 189

వియద్రాజపురం ప్రతి సపరికరశ్రీనివాసగమనమ్

స ఇత్థముక్తో భగవాన్ గరుడస్కన్ధమాస్థితః ।
బ్రహ్మాణమగ్రతః కృత్వా రుద్రం కృత్వా తు దక్షిణే ॥ 190

వామే వాయుం తతః కృత్వా కుమారం పృష్ఠతస్తథా ।
రమామారోపయామాస రథం కాఞ్చననిర్మితమ్ ॥ 191

మాతరం వకులాం రాజన్ విమానం సూర్యసన్నిభమ్ ।
సమారోప్య మాహారాజన్ భగవాన్ భక్తవత్సలః ॥ 192

తెలుపగా గరుడవాహనుని పుత్రుడగు బ్రహ్మ దేవతాసమూహముల సేన నందులకు నియోగించెను. 184

ఏనుగు సముదాయములను, గుఱ్ఱముల గుంపులను, వృషభముల సమూహములను, కాలిభటుల వీరుల సంఘములను చక్కగా నలంకరించిరి. 185

ధనుర్విద్యలలో నారితేరిన శూరులు ధనుర్బాణముల ధరించి బ్రహ్మను ముందిడుకొని శ్రీనివాసుని సమీపించిరి. 186

సకల దేవనాయకుడగు చతుర్ముఖునితో శ్రీనివాసుడు "పితామహ! ఇంకను పయనించుట కాలశించుచుంటిరేల? 187

సైన్యమునంతను ఆకాశరాజనగరమునకు సంసిద్ధ మొనర్పుడ'ని ఆజ్ఞాపించగనే బ్రహ్మదేవుడు 188

బ్రహ్మో -
"శ్రీనివాసా! బలమంతయు ఆయుధములను ధరించి సిద్ధమొనర్పబడినది. నీవు లేచి గరుత్మంతు నధిరోహించుమ'ని తెలిపినంతనే 189

శ్రీనివాసుడు సేనాసమేతుడై ఆకాశరాజనగరమున కేగుట

శ్రీనివాసుడు గరుడు నారోహించి బ్రహ్మను ముందుగా నుంచుకొని రుద్రుని దక్షిణవేపున నిలిపికొని 190

ఎడమభాగమున వాయువును, కుమారస్వామిని వెనుకగ నమర్చికొని శ్రీదేవిని బంగారు రథముపై నాసీననుగావించి 191

తల్లియగు వకుళమాలికను సూర్యునివంటి కాంతిగల విమానమున నెక్కించి భక్తవత్సలుడగు భగవంతుడు గరుడవాహనారూఢుడై 192

స్వయన్తు గరుడారూఢో జగామ చ సతాం గతిః ।
శేషో దధార రాజేన్ద్ర! శ్వేతచ్ఛత్రం శశిప్రభమ్ ॥ 193

చామరే చన్ద్రసఙ్కాశే వీజయామాస మారుతః ।
వ్యజనేన విచిత్రేణ రత్నదణ్డేన మాధవమ్ ॥ 194

వీజయామాస రాజేన్ద్ర! విష్వక్సేనః ప్రతాపవాన్ ।
భేరీదున్దుభినిర్ఘోషైః వాదిత్రాణాం మహాస్వనైః ॥ 195

నర్తకైర్నటనైశ్చైవ హాహాహూహూయుతోఽఙ్గనా ।
యయౌ విభవమాపన్నః సర్వాత్మా సర్వతోముఖః ॥ 196

గమనే వాసుదేవస్య దేవానామపి భూమిప! ।
ఋషీణాం పూర్వదేవానాం గన్ధర్వాణాం తపస్వినామ్ ॥ 197

సమ్మర్దః సమ్బభూవాత్ర పశూనాం మానుషాత్మనామ్ ।
వనితానాఞ్చ వృద్ధానాం బాలానాం రక్షసామపి ॥ 198

అన్యోన్యం కలహస్తత్ర వనితానామభూత్తదా ।
ఋషీణాం ఋషికన్యానాం దేవస్త్రీణాఞ్చ దైవతైః ॥ 199

తత్రాధనా తు గచ్ఛన్తీ మార్గమధ్యే మహీపతే! ।
కాచిద్భర్తారమాలమ్బ్య పుత్రమంసే నిధాయ చ॥ 200

భారముద్ధృత్య శిరసి పద్భ్యామేవ స్మ గచ్ఛతి ।
తస్మిన్ కాలే మహారాజ! రథస్థాః సురయోషితః ॥ 201

బయలుదేరుచుండగా నాదిశేషుడు చందమామవలె తెల్లని కాంతిగల తెల్లని గొడుగును ధరించెను. 193

వాయువు జాబిలివలె ధవళకాంతిగల రెండు చామరములను తీసికొని విసరసాగెను.

పరాక్రమవంతుడగు విష్వక్సేనుడు విచిత్రమగు రత్నపుపిడిగల విసనికఱ్ఱతో వీవసాగెను. భేరీదుందుభి ధ్వానములతోను, వాయిద్యఘోషలతో 195

నర్తనముచేయు వారితోను, నాట్యమొనర్చువారలతోను, "హాహాహూహూ" యను గంధర్వగానములతోను సకలవ్యాపియు సర్వద్రష్టయగు శ్రీనివాసుడు వైభవముతో వెడలుచుండగా 196

దేవతలయొక్క, ఋషులయొక్క, రాక్షసులయొక్క, గంధర్వులయొక్క, మౌనీంద్రులయొక్క, 197

పసువుల యొక్క, మనుజుల యొక్క, స్త్రీల యొక్కయు, ముదుసలులయొక్కయు, బాలుర యొక్కయు, రాక్షసులయొక్కయు గుంపులు గుమిగూడెను. 198

స్త్రీలు తమలో తామొనర్చు జగడములతో కలకలము బయలుదేరెను. ఋషులకు, ఋషికన్యలకు, దేవతాస్త్రీలకు దేవతలతో వాదోపవాదములు కలుగుచుండెను. 199

ఆ సమయమున మార్గమధ్యమున చనుచున్న ఒక దరిద్రవనిత భర్త నూతగా గొని బాలుని భుజముపై నుంచుకొని 200

తలపై బరువును పెట్టుకొని నడచి వెళ్లుచుండెను. ఆ సమయమున రథమునందు కూర్చునియున్న దేవతాస్త్రీలు 201

పన్థానమనురున్ధన్త్యో౾ తర్జయంశ్చాధనాన్ కృశాన్ ।
తదా వియోగ మాపన్నా భర్త్రా సా భారపీడితా ॥ 202

కూజన్తీ "నాథ హా నాథ! వనే న త్యక్తు మర్హసి " ।
ఏవముక్త్వా విప్రపత్నీ సపుత్రా పతితా భువి ॥ 203

రుదితాః శిశవస్తత్ర ప్రహృష్టాస్తత్ర కేచన ।
కేచిత్పయః స్మ కాంక్షన్తి కేచిదన్నం మహీపతే! ।
భుఞ్జన్తి కేచిత్ క్షీరాన్నం కేచిద్దధ్యోదనం నృప! ॥ 204

హసన్తి కేచిత్ప్రరుదన్తి కేచిత్ ప్రయాన్తి కేచిత్ప్రలపన్తి కేచిత్ ।
వదన్తమన్యే కరపల్లవేన సముద్ధరన్తి స్మ హసన్తి కేచన ॥ 205

సురాఙ్గనాశ్చ రాజేన్ద్ర! తథా వైఖానసాఙ్గనాః ।
ఋష్యఙ్గనా శ్చ గన్ధర్వ వనితాశ్చారులోచనాః ॥ 206

అవారోహన్ గిరేశ్చైవ శ్రీనివాసపరాయణాః ।
శేషాచలం సమారభ్య నారాయణపురావధి ॥ 207

తిలమాత్రావకాశః స్మ మార్గమధ్యే న దృశ్యతే ।
మధ్యే కృత్వా పద్మతీర్థం గతా సా వాహినీ హరేః ॥ 208

ఋగ్యజుస్సామాథర్వాద్యైః గీయమానో జగద్గురుః ।
శ్రీపతిః పద్మతీర్థాఖ్యం మహాతీర్థం మహీపతే! ॥ 209

ఆససాద జగద్యోనిః సచ్చిదానన్దవిగ్రహః ।
ససురాసురగన్ధర్వ సిద్ధసాధ్యమరుద్గణః ॥ 210

భగవన్తం ప్రతి శుకమునికృత ఉపచారక్రమః

ప్రాప్తం గరుడమారూఢం కృష్ణద్వైపాయనాత్మజః ।
సాష్టాంగన్యసనం రాజన్! ప్రణిపత్య శుకో౾బ్రవీత్ ॥
తపశ్చ సఫలం మన్యే కృతం మే పురుషోత్తమ! ॥ 211

మార్గమున నడ్డుగా నిలచి నిర్ధనులను, దుర్బలులను బాధించసాగిరి. ఆ సమయమున భర్త నుండి విడివడినదియు బరువును మోయుచున్న ఆ వనిత బరువును సహించ లేక 202

'నాథా! నన్నడవిలో వదలకుమ'ని పలుకుచు పుత్రునితో భూమిపై పడెను. 203.

కొందరు బాలురేడ్చుచుండిరి కొందరు సంతసించుచుండిరి, కొందరు పాలను, కొందరన్నము నభిలషించుచుండిరి. 204

కొందరేడ్చుచుండిరి. కొందరు పరుగెత్తుచుండిరి. కొందరు తారుమారుగ మాట్లాడుచుండిరి. కొందరట్లు మాట్లాడువానిని పైకి లేవనెత్తుచుండిరి. 205

దేవతాస్త్రీలును, వైఖానసలలనామణులును, ఋషి పత్నులును, గంధర్వ కాంతలును, 206

శ్రీనివాసలగ్న చేతస్కులై కొండనుండి దిగిరి. శేషాద్రినుండి మొదలుకొని నారాయణ పురమువరకు 207

మార్గమధ్యమున నువ్వుగింజంత స్థలమైనను మనుష్యరహితముగ లేకుండెను. పద్మతీర్థమును చుట్టుముట్టి శ్రీనివాసుని సైన్యము నిలచెను. 208

ఋక్ యజుస్సామఆథర్వణవేదములచే స్తుతింపబడుచు 209

దేవాసుర గంధర్వసిద్ధసాధ్య మరుద్గణములతోకూడి సదానంద స్వరూపుడగు శ్రీనివాసుడు పద్మతీర్థమను మహాపుష్కరిణిని సమీపించెను. 210

శ్రీనివాసునకు శుకయోగి ఉపచారముల నొనర్చుట

కృష్ణద్వైపాయన పుత్రుడగు శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు గరుత్మంతునిపై వచ్చిన శ్రీనివాసుని గాంచి సాష్టాంగముగా నమస్కరించి పురుషోత్తమా! నా తపస్సు ఫలించినది. 211

యో భవాన్ బ్రహ్మరుద్రాద్యైః అగమ్యో వేదగోచరః ।
తం భవన్తం ప్రపశ్యామి నేత్రాభ్యాం పురుషోత్తమ! ॥ 212

సపుత్రమిత్రాఖిలలోకపాలం శేషేణ లక్ష్మ్యా చ యుతం యతోఽహమ్ ।
పశ్యామి భాగ్యోదయశాలిదృగ్భ్యాం త్వత్పాదపూజా సఫలా తతో మే ॥213

విజ్ఞాపనం మే శృణు దేవరాజ! ప్రసాదహేతోస్తవ వాసుదేవ! ।
కృత్వా కృపాం వేఙ్కటశైలనాథ! భుక్త్వా మదీయం ఫలకన్దమూలమ్ ॥214

ఇత్యుక్తో మునినా తేన వాసుదేవోఽభ్యభాషత ।
శ్రీ భగవాన్ :-
శృణు తాపసశార్దూల! వచనం సాధుసమ్మతమ్ ॥ 215

భగవాన్ కృశో విరాగీ చ బ్రహ్మచారీ దృఢవ్రతః ।
వయం సంసారనిరతాః బహవశ్చాత్ర భూసుర! ॥ 216

అద్యైవ నగరీం గత్వా రాజ్ఞస్తస్య మహాత్మనః ।
తత్రైవ భోజనం కుర్మ ఇతి మే వర్తతే మనః ॥ 217

వదత్యేవం హృషీకేశే వ్యాసపుత్రోఽభ్యభాషత ।
శ్రీ శుకః :-
నిష్కిఞ్చనోఽహం గోవిన్ద! నిష్కిఞ్చనజనప్రియ ॥ 218

త్వయి భుక్తే జగద్భుక్తం నాత్ర కార్యా విచారణా ।
వదత్యేవం శుకే కృష్ణం వకులా వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 219

వకులా :-
శృణు తద్వచనం కృష్ణ! త్వద్వివాహే రమాపతే! ।
యత్నం బహువిధం చక్రే రాజానం స హి బోధయన్ ॥ 220

బ్రహ్మరుద్రాదులకు కనుపించనివాడై వేదములకు మాత్రమే ప్రత్యక్షమైనవాడ వగు నిన్ను నా నేత్రములతో గాంచగల్గితిని. 212

పుత్రులతోను, మిత్రులతోను, శేషునితోను, లక్ష్మితోను కూడియున్న నిన్ను నా అదృష్టముచే కనులార గాంచగల్గుటంజేసి నేను నీ చరణకమలసంసేవనఫలితము నందగల్గితిని. 213

శ్రీనివాసా! నా విన్నపము నాలింపుము. నాయందు దయయుంచి నీదయకొఱకై నే నొసంగిన కందమూలములను భుజింపుమ'ని ప్రార్థింపగా 214

శ్రీనివాసుడాతనితో–మునీంద్రా! సజ్జనులచే నంగీకరింపబడు నా మాటను వినుము. 215

నీవు వ్రతాచరణముచే కృశించినవాడవు. భోగవిముఖుడవు. బ్రహ్మచర్య వ్రతనిష్ఠుడవు. శాస్త్రసమ్మతమగు ధర్మాచరణమున పూనికకలవాడవు. మేము సాంసారిక విషయాసక్తులము. 216

పెక్కుమందిగా వచ్చియున్నాము. నేడే ఆకాశరాజ నగరమున కేగి యా మహాత్ముని యాతిథ్యము నంగీకరింపవలెనని నా సంకల్పమ'ని బదులిడెను. 217

శ్రీనివాసుని మాటలను విని శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు నే నేమియు లేనివాడను. నిరాడంబరులగు జనులకే ప్రియమైనవాడను, 218

నీ వారగించిన జగత్తులోనివా రందరు నారగించినట్లే, నీవు సందియమొంద వలద'ని ప్రార్థింప 219

వకులాదేవి :-
శ్రీనివాసా! శ్రీ శుకయోగీంద్రుని మాటలను వినుము. నీ వివాహమునకై రాజు నంగీకరింపజేయుటకై చాల ప్రయత్నమొనర్చి యున్నాడ'ని తెలుపగా 220

ఇతి మాతుర్వచః శ్రుత్వా మాధవః శుకమబ్రవీత్ ।
శ్రీనివాసః :-
త్వద్వాక్యామృతపానేన తృప్తిర్మేఽభూన్మునీశ్వర! ॥ 221

కిమన్యేన ప్రాకృతేన ఫలేనాల్పరసేన మే ।
తథాఽపి తవ వాక్యేన కరిష్యే భోజనం మునే! ॥ 222

సాన్త్వయిత్వా మునివరం గరుడాదవరుహ్య సః ।
కుటీరం సమ్ప్రవిశ్యాథ సపుత్రః సపరిగ్రహః ॥ 223

ముఞ్జైః కృతాసనే రమ్యే సంస్థితః పరమేశ్వరః ।
శుకః స్నాత్వా పద్మతీర్థే కృత్వాఽన్నం భక్తిసంయుతః ॥ 224

అమృతాబీజనిచయం ముష్టిభిః ప్రవిహత్య చ।
తత్తణ్డులైర్మహారాజ! కృతవానన్నముత్తమమ్ ॥ 225

బృహతీఫలసంయుక్తం తిన్త్రిణీరససంయుతమ్ ।
స్వాన్తరస్థస్య యద్యోగ్యం పూజాసాధనమేవ చ ॥ 226

తేనైవ బాహ్యమూర్తేస్తు పూజనం సాధుసమ్మతమ్ ।
ఇతి మత్వాఽర్థతత్త్వజ్ఞః కృత్వా పాదావనేజనమ్ ॥ 227

పద్మపత్రాణి చాస్తీర్య తత్రాన్నం రససంయుతమ్ ।
వినిక్షిప్య విశేషేణ కృతసాష్టాఙ్గసన్నతిః ॥ 228

“భోజనం కురు గోవిన్ద! సదా పూర్ణమనోరథ! ।
ఏవం సమ్ప్రార్థితో దేవః శుకేన పరమర్షిణా ॥ 229

తద్భక్తిపారవశ్యేన భగవానాత్మభూస్స్వయమ్ ।
ఋషీణాముచితాహారాన్ బుభుజే సర్వభోజనః ॥ 230

మునీంద్రా! నీ యమృతోపమానములగు మాటలను వినుటచేతనే నేనెంతయో తృప్తిజెందితినని పలుకుచు 221

శుకా! నీ వాక్యామృతపానముచేత నేను తృప్తిపొందితిని. ఇక యితరము లెందుకు? 222

మునీంద్రుని మృదుభాషణములచే సంతసపరచి గరుడునినుండి దిగి తన పుత్రమిత్ర పరివారముతో నాతని పర్ణశాలలో ప్రవేశించి 223

దర్భాసనమున కూర్చుండెను. శ్రీశుకయోగీంద్రుడు పద్మసరోవరమున స్నానమొనరించి 224

అమృతధాన్యమును పిడికిళ్లతోదంచి బియ్యమును బయల్పరచి యా బియ్యముతో నన్నమును భక్తితో వండెను. 225

వాకుడుపండ్లతోను, చింతపండు రసముతోను, భోజనమును సంసిద్ధపరచి తన మనస్సునందలి భగవానున కేదిప్రీతి నొనగూర్చుద్రవ్యమో దానిచేతనే 226

తన కనుల ఎదుట గాన్పించు దివ్యమంగళవిగ్రహుని పూజించు టుచితమను సజ్జనవచనము ననుసరించి శాస్త్రజ్ఞుడగు మౌనీంద్రుడు ఆతనికి కాళ్లు కడుగుకొనుటకు నీళ్లనిచ్చి – 227

తామరాకులను పరచి అందు రసముతో గూడిన అన్నమును వడ్డించి సాష్టాంగముగా నమస్కరించి 228

“సత్యకామా! గోవిందా! దీని నారగింపుమ’ని ప్రార్థింపగా – 229

చరాచరాహారియగు శ్రీనివాసుడు– శ్రీశుకయోగీంద్రుని భక్త్యతిశయమునందలి ప్రీతితో ఋషీంద్రుల కనువగు నా భోజనములను భుజించెను. 230

లక్ష్మీ స్తస్యాఽఽజ్ఞయా మాత్రా సార్థం వకులమాలయా ।
బుభుజే మునినా దత్తం తదన్నమమృతప్రభమ్ ॥ 231

తస్మిన్ భుక్తవతి శ్రీశే ఋషయః కోపపూరితాః ।
తదా శుకం భీషయన్తః సముత్తస్థుర్వరాసనాత్ ॥ 232

శాపానుగ్రహసామర్థ్య సాధనాశ్చ తపోధనాః ।
తేషాం మతన్తు విజ్ఞాయ భగవాన్ బహిరాగతః ॥ 233

పూత్కారం కృతవాన్ కృష్ణః సర్వేషాం తృప్తిహేతవే ।
తన్ముఖామ్భోజసమ్భూత వాయునా తృప్తిహేతునా ॥ 234

సురధేన్వా యథా తృప్తాః తథైవ మునిపుఙ్గవాః ।
శుకం సన్తోషయామాసుః వచనైః స్తోత్రమిశ్రితైః ॥ 235

శ్రీనివాసాభిముఖతయా స్వపురాత్ సపరికరవియన్నృపాగమనమ్

కృత్వాఽఽష్టమ్యాం తత్ర వాసం నవమ్యాం గురువాసరే ।
ప్రభాతసమయే ప్రాప్తే శ్రీనివాసస్త్వరాఽఽన్వితః ॥ 236

పునర్గరుడమారుహ్య గురువారే జగద్గురుః ।
చతురఙ్గబలాధ్యక్షం బ్రహ్మాణఞ్చ పితామహమ్! ॥ 237

నిధాయ పురతో రాజన్! జగామ జగదీశ్వరః ।
అస్తాద్రిం ప్రస్థితే భానౌ తస్మిన్కాలే మహీపతే! ॥ 238

అష్టవర్గం స్వయం కృత్వా కృతకౌతుకమఙ్గలః ।
పద్మావతీం స్నాపయిత్వా గన్ధతైలేన భూమిప! ॥ 239

అలఙ్కృత్య వరాం కన్యాం అలఙ్కారైర్మహీపతిః ।
గజమారోప్య తరసా పుత్రీం పుత్రీహితే రతః ॥ 240

అనంతరము శ్రీనివాసు నాజ్ఞచే శ్రీదేవి వకుళమాలికతో గూడ అమృతోపమానమగు అన్నమును భుజించెను. 231

శ్రీనివాసుడు భుజించినంతనే ఋషు లందరును క్రోధావిష్టులై శ్రీశుకుని భయపెట్టుచు తమ ఆసనముల నుండి దిగ్గన లేచిరి. 232

శ్రీనివాసుడు శపించుట ననుగ్రహించుటకును సమర్థులగు మౌనీంద్రు లందరి యభిప్రాయము నెఱింగి బయట కేతెంచి 233

అందరును తృప్తిచెందుటకై తాను పూత్కారము ("పూ" అని ఊదుట) నొనర్చెను. అందరకును తృప్తిని కలిగించు అతని ముఖపద్మమునుండి వచ్చిన గాలిచే 234

కామధేనువు ఆతిధ్యముచే తృప్తిచెందినట్లామునీంద్రు లందరునుతృప్తిచెంది స్తోత్రోక్తులతో శ్రీశుకుని సంతోషపరచిరి. 235

ఆకాశరాజు పరివారముతో తన పట్టణమునుండి శ్రీనివాసున కేదురేగుట

అష్టమిరోజున అచ్చట విశ్రమించి, నవమీ గురువాసరమున (బేస్తవారమున) ఉదయమున శీఘ్రముగా శ్రీనివాసుడు 236

మరల గరుత్మంతునిపై నధిరోహించి చతురంగబలముల కధిపతియగు చతుర్ముఖుని 237

ముందుగా నిడికొని పయనించెను. సూర్యుడ స్తమించు సమయమున 238

ఆకాశరాజు స్వయముగా అష్టవర్గకర్మ నాచరించిన పద్మావతికి పరిమళించుచున్న నూనెతో తలయంటి 239

అలంకారములతో నలంకరించి ఆమెకు మంగళము నపేక్షించి యామెను వెంటనే యేనుగుపై నధిష్ఠింపజేసి 240

ఆకాశరాజో ధర్మాత్మా పుత్రేణ సహ సంయుతః ।
పురోహితేన శక్రేణ తొండమానేన నిర్యయౌ ॥ 241

శ్రీనివాసం జగద్యోనిం ద్రష్టుకామో రమాపతిమ్ ।
చతురఙ్గబలైః సర్వైః గజాశ్వరథసంయుతైః ॥ 242

ధ్వజైశ్చైవ పతాకాభిః చామరైర్వ్యజనైరపి ।
భేరీదున్దుభినిర్ఘోషైః వాదిత్రాణాం మహాస్వనైః ॥ 243

నర్తకైర్నటకైశ్చైవ సూతమాగధవన్దిభిః ।
స్తూయమానో మహారాజ! సైన్యమధ్యే వ్యరాజత ॥ 244

శ్రీనివాసవియన్నృపపద్మావతీనామ్ పరస్పరావలోకనమ్

యథాఽఽకాశే చన్ద్రబిమ్బం నక్షత్రగణమణ్డలే ।
రాజా దదర్శ గోవిన్దం శక్రేణ పరిదర్శితమ్ ॥ 245

గరుడస్కన్ధమారూఢం శ్వేతచ్ఛత్రాదిభిర్యుతమ్ ।
సుకుమారం యువానఞ్చ సున్దరం సున్దరాననమ్ ॥ 246

శ్రీనివాసం జగద్యోనిం సచ్చిదానన్దవిగ్రహమ్ ।
దృష్ట్వా సన్తుష్టమనసా స రథా దవరుహ్య చ ॥ 247

పద్మావతీం స్వపుత్రీఞ్చ నిధాయ పురతో నృపః ।
పురోహితం పురస్కృత్య చేదం వచనమబ్రవీత్ ॥ 248

ఆకాశరాజః :-

ధన్యోఽహం కృతకృత్యోఽహం స్వర్గమార్గసమాస్థితః ।
ఏవం వదన్తం తత్కాలే శ్రీనివాసః సతాం గతిః ॥ 249

తన పుత్రునితోను, పురోహితుడగు దేవేంద్రునితోను, తొండమానునితోను బయలుదేరెను. 241

జగత్కారణభూతుడగు శ్రీనివాసుని దర్శింపగోరి చతురంగబలములతోను, ఏనుగులు, గుఱ్ఱములు, రథములతో కూడినట్టియు 242

జండాలతోను, చామరములతోను, విసనికఱ్ఱలతోను, భేరీదుందుభుల వాద్యముల తోను, మంగళవాయిద్యముల మహాధ్వనులతోను, 243

నర్తకులతోను, నాట్యమొనరించువారితోను, రథము నడుపువారును, వంశావళిని చదువువారును, ఇతరులను స్తోత్రముచేసి జీవించువారునగు స్తోత్రపాఠకులచే స్తుతింపబడుచు సైన్యమధ్యమున ప్రకాశించెను. 244

శ్రీనివాసుడు, ఆకాశరాజు, పద్మావతి ఒకరు నొకరు సందర్శించుకొనుట

ఆకాశమున నక్షత్రగుంపున ప్రకాశించు చంద్రబింబమువలె నుండు 245

గరుత్మంతునిమూపుపై నెక్కి తెల్లనిగొడుగు, చామరములతో కూడియుండి సుకుమారుడై, యౌవనవంతుడై, చూచినంతనే విభ్రమమొందించు నందముకలవాడై అందమగు ముఖపద్మముకలిగి. 246

సృష్టికర్తయును సదానందరూపుడునునగు శ్రీనివాసుని పురోహితుడైన దేవేంద్రుడు దర్శింపచేయగా నాకాశరాజుగాంచి మనమునమోదమందుచు, రథమునుండి దిగి

పద్మావతిని, తనముందుగా నుంచుకొని పురోహితుని తోడ్కొని శ్రీనివాసుని సమీపించి 248

ఆకాశరాజు :-

"నేను ధన్యుడనైతిని, కృతకృత్యుడనైతిని, నాకు స్వర్గము లభించినద"ని సంతసముతో పలుకుచుండగా సజ్జనులకు ప్రాప్యుడైన శ్రీనివాసుడు 249

దదర్శ రాజశార్దూలం నారదేన ప్రదర్శితమ్ ।
నారదః -
దీర్ఘశ్మశ్రుం దీర్ఘబాహుం సర్వదా దీర్ఘదర్శనమ్ ॥ 250

శ్వశురం తవ గోవిన్ద! పశ్య మాధవ! భూమిపమ్ ।
శ్రీనివాసః -
ధన్యం నారద! మజ్జన్మ యదాకాశోఽద్య బాన్ధవః ॥ 251

సమ్బన్ధస్తేన సమ్ప్రాప్తః కిం మయాఽచరితం పురా ।
వదత్యేవం హృషీకేశే రాజా సత్యపరాక్రమః ॥ 252

ద్వారతోరణమాసాద్య శ్రీనివాసం దదర్శ హ ।
పూజయామాస గోవిన్దం వసనాభరణాదిభిః ॥ 253

గన్ధతైలేన రాజేన్ద్ర! జామాతరమపూజయత్ ।
సా దదర్శ వరారోహా పతిం పరమపావనమ్ ॥ 254

పద్మావతీ విశాలాక్షీ లజ్జయా పరిమోహితా ।
తాం దదర్శ జగద్యోనిః కమలాక్షీం మహీపతే! ॥ 255

పద్మావతీశ్రీనివాసౌ వాహనాదవరుహ్య చ ।
అన్యోన్యాలోకనం రాజన్! చక్రాతే సంస్థితౌ తతః ॥ 256

వాసుదేవస్య యే భక్తాః తేఽన్యోన్యం పరిరేభిరే।

శ్రీనివాసస్య పద్మావత్యా సహ దుర్గాదర్శనపూర్వకం పురప్రవేశః

నగరద్వారనిలయాం దుర్గా మాసాద్య భక్తితః ॥ 257

పద్మావత్యనుగో మాయీ దేవీం నత్వా విశేషతః ।
వరం యయాచే గోవిన్దః "కురు భార్యామిమా" మితి ॥ 258

నారదుడు శ్రీనివాసునకు నిడివగు మీసమునుకలిగి, పొడవగు భుజములు కలిగి, నెల్లవేళలయందును చక్కగా నాలోచించి కార్యముల నొనరించువాడైవ 250

యాతడే నీ మామగారు చూడుమని చూపగా శ్రీనివాసు డాకాశరాజునుగాంచి నారదా! ఇట్టి యాకాశరాజుతో బంధుత్వము సంభవించుటనే నా జన్మ ధన్యమైనది. 251

ఆతనితో సంబంధము కలుగుటకు పూర్వము నే నొనర్చిన పుణ్యమెట్టిదోకదా! అనుచుండగా నాకాశరాజు 252

ద్వారమువద్దకు వచ్చి వస్త్రాభరణాదులతోను 253

సుగంధతైలముతోను, అల్లునిగౌరవించెను, విశాలనేత్రములుగల పద్మావతియు మిక్కిలి సిగ్గుపడుచు పరమపవిత్రమూర్తియు తనకు భర్త కాబోవుచున్న శ్రీనివాసుని గాంచెను. 254

జగత్కారణభూతుడగు శ్రీనివాసుడు నా పద్మనేత్రయగు పద్మావతిని వీక్షించు కొనుచుండిరి. 255

పద్మావతీ శ్రీనివాసులు తమ తమ వాహనములనుండి దిగి ఒకరి నొకరు వీక్షించు కొనుచుండిరి. 256

శ్రీనివాసుడు పద్మావతితో దుర్గను దర్శించి నగరమున ప్రవేశించుట

ఉభయపక్షములయందలి భగవద్భక్తులు ఒకరినొక రాలింగన మొనరించిరి 257

శ్రీనివాసుడు పద్మావతిని వెంబడించుచు నగరద్వారమున నున్న దుర్గను సమీపించి భక్తితో నమస్కరించి, 'ఈ పద్మావతిని నా కర్ధాంగి నొనర్పుమ'ని వరమును కోరెను. 258

పద్మావతీ విశాలాక్షీ సావిత్రీ వరముత్తమమ్ ।
పతిం కురు రమానాథం శ్రీనివాసం జగన్మయమ్ ॥ 259

ఇతి వృత్వా చ సా దేవీం నత్వైరావతమాశ్రితా ।
గరుడస్కన్ధమారూఢో భగవాన్ భక్తవత్సలః ॥ 260

దీపకైస్తైలసంసిక్తైః సహస్రాయుతసఙ్ఖ్యకైః ।
లాజాన్ పుష్పాణ్యక్షతాంశ్చ వికిరద్భిరితస్తతః ॥ 261

స్తువద్భిర్వన్దివృన్దైశ్చ ససూతైర్మాగధైరపి ।
ఆశీర్వాదం ప్రకుర్వద్భిర్వేదఘోషపురస్సరమ్ ॥ 262

బ్రహ్మాదిభిః సురశ్రేష్ఠైః భూసురైః శుకపూర్వకైః ।
శ్రీనివాసం ప్రపశ్యద్భిః పౌరనారీనరైర్వృతః ॥ 263

వీణావేణుమృదఙ్గాంశ్చ పణవానకదున్దుభీన్ ।
వాదయద్భిర్జనైశ్చాన్యైః వారనారీగణైస్తథా ॥ 264

గన్ధర్వైర్గాననిపుణైః సూతామాత్యైశ్చ సంయుతః ।
ఆకాశరాజో ధర్మాత్మా శ్రీనివాసపరాయణః ॥ 265

పద్మావత్యా సమేతం తం శ్రీనివాసం ససమ్భ్రమమ్ ।
సఞ్చారయన్ సమన్తాచ్చ నారాయణపురే శనైః ॥ 266

రమ్భాస్తమ్భైః ఇక్షుదణ్డైః పూగీపోతైరలఙ్కృతమ్ ।
రసాలపల్లవయుతైః పూర్ణకుమ్భైరలఙ్కృతమ్ ॥ 267

ముక్తాజాలావృతైశ్చాన్యైః పద్మరాగవిరాజితైః ।
వజ్రవైదూర్యఖచితైః ఇన్ద్రనీలసమప్రభై ః ॥ 268

విశాలనేత్రయగు పద్మావతియు, నా దుర్గను 'జగదంతర్యామియగు శ్రీనివాసుని నాకు పతి నొనర్పుమ'ని వరమును కోరి 259

నమస్కరించి యైరావతమను గజముపై నధిరోహించెను. భక్తులయందు వాత్సల్యశీలుడగు శ్రీనివాసుడు గరుడు నధిరోహించెను. 260

నూనెతో తడిపిన అనేక వేలకొలది దీపికలు వెలుగుచుండగ, పేలములను, పుష్పములను, అక్షతలను, రెండువైపులనుండి జల్లుచుండగా 261

స్తోత్రపాఠకులు స్తుతించుచుండగా వేదధ్వనులతో ఆశీర్వదించుచున్న 262

బ్రహ్మాదిదేవగణములతోను, శ్రీశుకాదిబ్రాహ్మణులైన మహర్షులతోను, శ్రీనివాసుని కనులారగాంచుచు పురమునందలి స్త్రీలును, పురుషులును గుమిగూడి వచ్చుచుండగా 263

వీణ, పిల్లనగ్రోవి, మృదంగము, తమ్మెటలు, తప్పెటలు, దుందుభులు మ్రోగించు జనులతోను, వేశ్యాంగనా సమూహములతోను, 264

పాడుటయందు నేర్పరులగు గంధర్వులతోను, సూతులతోను (రథము నడుపు వారు) మంత్రులతోను కూడి శ్రీనివాసునియం దచంచలభక్తిగల ధర్మాత్ముడగు ఆకాశరాజు 265

పద్మావతితో గూడిన శ్రీనివాసుని నారాయణపురమునం దంతట నెమ్మదిగా నూరేగించుచు 266

అరటిచెట్లతోను, చెరకుగడలతోను, పోకమానులతోను, నలంకరింపబడినట్టియు, మామిడి చిగురులతో గూడినట్టి పూర్ణకుంభములతో నలంకరింపబడినట్టియు,267

ముత్యాలజాలరులతో ముచ్చటగొలుపుచు. పద్మరాగములతో ప్రకాశించుచు, వజ్రవైఢూర్యములచే చెక్కబడి ఇంద్రనీలమాణిక్యములవంటి కాంతిచే నింపెసగుచు, 268

తథా మరకతప్రఖ్యైః తోరణైరుపశోభితమ్ ।
కుఙ్కుమోదకసమ్పూర్ణ కనత్కనకభాజనైః ॥ 269

స్త్రీభిర్నీరాజయన్తీభిః రాజమానచతుష్పథమ్ ।
వేదిత్రయం పరిక్రమ్య వాసుదేవాలయం యయౌ ॥ 270

ప్రవేశయామాస వరం సుమన్దిరం శ్రీ వేఙ్కటేశం బహురత్నసమ్మితమ్ ।
తద్బన్ధుఖణ్డం మునివర్యగుప్తం బలం యయౌ నాథనికేతనేషు ॥ 271

శ్రీనివాసాజ్ఞయా తొణ్డమాన్నృపకృత దివ్యాన్నసజ్జీకరణమ్

రాత్రిస్తు పఞ్చఘటికా సమభూచ్చ తదా తతః ।
జగామ భవనం రాజన్! స్వకీయం రాజవల్లభః ॥ 272

తదాఽఽగతో మహారాజ! తొణ్డమానో మహీపతే! ।
తమాహ కరుణం శ్రీమాన్ శ్రీనివాసః క్షుధాఽర్దితః ॥ 273

శ్రీనివాసః
వైవాహికజనాస్సర్వే ఉపవాసపరాయణాః ।
అహ ఞ్చ మమ పుత్రశ్చ మమ మాతా సురాదయః ॥ 274

భార్యా పతివ్రతా లక్ష్మీః క్షుధయా పరిమోహితాః ।
తేషామన్నం మహారాజ! భక్ష్యాణి వివిధాని చ ॥ 275

కురు రాజన్! సత్వరస్త్వం ఋషీణా మూర్ధ్వరేతసామ్ ।
పాకస్త్వత్ర విశేషేణ కర్తవ్యో జాతవేదసా ॥ 276

మమాపి చ ప్రేషణీయం పక్వాన్నం రాజసత్తమ! ।
వాసుదేవవచః శ్రుత్వా వసుధేశోఽబ్రవీద్ధరిమ్ ॥ 277

మరకతమణులచే మలచబడిన తోరణములచే ప్రకాశించునట్టియు, కుంకుమముతో కలిపిన నీటిచే నింపబడి విరాజిల్లు బంగారుపాత్రలతోను, 269

హారతులనొసంగు నంగనామణులతో శోభిల్లు నాల్గువీధులు కలసియుండు మార్గమున మూడు వేదికలను (ప్రాకారములను) ప్రదక్షిణమొనరించి శ్రీనివాసునికై యేర్పరచిన గృహమునకు తీసికొనివెళ్లి 270

అనేక రత్నములచే నలంకరింపబడిన యాగృహమున వరునందు ప్రవేశపెట్టెను. ఆతని బంధువుల నందరను వారివారి కుచితములగు రాజగృహములలో నివసింపజేసెను. 271

శ్రీనివాసుని యాజ్ఞచే తొండమానుడు దివ్యమగు అన్నమును సిద్ధపరచుట

రాత్రి అయిదు ఘడియలకాలము జరిగినంతనే ఆకాశరాజు తన భవనమునకు వెడలిపోయెను. 272

అప్పుడు తొండమానుడురాగా శ్రీనివాసుడు మిక్కిలి యాకలిగొనియుండుటచే దీనముగా నాతనితో – 273

శ్రీనివాసుడు –
వివాహమునకు వచ్చిన జను లందరు ఉపవాసముతో నున్నారు. నేనును, నా పుత్రుడగు బ్రహ్మయు, నా తల్లియగు వకుళమాలికయు దేవతలు మున్నగువారును

నా సహధర్మచారిణియగు లక్ష్మియు ఆకలిచే దస్సియున్నాము. వారి కందరకు నన్నమును, పలువిధముల పిండివంటలను 275

నీవు వెంటనే సిద్ధపరచుము. జితేంద్రియులగు మునీంద్రుల కగ్నిహోత్రుడు చక్కగా వంట నమర్చగలరు. 276

నాకును వండిన అన్నమును పంపవలెన'ని అడిగినంతనే తొండమానుడు శ్రీనివాసునితో– 277

తొణ్డమానః -
ఇదం శరీరం జగదీశ! రాజ్యం త్వదీయమేతద్ధి ముకున్దమూర్తే! ।
నరో యథా లోకగతిం ప్రపన్నః తథా మమాన్నం ప్రతి ముహ్యసి త్వమ్॥278

ఏవముక్త్వా మహారాజ! జగామ భవనం స్వకమ్ ।
క్షణేన కారయామాస పాకం రాజా హవిర్భుజా ॥ 279

ఋషీణాం వేదవిదుషాం సురాణాం సురయోషితామ్ ।
రాజాఽన్నమర్పయామాస విప్రాణాం చా న్నకాంక్షిణామ్ ॥ 280

భోజనం కృతవన్తస్తే భక్ష్యాన్నరససంయుతమ్ ।
వాసుదేవాయ రాజేన్ద్రః ప్రేషయామాస సాదరః ॥ 281

అన్నం బహువిధం భక్ష్యం సమాషం మధుసంయుతమ్ ।
స్వయం సమేత్య రాజేన్ద్రోఽకల్పయ ద్భోజనం హరేః ॥ 282

బుభుజే పురుషశ్రేష్ఠో లక్ష్మ్యా చ పరమేష్ఠినా ।
మాత్రా చ సహితో రాజన్! సశేషో గరుడాన్వితః ॥ 283

దత్త్వా వస్త్రాణి దివ్యాని జామాతుః శ్రీపతేర్నృప ।
జగామ భవనం రాజా వాసుదేవాజ్ఞయా తదా ॥ 284

గతే రాజ్ఞి మహారాజ! శ్రీనివాసస్త్వరాన్వితః ।
నిద్రాం చకార విధివత్ నిర్దోషోఽపి సుఖాసనే ॥ 285

ఏవం గతా చ సా రాత్రిః ప్రభాతసమయో ఽభవత్ ।
పూర్వదేవగురో ర్వారః సమ్ప్రాప్తో రశమీదినే ॥ 286

సముత్థితో వాసుదేవః కృతమఙ్గలమజ్జనః ।
వసిష్ఠమబ్రవీద్రాజన్! భగవాన్ వేఙ్కటేశ్వరః ॥ 287

శ్రీనివాసరూపముగా నవతరించిన శ్రీమన్నారాయణా! నీ పాలనమునను్నయీ శరీరము నీ యధీనమైనదేకదా ! సామాన్య మానవునివలె నీవును నా అన్నము నభిలషించుచున్నావు. 278

అని పలికి తన గృహమున కేగి యగ్నిహోత్రునిచే వంట చేయించి 279

వేదవేత్తలగు మునీంద్రులకును, దేవతలకును, దేవతాంగనలకును, ఆకలిగొని యన్నమునుగోరు బ్రాహ్మణులకును అన్నమును వడ్డించెను. 280

వారందరును పిండివంటలతోను, రసములతోను, భుజించినపిమ్మట శ్రీనివాసునకై

మినపపప్పుతో కూడినట్టియు, తేనెతోకూడిన యనేక విధములగు పదార్థములతో కూడిన యన్నమును తాను వెంటనుండి గొనితెచ్చి యమర్చెను. 282

శ్రీనివాసుడద్దానిని లక్ష్మీదేవితోను, చతుర్ముఖునితోను, తల్లియగు వకుళమాలికతోను, శేషునితోను, గరుడునితోను విందారగించెను. 283

అనంతర మల్లుడగు శ్రీనివాసునకు రాజు నూతన వస్త్రములనిచ్చి యాతని యనుజ్ఞనుబడసి తన గృహమునకు జనెను. 284

రాజు వెడలిపోయినంతనే శ్రీనివాసుడు నిద్రలేని వాడయ్యెను. సామాన్య మానవుని వలె నిద్రను నటించుచు మృదుతల్పమున నిద్రించెను. 285

రాత్రి గడచి సుప్రభాతమయి దశమీ తిథి శుక్రవారమాయెను. 286

శ్రీనివాసుడు మేల్కాంచి మంగళస్నాన మాచరించి వసిస్థునితో – 287

శ్రీ భగవాన్ -
సహైవ భోజనం కార్యం లక్ష్మ్యా చ పరమేష్ఠినా ।
మాత్రా పురోహితేనాపి వయం పఞ్చాన్నవర్జితాః ॥ 288

రాజ్ఞస్తుభవనే రాజా రాజపత్నీ పతివ్రతా ।
కన్యా పురోహితో భ్రాతా తేఽపి పఞ్చాన్నవర్జితాః ॥ 289

ఏవముక్త్వా వసిష్ఠస్తు పురోహిత! మరిన్దమ! ।
కుబేరమబ్రవీద్రాజన్! శ్రీనివాసః సతాం గతిః ॥ 290

శ్రీనివాసః -
గచ్ఛ యక్షగణాధ్యక్ష రాజానం విప్రకారణాత్ ।
ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా యక్షరాడ్రాజసత్తమమ్ ॥ 291

గత్వాఽహ భారతీం పుణ్యాం శ్రీనివాసేన భాషితామ్ ।
కుబేరః -
భోజనం త్వృషిముఖ్యానాం కర్తవ్యం పూర్వమేవ హి ॥ 292

ముహూర్తకాలో రాత్రౌ తు నాడికాస్యుస్త్రయోదశ ।
తదాఽసాధ్యం మహారాజ! రాత్ర్యాం బ్రాహ్మణభోజనమ్ ॥ 293

ఇతి సన్దిశ్య రాజానం కుబేరః పునరాగతః ।
తథా చకార రాజర్షిః భోజనం బ్రహ్మవాదినామ్ ॥ 294

వివాహార్థం శ్రీనివాసానయనాయ తన్మన్దిరం ప్రతి నృపాగమనమ్

దదౌ చ దక్షిణా నిష్కం తామ్బూలఞ్చ ద్విజన్మనామ్ ।
ఏవమ్భూతే మహీపాల! కల్యాణదివసే హరేః ॥ 295

శుక్రవారే దశమ్యాఞ్చ సాయఙ్కాలే వియన్నృపః ।
చతురఙ్గబలం సర్వం నిధాయ పురతః సుతమ్ ॥ 296

శ్రీ భగవానుడు -
మునీంద్రా! నేను, లక్ష్మీ, చతుర్ముఖుడు, తల్లియగు వకుళమాలిక, పురోహితుడు మే మయిదుగురమును. 288

ఆకాశరాజు. ఆతని సహధర్మచారిణియు, కన్యయగుపద్మావతియు, పురోహితుడును, పెండ్లికుమార్తె సోదరుడును భుజింపరాదుకదా! మే మందర మొకేపర్యాయము భుజింతుమ'ని పలికి సజ్జనాశ్రితుడగు శ్రీనివాసుడు కుబేరునితో 289,290

నీ వాకాశరాజునకు బ్రాహ్మణపుంగవుల విషయమై యీ సందేశమును తెలుపుమ'ని పంపగా కుబేరుడు 291

శ్రీనివాసుని సందేశ మాకాశరాజున కెఱింగించి 'రాజా! ఋషిశ్రేష్ఠులకుమాత్ర మిపుడే ముందుగ భోజనము సంసిద్ధమొనర్పుము. 292

వివాహముహూర్తము రాత్రి పదమూడు గడియల కాలమునకే, అందుచే వారికి రాత్రి భోజనము సంభవింపనేరదు అని 293

తెలిపి కుబేరుడు తిరిగి వచ్చెను. రాజట్లే బ్రాహ్మణులకు భోజనము నమర్చెను. 294

వివాహమునకై శ్రీనివాసుని గొనితెచ్చుటకు రాజు శ్రీనివాసుని మందిరమున కేగుట

ఇట్లు శ్రీనివాసుని పెండ్లినా డంతయు జరిగినపిమ్మట 295

దశమీ శుక్రవారపు దివసమున సాయంకాలమున చతురంగబలములకు ముందుగా తన పుత్రుడగు 296

వసుదానం మహారాజ! తొణ్డమానఞ్చ సోదరమ్ ।
పురోహితం పురస్కృత్య సహ సమ్బన్ధిబాన్ధవైః ॥ 297

ఐరావతం మహానాగం రత్నకమ్బలభూషితమ్ ।
మేఘరాడ్వర్ణసంయుక్తం బద్ధఘణ్టాకులాన్వితమ్ ॥ 298

రక్తదన్తం మహారావం కర్ణబద్ధసుచామరమ్ ।
పురన్దరం పురస్కృత్య గజమైరావతం తథా ॥ 299

ఆహ్వానకారణాత్ప్రాప్తః శ్రీనివాసాలయం తదా ।
తస్మిన్ మహాగృహే రాజన్! అయుతస్తమ్భశోభితామ్ ॥ 300

సభాం చకార రత్నాఢ్యాం విశ్వకర్మా విభోః ప్రియామ్ ।
తత్రాఽఽసీనాః మహాభాగాః బ్రహ్మాద్యాః సర్వదేవతాః ॥ 301

విశ్వామిత్రో భరద్వాజో వసిష్ఠో గౌతమస్తథా ।
భృగురత్రిః పులస్త్యశ్చ వాల్మీకిర్మిథిలేశ్వరః ॥ 302

వైఖానసశ్చ దుర్వాసా మార్కణ్డేయో ఽథ గాలవః ।
దధీచిశ్చ్యవనో రాజన్! సనకశ్చ సనన్దనః ॥ 303

ఏతే శ్రేష్ఠతమా లోకే మునయో వీతకల్మషాః ।
జటామకుటభూషాఙ్గాః జ్వలత్కృష్ణాజినామ్బరాః ॥ 304

కశ్యపన్తు పురస్కృత్య సమాసీనాః సభాన్తరే ।
తన్మధ్యే వాసుదేవస్తు రత్నకమ్బలసంయుతః ॥ 305

కృతాఞ్జలిపుటస్తస్థౌ బ్రహ్మా లోకపితామహః ।
తత్సభాద్వారమాసాద్య రాజా సత్యపరాక్రమః ॥ 306

వసుదానుని, సోదరుడగు తొండమానుని నిలిపి పురోహితునితోను, బంధువులతోను, 297

నీలమేఘమువంటి రంగుగలిగి, గంటలచే నలంకరింపబడి, రత్నకంబళి వీపున పరువబడి 298

ఎర్రని దంతములుకలిగి, పెద్దధ్వనిగలిగి, చెవులకు చక్కని చామరములు కూర్చబడిన యైరావతమను గజేంద్రముతోను, ఇంద్రుడను పురోహితునితోను, 299

శ్రీనివాసుని పిలచుటకై యాతని విడిదికి యేతెంచెను. ఆ భవనమున పదివేల స్తంభములతో కూడి 300

రత్నములచే నలంకరింపబడి శ్రీనివాసునకు ప్రియమగు సభను విశ్వకర్మ నిర్మించెను. ఆ సభాభవనమున బ్రహ్మ మున్నగు సకలదేవతలును, 301

విశ్వామిత్రుడు, భరద్వాజుడు, వసిష్ఠుడు, గౌతముడు, భృగుమహర్షి, అత్రిమహాముని, పులస్త్యుడు, వాల్మీకి, జనకుడు, 302

వైఖానసుడు, దుర్వాసుడు, మార్కండేయుడు, గాలవుడు, దధీచి, చ్యవనుడు, సనకసనందనాదులను 303

పావనచరిత్రులును, లోకవిఖ్యాతినిగనినవారును, జడలను, శిరోభూషణములు గలవారును, మెరయుచున్న కృష్ణాజినమునే కట్టుపుట్టముగ ధరించినవారును. 304

నగు మునీంద్రులును కశ్యపమహర్షిని తమ కధినేతగా నుంచుకొని సభలో యాసీనులైరి. వారిమధ్యలో శ్రీనివాసుడు రత్నకంబళిపై కూర్చుండెను. 305

జగత్తున కంతకును పితామహుడగు చతుర్ముఖుడు చేతులు జోడించి నిలచెను. గొప్ప పరాక్రమశాలియగు ఆకాశరాజును ఆ సభాద్వారమువద్దకు 306

పురోహితం పురస్కృత్య సమ్ప్రాప్తో హరిసన్నిధిమ్ ।
సముత్తస్థౌ వాసుదేవో దృష్ట్వా రాజానమాగతమ్ ॥ 307

పరిరమ్భణమాసాద్య భగవాన్ వాక్యమబ్రవీత్ ।
శ్రీనివాసః -
భవాన్ శ్రేష్ఠతమోఽత్యన్తం వృద్ధోఽసి నృపసత్తమ! ॥ 308

కిమర్థమాగతోఽసి త్వం మద్గృహం రాజసత్తమ! ।

వసుదానస్తు రాజేన్ద్ర! సమాహ్వానే నియోజయ ॥ 309

వదత్యేవం శ్రీనివాసే పురోహితమభాషత

రాజా -
విలమ్బః క్రియతే కస్మా త్పూజాం కురు రమాపతేః ।
స రాజవచనం శ్రుత్వా ధరణీం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 310

వియన్నృపోక్త్యా వసిష్ఠ ప్రేరిత ధరణీకృత శ్రీనివాసోపచారః

వసిష్ఠః -
అరున్ధతీం పురస్కృత్య కురు పూజాం రమాపతేః ।

సా సమ్భ్రమా త్సముత్థాయ బాష్పసందిగ్ధలోచనా ।
ముఖం విలోక్య రాజేన్ద్ర! కృష్ణస్య నృపవల్లభా ॥ 312

మత్వా కృతార్థమాత్మానం ఆనన్దపరిపూరితా ।
సలజ్జా పూజయామాస సచ్చిదానన్దవిగ్రహమ్ ॥ 313

తాం దృష్ట్వా యోషిత స్సర్వాః విస్మయాకులమానసాః ।
ప్రాహుః ప్రహృష్టహృదయాః ధరణీం రాజవల్లభామ్ ॥ 314

పురోహితుని ముందిడుకొనివచ్చి చేరెను. రాజునుగాంచి శ్రీనివాసుడు లేచి నిలచి 307

కౌగిలించుకొని 'రాజేంద్రా! నీవు ముదుసలివై నను చాల ఉత్తముడవు. 308

మా భవనమునకు నీవే రానేల? నీ పుత్రుడగు వసుదానుని మమ్ము పిలుచుటకు పంపవచ్చునుకదా! 309

అని పలుకుచుండగా రాజు పురోహితునితో – "వసిష్ఠా ! ఇంకను ఆలసింపనేల? శ్రీమన్నారాయణునకు పూజ నొనర్పుమ"ని సవినయముగ నడిగెను. అంత వసిష్ఠు డాకాశరాజు భార్యయగు ధరణీదేవితో 310

వసిష్ఠుడు -
నీ వరుంధతి సహాయముతో శ్రీనివాసు నర్చింపుమ'ని పలికెను. ఆకాశరాజునకు ప్రియపత్నియగు ధరణీదేవియు తొట్రుపాటుతోలేచి కన్నులతో నీరునింపుచు శ్రీనివాసుని ముఖారవిందమునుగాంచి 311

తనను కృతార్థురాలనుగా తలంచుచు మహదానందము నందుచు సిగ్గుపడుచు నాతనిని పూజించెను. 312

అంగనామణులందరును ధరణీదేవిని గాంచి యాశ్చర్యాందోళితచిత్తలై మనసున సంతసించుచు నామెతో 313

నీ వెన్నిజన్మలనుండి యే పుణ్యము నార్జించితివోకదా! శ్రీనివాసు నర్చింపుమని బ్రహ్మచే సృష్టింపబడి 314

యోషితః -
కిం త్వయాఽఽచరితం పుణ్యం పూర్వజన్మని హే ధరే! ।
వాసుదేవార్చనవిధౌ నిర్మితా పరమేష్ఠినా ॥ 315

యా త్వమిత్థం పూజయసి సాక్షాన్నారాయణం స్వయమ్ ।
ఇత్యేవం సంస్తుతా దేవీ ధరణీ రాజవల్లభా ॥ 316

తైలకర్పూరగన్ధేన చన్దనేన సుగంధినా ।
అర్చయామాస కల్యాణీ శ్రీనివాసం సురేశ్వరమ్ ॥ 317

వస్త్రైర్నానావిధైః రత్నైః ముక్తానిర్మితభూషణైః ।

దివ్యాలఙ్కారాలఙ్కృతశ్రీనివాసస్య సపరికరనృపమన్దిరప్రవేశః

తతః పురోహితాఽఽజ్ఞప్తః పురాణపురుషోత్తమమ్ ॥ 318

గజమారోపయద్రాజా జామాతరమనామయమ్ ।
సహితో వాసుదేవస్తు బ్రహ్మణా శమ్భునా తథా ॥ 319

కుబేరేణాహిరాజేన గరుడేనాగ్నినా తథా ।
వాయునా వరుణేనాపి యమేన మరుతాం గణైః ॥ 320

వసిష్ఠాదిమునిశ్రేష్ఠైః సదారైస్ససుతైస్తథా ।
జగామ రాజభవనం రత్నతోరణమణ్డితమ్ ॥ 321

నానాజనసమాకీర్ణం నానాలఙ్కారమణ్డితమ్ ।
మహావాద్యస్వనైర్యుక్తం దీపాయుతవిదీపితమ్ ॥ 322

జామాతృసహితో రాజా ద్వారతోరణసన్నిధౌ ।
చతురఙ్గబలం ముక్త్వా గృహాంతర్గంతుముద్యతః ॥ 323

సాక్షాత్తుగా శ్రీమన్నారాయణుని యిట్లు పూజించుచున్నావు అని స్తుతించుచుండగా 315

ధరణీదేవి పరిమళ తైలము, పచ్చకర్పూరము, సుగంధ చందనాదులచేతను, 316

నూతనవస్త్రములతోను, పలువిధములగు రత్నములతోను, ముత్యములచే కూర్పబడిన భూషణములతోను పూజించెను, 317

శ్రీనివాసుడు దివ్యములగు భూషణముల నలంకరించుకొని తన పరివారముతో నాకాశరాజభవనమున కేగుట

పిమ్మట ఆకాశరాజు పురోహితుని యాజ్ఞనుగొని పురాణపురుషుడును దోషదూరుడగు శ్రీనివాసు నైరావతముపై నధిష్ఠింప జేసెను. శ్రీనివాసుడు బ్రహ్మరుద్రాదులతోను (318,319)

కుబేరునితోను, ఆదిశేషునితోను, గరుత్మంతునితోను, అగ్నిహోత్రునితోను, వాయుదేవునితోను, వరుణునితోను, యమునితోను, మరుద్గణములతోను, భార్యపుత్రులతో కూడిన 320

వసిష్ఠాది మునీంద్రులతోను కూడి రత్నతోరణములచే నలంకరింపబడి 321

పెక్కుమంది జనులచే నిబిడమై, అనేకాలంకార సమలంకృతమై, గొప్ప వాయిద్యధ్వని సమ్మిళితమై, వేలకొలది దీపములచే ప్రజ్వరిల్లుచున్న రాజభవనమును సమీపించెను. 322

రాజల్లుడగు శ్రీనివాసునితో ముఖద్వారమువద్ద చతురంగబలములనువిడచి లోని కరుగబోవుచుండగా 323

తత్రాన్తరే శ్రీనివాసం నీరాజయితుమాగతా ।
తొణ్డమాన్నృపతేర్భార్యా కుంకుమోదకభాజనమ్ ॥ 324

సమాదాయాశు కల్యాణీ వాసుదేవమపూజయత్ ।
తతః పశ్చాచ్ఛ్రీనివాసః ప్రావిశద్రాజమన్దిరమ్ ॥ 325

ద్వారాణ్యతీత్యాథ బహూని మాధవో రాజ్ఞా సమేతో భవనం ప్రవిశ్య।
రత్నాసనే రాజవినిర్మితే హరిః రరాజ రాజీవసమాననేత్రః ॥ 326

చతుస్తంభాం రత్నవేదీం అధిష్ఠాప్య ఖగధ్వజమ్ ।
పరివార్య చ తస్థుస్తే మునయో వీతకల్మషాః ॥ 327

బ్రహ్మాణమగ్రతః కృత్వా సర్వే దేవా యథాసుఖమ్ ।
స్వర్ణాసనే సమాసీనాః పశ్యన్తో నయనోత్సవమ్ ॥ 328

తతస్స రాజా ధర్మాత్మా చక్రే మఙ్గళమజ్జనమ్ ।
సాపి స్నాత్వా మహారాజ! తైలేన చ సుగన్ధినా ॥ 329

అలంచకారాలంకారైః స్వాఽత్మానం రాజవల్లభా ।
స్వామిపుష్కరిణీతోయం హేమకుమ్భప్రపూరితమ్ ॥ 330

వియన్నృపకృతవరపాదామ్బుజప్రక్షాళనమ్

సమానీయ బ్రాహ్మణైశ్చ హరిపాదావనేజనమ్ ।
సంకల్పం విధివచ్చక్రే కన్యాదానస్య సాదరమ్ ॥ 331

తతశ్చకార రాజేన్ద్ర! మధుపర్కం పురోహితః ।
పురోహితోక్తమన్త్రేణ తస్య పాదావనేజనమ్ ॥ 332

'సహస్రశీర్షాపురుష' ఇతి మన్త్రం సముచ్చరన్ ।
ధరణ్యా స్రావితైః కృత్వా స్వామితీర్థజలైశ్శుభైః ॥ 333

తొండమానురాజభార్య శ్రీనివాసునకు కుంకుమముతో కలిసిన నీరుకల కలశమును (దృష్టిదోషపరిహారార్థమై) 324

కొనితెచ్చి హారతి నొసంగి శ్రీనివాసుని పూజించెను. అనంతరము పుండరీక దళామలాయతేక్షణుడగు శ్రీనివాసుడు 325

పెక్కుద్వారములను దాటి రాజుతోకూడి రాజభవనమున ప్రవేశించి రాజుచే చతుస్సభలో నేర్పరుపబడిన రత్నసింహాసనమున విరాజిల్లెను. (చతుస్సభ యనగా నాలుగు దిక్కులయందును చతురముగా నేర్పరచబడిన సభాభవనము) 326

పావనచరిత్రులగు మునులందరును నాతనిని చుట్టుముట్టి కూర్చుండిరి. 327

దేవతలందరును బ్రహ్మను ముందుగా కూర్చుండ జేసికొని బంగారు సింహాసనము లపై కూర్చుండి నేత్రపర్వముగా వీక్షించుచుండిరి. 328

ఆకాశరాజు మంగళస్నాన మాచరించగనే ధరణీదేవియు పరిమళనూనెతో స్నానమాచరించి 329

భూషణములచే తన నలంకరించుకొనెను. బంగారు కలశములతో నింపి స్వామిపుష్కరిణీతీర్థమును బ్రాహ్మణులద్వారా 330

ఆకాశరాజు పెండ్లికుమారుని పాదపద్మములను కడుగుట

శ్రీనివాసుని చరణక్షాళనమునకై తెప్పించి కన్యాదానసంకల్పమును శాస్త్రము నందు చెప్పినరీతిగా నాచరించెను. 331

పిమ్మట పురోహితుడు మధుపర్కము నాచరించెను. అనంతర మాకాశరాజు పురోహితుడు చెప్పుచున్న మంత్రముతో 332

" సహస్రశీర్షాపురుష" అను పురుషసూక్తమును పఠించుచు సహధర్మచారిణి యగు ధరణీదేవి నీళ్లుపోయుచుండగా స్వామి పుష్కరిణీజలముతో శ్రీనివాసుని పాదములను కడిగి 333

హరిపాదోదకం పుణ్యం దధార శిరసా నృపః ।
భార్యాం పుత్రం భ్రాతరం చ భవనం కోశమేవ చ ॥ 334

గజాऽऽగారం రథాऽऽగారం వస్త్రాऽऽగారం చ తజ్జలైః ।
మార్జయామాస రాజేన్ద్రః శ్రీనివాసపరాయణః ॥ 335

రాజా -
అద్య మే సఫలం జన్మ జీవితం చ సుజీవితమ్ ।
అద్య మే పితరస్తుష్టాః వాసుదేవపదోదకాత్ ॥ 336

ఏవముక్త్వా మహారాజః కన్యాం కమలలోచనామ్ ।
అలంచక్రే విచిత్రైస్తాం అలంకారైర్మహీపతే! ॥ 337

తతస్తు ఘంటికాఘోషం కృతవాన్దైవచిన్తకః ।
సుముహూర్తే తదా ప్రాప్తే మఙ్గళాష్టకమబ్రవీత్ ॥ 338

వరాయ వియన్నృపదత్తవైవాహికభూషణాదికమ్

కన్యాప్రదానసమయే దక్షిణాం రాజసత్తమః ।
కోటిసంఖ్యాన్నిష్కపుంజాన్ దత్తవాన్వేఙ్కటేశితుః ॥ 339

తం దృష్ట్వా ధనరాశిం తుం భగవానాహ భూమిపమ్ ।
శ్రీనివాసః :-
దాతవ్యం కిం త్వయా రాజన్! పుత్రస్య తవ భూపతే! ॥ 340

వివాహకర్మనిపుణో భవాన్దానపరాయణః ।
దదస్వ భూషణాన్యంగ బహురత్నాన్వితాని చ ॥ 341

ఇత్యుక్తో వాసుదేవేన భూషణాని దదౌ నృపః ।
కిరీటం శతభారన్తు కంఠికామపి తావతీమ్ ॥ 342

యా పావనోదకమును శిరస్సున ధరించి భార్యను, పుత్రుని, సోదరుని, భవనమును, ధనాగారమును, 334

గజశాలను. రథశాలను, వస్త్రములశాల నా పవిత్రజలముచే శ్రీనివాసునియం దత్యంత భక్తియుక్తుడై ప్రోక్షించెను. 335

రాజు -
“శ్రీనివాసుని పాదోదకముచే నేటికి నా జీవితము సఫలమైనది. సార్థకమైనది. నేడు నా పితృదేవతలు సంతృప్తులైర”ని 336

పలుకుచు తన పుత్రియగు పద్మములవంటి కన్నులుగల పద్మావతిని విచిత్రములగు నలంకారములతో నలంకరించెను. 337

ఇంతలో జ్యోతిశ్శాస్త్రజ్ఞుడను పూజారి ఘంటను వాయించగా సుముహూర్తమైనదని తలంచి మంగళాష్టకముల చదివెను. 338

ఆకాశరాజు పెండ్లికుమారునకు వివాహసమయమున నీయవలసిన భూషణాదుల నొసంగుట

కన్యాదానసమయమున నాకాశరాజు శ్రీనివాసునకు కోటిమాడలను దక్షిణగా నొసంగెను. 339

ఆ ధనరాశినిగాంచి శ్రీనివాసుడు రాజుతో రాజా! నీ పుత్రుడనగు నా కింకను యీయవలసిన దేమున్నది? 340

నీవు వివాహకృత్యము నొనర్చుటలో నేర్పరివి. నీవు దానముల నొనర్చుటలో నత్యంతాసక్తి కలవాడవు. నాకు పెక్కురత్నములతోకూడిన భూషణముల నొసంగుమ’ని 341

పలుకగా నాకాశరాజు నూరుబారువుల కిరీటమును, నూరుబారువుల కంఠాభరణమును, 342

పునరేకాం తదర్థం చ తదర్థం చైవ కంఠికామ్ ।
పదకాని దదౌ సప్తా నర్ఘాణ్యథ నృపోత్తమః ॥ 343

మాలికాం మౌక్తికానాంచ భుజభూషణయుగ్మకమ్ ।
కర్ణభూషౌ మౌక్తికాఢ్యా వంసపర్యన్తలమ్బినౌ ॥ 344

కంకణే రత్నమాణిక్య వజ్రవైఢూర్యనిర్మితే ।
ద్వాత్రింశద్భారసంయుక్తే అనర్ఘే దత్తవాన్ నృప! ॥ 345

నాగభూషణయుగ్మంచ బాహుపూరాదికాంస్తథా ।
భూషణాన్యంగుళీయాంశ్చ దశానాం వీరముద్రికామ్ ॥ 346

కటిసూత్రం స్వర్ణమయం వరవజ్రసమన్వితమ్ ।
ఏకాదశశతీభారం బహురత్నసమన్వితమ్ ॥ 347

పాదకే చ తతో రాజా దత్త్వా నృధుఘాతినే ।
దదౌ భోజనపాత్రంచ షష్టిభారయుతం ప్రభోః ॥ 348

లఘుపాత్రసమోపేతం బృహత్పాత్రమపాం తథా ।
కంబళానాం చతుష్షష్టిం దత్తవాన్ రాజసత్తమః ॥ 349

భూషణైర్భూషితాంగస్య కన్యాదానమథాకరోత్ ।
కన్యాప్రవరమూచేऽథ గురుస్సాక్షాద్బృహస్పతిః ॥ 350

గురువసిష్ఠకథితవధూవరప్రవరాదికమ్

బృహస్పతిః -
అత్రిగోత్రసముద్భూతాం సువీరస్య ప్రపౌత్రికామ్ ।
సుధర్మణస్తు పౌత్రీం చ పుత్రీమాకాశభూపతేః ॥ 351

ఏబదిబారువులు అట్లే యిరువదియైదు బారువుల కంఠాభరణములను అమూల్యములగు యేడు పతాకములను 343

ముత్యాలసరులను, రెండు కేయూరములను, భుజముల వరకు వ్రేలాడు ముత్యముల కర్ణాభరణములను, 344

రత్నములతోను, మాణిక్యములతోను, వజ్రవైఢూర్యములచే చేయబడిన ముప్పది రెండు బారువుల బరువుకలిగి వెల యింతయని చెప్పశక్యముగాని కంకణములను రెండు భుజములకును, రెండు నాగాభరణములను, దండకడియములను, పది ఉంగరములను, వీరముద్రికను 345

శ్రేష్ఠమైన వజ్రములతో కూడిన బంగారు మొలనూలును, పదునొకండు నూరుల బరువుగలిగి, అనేక రత్నములతోకూడిన 346

పాదుకలను, అరువది బారువుల బరువుకలిగిన భోజనపాత్రను, 348

చిన్నచెంబుపైన గల పెద్ద మంచినీటికలశమును, అరువదినాల్గు కంబళులను 349

భూషణములచే నలంకరింపబడిన శ్రీనివాసునకు కన్యాదానపూర్వకముగా నొసంగెను. గురువగు బృహస్పతి కన్యాప్రవరను చదివెను. 350

గురువగు వసిష్ఠుడు వధూవరుల ప్రవరను చదువుట

అత్రిమహర్షి గోత్రమున పుట్టినదియు, సువీరుని మునిమనుమరాలును సుధర్ముని మనుమరాలును, ఆకాశరాజు పుత్రికయునగు 351

త్వమఙ్గీకురు గోవిన్ద! కన్యాం కమలలోచనామ్ ।
ఏవముక్తే మహారాజో ముదా రత్నాంబరం దదౌ ॥ 352

వసిష్ఠః -
ప్రపౌత్రస్య యయాతేస్తు పౌత్రస్యామితతేజసః ।
శూరసేనస్య రాజేన్ద్ర! వసుదేవస్య భూపతేః ॥ 353

పుత్రస్య వేఙ్కటేశస్య గోత్రే వాసిష్ఠసంజ్ఞకే ।
జాతస్యాత్రికులోత్పన్నాం కన్యాం కనకభూషితామ్ ॥ 354

గ్రహీష్యామో వయం రాజన్! తవ పుత్రీం నృపోత్తమ! ।
కన్యావరప్రవరయోః ఇత్యుచ్చారితయోరథ ॥ 355

ధరణ్యా సహ రాజేన్ద్రః కన్యాదానపరాయణః ।
ప్రహృష్టహృదయః ప్రాహ శ్రీనివాసం పరాత్పరమ్ ॥ 356

శ్రీనివాసస్య వసిష్ఠాదికారితపద్మావతీపాణిగ్రహణోత్సవః

వసిష్ఠః -
కన్యామిమాం ప్రదాస్యామి గృహాణ పురుషోత్తమ! ।
ఇత్యుక్త్వా ప్రాక్షిపద్రాజా ధరణ్యా స్రావితాం తదా ॥ 357

మంత్రపూతాం స్వామితీర్థ ధారాం సకనకాం కరే ।
దక్షిణే శ్రీనివాసస్య దదౌ పద్మావతీం తతః ॥ 358

విధానం చ తతశ్చక్రే రాజేన్ద్ర స్వపురోహితః ।
పూజయిత్వా జగన్నాథం గన్ధవస్త్రానులేపనైః ॥ 359

కంకణం బన్ధయామాస వాసుదేవకరామ్బుజే! ।
పద్మావత్యాః కరామ్భోజేఽబంధయత్కంకణం గురుః ॥ 360

ఈ పద్మనేత్రియగు కన్నియను నీ వంగీకరింపుమ'ని బృహస్పతి చదివినంతనే ఆకాశరాజు సంతసమున రత్నములను, వస్త్రముల నొసంగెను. 352

వసిష్ఠుడు -
అనంతరము వసిష్ఠమహర్షి యయాతికి మునిమనుమడును, మిక్కిలి తేజోవిరాజితుడగు శూరసేనుని మనుమడును, వసుదేవుని 353

పుత్రుడును, వసిష్ఠగోత్రోద్భవుడును నగు శ్రీనివాసున కత్రికులోద్భవము, సువర్ణాభరణభూషితము 354

నగు నీ పుత్రికను మేము స్వీకరింతుము అని యిట్లు పెండ్లికుమారుని యొక్కయు, పెండ్లికుమార్తె యొక్కయు ప్రవరలను చదివినపిమ్మట 355

ఆకాశరాజు ధరణీదేవితో కూడ కన్యాదానముచేయు నుత్సాహము కలవాడై సంతసించిన మనస్సుతో పరాత్పరుడగు శ్రీనివాసునితో 356

శ్రీనివాసునకును పద్మావతికిని వసిష్ఠాదులు వివాహ మొనరించుట

'పురుషోత్తమా! ఈ నా కన్నియను నీ కొసంగుచున్నాను. స్వీకరింపుమ'ని ధరణీదేవి జలమును పోయుచుండగా తాను 357

మంత్రములచే పవిత్రమగు స్వామి పుష్కరిణీతీర్థమును బంగారముతో గూడ శ్రీనివాసునికుడిచేతిలో నుంచి పద్మావతిని కూడ సమర్పించెను. 358

పురోహితునితో కూడి శాస్త్రోక్తముగా నంతయు నాచరించిన పిమ్మట చందన వస్త్రమైపూతలతో శ్రీనివాసుని పూజించి 359

యాతని పాణిపద్మమున కంకణమును కట్టెను. పద్మావతి కరకమలమునకు బృహస్పతి కంకణమును కట్టెను. 360

తథా మాఙ్గల్యసూత్రస్య బన్ధం వైవాహికం తదా ।
శ్రీనివాసేన దేవేనా కారయత్సపురోహితః ॥ 361

సువాసిన్యః -
సావిత్రీవ చ కల్యాణీ! బహుపుత్రవతీ భవ ।
సర్వలోకస్య జననీ భవ మఙ్గళదాయినీ ॥ 362

ఇత్థం సుమఙ్గలీస్త్రీషు గాయన్తీషు శుభాశిషః ।
బ్రాహ్మణానాం కరస్పర్శాత్ రాజ్ఞశ్చాపి మహాత్మనః ॥ 363

బబన్ధ పూతం మాఙ్గల్య సూత్రం మన్త్రాభిమన్త్రితమ్ ।
కణ్ఠే పద్మావతీదేవ్యా శ్రీనివాసో జగత్పతిః ॥ 364

మునిభిస్సహ విద్వద్భి ర్లాజైర్హోమం పురోహితః ।
వసిష్ఠో ఽకారయత్పద్మా వత్యఞ్జల్యర్పితైస్తతః ॥ 365

యజుశ్శాఖాక్రమేణై వ జుహావాగ్నౌ యథావిధి ।
సర్వం వైవాహికవిధిం వసిష్ఠోఽథ సమాపయత్ ॥ 366

తతః పురోహితో రాజ్ఞ స్స్వస్తివాచనపూర్వకమ్ ।
మునీనామంజలిపుటే నవరత్నాక్షతాన్దదౌ ॥ 367

తే వేదమన్త్రై ర్జగదీశమూర్ధ్ని రత్నాక్షతా న్వేదవిదః ప్రచిక్షిపుః ।
తదా నృణాం తత్ర మహోత్సవోఽభూ దాకాశరాజస్య పురీనివాసినామ్॥ 368

తస్మిన్కాలే మహారాజో దక్షిణాం బ్రహ్మవాదినామ్ ।
దాపయామాస సన్తుష్టో విప్రైస్తామ్బూలపూర్వకమ్ ॥ 369

గవాం కోటిసహస్రాణి చాశ్వానామయుతం తథా ।
వస్త్రాణాం నిచయం రాజన్! విప్రేభ్యో దత్తవాన్విభుః ॥ 370

పిమ్మట వివాహమునకు సంబంధించిన మంగళ సూత్రమును పురోహితుడు శ్రీనివాసునిచే పద్మావతీ కంఠమున నీ క్రిందివిధముగ కట్టించెను. 361

సువాసినులు -
"సావిత్రివలె నీవును పలువురు పుత్రులనుబడసి సకలలోకములకు తల్లివై మంగళప్రదురాలవై విరాజిల్లుమ'ని 362

ఇట్లు ముత్తైదువలు మంగళదాయకములగు నాశీశ్శులను కీర్తించుచుండగా బ్రాహ్మణులును, ఆకాశరాజును తమ చేతులతో తాకినపిమ్మట 363

మంత్రములచే పవిత్ర మొనర్పబడిన నా మంగళ సూత్రమును పద్మావతీదేవి కంఠమున శ్రీనివాసుడు కట్టెను. 364

పురోహితుడగు వసిష్ఠుడు పండితులగు మునీంద్రులతో కూడి పద్మావతి దోసిలతో నీయబడిన పేలాలను 365

యజుర్వేదానుసార మగ్నిహోత్రమున హోమమును చేయించెను. ఇట్లువసిష్ఠుడు వివాహవిధినంతను పూర్తి చేసినపిమ్మట 366

ఆశీర్వాదమంత్రపూర్వకముగా రాజపురోహితుడగు బృహస్పతి మునీంద్రుల దోసిలలో నవరత్నములతో కూడిన అక్షతల నొసంగెను. 367

వారా అక్షతలను వేదమంత్రములతో శ్రీనివాసుని తలపై వేయగా నాకాశరాజ పురనివాసు లందరును కనుల పండువగా గాంచసాగిరి. 368

అనంతర మాకాశరాజు వేదవేత్తల కందరకు తాంబూలముతో గూడిన దక్షిణను సంతోషముతో బ్రాహ్మణులచే నిప్పించెను. 369

వేలకొలది, కోట్లకొలది గోవులను, గుఱ్ఱములను, వస్త్రములను బ్రాహ్మణులకు దానమొసంగెను. 370

ఏవం మహోత్సవస్తత్ర సమభూద్దశమీదినే ।
వధూవరౌ ప్రతిష్ఠాప్య భోజయామాస వై తతః ॥ 371

అన్నం బహువిధం సూప రసభక్ష్యసమన్వితమ్ ।
పరమాన్నం చ సఘృతమ్ సక్షీరం శర్కరాయుతమ్ ॥ 372

పురోహితేన సహితో భోజనం కృతవాన్ హరిః ।
మాత్రా లక్ష్మ్యా చ సహితః పుత్రేణ సహితస్తథా ॥ 373

ఆకాశరాజో ధర్మాత్మా భుక్తవాన్ కృష్ణసన్నిధౌ ।
లక్ష్మ్యా సమేతా ధరణీ తథా వకుళమాలయా ॥ 374

అభుఙ్క్తాన్నం రసైర్యుక్తం పతిపుత్రసమన్వితా ।
తతః ప్రభాతే రాజేన్ద్ర ! సువాసిన్యస్సురేశితుః ॥ 375

మజ్జనం కారయామాసుః గంధతైలైస్సునిర్మలైః ।
అన్యోన్యమజ్జనం తత్ర చాన్యోన్యోద్వర్తనం తథా ॥ 376

హరిపద్మావతీదేవ్యో స్తౌ స్సహాసమకారయన్ ।
స రాజా విప్రముఖ్యానాం సురాణాం బహుభోజనమ్ ॥ 377

స్త్రీణాం చ పురుషాణాం చ బహుమానపురస్సరమ్ ।
యథేష్టం దాపయామాస హృష్ట ఆకాశభూమిపః ॥ 378

అపూపాన్వివిధాంశ్చక్రే సూపశాకాదికాంస్తథా ।
ఘృతకుల్యాం క్షీరకుల్యాం దధికుల్యాం తతః పరమ్ ॥ 379

తతః ఉద్ధృత్య నిక్షిప్తం బహిర్భుక్తవతాం నృణామ్ ।
ఉచ్ఛిష్టపత్రజాలం చ పుష్కలాన్నాదిసంయుతమ్ ॥ 380

ఇట్లు దశమిరోజున మహోత్సవము జరిగిన పిమ్మట పెండ్లికుమారుడును, పెండ్లి కుమార్తెను కూర్చుండబెట్టి భుజింపజేసెను. 371

పప్పు, రసము, పిండివంటలు, క్షీరాన్నము, నేయి, పాలు, చక్కెరలతోకూడిన భోజనమును 372

పురోహితుడగు వసిష్ఠునితోను, తల్లితోను, శ్రీదేవితోను, పుత్రుడగు చతుర్ముఖునితోను భుజించెను. 373

ధర్మాత్ముడగు నాకాశరాజు శ్రీనివాసునిసన్నిధిన కూర్చుండియు, శ్రీదేవి. వకుళ మాలిక చెంత కూర్చుండి ధరణీదేవియు 374

రుచ్యమగు నా భోజనమును తన భర్తతోను, పుత్రునితోను కలిసి భుజించెను. రాత్రి తెల్లవారినంతనే దేవరాజకాంత లందరు 375

పరిశుభ్రముగ సిద్ధపరచబడిన సుగంధతైలములను పద్మావతీ శ్రీనివాసు లొకరి కొకరు వ్రాసుకొనుట, నలుగునలచుటలను 376

పరిహాసములాడుచు చేయించిరి. రాజు సంతుష్టాంత రంగుడై బ్రాహ్మణోత్తముల కును, దేవతలకు, 377

స్త్రీలకును, పురుషులకును, సగౌరవముగా నిష్టము వచ్చినంత భోజ్యపదార్థముల నిప్పించెను. 378

అనేక రకముల అప్పములను,పప్పు, కూరలను, నేతినదులను, పాలనదులను, పెరుగునదుల నేర్పాటు చేసెను. 379

అందరును భుజించినపిమ్మట చాల అన్నము, భక్ష్యములతోకూడిన యెంగిలాకులను బైట పారవేయించగా 380

సారమేయగణైః కీర్ణం రాక్షసానాం గణైస్తథా ।
ఏవం కోలాహలం చక్రే దివసాంశ్చతురస్తథా ॥ 381

హాసస్తత్ర వినోదేన నిత్యమాసీచ్చ మజ్జనమ్ ।
దివసే పఞ్చమే ప్రాప్తే కృత్వా నాకబలిం తథా ॥ 382

కలశాంశ్చతురో న్యస్య దీపజ్వాలావిరాజితాన్ ।
వధూవరౌ ప్రతిష్ఠాప్య రత్నసింహాసనే నృప! ॥ 383

పూజయామాస గోవిందం జామాతరమనామయమ్ ।
ఆకాశరాజో ధర్మాత్మా క్షీరపాత్రం కరేఽదధత్ ॥ 384

మాతరం వాసుదేవస్య నామ్నా వకుళమాలికామ్ ।
పూజయిత్వా విధానేన వస్త్రాలఙ్కారభూషణైః ॥ 385

నాభిం క్షీరేణ సమ్మృజ్య పుత్రీం పద్మావతీం తదా ।
అర్పయామాస దుఃఖేన బ్రహ్మణ్యో రాజసత్తమః ॥ 386

మహాలక్ష్మ్యా నాభిమూలం సఘృతక్షీరసేచనమ్ ।
కృత్వాఽర్పయామాస పుత్రీం రుదన్ గద్గదకణ్ఠవాన్ ॥ 387

శ్రీనివాసేన సహ శేషాచలప్రభృతి పద్మావతీప్రేషణమ్

శ్రీనివాసస్య కృష్ణస్య శేషాచలనివాసినః ।
రాజభార్యా మహాభాగా రుదన్తీ కురరీవ చ ॥ 388

పుత్రీహస్తం ప్రదాయాథ హస్తే రాజకులాఙ్గనా ।
క్షీరం సంయోజ్య కృష్ణస్య నాభిమూలేఽతిదుఃఖితాః ॥ 389

భృశం రుదన్తీ మన్త్రేణ దుగ్ధసందిగ్ధలోచనా ।
అర్పయమాస కృచ్ఛ్రేణ పుత్రీం పద్మావతీం తతః ॥ 390

కుక్కల గుంపులును, రాక్షసగణములు నచ్చట గుమిగూడుటచే విపరీతమగు కోలాహలము సంభవించెను. ఇట్లు నాల్గురోజులును 381

పరిహాసములతోను, వినోదములతోను, నిత్యమభ్యంగనము జరిగెను. అయిదవ రోజు వచ్చినంతనే నాగవల్లిని పూర్తిచేసి 382

దీపశిఖలతో గూడిన నాల్గుకలశములనుంచి రత్న సింహాసనమున వధూవరుల నుంచి 383

పాలగిన్నెను చేతిలో నుంచుకొని సచ్చిదానంద స్వరూపుడగు నల్లుడునగు శ్రీనివాసుని ఆకాశరాజు పూజించెను. 384

వాసుదేవుని తల్లియగు వకుళమాలికను వస్త్రాలంకార ఆభరణములచే యధావిధిగ పూజించి 385

బొడ్డును పాలతో తుడిచి యతికష్టముగ దుఃఖించుచు తన పుత్రికయగు పద్మావతిని నామెకును. 386

శ్రీదేవికి నట్లే నేతితోను పాలతోను బొడ్డును తుడచి దుఃఖించుచు దగ్గుత్తికతో నర్పించెను. 387

పద్మావతిని శ్రీనివాసునితో శేషాచలమున కంపించుట

రాజపత్నియు, పతివ్రతయునగు ధరణీదేవి యాడలేడివలె విలపించుచు 388

తన హస్తములోనికి కుమార్తె చేతిని తీసికొని శ్రీకృష్ణస్వరూపుడగు శ్రీనివాసుని నాభిని పాలతో తుడచి 389

మిక్కిలి దుఃఖించుచు మంత్రములతో పాలచే కండ్లు తుడచికొని యతికష్టముతో పద్మావతి నప్పగించెను. 390

ప్రోవాచ చ శ్రీనివాసం రుదన్తీ రాజవల్లభా ।
ధరణీ -
పాలితాం లాలితాం పుత్రీం నవమాసధృతాం మయా ॥ 391

త్వదధీనాం జగన్నాథ! కరిష్యే మమ నన్దినీమ్ ।
ఇత్యేవమర్పయంత్యాంతు ధరణ్యాం రాజసత్తమః ॥ 392

స తస్యా రోదనం దృష్ట్వా రాజా దుఃఖపరాయణః ।
రురోద దీనవదనః పుత్రీమాలిఙ్గ్య భూపతిః ॥ 393

రాజా :-
హా పుత్రి! మన్దభాగ్యోఽహం త్వద్వియోగేన కేవలమ్ ।
జీవనం మమ కల్యాణి! న స్థిరం చ భవిష్యతి ॥ 394

క్రీడాగృహే రాజపుత్రి! తథా భోజనసద్మని ।
భ్రాతా తవ కథం క్రీడాం భోజనం వా కరిష్యతి? ॥ 395

ఏవం రుదన్తమాలోక్య భ్రాతరం దీనచేతసమ్ ।
తొణ్డమానో నృపశ్రేష్ఠో దుఃఖితో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 396

తొణ్డమానః -
వయం దరిద్రా నిర్భాగ్యాః కృపణాః దీనచేతసః ।
వయం మరణమాపన్నాః నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ 397

ఏతాదృశీ చ కల్యాణీ నైవ లబ్ధా కలౌయుగే ।
ఇత్థం వయం నిశ్చినుమో వియోగభృశదుఃఖితాః ॥ 398

ఏవం తాన్ రుదతో దృష్ట్వా వసుదానోఽతిదుఃఖితః ।
భగినీం దీనవ నాం ఆలిఙ్గ్యాహ రుదన్ముహుః ॥ 399

మరియు జగన్నాథా! నేను తొమ్మిదిమాసములు గర్భమున ధరించి కనియల్లారు ముద్దుగా పెంచబడిన 391

నా పుత్రికను నీ కప్పగించుచున్నాన'ని తెలుపుచు తన కూతురి నొప్పగించు చుండగా 392

రాజామె దుఃఖమునుగాంచి తాను మిక్కిలి దుఃఖించుచు విచారముతో విన్నబోయిన వదనముతో పుత్రికను కౌగలించుకొని 393

రాజు :-
అమ్మా! నీ వియోగముచే దురదృష్టవంతుడనగు నేను జీవించుట యసంభవము. 394

క్రీడామందిరమున నీవు లేక నీ యన్న యెవరితో క్రీడించును? భోజనమందిరమున నొంటిగా నెట్లు భుజించున'ని 395

దీనమనస్కుడై విలపించుచున్న సోదరుని గని తొండమానుడు తాను దుఃఖించుచు 396

తొండమానుడు -
మనము దరిద్రులము; మందభాగ్యులము, కుత్సితులము, దుఃఖితాంతఃకరణులము. మనకు మృత్యువు సమీపించినది. ఇందు సందియములేదు. 397

ఇట్టి కన్యారత్నము కలియుగమున లభింపజాలదు. ఈమె వియోగముచే మిక్కిలి దుఃఖించుచున్న మే మిట్లు తలంచుచున్నామ'ని 398

పరిపరివిధముల విలపించుచుండగా సోదరుడగు వసుదానుడును మిక్కిలి దుఃఖించుచు చిన్నబోయినముఖముతో నిలిచియున్న సోదరిని కౌగలించుకొని399

వసుదానః :-
మాతరం బాలకం త్యక్త్వా యథా లోకే ధనార్జకః ।
గచ్ఛేత్తథా మాం భగిని! త్యక్త్వా త్వం క్వను గచ్ఛసి ॥ 400

ఏవం ప్రసఙ్గాత్తత్రాసీత్ దేవానామపి భూమిప! ।
ఋషీణాం కశ్యపాదీనాం దుఃఖమత్యన్తదారుణమ్ ॥ 401

రుదన్తం నృపతిం దృష్ట్వా శ్రీనివాసః సతాం గతిః ।
స్వయం రురోద గోవిన్దో భగినీం పార్థవల్లభామ్ ॥ 402

స్మృత్వా శ్రీదేవకీపుత్రః తదద్భుతమివాభవత్ ।
ఇత్థం కృత్వా లోకరీతిం ఐరావతముపాస్థితః ॥ 403

పద్మావత్యా తయా సార్ధం సర్వవాద్యసమన్వితః ।
గ్రామం ప్రదక్షిణీకృత్య రమయా సహితో హరిః ॥ 404

స్వనివేశగృహం భేజే పద్మాసనభవాదిక్తై ః ।
తతో హరిః శ్రీనివాసః స్వస్థానం గన్తుమైహత॥ 405

గరుడస్కన్ధమారూఢః పత్నీం పద్మావతీమపి ।
ఆరోపయన్ వరారోహాం అన్యోన్యం పరిరభ్య చ ॥ 406

గరుడస్కన్ధమారూఢో గన్తుం స్వస్థానముత్సుకః ।
హరిరామన్త్రణార్థన్తు శ్వశ్రూశ్వశురయోస్తదా ॥ 407

పునర్గృహం సమ్ప్రవిశ్య గమనేచ్ఛురభూదథ ।
శ్వశురౌ పరయపృచ్ఛచ్చ సాష్టాఙ్గం ప్రణిపత్య వై ॥ 408

ఆశీర్వాదం తతశ్చక్రే స్వజామాతురనామయమ్ ।
ఆకాశరాజః శ్వశురః శ్వశ్రా చ ధరయా సహ ॥ 409

వసుదానుడు :-
ధనమును సంపాదింపగోరువాడు తల్లిని,బాలుని విడచిపోవునట్లు నీవు నన్ను విడచి యెచ్చటి కేగెదవ'ని 400

దుఃఖించుచుండగా నీ ప్రసంగమును విని దేవతలకును, కశ్యపాది మౌనీంద్రులకు గూడ చాల దుఃఖము కలిగెను. 401

సజ్జనసంరక్షకుడగు శ్రీనివాసు డట్లు దుఃఖించుచున్న రాజునుగాంచి తన సోదరి యగు అర్జునుని భార్యయగు సుభద్రను తలంచుకొని తానును దుఃఖించసాగెను.

ఆ దృశ్యమత్యద్భుతమాయెను. ఇట్లులోకపరిపాటి ననుసరించినపిమ్మట శ్రీనివాసుడైరావతముపై నధిష్ఠించి 403

పద్మావతీతో గూడి సకలవాద్యములు మ్రోగుచుండగా నగరమునకు ప్రదక్షిణ మొనరించి 404

చతుర్ముఖశివాదులతో తన నివాసమున కేతెంచెను. అంత శ్రీనివాసుడు తన నివాసమగు శేషాచలమున కేగుటకై యిచ్చగించి 405

గరుడునిపై పద్మావతిని గూడ నెక్కించుకొని యొకరినొక రాలింగన మొనర్చుకొని 406

తన యత్తమామల యనుమతికై 407

మరల వారి గృహమునకేగి వారి కుశలమడిగి సాష్టాంగముగా నమస్కరించి తన ప్రయాణము నెఱింగించెను. 408

మామగారగు ఆకాశరాజును అత్తయగు ధరణీదేవియు నల్లుని 409

ఆకాశరాజః -

దీర్ఘాయుర్భవ గోవిన్ద! సర్వలోకదురన్ధర! ।

ఇత్యాశిషాఽభినన్ద్యాథ వాసుదేవమభాషత ॥ 410

రాజా -

మాసా న్తే గచ్ఛ గోవిన్ద! వధ్వా సహ వయోగతమ్ ।

శ్వశురం మాఞ్చ తే శ్వశ్రూం మానయస్వ మహామతే! ॥ 411

ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా వాసుదేవోఽబ్రవీన్నృపమ్ ।

శ్రీనివాసః -

నృప! వాక్యం శృణు మమ కార్యస్య మహతీ త్వరా ॥ 412

తస్మాదాజ్ఞాఞ్చ మే దేహి రాజంస్తే స్యాత్ కృపా మయి ।

ఇత్యుక్త్వా వాసుదేవస్తు గరుడస్కన్ధమాస్థితః ॥ 413

జగామ భగవాన్ సాక్షాత్ సర్వదేవ సమన్వితః ।

ఆకులాః వ్యాకులాస్సర్వే నగరస్థా జనాస్తదా ।

ప్రాకారగోపురారూఢాః పశ్యన్తః స్వదృశాఽవదన్॥ 414

జనాః :-

ధన్యా రాజకులోత్పన్నా పద్మా కమలలోచనా ।

అనుగచ్ఛతి గోవిన్దం పశ్యతేతి పరస్పరమ్ ॥ 415

పద్మావతీ శ్రీనివాసయో ర్వియన్నృపప్రేషిత పారిబర్హాదిః

తదా దదౌ మహారాజః పారిబర్హం శ్రియఃపతేః ।

తణ్డులాన్ శాలిసమ్భూతాన్ వృషభాణాం రథోపరి ॥ 416

ఆరోప్య ప్రేషయామాస శతం ఖారీర్వియన్నృపః ।

ముద్గాన్ గోస్వామిసంరూఢాన్ త్రింశత్ఖారీర్దదౌ హరేః ॥ 417

గుడభారం మహస్త్రఞ్చ తిన్త్రిణీభారమేవ చ ।

పయోఘటసహస్రాణి దధిభాణ్డశతాని చ ॥ 418

జనుల నందరను రక్షించు భారమును వహించి నిర్వహించుటలో చతురుడవగు గోవిందా! చిరకాలము జీవింపుమ'ని ఆశీర్వదించి, యాతనితో 410

రాజు -

ముసలివారమగు మా మాటపై గౌరవముంచి నీ భార్యయగు పద్మావతితో నొక నెలదినములుండి పిమ్మట వెడలుమ'ని 411

యడుగగా నాతనితో శ్రీనివాసుడు రాజా! నామాట నాలింపుము. నాకు చాల తొందరపని యున్నది. 412

నీకు నా యందు దయయున్నచో నా కనుజ్ఞ నొసంగుమ'ని గరుడునిపై నధిష్ఠించి 413

దేవతలందరితో వెడలిపోయెను. ప్రాకారములపైనను, గోపురములపైన నెక్కి తమ కనులార నీ దృశ్యమును గాంచుచున్న జనులందరును కలతచెందుచు 414

జనులు :-

"రాజవంశోద్భవయగు నీ పద్మావతి ధన్యురాలు. శ్రీనివాసునతో నేగుచున్నది. గాంచుడ"ని యొకరికొకరు జూపుకొనుచు భాషింపదొడగిరి. 415

పద్మావతీ శ్రీనివాసుల కాకాశరాజు పెండ్లి బహుమానములను పంపుట

ఆకాశరాజు పెండ్లికుమారునకు రాజయోగ్యమైన పదార్థములగు శాలిబియ్యమును నూరుబారువులు ఎద్దులచే కూర్చిన రథముపై నుంచియు, 416

మూడువందల బారువుల పెసలను బలిష్ఠమైన (ఆబోతు లనదగు) వృషభములపై వేసియు, 417

చాల బారువుల బెల్లమును, బారువులకొలది చింతపండును, వేలకొలది పాల కుండలను, నూర్లకొలది పెరుగుకుండలను 418

సహస్రార్ధం ఘృతాపూర్ణ చర్మపాత్రాణి సర్షపాన్ ।
మేథికాన్ హిఙ్గులవణ తిలపాత్రాణి చైవ హి ॥ 419

తథా శర్కరయా పూర్ణ ఘటాంస్తు ద్వే శతే తథా ।
వార్తాకం చూతకదలీ ఫలజమ్బీరకాణి చ ॥ 420

కూష్మాణ్డకన్దమూలాని మరీచామలకాని చ ।
మధుభాణ్డశతే ద్వే చ రమ్భాకాష్ఠచయాంస్తథా ॥ 421

రమ్భాత్వచశ్చ రాజేన్ద్ర! పత్రాణాం నిచయం తథా ।
అశ్వానామయుతం దత్త్వా గజానాఞ్చ సహస్రకమ్ ॥ 422

ధేనూనాం పఞ్చసాహస్రం ఆవికానాం శతం తథా ।
దాసీనాం ద్వే శతే రాజన్! దాసానాం త్రిశతం తథా ॥ 423

వస్త్రాణి వివిధాన్యాశు పర్యఙ్కం రత్నభూషితమ్ ।
ఉపబర్హం రత్నయుతం పారిబర్హేణ సంయుతమ్ ॥ 424

ఏవమాదీని వస్తూని గృహీత్వా నృపసత్తమః ।
పుత్రేణ సహితో రాజా శ్రీనివాసపరాయణః ॥ 425

ఆకాశరాజో ధర్మజ్ఞః శ్రీనివాసస్య సన్నిధిమ్ ।
ఆగతః శ్వశురం దృష్ట్వా చోత్తస్థౌ జగదీశ్వరః ॥ 426

వియన్నృపస్య శ్రీనివాసదత్త స్వభ క్తి నైరన్తర్యరూపవరప్రాప్తిః

శ్రీనివాసః :-

దూరాధ్వానం మహారాజ! కిమర్థం త్వం సమాగతః ।
దాతవ్యం కిం నృపశ్రేష్ఠ! తవ పుత్రస్య మేఽనఘ॥ 427

కన్యా దత్తా సుతః ప్రాప్తః సుకృతం కిం కృతంత్వయా? ।
సన్తోషశ్చాతులః ప్రాప్తో మమ తాత న సంశయః ॥ 428

కిం తే మనోగతం రాజన్! తన్మమాచక్ష్వ భూపతే! ।
సన్దేహం మా కురుష్వాత్ర దానాదానే మహీపతే ।
వాసుదేవ వచః శ్రుత్వా వాసుదేవమభాషత ॥ 429

అయిదువందల నేతితో నింపిన చర్మ (తోలు) పాత్రలను, ఆవాలు, మెంతులు ఇంగువ, ఉప్పు, నువ్వులతో నిండిన పాత్రలను 419

చక్కెరతో నింపిన రెండువందల కుండలను, వంకాయలను, మామిడి, అరటి, నిమ్మపండ్లను 420

గుమ్మడి, కంద, మిరప, ఉసిరికలను రెండువందల తేనెకుండలను, అరటి మానుల ననేకములను 421

అరటిపట్టలను, పదివేల అరటియాకులను, పదివేల గుఱ్ఱములను, వేలకొలది యేనుగులను. 422

అయిదువేల యావులను, నూర్లకొలది గొఱ్ఱెమందలను, రెండువందల దాసిలను, మూడువందల పనివాండ్రను, 423

అనేకరకముల వస్త్రములను, రత్నములచే కూర్చబడిన మంచమును, రత్న జటితమగు తలగడను మొదలగు పెండ్లిసమయమున నీయవలసిన కానుకలను424

తీసికొని తన పుత్రునితో శ్రీనివాస పదపంకజలగ్నచిత్తుడై 425

శ్రీనివాసుని సమీపించెను. మామగారినిగాంచి శ్రీనివాసుడు లేచి నిలచి426

శ్రీనివాసుదాకాశరాజునకు తనయం దచంచలభ క్తి స్థిరముగా నుండునట్టి వరము నొసంగుట

శ్రీనివాసుడు :-

రాజా! నీ వింతదూరమున కేల వచ్చితివి? నీ పుత్రతుల్యుడనగు నా కింక నేమి యీయవలసియున్నది? 427

కన్య నొసంగితివి. పుత్రుని బడసితివి. నీ వెంతో పుణ్యాత్ముడవు. నాకు నీవలన నంతులేని సంతోషము కలిగినది. ఇందేమియు సందియములేదు. 428

నీ మనస్సులోని యభిప్రాయమును నా కెఱింగింపుము. ఇచ్చుటలోను పుచ్చుకొనుటలోను సందేహించవలద'ని పలుకగా ఆకాశరా జాతనితో 429

రాజా

సర్వమఙ్గళమస్మాకం త్వత్ప్రసాదేన కేశవ! ।
నాన్యద్యాచే జగన్నాథ! తవ పాదసరోరుహే ॥ 430

భక్తిం దేహ్యచలాం కృష్ణ! సకుటుమ్బస్య మేఽనఘ।
తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తస్య శ్వశురస్య మహాత్మనః ॥ 431

దత్తవానస్య సాయుజ్యం ఆకాశనృపతేస్తదా ।
స్యాలకస్య దదౌ వస్త్రం స్వాఙ్గస్థం మధుసూదనః ॥ 432

జామాత్రా చ సమాజ్ఞప్తః పుత్రీభవన మభ్యగాత్ ।
"పుత్రి! గచ్ఛామి నగరం విహరస్వ హరిప్రియే! ॥ 433

శయనే శ్రీనివాసస్య శయనం కురు మఙ్గళే! ।
ఇతి రాజా సాన్త్వయిత్వా పుత్రీం కమలలోచనామ్ ॥ 434

శశాస సా స్వపిత్రోక్తం శీఘ్రం మాధవమభ్యగాత్ ।
రుదన్ గద్గదకణ్ఠేన జగామ నగరం నృపః ॥ 435

భగవత్కృతషణ్మాసావధికాగస్త్యాశ్రమవాస ప్రతిజ్ఞా

పద్మావత్యనుగో దేవో బ్రహ్మరుద్రాదికైర్యుతః ।
సువర్ణముఖరీం ప్రాప్య తత్ర వాసమకల్పయత్ ॥ 436

షణ్మాసావధి లక్ష్మీశో 'దీక్షితోఽహం మహామతే! ।
న శైలరాజమారోహ' మితి నిశ్చిత్య దేవరాట్ ।
అగస్త్యభవనం గత్వా తత్ర వాసమకల్పయత్ ॥ 437

స్వావాసం ప్రతి భగవత్కృతదేవాదిప్రేషణమ్

దేవాన్ సమ్ప్రేషయామాస స్వధామాని వృషాకపిః ।
బ్రహ్మాదీనాం సురాణాఞ్చ మునీనామూర్ధ్వరేతసామ్ ॥ 438

దదౌ వస్త్రం యథాయోగ్యం భగవాన్ భక్తవత్సలః ।
తేనాఽజ్ఞప్తా జగద్ధాత్రా జగ్ముర్లోకం స్వకం సురాః॥ 439

శ్రీనివాసా! నీ యనుగ్రహముచే మా కన్నియు శుభముగనే యున్నవి. నీ పాదపద్మముల సన్నిధానమున నింకేమియును కోరజాలను. 430

కృష్ణా! నాకును, నా కుటుంబమునకును నిశ్చలభక్తి నొసంగుమ'ని ప్రార్థించెను. శ్రీనివాసుడు మామగారగు 431

నాకాశరాజున కట్లే సాయుజ్యము (తనతో సమాన భోగాను భవమును) నొసంగి బావమరదికి తన శరీరముపై నున్న పట్టువస్త్రమును బహూకరించెను. 432

ఇట్లల్లునిచే నాజ్ఞాపింపబడి తన కుమార్తెయగు పద్మావతి యంతఃపురమున కలిగి "అమ్మా! నేను నా పురమున కేగుచున్నాను. నీవు శ్రీనివాసునకు ప్రియురాలవై మెలంగుము. 433

శ్రీనివాసునితో పాన్పుపై పవ్వళింపుమ'ని ఓదార్చుచు నాజ్ఞాపింపగా 434

నామె తండ్రి యాజ్ఞానుసారము శ్రీనివాసుని సన్నిధానమున కేగెను. ఆకాశరాజు డగ్గుత్తికతో విచారించుచు తన నగరమునకు వెడలిపోయెను. 435

శ్రీనివాసుడారునెలలవరకు అగస్త్యాశ్రమమున నుండుటకు ప్రతిజ్ఞచేయుట

శ్రీనివాసుడు పద్మావతితోను. బ్రహ్మరుద్రాదులతోగూడి సువర్ణముఖరీనదిని సమీపించి యచ్చట 436

'తా నారునెలలవరకు శేషాచలము నధిరోహింపన'ని దీక్షనుబూని అగస్త్యాశ్రమమున నివాసమునేర్పరచుకొనెను. 437

బ్రహ్మాదిదేవతలను తమ తమ స్థానములకు పంపించుట

శ్రీనివాసుడంతట బ్రహ్మాదిదేవతలకు జితేంద్రియులగు మునీంద్రులకు వారి వారి యర్హతలకు తగినట్లు 438

వస్త్రముల నొసంగి వారివారి నిలయముల కేగుటకై యాజ్ఞనొసంగగా దేవత లందరును తమ తమ యావాసముల కరిగిరి 439

ఋషయశ్చ తపోఽరణ్యం జగ్ముర్నారాయణాజ్ఞయా ।
లక్ష్మీర్జగామ రాజేన్ద్ర! కరవీరపురం తదా ॥ 440

మహోత్సవం తన్త్వనుభూయ దేవతాః
బ్రహ్మేశపూర్వాః సమహర్షి సత్తమాః।
జగ్ముః స్వకం ధామ మహానుభావాః
రాజేన్ద్రపూజ్యం ప్రశశంసురాదరాత్ ॥ 441

గతే దేవగణే తత్ర త్వగస్త్యనిలయం గతః ।
భుఞ్జానో భోగమతులం తత్రాఽస్త భగవాన్ హరిః ॥ 442

వివాహోధ్యాయ ఫలశ్రుతిః

శతానన్దః -
వివాహోధ్యాయమాహాత్మ్యం యే శృణ్వన్తి జనేశ్వర! ।
తేషాం భాగ్యోదయం వక్ష్యే శృణు రాజన్! సవిస్తరమ్ ॥ 443

కోటికన్యాప్రదానేన యావద్భూమిప్రదానతః ।
యత్ఫలం లభతే దేహీ తత్ఫలం శ్రవణాదరాత్ ॥ 444

యే ఉత్సవం కారయన్తి వైవాహం వేఙ్కటేశితుః ।
తస్యోత్సవో భవేద్రాజన్! వేఙ్కటేశప్రసాదతః ॥ 445

ఇతి తే కథితం రాజన్! వివాహచరితం హరేః ।
శృణుయాచ్ఛ్రావయేద్వాపి సర్వాభీష్ట మవాప్నుయాత్ ॥
శుభదం శృణ్వతాఞ్చైవ సర్వేషాం మఙ్గళప్రదమ్ ॥ 446

ఇతి శ్రీ భవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే
శ్రీనివాస వివాహవర్ణం నామ ఏకాదశోఽధ్యాయః

ఋషులు నారాయణాజ్ఞను నౌదలదాల్చి తమ తపస్సుల కనుకూలమగు నరణ్యమున కేగిరి. లక్ష్మికరవీరపురమున కరిగెను. 440

బ్రహ్మరుద్రాదిదేవతలును మౌనీంద్రులును మున్నగు మహాత్ము లందరు నా శ్రీనివాస కల్యాణ మహోత్సవమును నేత్రపర్వముగా ననుభవించి రాజాధిరాజసంపూజితుడగు శ్రీనివాసుని స్తుతించుచు తమ స్థానముల కేగిరి. 441

దేవతలందరు నేగినపిమ్మట శ్రీనివాసు దగస్త్యాశ్రమమున కేగి నిరూపమాన భోగముల ననుభవించుచు నచ్చట నివసించెను. 442

కల్యాణచరితముగలఅధ్యాయమును వినుటవలన కలుగు ఫలితము

శతానందుడు -
రాజా! వివాహ వర్ణనముగల యీ అధ్యాయమును వినినవారికి కలుగు నదృష్టమును విస్తారముగా తెలిపెదను వినుము. 443

కోటి కన్యాదానములను చేయుటవలనను, భూదానమువలనను లభించు ఫల మీ యధ్యాయ శ్రవణమువలన లభించును. 444

శ్రీనివాసుని కల్యాణము నొనరించువారికా శ్రీనివాసుని యనుగ్రహమువలన కల్యాణములు చేకూరును. 445

రాజా! ఇట్లు నీ కీ యధ్యాయఫలితమును తెలిపితిని. శ్రీనివాసుని కల్యాణ అధ్యాయమును వినినను వినుపించినను సకలకోరికలను బడయును. వినువా రందరకు శుభములు నిచ్చును. మంగళముల నొసంగునని శతానందుడు జనకమాహారాజున కీ చరితమును తెలిపెను. 446

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున శ్రీవేంకటాచల మాహాత్మ్యమున
శ్రీనివాస వివాహవర్ణనమను పదునొకండవ అధ్యాయము

అథ ద్వాదశోఽధ్యాయః

శ్రీనివాసం ప్రతి వియన్నృపోదన్తజ్ఞాపక దూతాగమనమ్

జనకః -

తతః కిమకరోత్కృష్ణో రాజ్యేఽస్మిన్ పార్థసారథిః ।
తన్మమాచక్ష్వ విప్రేన్ద్ర! యత్కృతం చక్రపాణినా ॥ 1

శతానందః -

ఏవం కాలే గతే తస్మిన్ షణ్మాసాశ్చ సమత్యయుః ।
నారాయణపురాద్దూతః ఆగతో వేఙ్కటేశ్వరమ్ ॥ 2

దూతం దృష్ట్వాఽబ్జజాతా సా సువర్ణముఖరీజలే ।
స్నాతుకామాఽరవిన్దాక్షీ దూతం వచనమబ్రవీత్ ॥ 3

పద్మావతీ :-

కిమర్థమాగతో దూత! కేన త్వం ప్రేషిత స్త్విహ ।
రాజ్ఞా వా రాజపుత్రేణ తొణ్డమానేన వా పునః ॥ 4

పప్రచ్ఛ కుశలన్తఙ్చ రాజ్ఞః తస్య పితుస్తథా ।
కుశలీ వర్తతే చార! జనకో జననీ మమ ॥ 5

తొణ్డమాన్ రాజశార్దూలః కుశలీ వర్తతే బలీ ।
రాజ్ఞః ప్రకృతయః సర్వా వర్తన్తే క్షేమసంయుతాః ॥ 6

ఏవముక్త స్తదా దూతో దుఃఖసన్దిగ్ధలోచనః ।
ఉవాచ దీనయా వాచా రాజపుత్రీం నిదేశతః ॥ 7

దూతః -

కిం వదిష్యామి హే మాతః! పితుస్తే కాల ఆగతః ।
మరణాభిముఖో భూత్వా కిఞ్చిజ్జీవసమన్వితః ॥ 8

పంద్రెండవ అధ్యాయము

శ్రీనివాసున కాకాశరాజ వృత్తాంతమును తెలుపుటకై దూత వచ్చుట

జనకుడు :-

శతానందా! పిమ్మట శ్రీనివాసు డీ రాజ్యమున నేమి యొనరించెనో యా చరితము నెఱింగింపుమ'ని జనకమహారాజు ప్రశ్నించెను. 1

శతానందుడు :-

శతానందు డిట్లు చెప్పుట కారంభించెను. జనకమహారాజా! ఇట్లారుమాసములు గడచినంతనే నారాయణపురమునుండి శ్రీనివాసునివద్ద కొక దూత వచ్చెను 2

కమలోద్భవియును, పద్మనేత్రియునగు పద్మావతి సువర్ణముఖరీనదిలో స్నానము చేయగోరినదై దూతనుగాంచి 3

పద్మావతి :-

ఓయీ! నీ వెందులకు వచ్చితివి? నిన్నెవరు పంపిరి? రాజు పంపెనా? రాజపుత్రుడు పంపెనా? తొండమానుడు పంపెనా? 4

నా తండ్రియగు నాకాశరాజు క్షేమమేకదా! నా తల్లియగు ధరణీదేవికి క్షేమమేకదా.

పరాక్రమశాలియగు తొండమానుడు క్షేమముగ నున్నాడుకదా! రాజపరివార మంతయు కుశలముగ నున్నారుకదా! 6

యని యడుగగా దూత కనులలో దీనత గోచరింప దైన్యమునుగొలుపు మాటలతో పద్మావతితో 7

దూత :-

అమ్మా! ఏమని తెలుపుదును? నీ తండ్రికి మరణ మాసన్న మైనది. మరణశయ్యపై నుండి కొద్ది ప్రాణముతో 8

త్వాం ద్రష్టుకామో రాజేన్ద్రః శ్రీనివాసం సుహృద్వృతమ్ ।
నయ శీఘ్రం పతిం భద్రే! రాజధానీం పితుస్తు తే ॥ 9

సాऽపి దూతవచః శ్రుత్వా పపాత గతచేతనా ।
అగస్త్యభార్యా తాం బాలాం ఉత్థాప్య కమలాలయామ్ ॥ 10

శ్రీనివాసాన్తికం నిన్యే రాజపుత్రీం పితృప్రియామ్ ।
తద్వార్తామవదద్దేవీ శ్రీనివాసాయ విష్ణవే ॥
తచ్ఛ్రుత్వా వాసుదేవస్తు రురోద నరసత్తమ! ॥ 11

శ్రీనివాసః -
అహో బత మహత్కష్టం సమ్ప్రాప్తం మమ భామిని! ।
కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి? బ్రూహి త్వం పద్మసమ్భవే! ॥
ఇత్యేవముక్త్వా తాం దేవీం అబ్రవీత్ కుమ్భసమ్భవమ్ ॥ 12

వియన్నృపవిలోకనాయ అగస్త్యేన సహ శ్రీనివాసగమనమ్

శ్రీ భగవాన్ -
అగస్త్య మునిశార్దూల! గచ్ఛామి నగరం ప్రతి ।
పద్మావత్యా సహాద్యైవ సార్ధం వకులమాలయా ॥ 13

ఇత్యుక్త్వా ప్రయయౌ రాజన్! భగవాన్ భక్తవత్సలః ।
అగస్త్యేనాపి సహితః 'త్వరయైవ మహర్షిణా ॥ 14

ఆదిత్యేऽస్తం గతే రాజన్! నగరద్వార మాగతః ।
పప్రచ్ఛ ద్వారపాలాంశ్చ రాజక్షేమం సురేశ్వరః ॥ 15

రాజమార్గే మహరాజ! భగవాన్ ప్రియయా సహ ।
అన్తర్నికేతనం ప్రాప్య రాజానం పృథివీపతే! ॥ 16

స్నేహితులతోగూడ శ్రీనివాసుని, నిన్ను చూడగోరుచున్నాడు. నీ భర్తయగు శ్రీనివాసుని నీ తండ్రి రాజధానికి త్వరితముగా గొనిపోవలయున'ని తెలుపగా9

పద్మావతి చేష్టలుడిగి భూమిపై పడిపోయెను. అగస్త్యుని భార్య పద్మావతిని లేవనెత్తి10

తండ్రియందపార ప్రేమగల నా పద్మావతిని శ్రీనివాసునివద్దకు గొంపోయి శ్రీనివాసున కావార్త నెఱింగించెను. శ్రీనివాసు డావార్తను వినినంతనే- 11

శ్రీనివాసుడు -
అయ్యో! మన కెంతకష్టము సంభవించినది. ఏమి చేయుదును? ఎటకేగుదును? పద్మావతీ! నీవే తెల్పుమని దుఃఖించుచు నగస్త్యునితో 12

శ్రీనివాసు డగస్త్యునితో కూడ నాకాశరాజును చూడనేగుట

శ్రీభగవానుడు :-
అగస్త్యమౌనీంద్రా! పద్మావతిని వకులమాలను తోడ్కొని నేనిపుడే ఆకాశరాజ నగరమున కేగెదన'ని 13

పలికి శ్రీనివాసుడతిరయమున నగస్త్యునితో గూడ 14

సూర్యుడస్తాద్రికేగు తరుణమున నాకాశరాజపుర ద్వారమును సమీపించి ద్వారపాలురను రాజుయొక్క క్షేమసమాచారము నడిగెను. 15

వెంటనే రాజమార్గముగా పద్మావతితో గూడ లోపలిగృహమున కలిగి ఆయాసపడుచు 16

శయానం దర్శయామాస వినిఃశ్వాససమన్వితమ్ ।
పపాతా స్య మహారాజ! కాయే కమలలోచనః ॥ 17

మరణోద్యుక్తం వియన్నృపముద్దిశ్య శ్రీనివాసాదికృత నిర్వేదనమ్

ముఖే ముఖం వినిక్షిప్య లలాటఞ్చ లలాటకే ।
ఉదరే చోదరం బద్ధ్వా నేత్రం నేత్రే సమర్పయత్ ॥
అఙ్గసఙ్గం దదౌ తస్య శ్వశురస్య మహాత్మనః ॥ 18

హా తాత! నాథ! క్వ గతోఽసి చ త్వం ।
సన్త్యజ్య దేహం స్వసుతం స్వపుత్రీమ్।
స్వభ్రాతరం సూక్ష్మమతిం సరాష్ట్రకం ।
రాజ్యం త్వదీయం క్వ విసృజ్య గచ్ఛసి? ॥ 19

మాతాపితృవిహీనానాం అస్మాకం జనకో భవాన్ ।
కథం పశ్యామి నేత్రాభ్యాం త్వన్ముఖామ్భోజ ముత్తమమ్ ॥ 20

ఉత్థాపయ సుతాం రాజన్! రుదంతీం తనయం తథా ।
వసుదానం శిశుం రాజన్! పితృహీనఞ్చ మాం నృప! ॥ 21

కస్త్రాతా త్వాం వినా రాజన్ ! అస్మాకన్తు భవిష్యతి ।
అనాథాన్ నాథ! నః పాహి ప్రజాః పాహి ప్రజాపతే! ॥ 22

ప్రలపన్ పునరప్యాహ లోకానిత్థం విడమ్బయన్ ।
"కలేవరం కథం దాస్యే మృగ్నయే లోకమోహనమ్ ॥ 23

ఏతదర్థం స్వపుత్రీం మే దత్త్వా మృతిమవాప్స్యసి ।
శ్రీనివాస! న గచ్ఛే తి పూర్వమేవ త్వయోదితమ్ ॥ 24

ఉక్తం హితం మయా తాత! న శ్రుతం తే మహీపతే! ।
న తృప్తం నేత్రయుగళం దృష్ట్వా త్వన్ముఖపఙ్కజమ్ ॥ 25

పండుకొనియున్న రాజును గాంచినంతనే యాతనిపైబడి 17

చనిపోవుటకు సిద్ధముగానున్న ఆకాశరాజును గూర్చి శ్రీనివాసాదులు దుఖించుట

ముఖము పై ముఖమునుంచి ఫాలతలముపై తన ఫాలమునుంచి, రాజుగర్భముపై తన గర్భమునుంచి, రాజు కనులతో తన కనులను కలిపి యిట్లు మహాత్ముడగు మామగారికి తన యంగసంశ్లేషమును ప్రసాదించి 18

నాయనా! రాజా! నీ పుత్రుడనగు వసుదానుని, నీ పుత్రికయగు పద్మావతిని మహాధీశాలి యగు నీ సోదరుని, రాష్ట్రములతో గూడిన రాజ్యమును, నీ శరీరమును విడచి యెచ్చటి కేగుచున్నావు? 19

తల్లిదండ్రులులేని మాకు నీవే తండ్రివి. ఈ నేత్రములతో నీ ముఖపద్మమునిక నెట్లు గాంతును. 20

రాజా! విలపించుచున్న నీ పుత్రికను, బాలుడగు వసుదానుని, తండ్రిలేని నన్ను లేవనెత్తుము. 21

నీవు తప్ప మాకు సంరక్షకు లెవరు కాగలరు? దిక్కులేని మమ్ములను రక్షింపుము, ప్రజలను కాపాడుము. 22

ఇట్లు పలువిధముల విలపించుచు సామాన్య మానవునివలె లోకుల ననుకరించుచు మరల 'రాజా! సుందరమగు నీ కళేబరము నెట్టులగ్నిహోత్రునకర్పింతును? 23

నీ విట్లు మరణింతువనియా నీ పుత్రికను నా కప్పగించితివి? "శ్రీనివాసా! నీవు నన్నువదలి వెడలవలద'ని చెప్పినను 24

నీ హితవును నే నాలకింపనైతిని. నీ ముఖపద్మము నెంతచూచినను నా కనులకు తృప్తి కలుగుటలేదు. 25

తొణ్డమాన్ మణ్డలాధీశో వసుధాయాం మహామతే! ।
కా గతిర్మమ రాజేన్ద్ర! కా వార్తా క్వ భవిష్యతి? ॥ 26

విలోకయ మహారాజ! మాఞ్చ పద్మావతీం తథా ।
మునిః -
"జామాతాఽయం సమాయాతః పద్మావత్యా సమన్వితః ॥ 27

బహిర్గచ్ఛ పురేవ త్వం సమానయనకారణాత్!
భోజనం దీయతాం తస్య! జామాతుః పరితోషకమ్ ॥ 28

గజానశ్వాన్ మహారాజ! వస్త్రాణీచ్ఛతి తే సుతః ।
తాం దదస్వ మహారాజ! ప్రీతయే మధుఘాతినః ॥ 29

ఇత్యగస్త్యేన వై రాజ్ఞి! బోధితేఽప్య ప్రబోధిని ।
విలలాప మహారాజ! భగవాన్ లౌకికైః స్సమః ॥ 30

తదద్భుతం కర్మ చకార దేవో విడమ్బయన్ సర్వజనం జగత్పతిః ।
యథా కురూణాం రణరఙ్గమధ్యే కర్ణే హతే ధర్మరాజశ్చకార ॥ 31

ఏవం రుదతి గోవిన్దే రాజాఽఽకాశశ్శ్వసన్ నృప! ।
కిఞ్చిత్సంజ్ఞాయుతో భూత్వా వాసుదేవ మభాషత ॥ 32

రాజా -
పుత్రం సభ్రాతరం త్రాహి శ్రీనివాస! నిరామయ! ।
ఇత్యుక్త్వా భూపతీ రాజన్! కరే కృష్ణస్య తౌ దదౌ ॥ 33

భార్యాం సన్దేశయామాస స్వలోకగమనాయ చ ।
ఇత్యాదిశ్య త్యజన్ ప్రాణాన్ సత్యలోకం జనాధిపః ॥ 34

దివ్యం విమానమారూఢో జగామ స నృపోత్తమః ।
సాఽపి తేన జగామాశు ధరణీ రాజసత్తమ! ॥ 35

తొండమానుడే భూమండలమున కధికారి యగును. నా గతియేమి? నా ప్రఖ్యాతియేమి? 26

మహారాజా! పద్మావతిని నన్నును గాంచుమ'ని బిట్టుగా రోదింప నారంభించెను. అంతనగస్త్యుడును రాజు నుద్దేశించి "రాజా! పద్మావతితో నీ యల్లుడు వచ్చియున్నాడు. నీవు వారిని తోడ్తెచ్చుటకు 27

నగర బహిర్ద్వారమున కేగవలెను. ఆతనిని తోడ్కొనివచ్చి యాతనికి ప్రియమగు భోజనమును, కానుకల నీయవలయును. 28

పుత్రతుల్యుడగు నీ యల్లుని ప్రీతికై యాతడు కోరిన విధమున నేనుగులను, గుఱ్ఱములను, వస్త్రముల నొసంగుమ'ని 29

ఇట్లు లేపినను రాజు లేవకుండుటచే శ్రీనివాసుడు సామాన్య మానవులవలె విలపింప సాగెను. 30

కౌరవయుద్ధమున కర్ణుడు చనిపోయినంతనే ధర్మజు డేడ్చినట్లు శ్రీనివాసు డట్లు సామాన్య మానవునివలె నద్భుతముగా నాచరించెను. 31

ఇట్లు శ్రీనివాసు డేడ్చుచుండగా నాకాశరాజు కొంచె మూపిరిని విడచుచు కొంచెము తెలివితెచ్చుకొని శ్రీనివాసునితో - 32

శ్రీనివాసా! దురితదూరా! నా తమ్మునితో కూడ నా పుత్రుని కాపాడుమ'ని శ్రీనివాసుని చేతిలో వారిరువుర సప్పగించెను. 33

భార్యయగు ధరణీదేవితో తనతో తాను జనుచున్నలోకమునకు వచ్చుట కాజ్ఞనొసంగి ప్రాణములను విడచి 34

దివ్యమైన విమానముపై సత్యలోకమున కేగెను. ఆతనితో భార్యయగు ధరణీ దేవియు వెడలిపోయెను. 35

మృతాయ వియన్నృపాయ వసుదాన కృత చరమకృత్యక్రమః

తతశ్చితాం సమారోప్య రాజానం సపరిగ్రహమ్ ।
వసిష్ఠో గౌతమోఽత్రిశ్చ భరద్వాజోఽతివిశ్రుతః ॥ 36

వహన్తో రాజశార్దూల! శ్రీనివాసప్రియం నృప! ।
జుహువుర్బ్రహ్మమేధేన మన్త్రైశ్చ విధిపూర్వకమ్ ॥ 37

తతః కృతాని సర్వాణి ప్రేతకార్యాణి భూపతేః ।
షోడశే దివసే ప్రాప్తే మాసికాన్యకరోత్సుతః ॥ 38

నిమన్త్రితాశ్చారుపుణ్యాః బ్రాహ్మణాః వేదపారగాః ।
కశ్యపోఽత్రిర్భరద్వాజో విశ్వామిత్రోఽథ గౌతమః ॥ 39

వామదేవః పులస్త్యోఽథ వాల్మీకిర్వసుధాధిప! ।
జమదగ్నిర్భృగుశ్శ్రీమాన్ సనన్దశ్చ పరాశరః ॥ 40

యాజ్ఞవల్క్యశ్చ జాబాలిః శునశ్శేపోఽథ కాహలః ।
ఏతే మహర్షయో రాజన్! రాజార్థే బ్రాహ్మణోత్తమాః ॥ 41

అభుఞ్జతన్నసారఞ్చ వసుదాననిమన్త్రితాః ।
సమాప్య సర్వకార్యాణి హరిః స్వస్థానమాశ్రితః ॥ 42

పద్మావతీం పురస్కృత్య పురాణపురుషోత్తమః ।
అగస్త్యాలయమాసాద్య సుఖమాస్త సురేశ్వరః ॥ 43

తొణ్డమానవసుదానయోః రాజ్యముద్దిశ్య కలహప్రవృత్తిః

మృతే రాజ్ఞి! గతే కృష్ణే కలహః ప్రత్యపద్యత ।
తొణ్డమాన్ నృపతేస్తస్య విష్వక్సేనస్య భూమిప! ॥ 44

తొణ్డమానః -
జ్యేష్ఠే మృతే కనిష్ఠస్య రాజ్య మేత ద్విదో విదుః ।
పరమ్పరార్జితం హీతి తొణ్డమానబ్రవీత్సుతమ్ ॥ 45

చనిపోయిన ఆకాశరాజునకు వసుదాను దంత్యక్రియల నొనర్చుట

అనంతరము వసిష్ఠుడు గౌతముడు అత్రిమహాముని, భరద్వాజుడు 36

శ్రీనివాసుని కిష్టుడగు నాకాశరాజ మృతదేహమును మోసికొనిపోయి చితిపై నుంచి బ్రహ్మమేధ సంస్కారముతోను మంత్రములతోను దహన సంస్కార మొనరించిరి. 37

ఆటుపిమ్మట ప్రేతకర్మలనన్నిటి నాచరించి పదునారవ దినమున వసుదానుడు మాసికముల నొనర్చెను. 38

పవిత్రులును వేదము నాసాంతమభ్యసించిన బ్రాహ్మణులు పిలిపించబడిరి. కశ్యపుడు, అత్రి, భరద్వాజుడు, విశ్వామిత్రుడు, గౌతముడు. 39

వామదేముడు, పులస్త్యుడు,వాల్మీకి, జమదగ్ని, భృగువు, సనందనుడు, పరాశరుడు,40

యాజ్ఞవల్క్యుడు జాబాలి శునఃశేపుడు కాహలుడు నను నీమహర్షులనుకూడ శ్రాద్ధభోక్తలుగా నాహ్వానించిరి. 41

వారందరును వసుదానునిచే నాహ్వానింపబడి రుచ్యమగు భోజనమును భుజించిరి. శ్రీనివాసుడన్ని పనులను పూర్తిగావించి 42

పద్మావతితో గూడ స్వస్థానమగు నగస్త్యాశ్రమమునకేగి సుఖముగా నుండెను. 43

తొండమానునకును,వసుదానునకును రాజ్యమునకై కలహము సంభవించుట

రాజు చనిపోయినంతనే "పెద్దవాడు చనిపోయినంతనే చిన్నవానికే రాజ్యము ప్రాప్తించునని రాజ్యమొకరినుండి యొకరికి పరంపరగా సంక్రమింపవలయునని ధర్మజ్ఞులు తెలుపుదురు గాన నాకే యీ రాజ్యము రావలయున'ని తొండమానుడును, 44,45

వసుదానః :-

పరాక్రమ్యార్జితం రాజ్యం పిత్రా మమ నృపోత్తమ! ।
మమైవ స్యాదిదం హీ తి తొణ్డమానం సుతోఽబ్రవీత్ ॥ 46

ఏవం వివాదమాపన్నౌ తొణ్డమాన్నృపపుత్రకౌ ।
రాజశార్దూల రాజ్యార్థం ఉభావపి మహాబలౌ ॥ 47

అన్తరం కృతవన్తౌ తౌ యుద్ధే యస్య జయో భవేత్ ।
తస్య రాజ్యమిదం సర్వం అన్యథాఽథో వ్రజే ది'తి ॥ 48

కృత్వా సమయమారబ్ధౌ సఙ్గరం జయకాంక్షిణౌ ! ।
నానాదేశకిరాతాంశ్చ క్షత్రియాన్ యుద్ధదుర్మదాన్ ॥ 49

ఆవాహయచ్చ రాజేన్ద్ర! తొణ్డమాన్ యుద్ధదుర్మదః ।
అక్షౌహిణీద్వయం తేన సైన్యం సమ్పాదితం నృప! ॥ 50

తావద్రాజకుమారేణ మిలితం సైన్యమక్షయమ్ ।
నారాయణపురప్రాన్తే దక్షిణే రణమేదినీ ॥ 51

సాహ్యాశయా శ్రీనివాసం ప్రతి తొణ్డమాన్ వసుదానాగమనమ్

కృత్వా సాహ్యాశయా రాజన్! తొణ్డమాన్ రాజనన్దనౌ ।
సమ్ప్రాప్తౌ వాసుదేవస్య చరణౌ శరణం గతౌ ॥ 52

తావాగతౌ రాజకుమారరాజౌ దృష్ట్వాఽతివేగేన స చాలిలిఙ్గ ।
సమ్భాష్య దత్త్వాఽపి చ రత్నపీఠం ప్రీత్యాఽతిహృష్టో వచనం బభాషే ॥53

శ్రీనివాసః :-

కిమర్థమాగమస్తాత! తన్మమాచక్ష్వ భూమిప! ।
శ్రీనివాసవచః శ్రుత్వా స్యాలకస్తమభాషత ॥ 54

వసుదానుడు :-

"నా తండ్రి తన పరాక్రమముచే శత్రువులను జయించి సంపాదించిన రాజ్య మగుటచే నాకే యీ రాజ్యము సంక్రమింపవలెన'ని వసుదానుడును 46

రాజ్యమునకై బలాఢ్యులగు నా యిరువురును వివాద పడసాగిరి. 47

తుదకెవరు యుద్ధమున జయింతురో వారికే యీ రాజ్యము సంక్రమించుననియు నపజయమును పొందినవారు దాసులు కావలయుననియు షరతుపెట్టుకొని48

ఇరువురును జయమునే కోరుచు యుద్ధమునకు సన్నద్ధులైరి. అనేక దేశముల నుండి కిరాతులను, యుద్ధమునందు దురహంకారముగల 49

తొండమానుడు పిలిపించెను. తాను స్వయముగా రెండక్షౌహిణుల (ఒక్కొక్క అక్షౌహిణికిని-21,870 ఏనుగులు, 65610 గుఱ్ఱములును, 109350 కాల్బలములును, గల సేనయుండును) సేనను సమకూర్చుకొనెను. 50

రాజకుమారుడగు వసుదానునకట్లే పెక్కు సైన్యము సమకూరెను. నారాయణపుర సమీపమున దక్షిణపు దిక్కున రణరంగము 51

శ్రీనివాసునిసహాయము కోరుటకై తొండమానుడు వసుదానుడువచ్చుట.

నేర్పరచుకొని శ్రీనివాసుని తమకు సహాయముగా నుండుమని ప్రార్థించుటకై యిరువురును శ్రీనివాసుని పాదపద్మములయందు శరణుజొచ్చిరి. 52

శ్రీనివాసుడు వీరిరువురను గాంచి వెంటనే లేచి యాలింగన మొనర్చుకొని కుశల ప్రశ్నలనాచరించి, రత్నసింహాసనముల నొసంగి మిక్కిలి సంతసించుచు 53

శ్రీనివాసుడు :-

"నాయనా! వసుదానా! మీరెందులకు వచ్చితిరో నా కెఱింగింపు"ని యడిగెను. అంత బావమరదియగు వసుదానుడు 54

స్యాలకః -

యుద్ధం ప్రసక్తం గోవిన్ద! కనిష్ఠజనకేన మే ।
రాజ్యార్థం మమ సాహాయ్యం కురు వారిజలోచన! ॥ 55

బాలోఽస్మి పితృహీనోఽహం అసహాయోఽస్మి దేవరాట్! ।
స్యాలకస్య వచః శ్రుత్వా రాజా తం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 56

రాజా :-

శ్రీనివాసారవిన్దాక్ష! కురు కార్యం పురః స్థితః ।

శ్రీనివాసః -

ఏకోఽహం కస్య సాహాయ్యం కరిష్యే నృపసత్తమ! ।
తమేవముక్త్వా భగవాన్ అన్తర్భవనమభ్యగాత్ ॥ 57

పద్మావత్యుక్త్యా వసుదానసాహ్యకరణాయ శ్రీనివాసాగమనమ్

పద్మావతీం విశాలాక్షీం పద్మనాభోఽభ్యభాషత ।

శ్రీనివాసః :-

కల్యాణీ! కార్యమాపన్నం మహత్కష్టతరం మమ ॥ 58

తవ భ్రాతా వరారోహే! కనిష్టజనకస్తవ ।
రాజ్యార్థం కలహం కృత్వా మమ సాహాయ్యకాంక్షిణౌ ॥ 59

ఛిన్ధి సన్దేహమధునా కస్య సాహ్యం విధీయతామ్ ।
నియోజయస్వ మాం దేవి! యుక్తమాలోచ్య విస్తరాత్ ॥ 60

పద్మావతీ :-

ధర్మాధర్మౌ మనుష్యాణాం సర్వదా సంస్థితౌ హరే! ।
ధర్మమేవ ప్రశంసన్తి సర్వదా బ్రహ్మవాదినః ॥ 61

ధర్మ ఏవ త్వయా కార్యో ధర్మాధారో భవానిహ ।

స్యాలకుడు :-

“గోవిందా! నా పినతండ్రితో రాజ్యపరిపాలనావిషయమున యుద్ధము సంభవించినది, నాకు నీవు సహాయము నొనరింపవలెను. 55

బాలుడను, తండ్రిలేనివాడను, సహాయము లేనివాడన”ని ప్రార్థింపగా తొండమానుడు–

రాజు :-

శ్రీనివాసా! పద్మపత్రేక్షణా! నాకు సహాయముగా నిలచి నన్ను గెలిపించు మనికోరెను. వారిరువురి ప్రార్థన నాలకించి శ్రీనివాసుడు నేను వంటరివాడనుకదా! నేనెవరికి సహాయపడగలన'ని పలికి అంతఃపురమున కేగెను. 57

పద్మావతికోరికపై వసుదానునకు సహాయమొనరించుటకు శ్రీనివాసుడు వచ్చుట.

శ్రీనివాసుడు :-

ఆచ్చట పద్మావతిని గాంచి “దేవీ! చాల కష్టసమస్యవచ్చినది. 58

నీ సోదరుడును, నీ పినతండ్రియు రాజ్యమునకై తగవులాడి నన్ను సహాయము కోరుచున్నారు. 59

నేనెవరికి సహాయమొనరింపవలెనో నీవు దీర్ఘముగా తగునట్లాలోచించి నా సందేహమును బాపి నన్ను నియోగింపుమ'ని యడిగెను. 60

పద్మావతి :-

శ్రీమన్నారాయణా । ధర్మాధర్మములు రెండు నెల్ల వేళలయందును మనుష్యుల ననుసరించియే యుండును. ప్రాజ్ఞులందరును ధర్మమునే స్తుతింతురు. 61

నీవు ధర్మమార్గమున కవలంబమైనవాడవు. బాలుడును. తలిదండ్రులు లేని వాడును, దుర్బలుడునగు 62

బాలకః పితృహీనశ్చ మాతృహీనోఽధనః కృశః ॥ 62

తస్యాపి రక్షణం పుణ్యం పురాణపురుషోత్తమ! ।
స రాజా బహువిత్తాఢ్యో రాజ్యకాంక్షీ పితుర్మమ ॥ 63

స ఏవ సర్వధర్మజ్ఞః తొణ్డమాన్ నృపసత్తమః ।
సర్వధర్మస్య వై తత్త్వం ఆలోచయితుమర్హతి ॥ 64

పద్మావతీవచః శ్రుత్వా స్యాలకస్యైవ సాహ్యకృత్ ।
తొణ్డమాన్నృపతేర్దివ్యే శఙ్ఖచక్రే దదౌ హరిః ॥ 65

ఉచ్చైఃశ్రవం స్సమఞ్చాశ్వం సమారుహ్య ఖగధ్వజః ।
జగామ యుద్ధకుశలః స్యాలకేనాథ సఙ్గతః ॥ 66

శ్రీనివాసతొణ్డమాన్వసుదానయుద్ధప్రకారః

చైత్రశుక్లత్రయోదశ్యాం యుద్ధం పరమదారుణమ్ ।
కురూణాం పాణ్డవానాఞ్చ యథా యుద్ధం తథాఽభవత్ ॥ 67

రణస్తమ్భే మహాఘోరే హతే పశుగణే తతః ।
శూరాణాం రణధీరాణాం సమ్మర్దస్తు బభౌతదా॥ 68

సింహనాదః శంఖనాదః తథా దుందుభినిఃస్వనః।
శస్త్రాణామస్త్రముఖ్యానాం గజానాఞ్చ మహాస్వనః ॥ 69

హయానాం వృషభాణాఞ్చ రథానాఞ్చ పరస్పరమ్।
పద్మగృధ్రవ్యూహకారీ తయోర్మధ్యే జగత్పతిః ॥ 70

రరాజ భగవాన్ సాక్షాత్ రణమణ్డలమభ్యగాత్ ।
విష్వక్సేన స్తోణ్డమానం దశభి స్సాయకైః నృప! ॥ 71

వసుదానుని రక్షించుటయే నీ ధర్మము. రాజగు తొండమానుడు చాల ధనవంతుడైనను నా తండ్రి రాజ్యమును కోరుచున్నాడు. 63

ఆతడే సర్వధర్మముల నెఱింగినవాడు. ఆతడే సకలధర్మముల సారము నాలోచింప సమర్థుడ'ని 64

పద్మావతి తెలుపగా శ్రీనివాసుడు వసుదానునికే సహాయము నొనరింపగోరి తొండమానునకు శంఖచక్రముల నొసంగి 65

ఉచ్చైశ్రవసమును దేవేంద్రుని గుఱ్ఱమువంటి గరుత్మంతునెక్కి బావమరదిని తోడ్కొని యుద్ధమున నేర్పరియై వెడలెను. 66

శ్రీనివాసతొండమాను వసుదానుల యుద్ధమును వర్ణించుట.

కురుపాండవుల యుద్ధమువలె తొండమాన్ వసుదానుల యుద్ధము చైత్ర శుక్ల త్రయోదశి దినమున మహా భయంకరముగా జరిగెను. 67

అతిభయంకరమగు నా సమరమున గుఱ్ఱములు యేనుగులు మొదలగు పశుజాతి నశింపగా యుద్ధమున ధైర్యసాహసములుగల వీరుల యుద్రేకము హెచ్చెను. 68

సింహనాదము, శంఖధ్వనియు, దుందుభిఘోషలును, ధనుష్టంకారములును, యేనుగుల ఘీంకారములును 69

గుఱ్ఱముల హేషలును, వృషభరాజముల (ఎద్దుల) ఱంకెలును, రథచక్రచంక్రమణము లను మిన్ను ముట్టెను. సేనను పద్మవ్యూహముగను, గరుడ వ్యూహముగనుసన్ని ఆ వ్యూహముల మధ్యమున 70

తాను విరాజిల్లుచు శ్రీనివాసుడు యుద్ధరంగమునకు విచ్చేసెను. విష్వక్సేనుడు (వసుదానుడు) తొండమానుని పది బాణములతో నొప్పించెను. 71

తాడయామాస రాజేన్ద్రం అర్ధచన్ద్రైరజిహ్మగైః ।
శ్రీనివాసస్తోణ్డమానం రాజపుత్రోఽతిబాలకః ॥ 72

శరాణాం పఞ్చసాహస్ర్యా శ్రీనివాసఞ్చ వక్షసి ।
తాడయామస వేగేన సర్వాన్ విస్మాపయన్ జనాన్ ॥ 73

తొణ్డమానోఽపి రాజర్షిః విష్వక్సేనఞ్చ మాధవమ్ ।
వాసుదేవో రాజపుత్రం బాణైర్దశభిరేవ చ ॥ 74

జఘాన తరసా బాలం తదద్భుతమివాభవత్ ।
చతుర్భిశ్చతురో వాహాన్ బాణేనైకేన సారథిమ్ ॥
ఛత్రమేకేన రాజేన్ద్ర! రథం పఞ్చేషుభిస్తథా ॥ 75

రథాదవప్లుత్య మహానుభావః స రాజపుత్రస్త్రిదళఞ్చ చక్రమ్ ।
చిక్షేప కృష్ణే చ హయోత్తమే చ వక్షః స్థలే వాసవవజ్రకల్పమ్ ॥ 76

రణరఙ్గే మూర్ఛితం శ్రీనివాసం దృష్ట్వా పద్మావత్యనుశోచనమ్

తేనాతివిద్ధో నిపపాత భూమౌ చక్రేణ చక్రాఙ్కితబాహుదణ్డః ।
శేషాచలేశో రణరఙ్గగామీ మనుష్యభావేన విడమ్బయఞ్జనాన్ ॥ 77

మూర్ఛాముపాగమ్య హయోత్తమాద్ధరిః యథా మనుష్యో రణరఙ్గమధ్యతః ।
తథా హ్యసౌ దేవగణస్య మధ్యే సవిస్మయోత్ఫుల్లవిలోచనస్య ॥ 78

తదా ప్రాకారమారూఢా రాజపుత్రీ హరిప్రియా ।
అగస్త్యమబ్రవీద్రాజన్! చక్రపాణేర్నిపాతనమ్ ॥ 79

పద్మావతీ :-
అగస్త్య! పశ్య గోవిన్దం పతితం రణమణ్డలే ।
అవస్థాకిమియం ప్రాప్తా రణే కృష్ణేన దృశ్యతామ్ ॥ 80

శ్రీనివాసుడు సర్పములవంటి యర్ధచంద్రాకృతిగనుండు సూటిగానేగు బాణములతో తొండమానుని నొప్పించెను. 72

తొండమానుని పుత్రుడయిదువేల బాణములతో చూచువా రాశ్చర్యపడునటుల శ్రీనివాసుని వక్షస్థలమునవేసెను. 73

తొండమానుడును విష్వక్సేనుని శ్రీనివాసుని బాణములచే నొప్పించెను. శ్రీనివాసు డంతట పదిబాణములతో రాజపుత్రు 74

నత్యాశ్చర్యము కలుగునట్లు కొట్టెను నాల్గుబాణములతో నాల్గు గుఱ్ఱములను, ఒకబాణముతో సారథిని, ఒక బాణముతో గొడుగును నైదుబాణములతో రథమునుకొట్టెను.

అంతట నా తొండమానుడు రథమునుండి దిగి గుఱ్ఱముమీదను, శ్రీనివాసుని వక్షస్థలమునను, దేవేంద్రుని వజ్రమువలె దృఢమైన మూడంచులుగల చక్రమును విసరెను. 76

యుద్ధరంగమున మూర్ఛనుజెందియున్న శ్రీనివాసుని గాంచి పద్మావతి దుఃఖించుట

రంగస్థలముననున్న శ్రీనివాసుడా చక్రము భుజమూలమున తగిలినంతనే సామాన్య మనుష్యునివలెనే చూచువారికి భ్రమను గొల్పుచు. 77

యుద్ధరంగ మధ్యనుండిన మనుష్యు డాయుధముచే నొప్పింపబడి మూర్ఛనొందునట్లే తానును మూర్ఛనొంది గుఱ్ఱమునుండి భూమిపై నొరగిపోయెను. దేవత లందరు నాశ్చర్యముచే చూడసాగిరి. 78

శ్రీనివాసుని ప్రియురాలగు పద్మావతి ప్రాకారముపైనుండి శ్రీనివాసుడు నేల పై నొరుగుటను గాంచి యగస్త్యునితో 79

పద్మావతి :-
"అగస్త్యా! యుద్ధరంగమున పడియున్న శ్రీనివాసుని గాంచుము. అందరు చూచుచుండగా శ్రీనివాసున కిట్టి యవస్థ కలిగినదికదా! 80

మూర్ఛాం గతో వా కిమయం మనో మే భ్రమతౌ మునే! ।
కిమత్ర కార్యం యోగీన్ద్ర! తన్మమాచక్ష్వ కుమ్భజ! ॥ 81

పద్మావతీవచః శ్రుత్వా పద్మనాభఇ్చ సంస్మరన్ ।
ఉవాచ వచనం శ్లాఘ్యం రాజన్! కాలోచితం మునిః ॥ 82

అగస్త్యః :-
దేశకాలావతిక్రమ్య యః కర్మ కురుతే నరః ।
న స గచ్ఛేత్కర్మఫలం న సుఖం విన్దతే నరః ॥ 83

సర్వే స్వకార్యే నిపుణాః పరకార్యే న కశ్చన।
నాలోకయతి కో వాఽపి త్వత్పతిం పతితం రణే ॥ 84

క్షత్రియాణాం శరీరాణి రణరఙ్గగతాని చ ।
వికసత్పఙ్గరోత్సాహ కౌతుకాన్యుత్తరోత్తరమ్ ॥ 85

జీవన్తి కుసుమాయన్తే! సజీవాని సతాం ప్రియే! ।
నిర్జీవాని తు తాన్యేవ వీక్షతే నైవ కశ్చన ॥ 86

అజీవమేవ శూరేభ్యః కార్యం గృహ్యేత రాజభిః ।
తస్మాత్త్వద్వల్లభదశాం న కోఽప్యత్రానుశోచతి॥ 87

తస్మాత్త్వమస్య భద్రేచ్ఛుః నివర్తయ పతిం రణాత్ ।
స్త్రీణాన్తు పరమో ధర్మః పతిభక్తిః పతిప్రియే! ॥ 88

భద్రం తే భ్రాతురేవ స్యాత్ కనిష్ఠపితురేవ వా ।
ఏవం మత్వా మాహాభాగే! కురు త్వం త్వత్పతేర్హితమ్ ॥ 89

శ్రీనివాసుడు మూర్ఛనందెనా? లేక నాకు భ్రమ కలుగుచున్నదా? ఈ సమయమున నేనేమి చేయవలెనో దానిన నా కెఱింగింపుమ'ని యడుగగా 81

నగస్త్యుడు పద్మావతి మాటలను విని శ్రీనివాసుని తలంచి యా సమయమునకు తగినట్లు. 82

అగస్త్యుడు :-
దేశమును, కాలమును లక్ష్యపెట్టక పనిచేయు మనుజునకా పని ఫలితము నీయజాలదు. సుఖమునులభింపదు 83

ప్రతి మనుజుడును తన పనులను నిర్వహింప జాలియున్నాడు. ఇతరుల పనులలో నెవరును నేర్పరులు కాజాలరు. రణరంగమున పడియున్న నీ భర్త నెవరును చూడరు. 84

యుద్ధరంగమున ప్రవేశించిన క్షత్రియుల శరీరము లితోధికముగ యుద్ధోత్సాహ మును కలిగించునవై యుండును. 85

ప్రాణముతోనున్న క్షత్రియుల శరీరములు వికసించిన పువ్వులవలె నాకర్షకములై యుండును. సజీవములైనచో ప్రియకరములై నవే.ప్రాణము పోయినంతనే యా శరీరములే యే మనుజులును కనులతో గాంచజాల నట్లుండును. 86

రాజులు పరాక్రమశాలురు. జీవించి యుండగనే తమ పనులను సాధింప జేసికొనవలెను. కావున నీ పతి పొందిన దశ నెవరును విచారింపకున్నారు. 87

కావున నీవు నీ భర్తకు మేలుకోరుచున్నదానవై యాతనిని యుద్ధరంగము నుండి మళ్ళించుము. స్త్రీలకు భర్తయం దత్యంత భక్తికలిగి యుండుటయే ప్రధానధర్మము. 88

నీ సోదరునకు మేలైన నగుగాక. నీ పినతండ్రికిమేలైన నగుగాకయని తలంచి నీవు నీ భర్తకు మేలు నొనగూర్చుకొనుము. 89

మనసో మమ కల్యాణి! సన్ధియత్నః ప్రశస్యతే ।
తావుభౌ రాజ్యకర్తారౌ పితాపుత్రౌ న సంశయః ॥ 90

ఇత్యుక్త్వా మునినా తేన రాజపుత్రీ సముత్థితా ।
ప్రాకారాన్మునినా సార్ధం సఙ్గ్రామధరణీం యయౌ ॥ 91

ఆన్దోళికాం మహారాజ! హేమదణ్డవిభూషితామ్ ।
ఆరుహ్య రాజతనయా శ్రీనివాసపరాయణా ॥ 92

గరుడధ్వజమాలోక్య పతితం పృథివీతలే ।
రణాగ్రే స్వపతిం కృష్ణం శ్రీనివాసం సురేశ్వరమ్ ॥ 93

సఖడ్గం వర్మసహితం సముత్థాప్య రణాఙ్గణే ।
సశీతలోదకామోదైః వ్యజనైః సాధ్వమార్జయత్ ॥ 94

కుపితం శ్రీనివాసం ప్రత్యగస్త్యకృతపద్మావత్యాశయజ్ఞాపనమ్

పద్మావత్యబ్రవీచ్చాపి శోచన్తీ తం పతివ్రతా ।

పద్మావతీ :-

ఉత్తిష్ఠ రణభూమ్యాస్త్వం త్యక్త్వా మూర్ఛాం ఖగధ్వజ ॥ 95

ఇతి విజ్ఞాపితో దేవ్యా పద్మావత్యా తదా నృప! ।
ముహూర్తమాత్రం గోవిన్దో నరలోకం విడమ్బయన్ ॥ 96

మూర్ఛాం గత ఇవ స్థిత్వా ప్రబుద్ధ ఇవ చోత్థితః ।
ఉత్థాయ రణభూమ్యాం సః పశ్యన్ దశ దిశో హరిః ॥ 97

దదర్శ స్వప్రియాం రాజన్! స్థితాం పద్మావతీం విభుః ।
భ్రుకుటీయుతనేత్రస్తు గర్వయన్ వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 98

శ్రీనివాసః -

అస్మిన్ రణాజిరే ఘోరే వనితానాం ప్రయోజనమ్ ।
కిమస్తి మునిశార్దూల! ద్రుతమేషాఽద్య గచ్ఛతు ॥ 99

కల్యాణీ! నా మనస్సునకు సంధి ప్రయత్నమే మంచిదిగా తోచుచున్నది. ఆ తండ్రీ కొడుకు లిరువురును రాజ్యపాలనమున కర్తలే. ఇందు సందియము లేదు. 90

అని తెలిపినంతనే పద్మావతిలేచి తన మందిరమునుండి యగస్త్యమునితో గూడ యుద్ధభూమికి 91

బంగారు దండలతో నలంకరింపబడిన పల్లకిలో నెక్కి వెళ్ళి శ్రీనివాసునియందే నక్తచిత్తయై 92

ఒరతో గూడిన ఖడ్గముతో రణస్థలమున భూమిపై పరుండియున్న దేవాది దేవుడగు తన భర్తయైన శ్రీనివాసుని చూచి 93

ఆ యుద్ధ భూమియందే లేవదీసి చల్లని పరిమళించు నీటితో కూడిన వీవనలతో చక్కగా తుడిచి 94

శ్రీనివాసుడుకోపింపగా అగస్త్యుడు పద్మావతియొక్క అభిప్రాయము నెఱింగించుట

విచారించుచు శ్రీనివాసునితో స్వామీ! మూర్ఛను వదలి యుద్ధభూమినుండి లెమ్ము.

అని ప్రార్థింపగా శ్రీనివాసుడు లోకుల ననుకరించుచు నొక క్షణకాలము96

మూర్ఛచెందిన వానివలెనుండి మరల మేల్కాంచిన వానివలె లేచి పది దిక్కులను కలయ గాంచుచు 97

పద్మావతినిగాంచి కనుబొమలు ముడివడగా కోపముతో 98

శ్రీనివాసుడు :-

ఈ భయంకర యుద్ధరంగమున నాడువారల కేమిపని? మౌనీంద్రా! ఈమెను శీఘ్రముగా వెడలిపొమ్మని తెలుపుడ'ని 99

ఇత్థముక్తో భగవతా పద్మావత్యా సహాఽఽగతః
అగస్త్యః శ్రీనివాసం తం ప్రత్యభాషత తాపసః ॥ 100

అగస్త్యః -
"సన్ధిరత్ర ప్రకర్తవ్యః శ్రీనివాస సతాం గతే! ।
ఉత్తిష్ఠ స్యాలకం బాలం సమానయ నృపోత్తమమ్ ॥ 101

తొణ్డమానం మహారాజం తత్సుతం తం మహాబలమ్ ।
శ్రీనివాసాభిధానఙ్చ తవ రోషాకరం హరే! ॥ 102

సమాధానం కర్తుకామా సమ్ప్రాప్తైషా రణాఙ్గణే ।
శోచన్తీ తవ దుఃఖేన భ్రాతుశ్చ మరణం ప్రతి"॥ 103

అగస్త్యవచనం శ్రుత్వా కిఞ్చిత్ క్రోధసమన్వితః ।
భర్త్సయన్ పద్మనయనాం సఙ్గ్రామస్థలమాగతామ్ ॥ 104

అయుక్తం యోషితాం ధీమన్! సఙ్గ్రామాగమనం మునే! ।
అథాహం తొణ్డమానస్య శిరౌ కాయాద్ధరామ్యహమ్॥ 105

తత్సుతం తం మహాభాగం శ్రీనివాసం మహాబలమ్ ।
హత్వా రాజ్యం ప్రదాస్యామి విష్వక్సేనాయ ధీమతే ॥ 106

వాసుదేవవచః శ్రుత్వా సాష్టాఙ్గం ప్రణిపత్య సా ।
కృతాఞ్జలిపుటా భూత్వా దేవం వాక్యమభాషత ॥ 107

పద్మావతీప్రార్థనయా శ్రీనివాసకృతతొణ్డమానవసుదానసన్ధిక్రమః

శ్రీపద్మావతీ :-
స్వామిన్! నాథారవిన్దాక్ష! శ్రీనివాస! కృపానిధే! ।
దయాం కురు దయాసిన్ధో! భక్తానామభయం కురు ॥ 108

నంతనే పద్మావతితో వచ్చిన అగస్త్యమహర్షి శ్రీనివాసునితో 100

అగస్త్యుడు :-
"శ్రీనివాసా! ప్రస్తుతము తొండమానునకు వసుదానునకును సంధి చేయించుటయే
యావశ్యకము. నీవు లేచి నీ బావమరదిని, రాజును తోడ్కొనిరమ్ము 101

నీకాపద వాటిల్లినదనియు, తనసోదరుడు చనిపోవునను భయమునను దుఃఖించుచు
తొండమానుని, నీ కపరాధ మొనర్చి 102

కోపమును తెప్పించిన యాతని పుత్రుడగు శ్రీనివాసుని సమాధాన పరుచుటకే
యీమె యుద్ధభూమి కరుదెంచినద'ని 103

పలికినంతనే శ్రీనివాసుడు కొంచెము కోపించి యుద్ధభూమికి వచ్చిన పద్మావతిని
బెదరించుచు 104

స్త్రీలు రణభూమి కేతెంచుట తగదు. నేను. తొండమానుని శిరమును తెగవ్రేసి 105

బలశాలియగు నాతని పుత్రుడగు శ్రీనివాసుని జంపి బుద్ధిమంతుడగు విష్వక్సేనునకు
(వసుదానునకు) రాజ్యము నిచ్చెదన'ని 106

కఠినముగా పల్కుచుండ విని పద్మావతి యాతనికి సాష్టాంగముగ ప్రణమిల్లి చేతులు
జోడించి 107

పద్మావతి ప్రార్థింపగా శ్రీనివాసుడు తొండమాను వసుదానులను సంధిని గూర్చుట

పద్మావతి :-
స్వామీ! పుండరీకాక్షా! శ్రీనివాసా ! కరుణానిధే! దయాసముద్రా ! దయ చేయుము.
భక్తుల కభయము నొసంగుము. 108

కిమనేన జగన్నాథ! లోకనాశనకారిణా ।
ఉభౌ రాజ్యస్య కర్తారౌ భవతాం రాజసత్తమౌ ॥ 109

విభజ్య రాజ్యం సర్వఞ్చ కోశం దేహి రమాపతే! ।
స్వస్త్యస్తు సర్వలోకేభ్యః పిత్రే చాపి కనీయసే ॥ 110

ప్రసాదాత్తవ గోవిన్ద! నివర్తస్వ రణాఙ్గణాత్ ।
ఇతి ప్రియావచః శ్రుత్వా శ్రీనివాస ఉవాచ తామ్ ॥ 111

శ్రీనివాసః :-
క్షాత్రధర్మం న జానాసి త్వం గచ్ఛాద్య రణాఙ్గణాత్ ।
అథాహం తౌణ్డమానస్య సపుత్రస్య రణే శిరః ॥ 112

పాతయిష్యే మహాసఙ్ఖ్యే పశ్యతాం సర్వదేహినామ్ ।
స్యాలకార్థం మ్రియే చాపి నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ 113

ఇత్యుక్త్వా సా కమ్పమానా మునిమాహ కృపానిధిమ్ ।
పద్మావతీ –
నివర్తయ రణాత్త్వం వా వేఙ్కటేశం మునీశ్వర! ॥ 114

ఇతి విజ్ఞాపితో దేవ్యాలోపాముద్రాపతిస్తదా ।
మునిః ప్రోవాచ రాజేన్ద్ర! శ్రీనివాసం రణప్రియమ్ ॥ 115

సాన్త్వయిత్వా శ్రీనివాసం విష్వక్సేనం మహీపతిమ్ ।
విభక్తం కురు గోవిన్ద! రాజ్యం కోశం తయోరితి ॥ 116

అగస్త్యవచనం శ్రుత్వా తౌణ్డమానం నృపాత్మజమ్ ।
సమాహూయాఽహ వచనం సన్ధికారో జనార్దనః ॥ 117

శ్రీనివాసా! లోకమును నశింపజేయు నీ యుద్ధముచే నేమి ప్రయోజనమున్నది? తొండమాన వసుదాను లిరువురును రాజ్యమును పాలింపవచ్చును కదా! 109

రాజ్యమును ధనాగారమునంత నిరువురకును పంచియిమ్ము. లోకులు సుఖింతురుగాక! పినతండ్రికిని, సోదరునకును 110

నీ యనుగ్రహముచే శుభము చేకూరునుగాక! నీవు యుద్ధభూమినుండి మరలిరమ్మ'ని ప్రార్థింపగా శ్రీనివాసుడు – 111

శ్రీనివాసుడు :-
నీవు క్షత్రియ ధర్మముల నెఱుంగజాలవు, యుద్ధభూమి నుండి మరలి పొమ్ము, నేను తొండమానుని యాతని పుత్రుని చంపి 112

యందరు చూచుచుండగా పడవేయుదును, నేను నా బావమరది కొఱకు చనిపోయినను విచారింపవలసిన పనిలేద'ని పలుకగా 113

పద్మావతి వడంకుచు నగస్త్యునితో మౌనీంద్రా! మీరైనను శ్రీనివాసుని యుద్ధము నుండి విరమింప జేయుడ'ని వేడ్కొనెను. 114

ఇట్లామెచే ప్రార్థింపబడి అగస్త్యముని యంత యుద్ధమునే కోరుచున్న శ్రీనివాసుని

శాంతవచనమలతో శాంతపరచి గోవిందా విష్వక్సేనుని, రాజును రావించి రాజ్యమును, ధనాగారమును సమానముగా వారికి పంచియిమ్మ'ని తెలుపగా 116

శ్రీనివాసుడందుల కంగీకరించి పినతండ్రికిని, కుమారునకును సంధిచేయగోరి తొండమానుని పిలచి 117

కిం తే మనోగతం రాజన్ ఇత్యుక్తో వాక్యమబ్రవీత్ ।
తొణ్డమానః -
త్వమేవ గతిరస్మాకం త్వయ్యేవ రమతే మనః ॥ 118

తచ్ఛ్రుత్వా తం సమాహూయ స్యాలకం వాక్యమబ్రవీత్ ।
శ్రీభగవాన్-
భగినీ తవ కల్యాణీ సన్ధిం స్యాలక! వాఞ్ఛతి ॥ 119

హృద్గతం తవ యద్బ్రూహి సత్యం తత్పృథివీపతే! ।
వాసుదేవవచః శ్రుత్వా విష్వక్సేనోఽభ్యభాషత ॥ 120

రాజపుత్రః :-
శాసనే తవ గోవిన్ద! స్థితోఽహం సర్వదా హరే! ।
యథైవేచ్ఛా తవ హరే! తథైవ కురు కేశవ! ॥ 121

ఇతి విజ్ఞాపితస్తాభ్యాం ఉభాభ్యాం వేఙ్కటేశ్వర ః ।
సన్ధిం చకార రాజేన్ద్ర! శ్రీనివాసస్తయోస్తదా ॥ 122

తదా రాజ్యం విభజ్యాథ హస్త్యశ్వరథసంయుతమ్ ।
ధనం కోశం తథా గ్రామాన్ దుర్గాణి నగరాణి చ॥ 123

వివిచ్య సర్వరాజ్యఞ్చ వస్త్రమాస్తీర్య దేవరాట్ ।
యయాచే షోడశం భాగం రాజానం రాజనన్దనమ్ ॥ 124

భవద్భిస్తు రణం కృత్వా వృథా మరణమిచ్ఛతః ।
దాతవ్యో రాజ్యభాగస్తు! మమ వా దుహితుస్తు వా ॥ 125

ఇత్యేవం శ్రీనివాసేన పృష్టౌ రాజనృపాత్మజౌ ।
దదతుస్తౌ మహరాజ గ్రామాన్ ద్వాత్రింశతం హరేః ॥ 126

రాజా! నీ యభిప్రాయమేమ'ని యడిగెను. తొండమానుడు జగన్నాథా! నీవే మాకు
శరణ్యుడవు. నా మనసు నీ యందే లగ్నమై యున్నద'ని పలికెను. 118

అంత శ్రీనివాసుడు బావమరిది పిలువనంపి – బావా! మీ చెల్లెలు మీ కిరువురకును
సంధినే కోరుచున్నది. 119

నీ యభిప్రాయమును నిక్కముగా నెఱింగింపుమ'ని యడుగగా నాతడు120

రాజపుత్రుడు :-
గోవిందా! నే నెప్పుడును నీ యాజ్ఞ ననువర్తించువాడనే. నీ యిష్టానుసారమొనర్పు
మనెను. 121

ఇట్లిరువురును విన్నవించిన పిమ్మట శ్రీనివాసుడు వారి కిరువురకును సంధి
నొనర్చెను. 122

ఏనుగులు, గుఱ్ఱములు, రథములతోకూడిన రాజ్యమునంతను విభాగముగా నొనర్చి
ధనాగారమును, గ్రామములను, దుర్గములను నగరములను 123

రాజ్యమునంతను వారిరువురకును పంచి యిచ్చి రాజుతోను, వసుదానునితోను
124

మీతో యుద్ధము నొనర్చి మరణింప సంసిద్ధముగానున్న నాకు రాజ్యభాగము
నీయవలెన'ని వారి భాగములలో పదునారవవంతు నీయవలెన'ని తన పై వస్త్రమును
పరచి వేడుకొనగా 125

వారందుల కంగీకరించి శ్రీనివాసునకు ముప్పదిరెండు గ్రామముల నిచ్చిరి126

తౌణ్డమానం ప్రతిష్ఠాప్య తౌణ్డరాజ్యే తథా హరిః ।
విష్వక్సేనం ప్రతిష్ఠాప్య నారాయణపురే నృప! ॥ 127

తద్గృహే భోజనం కృత్వా స్యాలకస్య గృహే తథా ।
భుక్త్వా స్వయం భోజయిత్వా పద్మావత్యనుగో యయౌ ॥ 128

అగస్త్యనిలయం రాజన్! శ్రీనివాసః సతాం గతిః ।
ముముదే రమయా సార్ధం భగవాన్ శుభదర్శనః ॥ 129

య ఇదం పుణ్యమాఖ్యానం శృణుయాత్ శ్రావయే చ్చ యః !।
శ్రీనివాసప్రసాదాత్ సః సర్వమఙ్గళవాన్ భవేత్ ॥ 130

ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీవేఙ్కటచలమాహాత్మ్యే తౌణ్డమానవసుదానయుద్ధ సంధిప్రశంసనం నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః

అథ త్రయోదశోఽధ్యాయః

తౌణ్డమానకృతదివ్యస్వరూపజ్ఞాపనపూర్వకశ్రీనివాసస్తుతిః

జనకః -
తతః కిమకరోత్కృష్ణః శతానన్ద! నృపశ్చ వా ।
తన్మమాచక్ష్వ యోగీన్ద్ర! రాజ్ఞ స్తచ్చరితం మహత్ ॥ 1

శతానన్దః -
కదాచిద్వేఙ్కటేశస్య! దర్శనార్థం నరాధిపః ।
ఏక ఏవాధిగమ్యాథ ననామ చరణౌ హరేః ॥ 2

తం దృష్ట్వా రాజశార్దూలం ఆలిఙ్గ్యాఽహ వచో హరిః ।
శ్రీనివాసః -
కిమాగమనకార్యం తే తన్మమాచక్ష్వ భూపతే! ॥ 3

తొండమానుని తొండరాజ్యమునను, విష్వక్సేనుని నారాయణపురమునను అభిషేకించి 127

రాజగృహమునను తన బావమరది గృహమునను భుజించి తాను వారిని తన యింట భుజింపజేసి పద్మావతితో గూడ 128

అగస్త్యాశ్రమమునకేగి పద్మావతితో సంతసమున విశ్రమించెను, 129

ఈ పుణ్య చరితమును వినువారును, వినుపించువారును శ్రీనివాసుని యనుగ్రహమున సకల శుభముల నందుదురు. 130

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్యమున తొండమాన వసుదాన యుద్ధము, మరల సంధి నొనర్చుకొనుట యనెడు పంద్రెండవ అధ్యాయము సంపూర్ణము.

పదమూడవ అధ్యాయము

తొండమానుడు శ్రీనివాసుని దివ్యస్వరూపమును తెలుపుచు నాతనిని స్తుతించుట

జనకుడు :-
అనంతరము శ్రీనివాసు డేమొనరించెనో తొండమాను డేమాయెనో యా చరితమును నాకు తెలుపుమని జనకమహారాజు శతానందు నడుగగా శతానందు డిట్లు చెప్ప నారంభించెను. 1

శతానందుడు :-
ఒకానొకప్పుడు శ్రీ వేంకటేశుని సేవించుటకై తొండమాను డొంటిగనే వచ్చి శ్రీనివాసుని పాదారవిందములకు నమస్కరించెను. 2

ఆ రాజేంద్రుని గాంచి శ్రీనివాసు డాతని నాలింగనము చేసికొని " నీ వెందులకు వచ్చితివ"ని యడిగెను. 3

స దేవవచనం శృత్వా వాసుదేవమభాషత ।

రాజా :-

దర్శనాత్తవ గోవిన్ద! నాధికం వర్తతే హరే! ॥ 4

త్వాం వదన్తి సురాధ్యక్షం వేదవేద్యం పురాతనమ్ ।
మునయో మనుజశ్రేష్ఠాః తచ్ఛ్రుత్వాఽహమిహాగతః ॥ 5

స్వామిన్! అచ్యుత! గోవిన్ద! పురాణపురుషోత్తమ! ।
అప్రాకృతశరీరోఽసి లీలామానుషవిగ్రహః ॥ 6

త్వామేవ సృష్టికరణే! పాలనే హరణే హరే! ।
కారణం ప్రకృతేర్యోనిం వదన్తి చ మనీషిణః ॥ 7

జగదేకార్ణవం కృత్వా భవానేకత్వమాప్య చ ।
జీవకోటిధనం దేవ! జఠరే పరిపూరయన్ ॥ 8

క్రీడతే రమయా సార్ధం రమణీయాఙ్గవిగ్రహః ।
సహస్రశీర్షా పురుషః సహస్రాక్షః సహస్రపాత్ ॥ 9

త్వన్ముఖాద్విప్రనిచయో బాహుభ్యాం క్షత్రమణ్డలమ్ ।
ఊరుభ్యామభవన్ వైశ్యాః పద్భ్యాం శూద్రాః ప్రకీర్తితాః ॥ 10

ప్రభుస్త్వం సర్వలోకానాం దేవానామపి యోగినామ్ ।
అన్తః సృష్టికరస్త్వం హి బహిః సృష్టికరో భవాన్ ॥ 11

నమః శ్రీవేఙ్కటేశాయ నమో బ్రహ్మోదరాయ చ ।
నమో నాథాయ కాన్తాయ రమాయాః పుణ్యమూర్తయే॥ 12

నమః శాన్తాయ కృష్ణాయ నమస్తేఽద్భుతకర్మణే ।
అప్రాకృతశరీరాయ శ్రీనివాసాయ తే నమః ॥ 13

ఆ మాటను విని తొండమాను దాతనితో “శ్రీనివాసా! నీ దర్శనభాగ్యము కంటె నాకేదియు మిన్నయగునదిలేదు. 4

మునీంద్రులును, నరోత్తములను, నిన్ను దేవాధిపతివనియు, వేదములచే నెఱుంగ తగినవాడవనియు, అనాదిపురుషుడ వనియు స్తుతించుచుండుటను విని నీవద్ద కేతెంచితిని. 5

స్వామీ! అచ్యుతా! గోవిందా! పురాణపురుషా! నీవు దివ్యమంగళవిగ్రహధారివి! విలాసముగా మనుజశరీరము ధరించిన స్వామీ! 6

నిన్నే సృష్టించుటకును, రక్షించుటకును, నశింపజేయుటకును కారణభూతుడవ నియు, మూలప్రకృతికిని మూలకారణుడ వని ప్రాజ్ఞులు వచింతురు. 7

నీవు ప్రపంచమునంతను ఒకే సముద్రముగా నొనరించి నీవు వంటరిగనే యుండి ప్రాణికోటిని నీ గర్భమున నుంచుకొని 8

సుందరాంగుడవై శ్రీదేవితో విహరింతువు, వేయి తలలుగల పురుషుడవు. వానికి తగిన కనులను, పాదములను కలవాడవు. 9

నీ ముఖమునుండి బ్రాహ్మణులును, బాహువులనుండి క్షత్రియులును, తొడల నుండి వైశ్యులును, పాదములనుండి శూద్రులును పుట్టిరని స్తుతించబడుచున్నారు. 10

నీవు సకలలోకములకును ప్రభువువు, దేవతలకును, యోగులకు నధిపతివి. కనులకు గోచరించనివియు, గోచరించునవియగు వానికి సృష్టికర్తవు నీవే. 11

శ్రీ వేంకటాచలపతివగు నీకు నమస్కారము. బ్రహ్మ నాభికమలమున కల నీకు నమస్కారము. లక్ష్మికి మనోహరుడైన భర్తవగు నీకు నమస్కారము. 12

శాంతమూర్తియగు కృష్ణునకు నమస్కారము. ఆశ్చర్యచేష్టితునకు నమస్కారము. దివ్యమంగళ విగ్రహునకు నమస్కారము. 13

అనన్తమూర్తయే నిత్యం అనన్తశిరసే నమః ।
అనన్తబాహవే శ్రీమన్! అనన్తాయ నమో నమః ॥ 14

సరీసృపగిరీశాయ పరబ్రహ్మన్! నమో నమః ।
ఇతి స్తుత్వా శ్రీనివాసం కమనీయకలేబరమ్ ॥ 15

విరరామ మహారాజ! రాజేన్ద్రో రణకోవిదః ।
స్తోత్రేణానేన సుప్రీతః తొణ్డమానకృతేన చ ॥ 16

సన్తుష్టః ప్రాహ గోవిన్దః శ్రీమన్తం రాజసత్తమమ్!
శ్రీనివాసః –
రాజన్! అల మలం స్తోత్రం కృతం పరమపావనమ్ ॥ 17

అనేన స్తవరాజేన మా మర్చన్తి చ యే జనాః ।
తేషాం తు మమ సాలోక్యం భవిష్యతి న సంశయః ॥ 18

ఆకాశరాజో ధర్మాత్మా ప్రాప ముక్తిపదం నృప! ।
తేన రాజ్ఞా ప్రసిద్ధోஉహం భూలోకే భూమిపాలక! ॥ 19

కృత్వా వివాహవిభవం దృష్ట్వా మామాగతం గృహమ్ ।
సన్తోషమతులం లేభే రాజా పరమధార్మికః ॥ 20

దైవమేవ పరం మన్యే మమ భాగ్యఫలోదయమ్ ।
కృతం కర్మ సుఖం దుఃఖం అనుభోక్తవ్యమఞ్జసా ॥ 21

కా గతిః పురతో రాజన్! వినా రాజ్ఞా మహాత్మనా ।
శ్రీధరస్య వచః శృత్వా తొణ్డమానాహ మాధవమ్ ॥ 22

తొణ్డమాన్-
ప్రారబ్ధకర్మణః పుంసః కథం సౌఖ్యం భవేద్ధరే! ।
కిమర్థం రోదిషి భృశం హతం బన్ధుం స్మరన్ హరే! ॥ 23

అనంత రూపములు గలిగి, పెక్కు శిరములు కలిగి, పెక్కు బాహువులు కలిగిన అనంతుడవగు నీకు నమస్కారము. 14

శ్రీ శేషాచల నివాసుడగు పరబ్రహ్మ స్వరూపుడవగు నీకు నమస్కారము. ఇట్లు దివ్యమంగళ విగ్రహుడగు శ్రీనివాసుని స్తుతించి 15

రాజు మిన్నకుండిన పిమ్మట శ్రీనివాసుడా స్తోత్రమును విని చాల సంతసించి 16

తొండమానునితో రాజా! నీ పవిత్రమగు స్తోత్రమిక చాలును 17

ఈ స్తోత్రరాజముచే నన్ను స్తుతించు జనులకు నా సాయుజ్యము సిద్ధించుననుటలో సందియములేదు. 18

ధర్మాత్ముడగు నాకాశరాజు మోక్షమునందెను. ఆతని వలననే నేను భూలోకమున ప్రసిద్ధికెక్కితిని. 19

ఆ ఆకాశరాజు వైభవముగా వివాహము నొనరించి యింటికివచ్చిన నన్నుగాంచి మిక్కిలి సంతసించెను. 20

నా యదృష్టము ఫలించుటకు దైవమే గొప్ప సహాయమని తలంతును ఎవరికైనను తామొనర్చిన పుణ్య పాపకర్మల ఫలితమగు సుఖదుఃఖము లనుభవించియే తీరవలెను.

ఆ మహాత్ముడగు నాకాశరాజు లేని నా ముందుగతియేమి? యని పలుకగా తొండమానుడు శ్రీనివాసునితో 22

ప్రారబ్ధము ననుభవించుచున్న పురుషునకు సుఖమెట్లు చేకూరును? చనిపోయిన ఆకాశరాజును తలంచుకొనుచు దుఃఖించెదవేల? 23

మా శోకం కురు గోవిన్ద! రాజానం స్వర్గగం ప్రతి ।
పశ్య మాం పుణ్డరీకాక్ష! విష్వక్సేనఞ్చ బాలకమ్ ॥ 24

సాన్త్వితస్తేన రాజ్ఞేత్థం శ్రీనివాసస్సతాం గతిః ।
ప్రాహ వాణీం జగన్నాథః తొణ్డమానం ప్రజాపతిమ్ ॥ 25

తొణ్డమానం ప్రతి దివ్యాలయకరణాయ శ్రీనివాసచోదనా

శ్రీనివాసః -
కుటుమ్బం స్థాపితం తేన రాజ్ఞా భ్రాత్రా గరీయసా ।
నాస్తి మే భవనం తాత! వాసార్థం దుహితుస్తవ ॥ 26

వియన్నృపస్య జామాతా వర్తతే పరమన్దిరే ।
ఏషాఽకీర్తిర్మమానన్త దుఃఖదా దుఃఖనాశన! ॥ 27

పారతన్త్ర్యం మహత్కష్టం మనుష్యాణాన్తు కా కథా ।
తస్మాన్మే భవనం కార్యం త్వయా రాజకులోద్భవ! ॥ 28

త్వాం వినా రాజశార్దూల! కీర్తిం స్థాపయితుం స్థిరామ్ ।
కః సమర్థో ధరాపృష్ఠే నాకే నాగాలయేఽపి వా ॥ 29

వదత్యేవం వాసుదేవే "తథా ఽస్త్వి త్యవదన్నృపః ।
సుముహూర్తే సులగ్నే చ సునక్షత్రే శుభే తిథౌ ॥ 30

భోగిరాజగిరిం రాజన్! ఆరురోహ ఖగధ్వజః ।
సహితః కమలాదేవ్యా రాజయుక్తః స దేవరాట్ ॥ 31

నివేశం దర్శయామాస వరాహానుమతేన చ ।
స్వామిపుష్కరిణీ తీరే దక్షిణే పక్షివాహనః ॥ 32

స్వర్గమునందిన రాజును గూర్చి దుఃఖింపకుము నన్నును, బాలుడగు విష్వక్సేనుని (వసుదానుని) గాంచుమ'ని 24

యిట్లారాజు యూరడించిన పిమ్మట సజ్జనులకు ప్రాప్యుడైన శ్రీనివాసుదాతనితో 25

శ్రీనివాసుడు తొండమానుని తనకు చక్కని మందిరమును కట్టించమని ప్రేరేపించుట

శ్రీనివాసుడు :-
రాజా! నీ సోదరుడును, మహాత్ముడునగు ఆకాశరాజుచే మా కుటుంబ మేర్పరుప బడినది. కాని నీ కుమార్తెకును. నాకును నివసించుటకు భవనములేదు. 26

దుఃఖనివర్తక తొండమానరాజా! ఆకాశరాజు నల్లుడు నివసించు భవనములేక యితరుల గృహములలో నివసించుచున్నాడను నపకీర్తి నాకు దుఃఖమును కలిగించుచున్నది. 27

ఎట్టివారికిని పరాధీనత భరింపరానిదనగా మనుష్యులు భరింపలేరని మరల చెప్పవలెనా? కావున నో రాజా! నాకొక భవనమును నిర్మించియిమ్ము, 28

రాజేంద్రా! నీవుకాక నాకు స్థిరమగు కీర్తిని నిలుపుటకు భూలోకమున గాని స్వర్గలోకమునగాని సమర్థులు లేర'ని 29

సంభాషించుచుండగా తొండమానుడట్లే యొనర్చెదననెను, అనంతరము మంచి ముహూర్తము, మంచి లగ్నము, మంచి నక్షత్రము, శుభతిథియందు 30

దేవాధిదేవుడగు శ్రీనివాసుడు పద్మావతితోను, తొండమానుని తోను శేషాచలము నధిరోహించెను. 31

శ్రీనివాసుడు వరాహస్వామి యనుమతినిబడసి స్వామిపుష్కరిణికి దక్షిణతీరమున స్థలమును జూపి 32

అత్రైవ కార్యం రాజేన్ద్ర చైత్యం పూర్వముఖం శుభమ్ ।
గోపురద్వయసంయుక్తం ప్రాకారత్రయమవ్యయమ్ ॥ 33

సప్తద్వారవరోపేతం దేహలీతోరణాన్వితమ్ ।
ధ్వజస్తమ్భవరోపేతం సర్వలక్షణసంయుతమ్ ॥ 34

ఆస్థానమణ్డపం దివ్యం అద్భుతం యాగమణ్డపమ్ ।
గోశాలాం ధాన్యభవనం తతో మాలాకరం గృహమ్ ॥ 35

వస్త్రగేహం తైలశాలాం ఘృతార్థం భవనం పృథక్ ।
భక్ష్యశాలాం విశాలాఞ్చ భూషణానాం గృహం తథా ॥ 36

కర్పూరగన్ధమార్జాల తైలకస్తూరికాగృహమ్ ।
కల్పయాఽఽశు చ రాజేన్ద్ర! గజాశ్వభవనం పృథక్ ॥ 37

తామ్రపత్రైః సుసమ్బద్ధం స్వర్ణాలఙ్కారమణ్డితమ్ ।
శ్రీతీర్థమన్నశాలాగ్రే భూతీర్థం భూమిపాలక! ॥ 38

త్వయా వినిర్మితం పూర్వం తొణ్డమాన మహీపతే! ।
తదద్య కురు శోభాఢ్యం శిలాబన్ధనపూర్వకమ్ ॥ 39

ఇత్యుక్తో వాసుదేవేన రాజా వచనమబ్రవీత్ ।

భగవత్కథితతొణ్డమాననృపపూర్వోదన్తః

తొణ్డమానః :-
కథం పూర్వం మయా కూపః కృతస్తే కేన జన్మనా ॥ 40

కోఽహం పూర్వఞ్చ కా జాతిః తన్మమాచక్ష్వ విస్తరాత్ ।
రాజ్ఞేత్యుక్తోఽబ్రవీద్రాజన్! శ్రీనివాసః సతాం గతిః ॥ 41

రాజా! రెండు గోపురములు కలిగినదియు, మూడు ప్రాకారములు కలిగినదియు సుదృఢముగానుండునదియు 33

ఏడు ద్వారములు కలిగి, గడపలకు తోరణములు కలిగి, శ్రేష్ఠములగు ధ్వజస్తంభములు కలిగి సర్వలక్షణములతో కూడినదియు 34

దివ్యమగు ఆస్థానమంటపమును, ఆశ్చర్యకరమగు యాగమంటపమును గోశాల, ధాన్యాగారము పుష్పమాలికలను సమకూర్చు గృహమును. 35

వస్త్రములుదాచు గృహమును, నూనెలను జాగ్రత్తపరచు మందిరములును, నేతులను భద్రపఱచు గృహమును పెద్ద భోజనశాలయు, ఆభరణములను సంరక్షించు గృహమును. 36

పచ్చకర్పూరము,చందనము, పునుగు, కస్తూరి మొదలగు పరిమళద్రవ్యములను జాగ్రత్తపరుచు గృహమును, ఏనుగుశాలయు, గుఱ్ఱపుశాలయు వేరువేరుగా 37

పాకశాల కెదురుగా రాగిరేకులతో నమర్పబడి బంగారు అలంకారములచే నలంకరింపబడిన పవిత్ర తీర్థముగల భూతీర్థమును (ఊటలేక జలగావచ్చు నీరుగల నూతిని) నిర్మింపజేయుము. 38

రాజా! అది వెనుక పూర్వజన్మలో నీ వొనర్చినదే దానినే యిప్పుడంతకంటె సుందరముగా రాతితో కట్టించుమ'ని 39

కోరగా రాజు శ్రీనివాసునితోశ్రీనివాసా! నేనుపూర్వజన్మ మున నెట్టివాడను? నేను నీ కొరకై బావి నేల త్రవ్వించితిని? 40

శ్రీనివాసుడుతొండమానుని పూర్వజన్మ వృత్తాంతమును తెలుపుట

పూర్వజన్మమున నేనెవడను. నా జాతియేమి? దానిని నాకు వివరముగా నెఱింగింపుమ'ని యడుగగా శ్రీనివాసుడిట్లు తెలిపెను. 41

శ్రీనివాసః :-

పురా వైఖానసో నామ ఋషిరత్యన్తశుద్ధధీః ।
భావికృష్ణావతారస్య కథాం శ్రుత్వా పురాతనీమ్ ॥ 42

కాలానాం కర్మణాఞ్చైవ శరీరాణాం చ నస్థితిః ।
జనానామితి నిశ్చిత్య తపస్తప్తుం ప్రచక్రమే ॥ 43

ద్రావిడే చోళదేశే తు ప్రకృష్టే కుశవిస్తృతే ।
కృష్ణరూపం ప్రపశ్యామి నిరాహారో జితేన్ద్రియః ॥ 44

తపసా దుష్కరేణే తి సుదృఢం కృతనిశ్చయః ।
తపసా తప్యమానస్య తస్య వై భక్తవత్సలః ॥ 45

ప్రాదుర్బభూవ భగవాన్ పురా గోపాలవేషభాక్ ।
ప్రాదుర్భూతం హరిం దృష్ట్వా తుష్టావ స మునిస్తదా ॥ 46

శ్రీ వైఖానసః -

పూజాం కరోమి పురుషోత్తమ! పుణ్యమూర్తే!
గోపాల! దేవ! కరుణాకర! దేవదేవ! ।
ఇత్థం సమీరిత ఉవాచ మునీశ్వరం తం
తస్యోచితం వచన మేష మహానుభావః ॥ 47

శ్రీ కృష్ణః -

త్వయా ధ్యేయః శ్రీనివాసో నాహం ధ్యేయో మునీశ్వర! ।
గచ్ఛ శేషగిరిం తత్ర వల్మీకే వర్తతే శుభా ॥ 48

ప్రతిమా శ్రీనివాసస్య తత్పూజాం కురు సన్తతమ్ ।
సఙ్గమిష్యతి తే మార్గే శూద్రః శ్రీరఙ్గదాసకః ॥ 49

పూజకస్య భవేచ్ఛూద్రః సేవకస్తే మహామునే! ।
ఏవముక్తోఽథ హరిణా సమ్ప్రాప్తో వేఙ్కటాచలమ్ ॥ 50

పూర్వము వైఖానసుడను మునీంద్రు డత్యంతనిర్మలాంతః కరణుడై యుండి రాబోవు కృష్ణావతార చరిత్రను విని 42

కాలముయొక్కయు, కర్మలయొక్కయు, శరీరముల యొక్కయు, జనులయొక్కయు నస్థిరత్వమును నిశ్చయించు కొని తపస్సు చేయుటకు ప్రారంభించెను. 43

ద్రవిడదేశము నందలి చోళదేశమునందు కుశలతో నిండియున్న నొక ప్రసిద్ధ స్థలమున ఆహారమును వీడి ఇంద్రియములను జయించి 44

ఆచరింప శక్యముకాని నియమములబూని తపమాచరించి శ్రీకృష్ణపరమాత్మను సందర్శింతునని తపమాచరించు చుండగా- 45

గొల్లపిల్లవాని రూపమున భగవంతుడు ప్రత్యక్షమాయెను. అట్టి భగవంతుని గాంచి వైఖానసముని యిట్లు స్తుతించెను- 46

శ్రీ వైఖానసముని :-

పురుషోత్తమా! పుణ్యమూర్తీ! గోపాలదేవా! దయానిధే! దేవాధిదేవా! నీ కు పూజ నొనరింతున'ని ప్రార్థింప నా మునీంద్రునకు తగునట్లు భగవంతు డాతనితో47

శ్రీకృష్ణుడు

మునీంద్రా! నీవు శ్రీనివాసుని ధ్యానింపుము. ఈ నా రూపమును వలదు. నీవు శేషాచలమునకేగి యచ్చట పుట్టలోనున్న 48

శ్రీనివాసుని ప్రతిమను గొనితెచ్చి దానినెల్లపుడు పూజింపుము. నీవు శ్రీ వేంకటాచలమున కేగునపుడు నీ మార్గములో శూద్రుడగు శ్రీరంగదాసుడు నీతో కలియును. 49

ఆతడు శూద్రుడు. నీకే దేవార్చనమున సేవకుడుగా నుండున'ని తెలుపగా నా ముని వేంకటాచలమున కేగుచు 50

సజ్గమస్తు బభూవాస్య మునేః శూద్రేణ వర్త్మని ।
తతస్తు తేన సహితో! గత్వా శ్రీవేఙ్కటాచలమ్ ॥ 51

వల్మీకస్థం హరిం దృష్ట్వా పూజయామాస వై మునిః ।
పుష్పాణ్యాహారయామాస రఙ్గదాసో మహాయశాః ॥ 52

అకస్మాద్దైవయోగేన గన్ధర్వః కుణ్డలాహ్వయః ।
స్నానార్థమగమచ్ఛీఘ్రం స్వాభిః స్త్రీభిర్జలాశయమ్ ॥ 53

వసన్తే విజనే తత్ర స్వామిపుష్కరిణీజలే ।
జలక్రీడాపరాస్తత్ర దృష్ట్వా తా రఙ్గదాసకః ॥ 54

ముదోద్రిక్తమనా భూత్వా రేతోఽత్యాక్షీద్ధరాతలే ।
పునః స్నాత్వా శుచి ర్భూత్వా పశ్చాత్తాపేన నిన్దితః ॥ 55

బద్ధం మాలాకులం సర్వం పరిత్యజ్య పునస్తదా ।
పునరాహృత్య పుష్పాణి శీఘ్రమాదాయ పాదజః ॥ 56

దేవాగారం సమాసాద్య స్థితవానగ్రతో హరేః ।
రఙ్గదాసం మునిర్ దృష్ట్వాఽగర్హయద్రజసా ముహుః ॥ 57

పూజాకాలో హ్యతిక్రాన్తః చక్రపాణేర్మహాత్మనః ।
కిమర్థం కృతవాన్ బాల! విలమ్బం శూద్రనన్దన! ॥ 58

నిన్దిత్వా మునిశార్దూలే శూద్రం పూజావిలోపినమ్ ।
తూష్ణీం స్థితే తు విప్రేన్ద్రే స్థితే తూష్ణీఞ్చ పాదజే ॥ 59

శఙ్ఖచక్రధరః శూద్రం ఉవాచ పరయా గిరా ।
శ్రీనివాసః -
మా భైషీః పుత్ర! భద్రం తే రఙ్గదాస! మహామతే! ॥ 60

మార్గములో శూద్రుడగు రంగదాసుని కలిపికొని యాతనితో కూడి శేషాచలమునకేగి 51

పుట్టలోనున్న శ్రీనివాసునిగాంచి పూజించెను. కీర్తిశాలియగు రంగదాసు దనుదినము పూజకు పుష్పములను తెచ్చు చుండెను. 52

ఒకానొక దినమున కుండలుడను గంధర్వుడు తన స్త్రీలతోగూడ

వసంత ఋతువులో మనుష్యసంచారములేని సమయమున స్వామిపుష్కరిణిలో స్నానమాచరించు చుండెను. దైవసంకల్పమున తలవని తలంపుగా రంగదాసా గంధర్వుని స్త్రీలనుజూచి 54

మనస్సునందు కామవికారము కలిగి భూమిపై రేతస్సును విడచెను. మరల తన చిత్తవికారమునకు నిందించుకొనుచు పశ్చాత్తాపము నందుచు స్నానమాచరించి నిర్మలుడై 55

తాను కట్టిన పుష్పమాలికల నన్నిటిని పారవైచి మరల త్వరగా పువ్వులను తెచ్చి 56

దేవాలయమున కేగి శ్రీనివాసుని కెదురుగా నిలచెను. వైఖానసముని రజః ప్రకోపమున నిట్లు కోపించెను. 57

"శ్రీమన్నారాయణుని పూజాసమయము మించిపోయినది. నీ వాలసించుటకు కారణమేమి? 58

అని యిట్లు పూజకు విఘ్నమొనర్చిన రంగదాసుని మాటిమాటికి నిందించి మౌనము వహించి నంతలో రంగదాసును మారుమాటాడక నిలచియుండ 59

శంఖచక్రధారియగు శ్రీమన్నారాయణు డాకాశవాణిగా "పుత్రా! రంగదాసా! నీవు భయపడవలదు. 60

మాయయా మోహితం విశ్వం ససురాసురమానుషమ్ ।
తత్రాపి తవ బుద్ధిస్తు పశ్చాత్తాపేన యోజితా ॥ 61

తస్మాత్త్వమశుభం శూద్ర! సన్త్యజాఽతః కలేబరమ్ ।
స్వామిపుష్కరిణీతీర్థే సర్వపాపనివారిణే ॥ 62

మరణాత్పుణ్యదేశేఽస్మిన్ శుద్ధో జన్మాన్తరే పునః ।
సుధర్మతనయో భూత్వా తొణ్డదేశాధిపో భవ ॥ 63

“తొణ్డమాని’ తి విఖ్యాతో లోకే కీర్తిం గమిష్యసి ।
శతస్త్రీవల్లభో భూత్వా మమ భక్తశ్చ కేవలమ్ ॥ 64

తతస్త్వం సార్వభౌమ స్సన్ రాజ్యభోగముపైష్యసి ।
కన్యాదానప్రసఙ్గ శ్చ భవిష్యతి న సంశయః ॥ 65

తస్మాద్దేహం త్యజాత్రైవ నిరాహారోఽతినిర్మలః ।
సుధర్మరాజతనయో రాజాఽఽకాశానుజో భవ ॥ 66

ఇత్యుక్తో వాసుదేవేన తనుం తత్రైవ సోఽత్యజత్ ।
స త్వమద్యాకాశరాజానుజోఽభూర్ధార్మికో నృపః ॥ 67

తదా త్వయా కృతస్త్వేషః కూప ఆరామకారణాత్ ।
ఇతి తే కథితం పూర్వ జన్మకర్మసముచ్చయమ్ ॥ 68

తొణ్డమానన్నృపప్రార్థనయా భగవత్కృతనవీనమన్దిరప్రవేశః

గోవిన్దవచనం శ్రుత్వా తొణ్డమాన్ రాజసత్తమః ।
కూపం సంశోధయామాస స్వకృతం పూర్వజన్మని ॥ 69

విమానం కారయామాస రత్నచిత్రం మహోన్నతమ్ ।
చతుర్మూర్తివరోపేతం వైనతేయవిభూషితమ్ ॥ 70

నా మాయచే నీ జంగమ స్థావరాత్మక ప్రపంచమంతయు మోహింపబడి యున్నది. అందులో నీవు మానసికముగా చాల పశ్చాత్తాపము నందితివి. 61

అశుభుడవైన నీవు నీ శరీరమును సకలకల్మషహరమగు స్వామి పుష్కరిణిలో విడచి వేయుము. 62

ఈ పవిత్ర ప్రదేశమున చనిపోవుటవలన మరియొక జన్మలో పవిత్రుడవై సుధర్ముని పుత్రుడవై తొండదేశమునకు రాజు వగుదువు. 63

అపుడు నీవు “తొండమానుడ”ను పేరుతో ప్రఖ్యాతిని గాంచగలవు. నూర్గురు స్త్రీలకు ప్రియుడవై నా కనన్యభక్తుడవై 64

ఏకచ్ఛత్రాధిపతివై రాజ్యభోగముల ననుభవింతువు. ఆ జన్మమున నీకు కన్యాదానమునకూడ కొంత స్థానము లభించును. సందియములేదు. 65

కావున నీ వాహారమును వీడి నియమములచే పరిశుద్ధుడవై యిచ్చటనే దేహమును వీడి మరుజన్మమున సుధర్మరాజ పుత్రుడవు. ఆకాశరాజ సోదరుడవై విరాజిల్లుము. 66

అని యాజ్ఞాపించినంతనే రంగదా సచ్చటనే శరీరమును విడచెను. ఆ జన్మమున రంగదాసుడవగు నీవే యీ జన్మమున నాకాశరాజ సోదరుడవు. ధర్మపరిపాలకుడగు రాజువైతివి. 67

ఆ జన్మమున నుద్యానవనపోషణమునకై నీ వీ బావిని నిర్మించితివి. ఇదియే నీ పూర్వజన్మచరితము. 68

తొండమానుడుప్రార్థింపగా శ్రీనివాసుడు నూతన భవనము ప్రవేశించుట

అని యిట్లు శ్రీనివాసుడు తన పూర్వజన్మ చరితమును తెలుపగా తొండమానుడు తాను పూర్వజన్మమున నిర్మించిన బావిని శుభ్రపరచెను. 69

మరియు రత్నములతో చెక్కబడి కూర్పబడి విచిత్రముగాను మిక్కిలి యెత్తుగా నుండి, నాలుగు చక్కని విగ్రహములు కలిగి గరుత్మంతునిచే నింపొందుచునుండు విమానమును నిర్మింపజేసెను, 70

కలశేన సమోపేతం సౌవర్ణేనాద్భుతేన వై ।
ఆగతానాం జనానాం చ సమారోహావరోహయోః ॥ 71

మార్గం యోజనవిస్తీర్ణం ససోపానం చకార హ।
మధ్యే మధ్యే మణ్డపాని ప్రపాకూపాంశ్చకార చ ॥ 72

శ్రీనివాసం సమాగమ్య తౌణ్డమానబ్రవీత్తతః ।
రాజా –
త్వయా నియమితం దేవ! సర్వం సమ్పూర్ణతాం గతమ్ ॥ 73

ఆగచ్ఛాద్య జగన్నాథ! చైత్యం తవ జనార్దన! ।
ఇతి రాజవచః శ్రుత్వా భగవానాహ భూపతిమ్ ॥ 74

అవశ్యమనుగచ్ఛామి తవ భక్త్యా ప్రతోషితః ।
ఇత్యుక్త్వా ప్రస్థితం దేవం దేవైశ్చేన్ద్రపురోగమైః ॥ 75

వైఖానసఋషిశ్రేష్ఠైః బ్రాహ్మణైః బ్రహ్మవిత్తమైః ।
ఋక్సామగాయకైశ్చైవ మన్త్రైశ్చ విధిపూర్వకమ్ ॥ 76

వాదిత్రైర్వాద్యమానైశ్చ ఘోషయద్భిర్దిశో దశ ।
దేవైర్బ్రహ్మపురోగైశ్చ స్తువద్భి స్తుతిభిర్హరిమ్ ॥ 77

ప్రవేశయామాస వరం సుమన్దిరం
శ్రీశ్రీనివాసం పురుషం పురాణమ్ ।
పద్మావతీఞ్చాపి ముదా మహీపతిః
సమస్తలోకైర్మునిభిర్మహోత్సవైః ॥ 78

పుష్పాణ్యవర్షంశ్చ సురాసురాద్యాః
సయక్షగన్ధర్వనరోరగాశ్చ ।
దేవస్య మూర్ధ్న్యాశు విమానవర్యే తం
పూజయన్తస్త్వృషయశ్చ హర్షాత్ ॥ 79

అద్భుతమగు బంగరు కలశముచే కూడినదై, కొండకువచ్చు జనుల రాకపోకల కనువగునట్లు 71

ఒక యోజన దూరము వెడల్పు కలిగిన మార్గమున మెట్లు కట్టించెను, మధ్య మధ్య మండపములను, చలివేంద్రములను, బావులను నిర్మింపజేసిన పిమ్మట 72

శ్రీనివాసునొద్దకు వచ్చి "దేవా! నీ వాజ్ఞాపించినట్లే యంతయు పూర్తి అయినది. 73

శ్రీనివాసా! నేడు నీవు నీ దివ్యమందిరమునకు విచ్చేయుమ'ని ప్రార్థింపగా శ్రీనివాసుడు రాజుతో 74

నీ భక్తికి సంతసించితిని. తప్పక రాగలన'ని బయలుదేరిన శ్రీనివాసుని పద్మావతీ సమేతునిజేసి యింద్రాది దేవతలతోను. 75

వైఖానసాది మునీంద్రులతోను వేదశాస్త్రపారంగతులగు బ్రాహ్మణులతోను, ఋగ్వేదమును, సామవేదము నధ్యయ నము చేయువారితోను, శాస్త్రవిహిత మంత్రములతోను. 76

మంగళ వాయిద్యములు,పది దిక్కులయందును ప్రతిధ్వనించుచుండ బ్రహ్మాది దేవతలు స్తుతించు స్తోత్రపాఠములతోను 77

సకలలోక నివాసులలొనరించు యుత్సవములతో సంతసమున నూతన గృహమున పద్మావతితో శ్రీనివాసుని తొండమానురాజు ప్రవేశింపజేసెను. 78

యక్ష, గంధర్వ, మనుజ, నాగలోక నివాసులతో దేవదానవులందరును శ్రీనివాసుని తలపై పుష్పవర్షమును కురిపించిరి. ఋషీంద్రులును విమానోత్తమమున నున్న శ్రీనివాసుని సంతసమున పూజించి పుష్పవర్షమును కురిపించిరి. 79

తత ఆనన్దనిలయే తొణ్డమాన్నృపనిర్మితే ।
విమానాగ్ర్యే శ్రీనివాసో రరాజ భగవాన్ హరిః ॥ 80

ఆనన్దజనకత్వాత్తం ఆనన్దనిలయం విదుః ।
వరపద్మాసనే సుస్థాం విధాయ కమలాలయామ్ ॥ 81

పద్మావతీం విశాలాక్షీం భగవానాత్మవక్షసి ।
అరిశఙ్కవిహీనోఽసౌ కటిన్యస్తకరోత్తమః ॥ 82

దర్శయన్ పాణినైకేన దక్షిణేన వృషాకపిః ।
పదపద్మం సురారాధ్యం గతిఞ్చ పరమాం నృణామ్ ॥ 83

కటిన్యస్తకరేణాపి నిజపాదాబ్జగామినామ్ ।
నృణాం భవపయోరాశిం కటిదఘ్నం ప్రదర్శయన్ ॥ 84

విరాజతే వేఙ్కటేశః సమ్ప్రత్యపి రమాపతిః ।
ఇతి తే కథితం రాజన్! మాహాత్మ్యం వేఙ్కటేశితుః ॥
పవిత్రంపరమం పుణ్యం మంగళానాంచమంగళమ్ ॥ 85

ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీవేఙ్కచలమాహాత్మ్యే
శ్రీభగవత్కృతతొణ్డమాన్నృప నిర్మితనవీనమన్దిరప్రవేశవర్ణం నామ
త్రయోదశో ఽధ్యాయః

తొండమానుడు నిర్మించిన ఆనందనిలయమునందలి విమానరాజమున శ్రీనివాసుడు విరాజిల్లెను. 80

ఆ భవనమానందము నిచ్చునదగుటచే దాని కానందనిలయమను పేరుకలిగెను. లక్ష్మీదేవిని పద్మాసనమున చక్కగా నిలపి 81

తామర రేకులవంటి కనులుగల పద్మావతిని తన వక్షస్థలమున నుంచుకొని శత్రుభయములేనివాడై, నడుమునం దెడమచేతినుంచుకొని. 82

కుడిచేతితో దేవతలకు తన పాదపద్మములు పూజింప తగినవియు, మనుజుల కుత్కృష్టగతియునని తెలుపుచు, 83

నడుమున నుంచుకొనిన చేతితో తన పాదారవిందముల నాశ్రయించిన మనుజులకు సంసారసముద్రము మొలబంటిలోతుగా మాత్రమే యుండునని చూపుచు 84

నేటికిని శ్రీనివాసుడు ప్రకాశించుచున్నాడు. జనకమహారాజా! ఇట్లు పవిత్రమును మిక్కిలి పుణ్యప్రదమును, మంగళవస్తువులకును మంగళమొసంగునట్టి శ్రీ శ్రీనివాసుని మాహాత్మ్యమును నీకు తెలిపితి' నని శతానందుడు పలికెను. 85

ఇది శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణమున శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యమున శ్రీనివాసుడు
తొండమానునిచే నిర్మింపబడిన నూతన భవనమున ప్రవేశించుట
యనెడు పదమూడవ అధ్యాయము సంపూర్ణము.

అథ చతుర్దశో ऽధ్యాయః

బ్రహ్మకారిత దీపారోపణభగవదుత్సవప్రశంసా

శతానన్దః -

సర్వాభ్యుదయకామోऽథ భూతానాం హితకామ్యయా ।
తదా వై భగవాన్ బ్రహ్మా దీపద్వయమకల్పయత్ ॥ 1

ప్రార్థయామాస గోవిన్దం వరమేకమనామయమ్ ।
యావ త్కలియుగం తిష్ఠేత్ తావద్దీపోऽభివర్ధతామ్ ॥ 2

యదా విమానపతనం యదా దీపవినాశనమ్ ।
తదాऽవతారః సంపూర్ణః ఇది మే నిశ్చితోऽవధిః ॥ 3

ఇతి తస్మై వరం దత్త్వా బ్రహ్మాణ మవదద్ధరిః ।
శ్రీనివాసః :-
శ్రూయతాం వచనం తాత! భుజముద్ధృత్య చోచ్యతే ॥ 4

ఉత్సవం కురు మే పుణ్యం బ్రహ్మన్! లోకపితామహ! ।
ధ్వజారోహణమారభ్య రథాన్తఞ్చ సవాహనమ్ ॥ 5

నైవేద్యం బహుచిత్రఞ్చ బ్రాహ్మణైర్వేదపారగైః ।
కర్తవ్యం మమ కల్యాణం త్రికాలే భయభక్తితః ॥ 6

తదేతద్వచనం శ్రుత్వా పితుః స చ పితామహః ।
తొణ్డమానం సమాహూయ వచనం వ్యాహరత్తదా ॥ 7

బ్రహ్మో :-
వాహనాని విచిత్రాణి కురు శీఘ్రం రమాపతేః ।
రథో దారుమయస్తాత! బహుచిత్ర విచిత్రితః ॥ 8

పదునాల్గవ ఆధ్యాయము.

బ్రహ్మయొనరించినదీపారోపణమును శ్రీనివాసోత్సవమును వర్ణించుట

శతానందుడు -

మరల శతానందుడు చెప్పనారంభించెను. మునులారా! చతుర్ముఖుడు జనులందరి యభివృద్ధిని కోరుచున్నవాడై ప్రాణికోటికి మేలును కాంక్షించుచు రెండు దీపముల నేర్పరచి 1

“కలియుగమున్నంతవరకీ దీపమభివృద్ధి చెందవలె”నని శ్రీనివాసుని ప్రార్థించుచు వరమును వేడెను. 2

నా విమానము పడిపోయినపుడు, నాకు నీవుంచిన దీపమారిపోయినపుడు నా అవతారము ముగిసినదని నేను నా యవతారమున కవధిని 3

నిశ్చయించితి’నని శ్రీనివాసుడు చతుర్ముఖునకు వరమునొసంగి యాతనితో నాయనా! నేను చేతినెత్తి (ప్రమాణమునుచేసి) దృఢముగా చెప్పుచున్నాను. వినుము 4

చతురాననా! కొడినెత్తుట (జండాను ఎత్తుట) మొదలుకొని రథోత్సవము వరకు దినమున కొకవిధమగు వాహనముపై నన్ను నూరేగించుటయను పవిత్రమగు నుత్సవమును నా కొనరింపుము. 5

వేదశాస్త్రముల నాసాంతముగ నధ్యయన మొనరించిన బ్రాహ్మణులచే ననేక రకముల నైవేద్యము మూడువేళల నొనరింపజేయుము. మూడు సమయములయందును భయభక్తులతో నా కల్యాణము చేయింపవలెను. 6

ఇట్లు శ్రీనివాసు డాజ్ఞాపించినంతనే చతుర్ముఖుడు తొండమాన్‌రాజును పిలచి 7

బ్రహ్మ -
నీవు శ్రీనివాసునకు శీఘ్రముగా ననేక విచిత్రములగు వాహనములను, అనేక చిత్రవిత్రములతో చెక్కబడిన కర్రచే చేయబడిన రథమును, 8

అతన్ద్రేణ మహీపాల! కర్తవ్యో విశ్వకర్మణా ।
ఛత్రాణి చామరే పుణ్యే వ్యజనం రాజసత్తమ! ॥ 9

ఇత్యుక్త్వా విశ్వకర్మాణం ఆహూయ నృపతేర్వశమ్ ।
విధాతా విదధే సోఽపి యథా రాజానుశాసనమ్ ॥ 10

వాహనాని రథచ్ఛత్ర చామరవ్యజనాని చ ।
కృతవాన్ క్షణమాత్రేణ ప్రీతయే మధుఘాతినః ॥ 11

మహోత్సవార్థం వేఙ్కటాద్రిం ప్రతి నానాదేశీయనృపాగమనమ్

ఉవాచ వచనం దేవో రాజానం సపితామహమ్ ।
సర్వదేశజనాకీర్ణం ఉత్సవం చో త్తమం విదుః ॥ 12

ఆనయస్వ నృపాన్ సర్వాన్ నానాదేశాగతా, నితి ।
శాసితో వాసుదేవేన భృత్యాన్ సమ్ప్రేషయన్నృపః ॥ 13

అఙ్గవఙ్గకళిఙ్గాద్యాః పౌగణ్డాః కాశికా స్తతః ।
కామ్భోజాః కేరళద్వీపా విరాటకురుజాఙ్గలాః ॥ 14

బర్బరాః పాణ్డ్యదేశీయాః చైద్యా మాత్స్యాః ససైన్ధవాః ।
ఆగతాస్తే మహీపాలాః సకుటుమ్బాః సవాహనాః ॥ 15

కేచిద్యానగతాః కేచిత్ గజస్థాః కేచిదశ్వగాః ।
కేచిచ్చ శిబికారూఢాః కేచిత్పద్భ్యాం సమాయయుః ॥ 16

ఛత్రైః సచామరైర్దివ్యైః మయూరశుకపిఞ్ఛకైః ।
ఆరాధనం ప్రకుర్వాణా విప్రాణాఞ్చైవ భోజనైః ॥ 17

చక్కని ఛత్రములను, చామరములను, విసనికర్రను, విశ్వకర్మచే జాగరూకతతో చేయింపుమ'ని తెలిపి 9

విశ్వకర్మను రావించి రాజున కప్పగించెను. విశ్వకర్మయు తొండమానుని యాజ్ఞానుసారము 10

వాహనములను, రథమును, ఛత్రమును, చామరములను, విసనకఱ్ఱలను శ్రీనివాసునికి సంతోషము కలుగునట్లొక్క క్షణములో నిర్మించెను. 11

శ్రీనివాసుని మహోత్సవమును సేవించుటకై వేంకటాచలమున కనేక దేశములనుండి రాజులు వచ్చుట

శ్రీనివాసుడు చతుర్ముఖునితో గూడిన రాజునుగాంచి "నానా దేశములనుండి వచ్చిన జనులతో నిండిన యుత్సవమే గొప్ప యుత్సవముగా భావింపబడుచున్నది.

కావున నీవు దేశదేశములనుండి రాజులనందరను రప్పింపుమ"ని యాజ్ఞాపింపగా రాజు తన సేవకులను పంపించెను. 13

అంగదేశీయులు, వంగదేశీయులు, కళింగాదిదేశీయులు, కాశీదేశీయులు, కాంభోజులు, కేరళదేశీయులు, విరాట, కురు, జాంగలదేశీయులును, (పౌగండుల నగా అపకృష్టులుగా లెక్కింపబడువారు అనగా కిరాతులు మొదలగువారు)14

బర్బర, పాండ్య,చేది, మత్స్య, సింధు దేశీయులగు రాజులు కుటుంబములతో వాహనములతో విచ్చేసిరి. 15

కొందరు వాహనములపైనను, కొందరేనుగులపైనను, కొందరు గుఱ్ఱముల పైనను, కొందరు పల్లకిలలోను, కొందరు నడచుచును, 16

మరికొందరు ఛత్రములతోను, కొందరు నెమళ్లు చిలుకల మొదలగువాని పింఛములతో చేయబడిన చామరములతోను మధ్యేమార్గమున బ్రాహ్మణుల కన్నసంతర్పణములచే వారి నారాధించుచు 17

బ్రహ్మక్షత్రియవిట్ శూద్రాః యే చాన్యే నవజాతిజాః ।
చణ్డాలయవనాంస్త్యక్త్వా సర్వ ఏవ సమాగతాః ॥ 18

సమాగమే మార్గమధ్యే సఙ్కీర్ణజనమణ్డలే ।
అశ్నన్తః కేచి దాయాన్తి కేచి దన్నవివర్జితాః ॥ 19

కేచిత్ క్షీరప్రపానాశ్చ కేచిద్ధారణపారణైః ।
సర్వేఽభవన్ హరేర్భక్తాః శ్రీనివాసస్య భూమిప! ॥ 20

ధనాని వస్త్రాణి చ భూషణాని కాయాన్స్వజీవాని సుఖాని సర్వే ।
శ్రీవేఙ్కటేశస్య పదార్పితాని చక్రుర్జనా భాగవతాః కలౌ యుగే ॥ 21

తత్రాఽహూయ మునీన్ సర్వాన్ మహీపాలాన్ యథాక్రమమ్ ।
కన్యామాసం గతే భానౌ ద్వితీయాయాం జగత్పతేః ॥ 22

ధ్వజారోహణమాధాయ సాఙ్కురార్పణమేవ చ ।
వైఖానసమునిశ్రేష్ఠైః పూజమన్త్రైః ప్రకల్పితా ॥ 23

నరయానం రత్నమయం నిధాయ పురతో హరేః ।
వాసుదేవం బభాషేఽథ బ్రహ్మా లోకపితామహః ॥ 24

"నరయానం సమారుహ్య కురు చైత్యప్రదక్షిణమ్" ।
ఏవముక్తః ప్రత్యువాచ శ్రీనివాసః పితామహమ్ ॥ 25

భగవదాజ్ఞయా బ్రహ్మకృతభగవన్మూర్తిచతుష్టయనిర్మాణప్రకారః

శ్రీనివాసః -
భోఃపుత్ర! బాలభావోఽసి శాసితో వేదనిర్ణయః ।
స చాద్య విస్మృతస్తాత! పరీక్షా దీయతాం మమ ॥ 26

బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రులు మొదలగు ఛండాలులు, తురకలును తక్క తక్కిన తొమ్మిది జాతులవారు నరుదెంచిరి. 18

జనులందరును కలిసి గుంపులుగాజేరిన మధ్య మార్గములో కొందరన్నమును తినుచును, కొందరన్నమును విడచియు, 19

కొందరు పాలను త్రాగుచును, కొందరు భగవ ధ్యానముతోను, కొందరుపవసించి మరుచటి దినమున భుజించుటతోను, శ్రీనివాస చరణారవింద లగ్నచిత్తులై విలసిల్లిరి. 20

కలియుగమున జనులందరు తమ ధనములను, వస్త్రములను, భూషణములను శరీరములను ఆత్మలను సుఖములనన్నిటిని శ్రీశ్రీనివాస చరణకమలములయం దర్పించివైచిరి. 21

సూర్యుడు కన్యారాశియందు ప్రవేశించియుండగా (భాద్రపద మాసముననుండగా) విదియ రోజున శ్రీనివాసునకు 22

ధ్వజారోహణము అంకురార్పణము మొదలగు నుత్సవమునకు ముందుగా నారంభింపజేసి 23

రత్నములచే కూర్చబడిన మనుజుల భుజములచే మోయబడు వాహనమును శ్రీనివాసున కెదురుగానుంచి బ్రహ్మ శ్రీనివాసునితో 24

స్వామీ! ఈ వాహనముపై నధిష్ఠించి యీ మందిరము చుట్టును ప్రదక్షిణ మాచరింపుమ'ని ప్రార్థింపగా శ్రీనివాసు డాతనితో- 25

శ్రీనివాసుని యాజ్ఞచే చతుర్ముఖుడు భగవద్విగ్రహములను నాలిగింటిని నిర్మించుట

శ్రీనివాసుడు -
నాయనా! చతుర్ముఖా! నీకు నేను వేదములను ప్రసాదించినపుడు నీవు బాల్యముననుంటివి. ఆ వేదముల విధులిప్పుడు విస్తారముగ పెరిగినవి. నీవు ముందుగా నాకు పరీక్షనిమ్ము' అని పల్కెను, 26

స తద్వచనమాకర్ణ్య కిఞ్చిచ్చిన్తాసమాకులః ।
పరీక్షాఞ్చ దదౌ విష్ణోః వేదానాం వేదవిత్తమః ॥ 27

స్ఖాలిత్యమభవత్కిఞ్చిత్ పరీక్షాయాం విధేస్తదా ।
తతోఽవబోధితః సమ్యక్ వేధాః వేదానుశాసనమ్ ॥ 28

నిర్మమే క్షణమాత్రేణ శ్రీనివాసాత్మికాః శుభాః ।
మూర్తీశ్చతస్రో మన్త్రైస్తు చతుర్వేదసముద్భవైః ॥ 29

పృథఙ్నామాని తాసాం వై చకార స మహామతిః ।
ఉత్సవః శ్రీనివాసాఖ్యా త్వాద్యాఽన్యా చోగ్రనామికా ॥ 30

సర్వాధికసమాఖ్యాఽన్యా లేఖకాఖ్యా తదాఽపరా ।
మూలమూర్తిరభూత్తాసాం మూర్తీనాం చతురాత్మనామ్ ॥ 31

స్వయం శ్రీవేఙ్కటాధీశః సర్వాత్మా జగదీశ్వరః ।
దేవానాం కల్పయామాస తత్తన్మూర్త్యభిమానినామ్ ॥ 32

అసంకీర్ణాని కార్యాణి తానితాని విధిస్తతః ।
పంచానామపి దేవానాం తత్తన్మూర్త్యభిమానినామ్ ॥ 33

చతుర్ముఖేషు చతురో మనస్యేకం విధిస్తదా ।
అనుదధ్యౌ తదా తేన సర్వకర్మమహోత్సవే ॥ 34

ఉత్సవే శ్రీనివాసస్య యాత్రాకర్మణి దీక్షితః ।
తేన నిర్వర్తయామాస యాత్రాకర్మోత్సవం విధిః ॥ 35

నైవేద్యం బహుధా చిత్రం చక్రే బ్రహ్మోత్సవే శుభే ।
గుడౌదనం తిలాన్నఞ్చ పరమాన్నం పయఃశ్రుతమ్ ॥ 36

ఆ మాటలకు వేదవిజ్ఞుడైన బ్రహ్మ కొంచెము చింతించి శ్రీనివాసునకు వేదములలో పరీక్షనిచ్చెను. 27

ఆ పరీక్షలో చతుర్ముఖునకు కొంచెము ప్రమాదము సంభవింపగా మరల శ్రీనివాసునిచే తెలుపుడుజేయబడి వేదవిధిని 28

క్షణమాత్రమునచే చక్కబరచి శ్రీనివాసుని యంశములతో నాలుగు మూర్తులను చతుర్వేదముల యందలి మంత్రములతో నిర్మించెను 29

ఆ విగ్రహములలో నుత్సవవిగ్రహములకు శ్రీనివాసులను పేరుండుటంజేసి రెండవ విగ్రహమునకుగ్రమనియు. 30

మూడవ విగ్రహమునకు "సర్వాధికసమ" యనియు నాల్గవదానికి 'లేఖకా యనియు వేరు వేరు నామముల నుంచెను. ఆ నాల్గు విగ్రహములకు 31

సర్వవ్యాపియు జగదీశ్వరుడునునగు శ్రీ వేంకటాచలపతి మూల విగ్రహముగా నుండెను. యేయే దేవత లేయే విగ్రహముల నభిమానింతురో వారి కాయా విగ్రహములను కల్పించెను. 32

నాల్గుముఖములయందును నేర్పుగల బ్రహ్మ తన మనమున నొక విగ్రహమును ధ్యానించి యనేక విధములుగ నొనరించు శ్రీనివాస మహోత్సవము 34

నందలి యూరేగింపు విషయమున నొనరించు దీక్షనువహించి యాత్రాయుత్సవ మును ఆ విగ్రహముతో నిర్వహించెను. 35

ఆ బ్రహ్మోత్సవమున ననేక విధములుగ నైవేద్యముల నర్పించెను. బెల్లముతో తయారుచేసిన యన్నమును, నువ్వుల యన్నమును (పులిహోరను) పాలతో నుడికిన క్షీరాన్నమును. 36

ముద్గాన్నం మాషకాన్నఞ్చ దధ్యోదన మతః పరమ్ ।
షడ్విధాన్నఞ్చ సాపూపం సపాయససుశర్కరమ్ ॥ 37

గుడాపూపాం స్తిలాపూపాన్ మాషాపూపాన్ మనోహరాన్ ।
మోదకాంశ్చ శతచ్ఛిద్ర ప్రముఖాన్ కారయన్ విధిః ॥ 38

బ్రహ్మకారిత శ్రీనివాస మహోత్సవ వైభవ ప్రకార వర్ణనమ్

అర్పయామాస దేవాయ శ్రీనివాసాయ విష్ణవే ।
ఉత్సవం శ్రీనివాసస్య విధిర్యాత్రాం మహోత్సవే ॥ 39

కారయామాస వై వేధాః ధ్వజారోహణ పూర్వకమ్ ।
సాయఙ్కాలేచ పూర్వేద్యుః ధ్వజారోహణ వాసరాత్ ॥ 40

అనన్తగరుడాద్యాశ్చ బ్రహ్మాద్యాశ్చ తథాఽమరాః।
సర్వే చాన్యే మహర్ష్యాద్యాః విష్వక్సేనపురస్సరాః ॥ 41

వల్మీకాదిభవాం మృత్స్నాం పవిత్రాం నగరా ద్బహిః ।
ఖానితాం విధివన్మన్త్రైః హస్తిమస్తకరోపితామ్ ॥ 42

సర్వమఙ్గళవాద్యైశ్చ సహసర్వపరిచ్ఛదైః ।
ససమ్భ్రమం సమానీయ ప్రాదక్షిణ్యేన వీథిషు ॥ 43

అఙ్కురార్పణమాతేనుః । సహర్షపులకాఙ్కురాః ।
తతోఽపరేద్యురుషసి । ధ్వజారోహమహోత్సవమ్ ॥ 44

ఆరభ్యావభృథాన్తఞ్చ పుష్పయాగాన్తమేవ చ ।
ఉత్సవం శ్రీనివాసస్య చకార విధివద్విధిః ॥ 45

పెసరపప్పుతో వండిన పులగమును, మినపపప్పుతో కూడిన యన్నమును, పెరుగన్నమును (దధ్యోదనం) అప్పములతోగూడి యారురుచులు కలిగిన యన్నమును మంచి చక్కెరరచేర్చి వండిన పరమాన్నమును, 37

బెల్లముతో వండిన యప్పములను నువ్వుల పప్పుతోకూడిన యప్పములను (అరిసెలను), (కక్కరములు) మిక్కిలి రుచిగల మినపగారెలను, మైసూరుపాకము; మొదలగు వానిని చేయించుచు 38

బ్రహ్మచే నొనరింపబడిన శ్రీనివాసమహోత్సవ విశేషములను వర్ణించుట

శ్రీమన్నారాయణావతారుడగు శ్రీనివాసునకు నివేదించెను. మరియు నా బ్రహ్మోత్సవములో బ్రహ్మ ఊరేగింపు ఉత్సవము నేర్పాటు గావించెను. 39

ధ్వజమునెత్తు రోజునకు ముందురోజున సాయంకాలమున 40

శేష గరుడులును, బ్రహ్మాదిదేవతలును, సకల మునీంద్రులును, విష్వక్సేనాదులును, 41

పట్టణమునకు వెలుపల అంకురార్పణకై పుట్టలోనున్న పవిత్రమగు మట్టిని మంత్రములను పఠించుచు యథాశాస్త్రముగా త్రవ్వి యేనుగు తలపైనుంచి 42

సర్వమంగళ వాద్యములతోను, సకలోపకరణములతోను, వీధులలో ప్రదక్షిణముల నొనరించుచు త్వరితముగ గొనివచ్చి 43

సంతోషాతిశయమున నొడలు పులకరించుచుండ నంకురార్పణము నొనరించిరి. ఆ మరుసటిదినమున ప్రాతఃకాలమున కొడినెత్తు మహోత్సవము 44

మొదలుకొని యవభృథ స్నానమువరకు శ్రీ పుష్పయాగ మాఖరువరకును యథావిధిగా శ్రీనివాసున కుత్సవమును బ్రహ్మ చేయించెను. 45

తస్మిన్ మహోత్సవే విష్ణోః ధ్వజారోహణవాసరే ।
ప్రథమే ప్రథమం యానం మనుష్యాన్దోళికాఽభవత్॥ 46

ద్వితీయఞ్చ తథా రాత్రౌ అభవచ్ఛేషవాహనమ్ ।
శేషే శయనశీలస్య శేషాచలనివాసినః ॥ 47

సదా శేషప్రియస్యాస్య శ్రీనివాసస్య శార్ఙ్గిణః ।
ద్వితీయదివసే చాద్యం భూయోఽభూచ్ఛేషవాహనమ్ ॥ 48

ద్వితీయఞ్చ తథా రాత్రౌ అభవద్ధంసవాహనమ్ ।
తృతీయదివసే చాద్యం అభవత్సింహవాహనమ్ ॥ 49

ద్వితీయఞ్చ తథా యానం రాత్రౌ మౌక్తికమణ్డపమ్ ।
చతుర్థదివసే యానం ఆదిమం కల్పభూరుహః ॥ 50

ద్వితీయమభవద్రాత్రౌ సర్వభూపాలవాహనమ్ ।
పఞ్చమే దివసే చాద్యం యాన మాన్దోళికాఽభవత్॥ 51

హరేరమృతసన్దాయి మోహినీవేషధారిణః ।
ద్వితీయం రజనౌయానం వేదవేద్యస్య వై హరేః ॥ 52

బభూవ చ స్వయం సాక్షాత్ ఛన్దోమూర్తిః ఖగేశ్వరః ।
ఆద్యం యానం షష్ఠదినే హనుమానభవద్ధరేః ॥ 53

ద్వితీయం మఙ్గళగిరిః సాయం యానమభూద్ధరేః ।
మహిషీసంయుతస్యాస్య వసన్తోత్సవరాగిణః ॥ 54

తృతీయం రజనౌ యానం ఆసీదైరావతో గజః ।
సప్తమేఽభూద్దినే యానం ఆద్యం భాస్కరమణ్డలమ్ ॥ 55

ఆ మహోత్సవ సమయమున ధ్వజారోహణము రోజున మనుష్యులచే మోయబడు పల్లకి మొదటి వాహన మయ్యెను. (చలవ చప్పరము) 46

రెండవ దినమున రాత్రి శేషవాహనము, అనంతరము శేషునిపై పవళించి యుండి శేషాద్రియందే నివసించియుండి 47

శేషునియందే ప్రీతికలిగిన శ్రీనివాసునకు రెండవ దినమున తిరిగి మొదటి శేషవాహన మాయెను, 48

ఆ దినముననే రాత్రియందు హంసవాహనము రెండవదాయెను, మూడవ రోజున సింహవాహనము మొదటిదియు 49

ముత్యాల పల్లకి రెండవ వాహనము నాయెను. నాల్గవరోజున మొదటి వాహనము కల్పవృక్షమును 50

సర్వభూపాల వాహనము రెండవదిగా నమరెను. అయిదవ రోజున మొదటిది పల్లకి వాహనము. 51

అందు శ్రీనివాసున కమృతమును పంచియిచ్చు మోహినీ యలంకార మమర్చి యుండెను. రాత్రి రెండ వాహనము ఆ వేదవేద్యుడగు శ్రీనివాసునకు 52

వేదస్వరూపుడగు గరుత్మంతవాహనము చక్కగా నమరెను. ఆరవ దినమున మొదటి వాహనము హనుమద్వాహనము 53

రెండవది మంగళగిరివాహనము. తనభార్యలగు రమాదేవి పద్మావతులతో వసంతోత్సవమున ప్రీతిగల శ్రీనివాసునకు 54

మూడవది యైరావతమను పేరుగల యేనుగు వాహనము. ఏడవ దినమున మొదటిది సూర్యప్రభయు 55

ద్వితీయం మఙ్గళగిరిః సాయమాసీద్రమాపతేః ।
రమణీయతమోద్యాన విహారోత్సవరాగిణః ॥ 56

కుసుమాపచయవ్యగ్ర మహిషీజనశాలినః ।
తృతీయం రజనౌ యానం అభవచ్చన్ద్రమణ్డలమ్ ॥ 57

అష్టమే దినసే చాద్యం అభవ ద్వాహనం హరేః ।
నానావిధైరలఙ్కారైః మణ్డితః సుమహాన్ రథః ॥ 58

ద్వితీయం రజనౌ యానం అభూదుచ్చైఃశ్రవా హయః ।
నవమే దివసే చాద్యం యానమాన్దోళికాఽభవత్ ॥ 59

ద్వితీయం మఙ్గళగిరిః యానమాసీద్రమాపతేః ।
హారిద్రైః పిఙ్గళైశ్చూర్ణైః అభిషిక్తస్య మఙ్గళైః ॥ 60

సముద్యుక్తస్యావభృథ స్నానమాఙ్గలికోత్సవే ।
స ఇత్థం మఙ్గళైశ్చూర్ణైః హారిద్రైరభిషేచితః ॥ 61

సున్దరం మఙ్గళగిరిం సమారుహ్య సతాం గతిః ।
చైత్యం ప్రదక్షిణీకృత్య సహ సర్వైర్మహాజనైః ॥ 62

జపద్భిర్వైదికాన్ మన్త్రాన్ సహితశ్చ ద్విజోత్తమైః ।
చకారావభృథస్నానం భగవానాదిపూరుషః ॥ 63

స్వామిపుష్కరిణీతీర్థే సర్వలోకైకపావనే ।
అవతారదినే తస్మిన్ నక్షత్రే శ్రవణే ప్రగే ॥ 64

తృతీయం మఙ్గళగిరిః యానం రాత్రావభూత్తతః ।
ధ్వజావరోహణాభిఖ్యః ఉత్సవోఽభూ త్తదా హరేః ॥ 65

తతోఽపరేద్యురభవత్ పుష్పయాగమహోత్సవః ।
దేశాన్తరాదాగతానాం సపర్యాఽసీత్తతో నృణామ్ ॥ 66

సాయంకాలము రెండవవాహనము మంగళగిరి వాహనమాయెను. సుందరోద్యానమున విహరణ శీలియు 56

పుష్పములను కోయుటయం దాసక్తి గలిగిన తన భార్యలతో కూడియుండు శ్రీనివాసునకు మూడవ రాత్రి వాహనము చంద్రప్రభయు 57

నెనిమిదవ రోజున ననేక విధములగు నలంకారములచే నలంకరింపబడిన గొప్ప రథము మొదటి వాహనమును, 58

రెండవ వాహన ముచ్చైశ్రవమను గుఱ్ఱపువాహనమును తొమ్మిదవ దినమున మొదటి వాహనము పల్లకియు 59

రెండవవాహనము మంగళగిరియు నయ్యెను. 60

దీక్షానంతర స్నానమాచరించు మంగళోత్సవమున పసుపురంగు,గోరోచన వర్ణముగల పరిమళచూర్ణములతో నభిషేకింపబడి 61

అందమగు మంగళగిరి వాహనముపై నధిష్ఠించి మహాత్ములందరితో గూడ యా దివ్యమందిరమునకు ప్రదక్షిణ మాచరించి 62

వేదమంత్రములను జపించుచున్న బ్రాహ్మణోత్తములతో గూడి 63

సకలలోక పావనియగు స్వామి పుష్కరిణీతీర్థమున తన జన్మదినమున శ్రవణా నక్షత్రమున నుషఃకాలమున నాది పురుషుడగు శ్రీనివాసు డవభృథస్నానము నాచరించెను. 64

ఆ రాత్రి మూడవ వాహనము మంగళగిరి వాహనము అనంతరము కొడినిదించుట యనెడు నుత్సవము జరిగెను. 65

ఆ మరుసటి దినమున పుష్పయాగ మహోత్సవము చక్కగా నిర్వహింపబడెను. అటు పిమ్మట నితర దేశములనుండి వచ్చిన మనుజులా శ్రీనివాసున కర్చన లొనరించిరి. 66

దేవా జగ్ముః స్వకం ధామ రాజానో రాజసత్తమ! ।
జగ్ముః స్వనగరం దివ్యం దృష్ట్వా దేవమహోత్సవమ్ ॥ 67

బ్రహ్మా జగామ స్వం లోకం నత్వా వేఙ్కటవల్లభమ్ ।
సమాప్య చోత్సవం సర్వం స రాజా తొణ్డమాన్ నృపః ॥ 68

వాసుదేవం నమస్కృత్య చాఽజ్ఞా మాదాయ మౌలినా ।
స్వపురం ప్రాప్య ధర్మాత్మా కృత్వాఽర్చాం వేఙ్కటేశితుః ॥ 69

సంస్థాప్య పూజయామాస స్వపురే నిజమన్దిరే ।
రాజ్యం చకార ధర్మాత్మా సత్యేన పృథివీపతిః ॥ 70

గోబ్రాహ్మణహితార్థాయ చాతిథీనాం హితాయ చ ।
సద్ధర్మనిరత శ్శాన్తో జితమన్యుర్జితేన్ద్రియః ॥ 71

నిత్యమారాధయన్ కృష్ణం బిలమార్గేణ చాగతః ।
ఇత్థం కుర్వతి రాజేన్ద్ర! రాజరాజకులోద్భవే ॥ 72

గఙ్గాస్నానగన్తృ కూర్మాఖ్య ద్విజవృత్తాన్తః

కార్తికే మాసి సమ్ప్రాప్తే దైవయోగేన భూపతే ।
సమాయయౌ ద్విజశ్రేష్ఠః కూర్మో వాసిష్ఠగోత్రజః ॥ 73

పితురస్థి సమాగృహ్య గఙ్గాస్నానసముత్సుకః ।
అకస్మాద్రాజనగరం విప్రక్షత్రియసఙ్కులమ్ ॥ 74

సమన్తతః సమాకర్ణ్య తొణ్డమాన్ కీర్తిసమ్భ్రమమ్ ।
రాఘవాఖ్యసుతేనైవ మహాలక్ష్మ్యాఖ్య భార్యయా ॥ 75

పురాద్బహిర్వినిక్షిప్య భార్యాం పుత్రఞ్చ స ద్విజః ।
సమాసదద్రాజగృహం రాజదర్శనలాలసః ॥ 76

సింహాసనగతః కాన్తం విద్వన్మణ్డలమణ్డితమ్ ।
తమాశీర్భిర్విశేషేణ సంస్తుత్య పృథివీపతిమ్ ॥ 77

వచ్చిన దేవతలును, రాజులును, శ్రీనివాసుని మహోత్సవమును సేవించి తమ తమ నివాసముల కేగిరి. 67

చతుర్ముఖుడును శ్రీ వేంకటాచలపతికి నమస్కరించి యుత్సవమునంతను ముగింపజేసి తన లోకమున కేగెను. తొండమాన్ రాజును 68

శ్రీనివాసునకు నమస్కరించి యాతని యాజ్ఞను శిరసావహించి తన నగరమునకేగి శ్రీ వేంకటాచలపతి కర్చన మొనరించి 69

యా విగ్రహమును తన మందిరమున ప్రతిష్ఠించుకొని పూజించుచుండెను. 70

గోవులకును, బ్రాహ్మణులకును మేలునుకోరితన గృహమున కేతెంచు నతిథుల మేలును కోరుచు, సత్కర్మలయం దాసక్తి కలిగి శాంతముకలవాడై, కోపమునువీడి యింద్రియములను జయించి, 71

చక్కగా సత్యముతో రాజ్యపాలనము నొనర్చుచు సొరంగమార్గమున వచ్చి శ్రీనివాసు నారాధించుచుండెను. 72

గంగాస్నానమున కరుగు కూర్మద్విజునివృత్తాంతము

కార్తీకిమాసము సమీపింపగా నదృష్టవశమున వసిష్ఠగోత్ర సంభూతుడగు కూర్మద్విజుడు 73

తండ్రిగారి అస్తికలను తీసికొని గంగాస్నానమును చేయువేడుకతో బ్రాహ్మణక్షత్రియులతో కూడిన రాజధానికివచ్చి 74

తొండమానుని కీర్తినంతటను విని రాఘవుడను పుత్రునితోను మాహాలక్ష్మియను భార్యతోను వచ్చి 75

నగరమునకు వెలుపలనే భార్యాపుత్రులనుంచి తానొంటరిగ రాజును జూడవలయు ననెడు కోరికతో రాజగృహమును సమీపించెను. 76

పండిత ప్రకాండులతో నలంకరింపబడి సింహాసనమున కూర్చుండియున్న రాజు నాశీర్వాదములతో నధికముగ స్తుతించి 77

కూర్మః :-

రాజానమబ్రవీ ద్విప్రః కూర్మో వేదాన్తపారగః ।
శ్రుతా బహుముఖాత్ కీర్తిః తవ భూప! విశాం పతే! ॥ 78

తచ్ఛ్రుత్వాఽద్య సమీపం తే సమ్ప్రాప్తోఽహం నృపోత్తమ! ।
ఇతి విప్రవచః శ్రుత్వా పూజాయామాస స ద్విజమ్ ॥ 79

తొణ్డమానః -

కిమాగమనకార్యం తే తన్మమాచక్ష్వ భో ద్విజ! ।
ఇత్థముక్తోఽబ్రవీద్రాజన్! కూర్మో వేదవిదాం వరః ॥ 80

కూర్మః -

మత్పితా ప్రేతతాం ప్రాప్తః కాలేన పృథివీపతే! ।
తస్యాస్థినిచయం నీత్వా గఙ్గామజ్జనహేతవే ॥ 81

కాశీం గచ్ఛామి రాజేన్ద్ర! మనసా కృతనిశ్చయః ।
దైవాచ్చ గర్భిణీ జాతా మమ భార్యా పతివ్రతా ॥ 82

పఞ్చవర్షశ్చ మే పుత్రో న శక్తో గన్తుమాత్మనా ।
తస్మాత్త్వయా మహారాజ! రక్షణీయౌ చ తావుభౌ ॥ 83

అశక్తోఽహం తయా గన్తుం గర్భిణ్యా తు ద్విజప్రియ! ।
స్త్రీణాం పత్యుర్గృహే వాసో నియతశ్చేదితో ఽన్యథా ॥ 84

పిత్రోః సమీపే వాసస్తు తదభావే స్వసుర్గృహే ।
అథవా మాతులగృహే త్వథవా రాజమన్దిరే ॥ 85

షడేతే పితరః స్త్రీణాం ఇతి జానామి తత్స్థితిమ్ ।
తస్మాత్త్వం రక్ష రాజేన్ద్ర! సుతం భార్యాఞ్చ గర్భిణీమ్ ॥ 86

ఇత్యేవముక్తో విప్రే కూర్మసంజ్ఞేన తొణ్డమాన్ ।
"బాఢ" మిత్యుక్తవాన్ రాజన్! తస్య దత్త్వా ధనం బహు ॥ 87

కూర్మద్విజుడు -

రాజా! నీ కీర్తి నసేకులవలన విని నీ వద్దకు నే దేతెంచితిన'ని పలుకగా 78

రాజా తనిని పూజించి 79

తొండమానుడు -

'బ్రాహ్మణోత్తమా! మీ రాకకుగల కారణమేమియో తెలుపుడ'ని యడిగెను. అంత బ్రాహ్మణుడు 80

నా తండ్రి సమయానుసారముగ మరణించెను. ఆతని అస్థికలను తీసికొని గంగలో ముంచవలెనని 81

మనమున నిశ్చయించుకొని కాశికి పోవుచున్నాను. కాని దైవానుగ్రమున పతివ్రతయగు నా భార్య గర్భవతియై యున్నది. 82

అయిదు సంవత్సరములుగల నా పుత్రుడు నా వెంట రాజాలడు, కావున వారి నిరువురను కాపాడవలెను. 83

నేను గర్భిణియగు నా భార్యను తోడ్కొని పోజాలను. స్త్రీలకు భర్తచెంతనుండుట భావ్యము. లేకున్నచో 84

పుట్టినింటగాని అదిలేకున్న అత్తవారింటగాని లేక మేనమామల యింట గాని లేకున్న రాజమందిరమున కాని యుండుట భావ్యమైయున్నది. 85

తల్లిదండ్రులు, అత్తమామలు, మేనమామ, రాజు వీరార్గురును స్త్రీలకు సమానముగా గౌరవింపతగినవారు. కావున నీవు నా పుత్రుని, గర్భిణీయగు భార్యను కాపాడుమ'ని 86

ప్రార్థింపగా రాజా బ్రాహ్మణునకు చాల ధనము నొసంగి యంగీకరించెను. 87

తత్ర సంస్థాప్య తౌ విప్రో బాష్పసందిగ్ధలోచనః ।
అబ్రవీత్సుతాం పత్నీం బాష్పపర్యాకులేక్షణామ్ ॥ 88

'గచ్ఛామ్య హం వరారోహే! గఙ్గాం భాగీరథీం ప్రియే! ।
మా రోదీస్త్వం వరారోహే! పశ్య పుత్రం భయాऽऽకులమ్ ॥ 89

ఇత్యేవముక్తా సా విప్ర పత్నీ భర్తారమబ్రవీత్ ।
నిజనాథస్య వదనం పశ్యన్తీ దుఃఖభాగినీ ॥ 90

శీఘ్రమాగచ్ఛ భోః స్వామిన్! కృత్వా గఙ్గావగాహనమ్ ।
పుత్రోऽపి తే మహాప్రాజ్ఞః త్వామేవమనుమన్యతే ॥ 91

ఇత్థం వదన్తీం స్వాం భార్యాం పశ్యన్నాలిఙ్గ్య చాత్మజమ్ ।
జగామ విప్రో రాజేన్ద్ర పశ్యన్వై పృష్ఠతః పునః ॥ 92

సా జగామ గృహం రాజ్ఞః పశ్యన్తీ పతిమాత్మనః ।
పరిమృజ్యా క్షిజం తోయం సా న్త్వయిత్వా సుతం తథా ॥ 93

రాజపత్నీం సమాసాద్య పుత్రేణ సహసా స్థితా ।
గతే విప్రే స రాజర్షిః తస్య భార్యాఞ్చ సున్దరీమ్ ॥ 94

దృష్ట్వా చిన్తాకులో భూత్వా మనసీత్థమచి న్తయత్ ।
త్రివిధాః పురుషాః ప్రోక్తాః ధియస్తేషాం పృథగ్విధాః ॥ 95

తస్మాన్మయాऽతియత్నేన స్థాపనీయా ద్విజప్రియా ।
ఇతి సఞ్చిన్త్య ధర్మాత్మా తొణ్డమాన్ రాజసత్తమః ॥ 96

ఏకాన్తే భవనం కృత్వా స్థాపయామాస తత్ర తామ్ ।
అన్నం షణ్మాసపర్యాప్తం సకృత్స్నోపస్కరం దదౌ ॥ 97

అంత నా బ్రాహ్మణుడు భార్యాపుత్రుల నచ్చటనే యుంచి తాను కన్నుల నీరు నింపుకొనుచు దుఃఖించుచున్న భార్యను గాంచి 88

సుందరీ! నేను భగీరథునిచే కొనిరాబడి భాగీరథియని పేరుగాంచిన గంగలో స్నానముచేయ నేగుచున్నాను. నీవు దుఃఖింపగలదు. భయభ్రాంతుడగు పుత్రుని గాంచుమ'ని 89

యూరడించెను, ఆమెయు దుఃఖించుచు భర్త ముఖమునుగాంచి 90

స్వామీ! గంగలో స్నానమాచరించి త్వరలో వచ్చివేయుడు. మీ బుద్ధిశాలియగు పుత్రుడును మిమ్ముల నిట్లే సమ్మతించుచున్నాడ'ని 91

పలుకగా నిట్లు మాటాడుచున్న భార్యను, పుత్రుని కౌగలించుకొని మరల మరల వెనుకకు తిరిగి జూచుచు వెడలిపోయెను. 92

ఆమెయు తన భర్తను వెనుదిరిగి చూచుచునే రాజమందిరమున కేగి కండ్లనీరును తుడిచికొని పిల్లవాని నోదార్చి 93

రాణివద్దకేగి పిల్లవానితో కూడ నిలచెను. తొండమానుడు బ్రాహ్మణుడు వెడలి నంతనే యాతని భార్యను ఆమె సౌందర్యమును గాంచి 94

కలతచెందుచు తన మనమున నిట్లు తలపోయసాగెను. "పురుషులుత్తమ మధ్యమాధములని మూడు విధములుగా నుందురు. వారి బుద్ధులును వారి వారి శ్రేణుల ననుసరించియే యుండును. 95

కావున నే నతిజాగరూకతతో నీ బ్రాహ్మణపత్నిని కాపాడవలయును" ఇట్లు తలంచి యా ధర్మప్రవర్తనుడగు తొండమాను 96

ఒక రహస్యస్థలమున గృహమును నిర్మించి యం దారు మాసములవరకు సంభారములతో భోజనసామగ్రి నేర్పరచి 97

తణ్డులాద్యైశ్చ కాష్ఠాన్తైః సర్వోపకరణై స్సమమ్ ।
తద్గృహం శృఙ్ఖలై ర్బద్ధ్వా సరాజా తొణ్డమా న్నృపః ॥ 98

దూతాన్ విధాయ వై దూరే చార్ధక్రోశాయతే నిజే ।
గృహ ఏవ క్వచిత్కోణే నిగూఢం తాం దదా న్యధాత్ ॥ 99

ధూర్తానాన్తు యథా సేయం న గచ్ఛేద్గోచరం దృశామ్ ।
తతో రాజ్యే సమాసక్తో రాజా కార్యవశం గతః ॥ 100

రాజ్యభారేణ రాజేన్ద్ర! వ్యస్మర ద్బ్రాహ్మణప్రియామ్ ।
ద్వివత్సరాన్తే విప్రేన్ద్రః కృత్వా గఙ్గాఽవగాహనమ్ ॥ 101

గయాం గత్వా గయాశ్రాద్ధం కృత్వా నిజపితుస్తథా ।
గఙ్గాయా వివధం చోఢ్వా స్కన్ధదేశే ద్విజోత్తమః ॥ 102

తొణ్డమానపురం ప్రాప్య ప్రవివేశ నృపాలయమ్ ।
రాజానమబ్రవీద్రాజన్! ఆశీర్భిరభినన్ద్య చ ॥ 103

దీర్ఘాయుర్భవ రాజేన్ద్ర! పుత్రవాన్ జ్ఞానవాన్ భవ ।
త్వత్ప్రసాదేన రాజేన్ద్ర! కృతం గఙ్గావగాహనమ్ ॥ 104

గఙ్గావగాహనం రాజన్! కురుష్వైతజ్జలైః శుభైః ।
ఏవముక్త స్స రాజర్షిః విస్మృతాం బ్రాహ్మణీం స్మరన్ ॥ 105

స్తబ్ధో బభూవ చాకస్మాత్ దణ్డాహత ఇవోరగః ।
పద్మవ్యూహే షడ్రథికైః ద్రోణకర్ణపురోగమైః ॥ 106

నిరుద్ధానాం సైన్ధవేన బాలమర్జుననన్దనమ్ ।
నిహతం పశ్యతాం రాజన్! పాణ్డవానాం మహాత్మనామ్ ॥ 107

బియ్యము మొదలు కట్టెలవరకు ఇతరపరికరములను ఒసంగి యా గృహద్వారము వినుప గొలుసులతో బంధించి 98

తన గృహముననే యొక మూలనొక మైలుదూరమున తన సేవకులను కాపుదలగా నుంచి యందా విప్రపత్నిని కుమారునితో గూడ 99

దుర్మార్గుల కంటబడకుండునట్లు రహస్యముగా నుంచెను. పిమ్మట రాజు తన రాజ్యపరిపాలనా ధర్మమునసక్తుడై యుండి 100

విప్రపత్నినే మరచెను. రెండు సంవత్సరములు గడచిన పిమ్మట బ్రాహ్మణుడు గంగాస్నానము నాచరించి 101

గయకేగి తన తండ్రికి గయాశ్రాద్ధము నాచరించి గంగకావడిని భుజమున నుంచుకొని మోయుచు 102

తొండమానుని నగరములో రాజమందిరమునకేగి 103

రాజును 'దీర్ఘాయుష్మంతుడవగుము. సంతానవంతుడ వగుము, జ్ఞానము నార్జింపుమ'ని దీవించి రాజా! నీ యనుగ్రహముచే గంగాస్నానము నాచరించితిని. 104

నీవు నీ గంగాజలముతో గంగాస్నానము నాచరించిన ఫలితమునందుమ'ని పలికినంతనే తొండమానుడు తాను మరచిన బ్రాహ్మణుని భార్యను హఠాత్తుగా తలంచుకొని 105

కఱ్ఱతోకొట్టిన పాముపలెను, పద్మవ్యూహమున ద్రోణ, కర్ణ మొదలగు మహారథికులచే 106

పాండవులు లోనికి చొరకుండునట్లు సైంధవుడడ్డినంతనే వారందరు చూచుచుండగా బాలుడగు నభిమన్యుడు చంపబడినట్లు 107

వాసుదేవముఖాచ్ఛ్రుత్వా చార్జునస్య మనో యథా ।
రామబాణేన విద్ధస్య రావణస్య మనో యథా ॥ 108

తథైవ తొణ్డమానస్య హృదయం పర్యకమ్పత ।
ధైర్యేణ మనసః స్వాస్థ్యం ప్రాప్తవాన్ సః ప్రజాపతిః ॥ 109

తదాఽహ భారతీం విప్రః కిఞ్చిత్ దుఃఖసమన్వితః ।
రాజానం రాజశార్దూలం పప్రచ్ఛ కుశలం తదా ॥ 110

"భార్యా మే గర్భిణీ పూర్వం ప్రసూతా కిం సుతం సుతామ్ ।
న శ్రూయతే తయోర్వార్తా మమ చిత్తప్రతోషిణీ ॥ 111

పుత్రో మే నిర్గుణో రాజన్! సర్వదా క్రీడనే రతః ।
తటాకే పుష్కరిణ్యాం వా కూపే వా విపులామ్బుసి ॥ 112

తస్మాన్మే మనసో దుఃఖం సదా భావి విశాంపతే ।
భార్యా మే రాజశార్దూల! మమ దర్శనకారణాత్ ॥ 113

న చాఽగతా వరారోహ కుతో మే భ్రమతే మనః ।
సుతం భార్యాం చిన్తయామి దివా నక్తఞ్చ గర్భిణీమ్ ॥ 114

తస్య విప్రస్య స శ్రుత్వా రాజా ధైర్యేణ భారతీమ్ ।
వ్యాహరత్తొణ్డమానోఽపి యథా ధీరో హ్యవర్తత ॥ 115

తొణ్డమానః -
భో భూసురకులోత్పన్న! మా భైషీః పుత్రకారణాత్ ।
క్షేమం ప్రసూతా తే భార్యా పుత్ర్యా పుత్రేణ తిష్ఠతి ॥ 116

బహవో యోషితో విప్ర మమా దృష్టా ఇతః పురా ।
న సుతో న చ తే భార్యా మమ దృష్టిపథం గతా ॥ 117

శ్రీకృష్ణుని వలన విని చింతాక్రాంతుడయిన యర్జునుని వలెను, శ్రీరామచంద్రుని బాణముచే గాయపరుపబడిన రావణుని మనస్సువలెను 108

తొండమానుని మనము భయాందోళనచే చలించెను. కాని ధైర్యముచే మనస్సును స్థిమితపరచుకొనెను. 109

బ్రాహ్మణుడు కొంచెము దుఃఖంచుచు రాజును కుశలమడిగిన పిమ్మట మాట లాడుటయందాసక్తి కలిగియుండును. 110

నేను కాశికిపోవు సమయమున నా భార్య గర్భవతిగా నుండెనుకదా! ఆమె కిపుడు పుత్రుడు కలిగెనో,పుత్రిక కలిగెనో ?వారి సంగతి తెలియకుండుటంచేసియు 111

నా పుత్రుడు తెలివిలేనివాడు. ఎల్లవేళలయందు నాటలతోనే పొద్దుపుచ్చును. చెరువులోగాని, పుష్కరిణిలోగాని, నీటిలోనిండియున్న నూతిలోగాని 112

ప్రమాదమేమైన జరుగునేమోయనియు నా మనమాలోచనమున కలకచెందు చున్నది. నా భార్య నన్ను చూడవలయునని 113

ఇంకను రాకుండుటవలన నా మనసు భ్రాంతినొందు చున్నది. రాత్రి పవలు గర్భవతియగు భార్యాపుత్రుల విచారముతోనే గడచుచున్నవి. 114

అని పలుకగా రాజు ధీరపురుషునివలె ధైర్యము నవలంబించి 115

తొండమానుడు -
బ్రాహ్మణవంశ సంజాతా! పుత్రుని గురించిన దుఃఖమువలదు నీ భార్య సుఖముగా ప్రసవించి పుత్రికతోను, పుత్రునితోను సుఖముగానున్నది. 116

చాలమంది స్త్రీలనింతకుమున్ను గాంచితినిగాని నీ పుత్రునిగాని, నీ భార్యను గాని నేనెన్నడును గాంచలేదు. 117

అథ తద్వృత్తమఖిలం శ్రూయతాం భూసురోత్తమః ।
పూర్వదేవగురోర్వారః సమ్ప్రాప్తస్తు గతే దినే ॥ 118

తద్దినే వేఙ్కటేశస్య ప్రసక్త మభిషేచనమ్ ।
తద్దర్శనార్థం మే కన్యాః సర్వా జగ్ముర్మహీసుర! ॥ 119

తాభిః సమేతా తే భార్యా పుత్రీపుత్రసమన్వితా ।
జగామ వేఙ్కటం శైలం దేవదర్శనకారణాత్ ॥ 120

అద్య శ్వో వా పరశ్వో వా సాఽఽగమిష్యతి తేఽన్తికమ్ ।
ఇతి తం సా స్తయిత్వా సః గూఢం పుత్రమభాషత ॥ 121

గచ్ఛాద్య పుత్ర! భవనం విప్రపత్న్యాస్తు శోభనమ్ ।
అవ్యగ్రః శృఙ్ఖలాం ఛిన్ధి ప్రవిశ్యాన్తర్గృహం పునః ॥ 122

తాం దృష్ట్వా పుత్ర సహితాం శీఘ్రమానయ భూసురీమ్ ।
స చ గత్వాతివేగేన కృతవాన్ జనకేరితమ్ ॥ 123

దదర్శ తత్రాస్థిమాత్రం రుదన్ గద్గదకణ్ఠవాన్ ।
ధ్రువం నో వంశనాలన్తు ఛిన్నమూలం భవిష్యతి ॥ 124

ఇతి సఞ్చిన్తయన్నేత్య పితరం వాక్యమబ్రవీత్ ।
భోస్తాత! రాజవంశస్య నాశకాలః సమాగతః ॥ 125

యతః సా బ్రాహ్మణీ పూర్ణ గర్భా సహసుతా మృతా ।
అస్థిభూతా నిజే గేహే తదన్నాద్యవిచారణాత్ ॥ 126

ఇత్యుక్తో విప్రవర్యాయ పాకార్థం తణ్డులాదికమ్ ।
దదౌ ధైర్యేణ రాజేన్ద్ర! స జగామ జలాన్తికమ్ ॥ 127

వారి చరిత్రనంతను తెలిపెదను. వినుము. భృగువాసరము (శుక్రవారము) నకు క్రిందటి దినమున (లక్ష్మీవారమున) పగలంతయు గడచిన పిమ్మట 118

శ్రీ వెంకటాచలపతి కభిషేకము జరుగును. దానిని సేవించుటకై నా పుత్రిక లందరును వెళ్లుచుండగా 119

వారితో నీ భార్యయు తన యిరువురు బిడ్డలను తోడ్కొని దేవదర్శనముకై వేంకటాచలమున కేగినది. 120

నేడుగాని రేపుగాని ఎల్లుండిగాని నీ వద్దకు రాగలద'ని యాతని నోదార్చి తన పుత్రునితో రహస్యముగా 121

శ్రీనివాసా! నీవిప్పుడే బ్రాహ్మణుని భార్యనుంచిన గృహమునకు జని ముందు వెనుక లాలోచింపక గొలుసులను ఛేదించి లోన ప్రవేశించి 122

బిడ్డలతో నున్న యాబ్రాహ్మణుని భార్యను తోడ్కొని రమ్మని యాజ్ఞాపించెను. ఆతడట్లే తండ్రి యాజ్ఞ ప్రకారము జని 123

అచ్చట యస్థికలను మాత్రముండుటనుగని దుఃఖించుచు వణుకుచున్న కంఠసర్వముతో మా వంశము నేటితో సమూలముగా నశించున'ని 124

విచారించుచు తండ్రివద్దకేగుదెంచి 'నాయనా! రాజవంశము నశించిపోవు సమయము వచ్చినది. 125

ఆ బ్రాహ్మణుని భార్య పూర్ణగర్భవతియై బాలునితోగూడ మృతినందినది. వారికి అన్నపానాదులున్నది లేనిది మనము తెలిసికొనకుండుటవలన నా గృహముననే మృతి నొంది యస్థికలు మాత్రము మిగిలినవ'ని తెలిపెను. 126

రాజు బ్రాహ్మణోత్తమునకు వంటచేసికొనుటకై బియ్యము మొదలగు వానిని ధైర్యముతో నొసంగెను. ఆ బ్రాహ్మణుడు వంటచేసికొనుటకై తటాకమువద్ద కేగెను. 127

తస్మిన్ గతే విప్రముఖ్యే రాజా శేషాచలం యయౌ ।
పుత్రేణ సహితో రాజా శరణార్థం రమాపతేః ॥ 128

పాదద్వయం ప్రపన్నస్తు రుదన్నాసీన్మహీపతి ః ।
రుదన్తఞ్చ నృపం దృష్ట్వా శ్రీనివాసస్తదాऽబ్రవీత్ ॥ 129

తౌణ్డమాన ప్రార్థనయా భగవత్కృత కూర్మద్విజపుత్రాద్యుజ్జీవనక్రమః

శ్రీ భగవాన్ -
అకాలే చ కిమర్థం త్వం ఆగతో నృపసత్తమ! ।
రాజరాజ! కిమర్థం త్వం రోదనం కురుషేऽధునా ॥ 130

ధీరత్వఞ్చ ధనుష్మత్త్వం ప్రసిద్ధం భూతలే తవ ।
అద్య కిం కారణం తాత! రోదనే వద తన్మమ ॥ 131

ఇత్యుక్తః శ్రీనివాసేన నాऽబ్రవీత్ స చ కిఞ్చన ।
విదిత్వా హృదయం తస్య జగాద వచనం తతః ॥ 132

విదితం హృదయం రాజన్! ఆతురస్య తవాధునా ।
త్వయా కృతమిదం పాపం మయైవాచరితం నృప! ॥ 133

నివర్తస్వ చ పాపాత్మన్! కిం కరోమి నృపాత్మజ! ।
అకార్యం కర్మ భూపాల! త్వయా కృతమరిన్దమ! ॥ 134

అహం పాపో దురాచారో నిత్యదుఃఖసమన్వితః ।
హాऽకాలే కాలమేష్యామి కౄరం వా నరకం నృప! ॥ 135

ఆదాతవ్యం హి దౌర్భాగ్యం స్వభక్తస్య దురాత్మనః ।
దరిద్రత్వం తథా భక్త స్త్వైవం ధర్మవిదో విదుః ॥ 136

ఆ బ్రాహ్మణుడు వెడలినంతనే రాజు శేషాద్రికి తన పుత్రునితో గూడ శ్రీనివాసుని శరణువేడుటకై వెడలెను. 128

అచట శ్రీనివాసుని పాదపద్మముల నాశ్రయించి బిగ్గరగా నేడ్చుచుండెను. అట్లు విలపించుచున్న రాజునుగాంచి శ్రీనివాసుడు 129

తొండమానుడు ప్రార్థింపగా శ్రీనివాసుడు కూర్మద్విజుని సంతానమును భార్యను బ్రతికించిన విధము

శ్రీ భగవానుడు -
రాజరాజా! నీ వెందులకు వేళకానివేళ వచ్చితివి? నీ వెందుల కిట్లు విచారించుచున్నావు? 130

భూలోకమున నీవు ధీరుడవనియు గొప్ప విలుకాడవనియు ఖ్యాతినార్జించితివి'నీ విపు డిట్లేడ్చుట కేమి హేతువ'ని 131

యడిగినను రాజు ప్రత్యుత్తర మీయకుండుటచే నాతని మనస్సును తెలిసికొని

రాజా! విచారగ్రస్తుడవగు నీ చిత్తము నెఱింగితిని. నీవు చేసిన యీ పాపము నేనాచరించినట్లే. 133

పాపాత్ముడా! మరలిపొమ్ము. నేనేమి చేయుదును? చేయరాని దుష్కృత్యము నొనరించితివి. 134

పాపాత్ముడను, దుర్మార్గప్రవర్తకుడను, అన్ని సమయములయందు దుఃఖార్తుడ నగు నేను వయసు మళ్ళకమున్నే చనిపోవుటయో, ఘోరనరకము నొందుటయో తప్పదు. 135

నా భక్తుడెంత దురాత్ముడైనను దురదృష్టమునుకాని, దరిద్రమునుకాని, యాతని కొసంగరాదని ధర్మశాస్త్రము నెఱింగినవారు వచింతురు. 136

మయి తే భక్తిభావే చ లోపో నైవ త్వయా కృతః ।
కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి క్రూరం పాపం త్వయా కృతమ్ ॥ 137

తథాఽపి తవ సౌహార్దాత్ కరిష్యే జీవితాన్ మృతాన్ ।
కలౌ వేఙ్కటనాథేన నృపస్యాస్య విమోక్షణమ్ ॥ 138

కృతం మహాపాతకిన ఇతి కీర్తిర్భవిష్యతి ।
పుత్రం ప్రేషయ భూపాల! శాపభీరుమరిన్దమ! ॥ 139

తేషాం మృతానామానేతుం సర్వాణ్యస్థీని సమ్ప్రతి ।
ఇతి శ్రీవేఙ్కటపతేః వాక్యం శ్రుత్వా స చాఽతురః ॥ 140

ప్రేషయామాస పుత్రం తా న్యస్థీ న్యానేతుమాత్మనః ।
స జగామాతివేగేన మృతానాం భవనం నృప! ॥ 141

బద్ధ్వా తదస్థినిచయం వస్త్రేణాచ్ఛాద్య భూపతే! ।
నరయానే వినిక్షిప్య స్వాచ్ఛాద్య నృపనన్దనః ॥ 142

తదా శేషగిరిం ప్రాప్య పితరం వాక్యమబ్రవీత్ ।
"తదస్థిమణ్డలం తాత! సమ్ప్రాప్తం విద్ధి భూపతే ॥ 143

శ్రీనివాసాయ శాన్తాయ తదాఽఽనీతం వదాధునా"
స పుత్రవచనం శ్రుత్వా శ్రీనివాసమభాషత ॥ 144

రాజా :-
సమానీతః పుత్రకేణ మృతాస్థినిచయో హరే! ।
యథా తే జీవితం కృష్ణ! ప్రాప్నువన్తి తథా కురు ॥ 145

ఏవముక్తః శ్రీనివాసః తదస్థినిచయం నృప ।
కరాభ్యాం ప్రతిగృహ్యాథ స్వోత్తరీయే బబన్ధ హ॥ 146

నా యందు నీకు గల భక్తిలో నెన్నటికిని లోపములేదు. నేనేమి చేయుదును? ఎచటి కేగుదును? నీవు చేయరాని పాపము నాచరించితిని. 137

కాని నీ యందలి స్నేహభావముచే చనిపోయిన వీరిని బ్రతికింతును. కలియుగమున శ్రీ వేంకటాచలపతిచే 138

మహాపాపాత్ముడైన తొండమానుని ఘోరపాపము నశింపజేయ బడెన'ను కీర్తి నాకు కలుగగలదు. శాపమువలన భయపడుచున్న నీ పుత్రుని 139

ఆ చనిపోయినవారి యస్థికలను గొనితెచ్చుటకు పంపించుమ'ని యాజ్ఞాపింపగా వ్యాధిగ్రస్తునివలెనున్నరాజు 140

యస్థికలను గొనితెచ్చుటకై తన పుత్రుని పంపించెను. ఆతడా బ్రాహ్మణపత్ని పుత్రులు చనిపోయిన గృహమున కేగి 141

ఆ యస్థికలను మూటకట్టి పైన కనబడకుండునటుల వస్త్రముతో కప్పి పల్లకిలో నుంచుకొని పల్లకి చుట్టును బట్టను కప్పి 142

శేషాద్రిని సమీపించి తండ్రితో 'నాయనా! అస్థికల నన్నిటిని గొని తెచ్చితిని. 143

శ్రీనివాసుని కీ వార్త నెఱింగింపు'మని తెలుపగా పుత్రుని పలుకు లాలకించి రాజు శ్రీనివాసునితో 144

రాజా :-
శ్రీనివాసా! నా పుత్రుడు చనిపోయినవారి అస్థికలను తెచ్చి యున్నాడు. వారిని బ్రతికింపుమ'ని 145

ప్రార్థింపగనే శ్రీనివాసుడా యస్థికలను తన చేతులతో తీసికొని తన పై బట్టలో ముడివేసి 146

స్వామిపుష్కరిణీ యత్ర తస్య పూర్వదిశి స్థితమ్ ।
పాణ్డుతీర్థం సమాసాద్య తస్య తీరముపాగతః ॥ 147

తత్ర కిఞ్చిద్దేవఖాతం ఆసాద్య మధుసూదనః ।
తొణ్డమానఞ్చ తత్పుత్రం త్యక్త్వా తీర్థముపాగతః ॥ 148

ఆకణ్ఠజలమధ్యే చ నిమమజ్జ జనార్దనః ।
అస్థీని తత్ర నిక్షిప్య శిలాయాం తీర్థసన్నిధౌ ॥ 149

ప్రక్షాల్య విష్ణుః పస్పర్శ స్వాఞ్జలిక్షిప్తవారిణా ।
జీవనం సన్నిపతితం తదస్థినిచయే తదా ॥ 150

ఇతి తే జీవితా విష్ణోః పాణిస్పర్శప్రభావతః ।
వవృషుః పుష్పవర్షాణి తత్తీర్థే వాసవాదయః ॥ 151

విస్మేరచిత్తాః సర్వేఽపి దృష్టతత్తీర్థవైభవాః ।
యదా తీర్థప్రభావేణ జీవితా మృతకాశ్చ తే ॥ 152

తదా సర్వే సురా రాజన్ ! బ్రహ్మరుద్రేన్ద్రపూర్వకాః ।
"అస్థితీర్థమితి ఖ్యాతం తస్య నామ దదుర్ముదా ॥ 153

"యేషామత్రాస్థి నిపతేత్ నరకే వసతామపి ।
తే సర్వే స్వర్గమృచ్ఛన్తు సద్య" ఇత్యపి తేఽవదన్ ॥ 154

ఉజ్జీవయన్ సోఽథ మృతాం సపుత్రాం
తాం కూర్మభార్యాం నిజగర్భవాసితామ్ ।
దదౌ నృపాయాతివిమూఢచేతసే
దత్త్వాఽథ తం పార్థివమాబభాషే ॥ 155

స్వామిపుష్కరిణికి తూర్పుననున్న పాండుతీర్థమును సమీపించి దాని తీరమునందలి ఒక పుణ్య తీర్థస్థానమునకు 147

దేవతలచే త్రవ్వబడిన పుణ్యతీర్థమునకు తొండమాన్ రాజును అతని కుమారుని విడిచి వెళ్ళి 148

తీరమునందలి రాతిపై యస్థికలనుంచి కంఠమువరకు లోతుగా నీళ్ళలొదిగి స్నానమాచరించి 149

తన దోసిటిలోనున్న యుదకముతో వాటిని చక్కగా కడిగినంతనే యా యస్థికలకు ప్రాణము వచ్చెను. 150

ఇట్లు బ్రాహ్మణపత్నియు, పుత్రుడును, పుత్రికయు శ్రీనివాసుడు చేతితో స్పృశించి నంతనే పునర్జీవితులైరి. ఆ తీర్థమున దేవేంద్రాదులు పుష్పవర్షమును కురిపించిరి.

దేవతలందరు నాశ్చర్యచకిత మానసులై యా తీర్థవైభవమును గాంచి తీర్థప్రభావముచే చనిపోయినవారు జీవించుటంజేసి 152

దీని "కస్థితీర్థ" మని బ్రహ్మరుద్రేంద్రాది దేవత లందరును పేరుంచిరి. 153

మరియు బ్రహ్మాదిదేవత లందరును "నరకములో నివసించువారి యస్థికలిందు పడినను వారందరు వెంటనే స్వర్గమునే పొందుదుర"నియు పలికిరి 154

అంత శ్రీనివాసుడు చనిపోయి తన గర్భముననున్న బ్రాహ్మణ పత్నిని సంతానముతో నుజ్జీవింపజేసి దిక్కుతోచక బెంగగొనియున్న రాజున కప్పగించి యతనితో 155

శ్రీ భగవాన్ :-
కృతోపకారస్య కృతా హ్యుపక్రియా శతాధికా తే నృపతే మయాఽధునా।
తవాగ్రజస్యాప్తతయా కృతా మయా హ్యుప్రక్రియేయం ధరణీపతే! తవ ॥156

ఇతః పరం మౌనమహం ప్రపద్యే నాత్యన్తమేకాన్తి జనాత్పరేణ ।
కేనాపి కుర్వే సహ వాగ్విలాసం సాక్షాత్ కలావన్యముఖాద్ధి భాషే ॥ 157

గచ్ఛ త్వదీయం పురమద్య రాజన్!
తస్మై ద్విజాయాఖిలలోకసాక్షిణీమ్ ।
భార్యాం సపుత్రామతిభక్తియుక్తాం
ప్రదాయ రాజ్యం త్వమకణ్టకం కురు ॥ 158

తొణ్డమానాజ్ఞయా స్వావాసం ప్రతి సకుటుమ్బకూర్మద్విజాగమనమ్

ఇత్యుక్తో వాసుదేవేన తత్పత్నీసహితో నృపః ।
గత్వా చ నగరం పుత్ర సహితః కూర్మమబ్రవీత్ ॥ 159

భూదేవ! తవ భార్యేయం సుపుత్రీ పుత్రసంయుతా ।
సమ్ప్రాప్తా దైవయోగేన తాం గృహ్ణీష్వ ద్విజోత్తమ! ॥ 160

ఇత్యుక్త్వా ససుతాం పత్నీం స విప్రాయ న్యవేదయత్ ।
వృత్తాన్త మఖిలం జ్ఞాత్వా పత్న్యా రాజముఖాద్ద్విజః ॥ 161

రాజ్ఞః సమక్షం పప్రచ్ఛ పత్నీం శిశుసమన్వితామ్ ।
క్వ గతాఽసి మహాభద్రే! యథావత్కథ్యతా మితి" ॥ 162

మహాలక్ష్మీః :-
కిం వదిష్యామి హే స్వామిన్! దేవమాయాం దురత్యయామ్ ।
తస్యోదరే మయా దృష్టో విచిత్రో లోకవిస్తరః ॥ 163

రాజా! నీ వలన చాల నుపకారమను పొందియున్నవాడ నగుటచే నే నిపుడు నీకు నూరురెట్లధికముగా నుపకార మొనర్చియున్నాను. నీ యన్నయగు నాకాశరాజు నాకు ఆప్తుడగుటంజేసి నీ కీ యుపకారము నొనరించితిని. 156

నేనీ నాటినుండియు మౌనమును వహించి నా కత్యంత ప్రియతములగు జనునితో తప్పనితరులెవ్వరితోడను సాక్షాత్తుగా మాట్లాడజాలను. కలియుగమున నితరులవల ననే ఒకరియం దావేశించి నా యభిప్రాయము నెఱింగింతును. 157

రాజా! నీవు నీ నగరమునకేగి పతిభక్తిగల యా బ్రాహ్మణపత్నిని సంతానముతో గూడ నెల్లరు జూచుచుండ బ్రాహ్మణున కర్పించి నీవు రాజ్యమును నిరాటంకముగ పాలింపుమని యానతిచ్చెను. 158

తొండమానుని యాజ్ఞనుగొని కూర్మద్విజుడు సకుటుంబముగా తన నివాసమున కరుగుట

అంత రాజు బ్రాహ్మణుని భార్యను వెంట నిడికొని తన పుత్రునితో తన పురమున కరిగి బ్రాహ్మణునితో 159

కూర్మద్విజా! అదృష్టవశమున లభించిన నీ భార్యను పుత్ర, పుత్రికలు సంతానముతో గ్రహింపుమని పలికి 160

సంతానముతో నామెను బ్రాహ్మణున కప్పగించెను. జరిగిన తన భార్యయొక్క వృత్తాంతమునంతను రాజువలన విని 161

రాజునకెదురుగనే బ్రాహ్మణుడు బిడ్డలతోకూడియున్న భార్యను "కల్యాణీ! నీవెచట కేగితివో నిజముగా తెలుపుమ'ని యడిగెను. 162

మహాలక్ష్మి :-
ఆ మాటలకామె "స్వామీ! దాటశక్యముగాని దేవమాయ నేమని వక్కాణింతును? ఆభగవంతుని గర్భమున విచిత్రమగు విస్తరించిన లోకమునంతను గాంచితిని. 163

లోకాలోకౌ మయా దృష్టౌ దృష్టా బ్రహ్మముఖాస్సురాః ।
సాత్త్వికా రాజసాశ్చైవ తమః ప్రకృతయస్తథా ॥ 164

రాఘవః :-
తాతాద్భుతం మయా దృష్టం త్రినేత్రాణాం గణస్తథా " ।
శిశుః -
సాగరాః సప్త మే తాత! దృష్టిమార్గముపాగతాః ॥ 165

గుహాగిర్యటవీవృక్షాః దేవదానవరాక్షసాః ।
ఇత్యుక్తో లజ్జితోఽవాదీత్ పత్నీసుతశిశూన్ ద్విజః ॥

ధిఙ్మే జన్మ తపో ఘోరం ధిగ్వేదాధ్యయనం తథా । 166

నారాయణస్యాఖిలలోకధామ్నాం నివాసభూతస్య చరాచరాణామ్।
దృష్టం భవద్భిర్జఠరే విచిత్రం భూగోళముఖ్యాఖిలలోకజాలమ్।
త్రినేత్రముఖ్యైః సహ చీర్ణపూర్ణ పుణ్యైరపీదం మనుజైర్నలభ్యమ్ ॥ 167

ఇత్యేనం సంస్తువన్ స్వీయాన్ పత్నీసుతశిశూన్ ద్విజః ।
రాజాన ఞ్చాపి సంస్తుత్య దేశం గన్తుం ప్రచక్రమే ॥ 168

రాజా :-
అహో భాగ్యమహో భాగ్యం త్వత్పత్నీసుతయోః శిశోః ।
యద్దృష్టం శ్రీనివాసస్య జఠరే సర్వమద్భుతమ్ ॥ 169

ఇత్యుక్తో నృపవర్యేణ సహభార్యః సుతాన్వితః ।
జగామ విప్రముఖ్యోఽసౌ రఙ్గక్షేత్రం స్వకాశ్రమమ్ ॥ 170

లోకాలోకపర్వతములను గాంచితిని, బ్రహ్మాదిదేవతలను గంటిని, సత్త్వగుణ స్వభావము కలవారిని , రజోగుణ స్వాభావికులను, తమోగుణ ప్రచురులగువారిని సాక్షాత్కరించితిన'ని తెలిపెను. 164

రాఘువుడు :-
పుత్రుడగు రాఘవుడు నాయనా! నేను శ్రీనివాసుని గర్భమున పాలనేత్రుని గణములను గాంచితిననియు, చంటిపాప 'తండ్రీ! సముద్రముల నేడింటిని 165

గుహలను, పర్వతములను, విపినములను, వృక్షములను, దేవ, దానవ, రాక్షసులను శ్రీనివాసుని గర్భమున వీక్షించితిన'ని తెలిపిరి. ఆ వృత్తాంతమును విని బ్రాహ్మణుడు మిక్కిలి సిగ్గుచెంది వారితో

నా జన్మ వ్యర్థము. నా ఘోరతపము వ్యర్థము వేదాధ్యయనము నిష్ఫలము. 166

సకల చరాచరముల కాశ్రయమైనవాడును సమస్త లోకములకావాసమైన శ్రీమన్నారాయణుని గర్భమున మీరు భూగోళమాదిగా సకలలోకములను గాంచగలిగితిరి. ఎన్ని పుణ్యముల నాచరించినను పరిపూర్ణ పుణ్యశాలియైన మనుజునికైనను, రుద్రాది దేవతలకైన నిట్టి దర్శన మలభ్యముకదా! 167

అని తన భార్యాపుత్ర పుత్రికల యదృష్టమును స్తుతించుచు రాజును కీర్తించి తన దేశమునకు వెడల నుద్యుక్తు డాయెను. 168

రాజు :-
రాజాతనితో బ్రాహ్మణోత్తమా! నీ భార్యాపుత్ర పుత్రికల యదృష్టమే యదృష్టము. శ్రీనివాసుని గర్భమున సకలాశ్చర్యముల గాంచగలిగినవారి యదృష్టమపారమని 169

పలుకుచుండగా తన భార్యాపుత్రులను వెంట నిడుకొని తన యాశ్రమమున్న శ్రీరంగక్షేత్రమునకు బ్రాహ్మణుడు వెడలిపోయెను 170

శ్రీనివాసప్రసాదేన తొణ్డమాన్ భక్తిసమ్భ్రమాత్ ।
స విప్రః సహితః పుత్ర భార్యాభ్యాం భవనం యయౌ ॥ 171

విసృజ్య విప్రం భూపాలః సకుటుమ్బం సపుత్రకమ్ ।
దధ్యౌ చిత్రం హరేః కర్మ నిగ్రహం తస్య చాత్మని ॥ 172

వ్యచిన్తయద్వేఙ్కటనాథవైభవం తీర్థానుభావం ద్విజదేవభక్తః ।
కరోమి కిం వేఙ్కటనాథతుష్టయే దాస్యామి కిం తస్య హరేః ప్రపత్తయే ॥173

ఆఙ్గిరసోక్త్యా శ్రీనివాసాయ తులసీమర్పయన్తం
తొణ్డమానం ప్రతి భగవదుక్తిః

ఇతి చిన్తాపరో భూత్వా విప్రాన్ వేదవిదోఽబ్రవీత్ ।
తొణ్డమానః -
భూదేవ! దేవతుష్ట్యర్థే క ఉపాయో హ్యనామయః ।
కథం తుష్యతి గోవిందో వదమే గురు సత్తమ! ॥ 174

రాజ్ఞస్తు వచనం శ్రుత్వా నృపమాఙ్గిరసో గురుః ।
అబ్రవీచ్ఛ్రీనివాసస్య నిగ్రహోద్భీతమాతురమ్ ॥ 175

గురుః :-
తదనుగ్రహసిద్ధ్యర్థం తత్పూజాం కురు భో నృప!
సహస్రనామభిర్దివ్యైః సహస్రైస్తులసీదళైః ॥ 176

తత్ప్రీతిహేతుస్తు లసీ తస్మాత్త్వం పూజయాచ్యుతమ్ ।
తేనాపరోక్షమాయాతి తవ వేఙ్కటవల్లభః ॥ 177

తతస్తద్వచనం శ్రుత్వా తచ్చకార తథా నృపః ।
తులసీదళసాహస్రం స్వర్ణరత్నవినిర్మితమ్ ॥ 178

తొండమానుని భక్తితాత్పర్యమునను శ్రీనివాసుని యనుగ్రహమునను ఆ బ్రాహ్మణుడు తన భార్యాబిడ్డలతో తన నివాసమున కరిగినంతనే 171

తొండమానుడు బ్రాహ్మణుని కుటుంబముతో పంపి శ్రీమన్నారాయణుని విచిత్ర కృత్యమును, తనయం దాతనికిగల కోపమును తలంచి 172

బ్రాహ్మణులయందును, దైవమునందును భక్తిగల రాజు శ్రీవెంకటాచలపతి వైభవమును పాండుతీర్థ మాహాత్మ్యమును తలంచుకొనుచు శ్రీవెంకటాచలపతికి తనయందనుగ్రహము కలుగుట కేమి చేయుదును? ఏ మొసంగుదునని173

అంగిరస మహర్షి చెప్పగా శ్రీనివాసునకు తులసీ దళముల
నర్పించుచున్న తొండమానునితో శ్రీనివాసుడు మాట్లాడుట

విచారించుచు వేదవేత్తలగు బ్రాహ్మణులను రప్పించి "బ్రాహ్మణోత్తమా! ఆచార్యవర్యా! శ్రీనివాసుని సంతసింపజేయుట కుపాయమేమి? గోవిందు డెట్లనుగ్రహించునో తెలుపుడని ప్రార్థించెను. 174

శ్రీనివాసునికి తనపైగల కోపమును తలంచుకొని భయపడుచు దైన్యతనొంది యున్న రాజును గాంచి గురువగు నంగిరసుడు 175

గురువు :-
శ్రీనివాసుని యనుగ్రహము లభింపవలెనని ఆయనయొక్క దివ్యమైన సహస్రనామముల ననుసంధించుచు సహస్ర (వేయి) తులసీ దళములచే నాతని నర్చింపుము. 176

శ్రీనివాసునకు తులసి ప్రియమైనది. కావున నీవు దానితో నాతనిని పూజింపుము. దానిచే శ్రీనివాసుడు నీకు ప్రత్యక్షమగు 177

నని తెలుపగా రాజట్లేయని రత్నజటితమైన వేయి బంగరు తులసీ దళములను చేయించి 178

వేఙ్కటేశాత్మకైర్నామ సహస్రైస్తత్పదేఽర్పయన్ ।
క్రమేణ మాసత్రితయం పూజాం తస్య చకార సః ॥ 179

ఏవం పూజాం కృతవతి భూపాలే భూరివిక్రమే।
త్యక్తవాన్ న చ వైముఖ్యం నారాయణగిరీశ్వరః ॥ 180

తదా స రాజా దుఃఖేన సర్వజ్ఞం వాక్యమబ్రవీత్ ।
తొణ్డమానః -
భక్తానామపరాధాన్ న గణయన్తి గుణాధికాః ॥ 181

క్షమస్వ మమ దౌరాత్మ్యం భక్తస్య పురుషోత్తమ! ।
వరదానే వాసుదేవ! భవాన్ శ్రేష్ఠతమో మతః ॥ 182

దయాం కురు దయాసిన్ధో! భక్తోపరి భయాపహ !।
ఇత్యుక్తస్తొణ్డమానేన భగవాన్ వేఙ్కటేశ్వరః ॥ 183

తదాఽహ భారతీం రాజన్! ఆకాశపథమాశ్రితః ।
భక్తాశ్చ బహవః సన్తి నాస్తి తత్సదృశో భువి ॥ 184

కర్మ కృత్వా సుఘోరన్తు బ్రహ్మస్త్రీపుత్రఘాతుకమ్ ।
ప్రపిత్ససి కథం పారం దుఃఖాద్రాజకుమారక! ॥ 185

తవాగ్రజోపకారేణ జీవితన్తు మయా కృతమ్ ।
ఏవ మాకాశగాం వాణీం శ్రుతవాన్ రాజసత్తమః ॥ 186

తదాఽఽహ దేవదేవేశం రాజా మోహవశం గతః ।
రాజా :-
కృతోపకారాః పురుషాః న వదన్తి కృతం హరే! ॥ 187

కో వదేద్ధి కృతాం సేవాం మూఢోఽపి గుణవర్జితః ।
మాం వినా న హి తే భక్తః త్రిషు లోకేషు విద్యతే ॥ 188

శ్రీవేంకటేశుని వేయి నామములతో నాతని పాదపద్మములయం దర్పింపుచు మూడు మాసములట్లు పూజించెను. 179

ఇట్లు ప్రబల ప్రతాపవంతుడగు తొండమానుడు పూజించినను శ్రీనివాసుడాతని యందు కోపమును వీడకుండెను. 180

అపుడు రాజతిదుఃఖముతో సకల మనోగతముల నెఱింగిన శ్రీనివాసునితో ప్రభూ! గుణవంతులు భక్తుల యపరాధముల లెక్కింపరు. 181

నా దుర్మార్గ ప్రవర్తనమును క్షమింపుము. నీ భక్తుడను, వరము లిచ్చుటలో నీవు చాల గొప్పవాడవు. 182

కరుణాసముద్రా! భయహరా! నీ భక్తుడనగు నాపై దయజూపుమని ప్రార్థింపగా శ్రీ వెంకటాచలపతి – 183

అశరీరవాణితో 'రాజా! భూలోకమున నాభక్తులు చాలమంది కలరు. కాని నీ వంటివారు లేరు. 184

బ్రాహ్మణ స్త్రీ పుత్రుల చంపిన మహాఘోరపాపము నాచరించి యీ దుఃఖము నుండి విముక్తి నెట్లు కోరుచున్నావు? 185

నీ యన్నయగు యాకాశరాజొనర్చిన యుపకారమును తలంచి వారిని బ్రతికించితిన'ని పలుకగా నా మాటలను విని 186

తొండమానుడు మూర్ఛనొంది మరల శ్రీనివాసునితో ఉపకారము నొనరించిన సజ్జనులు తా మొనర్చిన యుపకారమును చెప్పికొనరు. 187

గుణములులేని మూర్ఖుడును తా నొనర్చిన మేలును తెలుపుకొనడు ముల్లోకముల యందును నన్నుమించిన భక్తుడు నీకు లేడు. 188

కో వా పురాణపురుష! త్వయ్యేకాన్తరతః సదా ।
భక్తానామగ్రణీశ్చాహం దయాళూనాం త్వమగ్రణీః ॥ 189

ఏవం గర్వోక్తిమాకర్ణ్య తూష్ణీమాసీద్రమాపతిః ।
తతో భూయోఽతిభక్త్యాఽయం పూజయామాస మాధవమ్ ॥
సౌవర్ణరత్న ఖచిత తులసీ కుసుమవ్రజైః ॥ 190

కుర్వగ్రామస్థభీమాఖ్యకులాలోదన్తః

తతః కదాచిదద్రాక్షీత్ తొణ్డమాన్ నృపసత్తమః ।
సౌవర్ణరత్నఖచిత తుళసీకుసుమోపరి ॥ 191

సంస్థితాం మృణ్మయీం శ్యామాం తుళసీకుసుమావళిమ్ ।
తతః కదాచిన్నృపతిః నిరస్తాఇ్చ సుదూరతః ॥ 192

సౌవర్ణరత్నఖచిత తుళసీకుసుమావళిమ్ ।
దదర్శ మృణ్మయీఇ్చై వ సులగ్నాం హరిపాదయోః ॥ 193

శ్యామాం సురుచిరామార్ద్రాం తుళసీకుసుమావళిమ్ ।
దృష్ట్వైవ శ్రీపతేః స్వస్మిన్ విగ్రహం చిన్తయన్నృపః ॥ 194

ముక్తకణ్ఠ రుదన్నూచే తొణ్డమాన్ భృశదుఃఖితః ।
భగవన్ !కౄరపాపం మాం అనాథం కిముపేక్షసే ॥ 195

కేన భక్తాగ్రగణ్యేన స్వీకరోషి సమర్పితమ్ ।
మృణ్మయీమేవ సప్రీత్యా తుళసీకుసుమావళిమ్ ॥ 196

ఇత్యేవముక్తో భగవాన్ తొణ్డమానేన వై హరిః ।
రాజానం రమణీయాఙ్గం ప్రత్యభాషత భూపతే! ॥ 197

నీయందే యెల్లప్పుడును నిశ్చల భక్తియుక్తుడెవడు? నేను నీ భక్తులలో ముఖ్యుడను. దయగలవారలలో నీవు ముఖ్యమైనవాడవని 189

గర్వముగా పలికిన రాజు మాటల నాలకించి శ్రీనివాసుడు మిన్నకుండెను. మరల తొండమాను డత్యంత భక్తిభావముతో రత్నములచే చెక్కబడిన బంగారు తులసీ దళము లనేకములచే శ్రీనివాసు నర్చించెను. 190

కుర్వగ్రామముననున్న భీముడను కుమ్మరి వృత్తాంతము

అంత కొంతకాలము పిమ్మట తొండమానుడు రత్నములచే చెక్కబడిన బంగారు తులసీ పుష్పములపై 191

మట్టితో చేయబడి నల్లనిగానున్న తులసీపుష్పములుండుటను గాంచెను. మరియు నింక కొలది దినములతరువాత 192

రత్నస్థగిత బంగారు తులసీ దళములను దూరముగా త్రోసివేసి మట్టితో చేయబడిన తులసీదళములే శ్రీమన్నారాయణుని పాదారవిందములయందు చక్కగా నమరియుండుటను తిలకించెను. 193

నల్లగను, చాల అందముగను. తడిగనున్న తులసీదళముల నన్నిటిని గాంచి నంతనే తనయందు శ్రీనివాసునకుగల కోపమును తలంచుచు 194

మిక్కిలి దుఃఖించుచు నుచ్చైఃస్వరమున నేడ్చుచు శ్రీనివాసా! ఘోరపాపము నొనర్చిన దీనుడనగు నన్ను నా పాపమునకే వదలివైతువా? 195

ఏభక్తశ్రేష్ఠు దర్పించిన మట్టితో చేసిన తులసీ దళములనే నీవు సంతోషముతో స్వీకరించుచున్నావని 196

ప్రార్థింపగా సుందరుడగు తొండమానునితో శ్రీనివాసుడు 197

తొణ్డమానం ప్రతి భగవత్ జ్ఞాపితభీమాఖ్యకులాలోదన్తః

శ్రీభగవాన్ -

భక్తాశ్చ బహవస్సన్తి త్రిగుణాస్త్రివిధాత్మకాః ।
తేషాం మధ్యే దరిద్రోఽస్తి కులాలో భీమనామకః ॥ 198

అత్రైవోత్తరదిగ్భాగే రాజన్! యోజనదూరతః ।
స కులాలోఽతిభక్త్యైవ భిత్తికాబిలమధ్యతః ॥ 199

దారుభూతఞ్చ మాం శూద్రః ప్రత్యహం పూజయత్యసౌ ।
స్వస్థః శాన్తః స్వకృత్యఞ్చ ప్రసమాప్య హరిప్రియః ॥ 200

స్నాత్వా విధివదాత్మజ్ఞో మృణ్మయైస్తులసీసుమైః ।
తద్భక్త్యా పరితుష్టేన తదఙ్గీక్రియతే మయా ॥ 201

తత్ర గత్వా ప్రతిదినం తం దృష్ట్వా తత్ప్రియాం తథా ।
రాజన్! బహువిధాస్సన్తి మద్భక్తాశ్చ విరాగిణః ॥ 202

యదుక్తన్తు త్వయా పూర్వం ఏకోఽహం భక్తిమానితి ।
తద్వచస్త్వదహఙ్కార మహోచ్ఛ్రాయవిజృమ్భితమ్ ॥ 203

తదుక్తమాకర్ణ్య వినమ్రమస్తకః
సన్త్యజ్య చైత్యం తదను ప్రజాపతిః ।
పద్భ్యాం జగామోజ్ఝితరాజగౌరవః
తదాస్య మార్గం ప్రణమన్ ముహుర్ముహుః ॥ 204

భీమాఖ్యకులాలనగరం ప్రతి తొణ్డమానగమనమ్

తం చక్రవర్తినం దృష్ట్వా పద్భ్యాం ధావన్తమాతురమ్ ।
పృచ్ఛన్తం తస్య భవనం పరితో ఘటకారిణః ॥ 205

శ్రీనివాసుడు తొండమానునకు భీముడను కుమ్మరి వృత్తాంతము నెఱింగించుట

శ్రీ భగవానుడు -

రాజా! సత్వరజస్తమోగుణములచే వేరువేరు బుద్ధులుగల భక్తులు నాకు చాల మంది కలరు. వారిలో నతి దరిద్రుడగు భీముడను కుమ్మరి 198

వాడిచ్చటినుండి యుత్తరదిశలో నొక యోజనమాత్ర దూరమున నున్నాడు. ఆతడతి భక్తితో గోడయందున్న సొరంగ ద్వారమున వచ్చి 199

కఱ్ఱతో చేసిన నా విగ్రహమును ప్రతిదినమును పూజించును. నిర్మలమైన మనస్సు కలిగి శాంతము కలవాడై తన పూజను యథావిధిగా నిర్వహించి 200

యథాశాస్త్రముగా స్నానమాచరించి యాత్మజ్ఞానము కలవాడై. మట్టితో నిర్మించిన తులసీదళములతో నన్నర్చించును. అతని భక్తికి సంతసించి యా పూజనను నే నంగీకరించుచున్నాను. 201

ప్రతిదిన మచ్చటికేగి యాతనిని, యాతని భార్యనుగాంచి వచ్చెదను. రాజా! నాకు వైరాగ్య ధనసంపన్నులగు చాలమంది భక్తులు కలరు. 202

నీవు మున్ను 'నేనొడకనే నీ భక్తుడ' నని పేర్కొంటివి. ఆ మాట నీ మహదహంకార గర్వభూయిష్ఠమైనద'ని పలికెను. 203

ఆ మాటలను విని తొండమానుడు వినయముతో తలనువంచి యా శేషాద్రిని వీడి. రాజమర్యాదలను వీడి యాకులాల గ్రామ మార్గమునకు మాటి మాటికి నమస్కరించుచు నడచిపోయెను. 204

భీముడనుకుమ్మరివాని పురమునకు తొండమానుడు వెళ్ళుట

కాళ్లతో పరుగులిడుచు చూడవలెనను నాతురతతో వచ్చుచున్నట్టియు, భీముని గృహమునుగూర్చి చుట్టునున్న కుమ్మరివారి నడుగుచున్న చక్రవర్తిని గాంచి 205

ప్రాహుస్తం భగవద్భక్తం కులాలం మార్గవర్తినః ।
వసత్యత్రైవ రాజన్! స కులాలో భీమనామకః ॥ 206

భక్తిర్యస్య హరౌ కృష్ణ! సేవాం నిత్యం కరోతి యః ।
ఏవముక్త స్సలోకైశ్చ పథికైః పృథివీపతిః ॥ 207

జగామ తస్య భవనం తొణ్డమాన్ రాజసత్తమః ।
తద్గృహాద్బహిరాస్థాయ స్తుతవాంస్తద్గృహం నృపః ॥ 208

ద్వారతోరణమాసాద్య పపాత గతవిభ్రమః ।
తతః కులాలో భ్రమితో జనైర్విజ్ఞాపితస్తత ః ।
దదర్శ రాజశార్దూలం పతితం ప్రాఙ్గణే తదా ॥ 209

కిమిదం భోః! మహత్కష్టం రాజాఽసౌ పతితః కుతః ।
మమాపరాధో నాస్త్యత్ర తథాఽపి యమదణ్డనే ॥ 210

శక్తోఽసౌ రాజశార్దూలః సజ్జోఽహం తస్య కర్మణీ ।
నైవేద్యార్థం హరేస్తస్య ఘటానాం శతకం మమ ॥ 211

కథితం తేన భూపేన తదద్య ప్రదదామి తాన్ ।
ఏవం శూద్రే చోక్తవతి రాజా సంజ్ఞాముపేయినాన్ ॥ 212

కోఽసౌ భీమో హరేర్భక్తః కులాలః కృష్ణతోషణః ।
తత్పాదయుగళం వన్దే సతతం సాధు సమ్మతమ్ ॥ 213

ఏవం వదతి రాజర్షౌ భగవాన్ భక్తవత్సలః ।
ఆవిర్బభూవ పురతః కులాలస్య మహాత్మనః ॥ 214

ఆవిర్భూతం హరిం దృష్ట్వా కులాలో భక్తిసంయుతః ।
తుష్టావ హర్షపుష్టాఙ్గః శ్రీనివాసం నిరామయమ్ ॥ 215

'రాజా! భీముడను నా కుమ్మరిచ్చటనే యున్నాడు. 206

ఆతడు శ్రీమన్నారాయణున కత్యంత భక్తుడు నిత్యము శ్రీమన్నారాయణ పూజానిరతుడ'ని దారిలోని జనులందరు తెలుపుచుండగా 207

రాజాతని గృహమునకు జని యాతని యింటిబయటనే యుండి యాతని గృహమునుస్తోత్రమొనరించి 208

ద్వారమువద్ద కేగి చైతన్యరహితుడై పడిపోయెను. అంత జనులందరును చెప్పగా కులాలు డతిసంభ్రమమున వచ్చి తన ముంగిలి వాకిలిలో పడియున్న రాజును గాంచెను. 209

అయ్యో! ఈ కష్టమేల ప్రాప్తించినది? ఈ రాజిట్లు పడిపోవనేల? నన్ను యమధర్మరాజు దండించుటలో నా యపరాధము లేదుకదా! 210

ఈ రాజు శక్తిమంతుడయినచో నే నాతడు నియమించిన పనిచేయుటకుసిద్ధముగా నున్నాను. శ్రీమన్నారాయణునకు నైవేద్యమొనరించు వంటకములకై యీ రాజు నన్ను నూరు కుండల నిమ్మ'ని 211

యడిగియున్నాడు. వాటినిపు డొసంగగలన'ని శూద్రుడగు భీముడు పలుకుచుండగా రాజు చైత్యన్యమునొలంది 212

విష్ణుభక్తుడు శ్రీమన్నారాయణుని యనుగ్రహపాత్రుడు. కుమ్మరివాడునగు భీముడనువాడెవరు? సజ్జన పూజితములగు నాతని పాదద్వయమును నేను నమస్కరించు చున్నాన'ని 213

రాజు పలుకుచుండగనే భక్తులయందు వాత్సల్యముగల శ్రీనివాసుడు సజ్జనుడగు కులాలుని యెదుట ప్రత్యక్షమాయెను. 214

అట్లు సాక్షాత్కరించిన శ్రీమన్నారాయణుని గాంచి కుమ్మరివాడగు భీముడత్యంత భక్తియుక్తుడై సంతోషముతో బలసిన యవయవములుకలవాడై తేజోమూర్తియగు శ్రీనివాసుని – 215

స్వపురస్తాత్ ప్రాదుర్భూతం భగవన్తం ప్రతి కులాలస్తుతిః

త్వద్ధామ వైకుణ్ఠపురం మహాత్మన్ త్వద్వల్లభా సాగరనన్దినీ చ ।
త్వన్నాభిజాతో హి పితామహోఽపి కిం త్వాం స్మరామీశ! కులాలజన్మా ॥216

త్వత్పాదసమ్భవా దేవీ సాక్షాద్భాగీరథీ శుభా ।
తవ పుత్రీం వదతి తాం చతుర్వేదమయో విధిః ॥ 217

తవాసనం సదా దేవాః వదన్తి ఫణినం విభో! ।
సహస్రవదనం శేషం సువర్ణం వాహనం విదుః ॥ 218

నక్షత్రమాలా తవ దన్తపఙ్క్తిః విద్యుత్ప్రకాశస్తవ దేహకాన్తిః ।
మహీధరా మేరుహిమాద్రిముఖ్యాః త్వదస్థిభూతాః పురుషోత్తమాద్య ।
తవాక్షిణి భానువిధూ చ విష్ణో! విరాట్పదం త్వాం శరణం ప్రపద్యే ॥ 219

ఏవం స్తువతి శూద్రే తం ప్రపన్నా కమలాలయా ।
జగద్ధాత్రీ జగాదైవం పురుషం పరమేశ్వరమ్ ॥ 220

క్వాయం కులాలః పురుషోత్తమాస్య కథం బభూవ త్వయి భక్తిరీదృక్ ।
కా జాతిరస్య క్వ చ సద్గుణాస్తే కిమద్భుతం భోః కరుణామ్బురాశే! ॥ 221

ఇత్యుక్తస్తు జగద్ధాత్ర్యా! గరుడం ప్రత్యభాషత ।
శ్రీ భగవాన్ -
తమానయాతివేగేన మత్సమీపం కులాలజమ్ ।
ఇత్యుక్తో గరుడో వేగాదానినాయ చ శూద్రజమ్ ॥ 222

'ఇత ఏహీ' తి సమ్భాష్య సమీపం పరమాత్మనః ।
స నత్వా శిరసా దేవం ప్రత్యభాషత మాధవమ్ ॥ 223

కుమ్మరి తన యెదుట సాక్షాత్కరించిన శ్రీనివాసుని స్తుతించుట

"మాహాత్మా! నీ స్థానము వైకుంఠనగరము. నీభార్య సముద్రుని ముద్దుల పుత్రిక. బ్రహ్మ నీ నాభికమలమునుండి పుట్టినవాడు. కుమ్మరి కులమున పుట్టిన నే నేమని నిన్ను తలంచగలను? 216

గంగానది నీ పాదపద్మములయందు పుట్టినదగుటచే నామెను నీ పుత్రికయని నాల్గువేదముల చక్కగా నెఱింగిన బ్రహ్మ తెలుపుచున్నాడు. 217

వేయిపడగలుగల ఆదిశేషుడు నీ పాన్పని దేవతలు చెప్పుచున్నారు. గరుత్మంతుని నీ వాహనమని చెప్పుదురు. 218

నక్షత్రపం క్తులే నీ పలువరసలు. మెరుపులకాంతియే నీ శరీరకాంతి. మేరుపర్వతము, హిమవత్పర్వతము మున్నగు పర్వతరాజములే నీ యెముకలు. చంద్ర సూర్యులు నీ నేత్రములు. ఇట్టి విరాటపురుషుడగు (విశ్వరూపుడవగు) నిన్ను శరణువేడుచున్నా'నని స్తుతించెను. 219

ఇట్లా కుమ్మరి భక్తుడు శ్రీనివాసుని స్తుతించినంతనే లోకజననియగు శ్రీదేవి యనుగ్రహించినదై శ్రీనివాసునితో 220

పురుషోత్తమా! దయాసముద్రా! ఈ కుమ్మరి యెచ్చట! ఈతనికి నీ యందిట్టి భక్తి యెట్లు కుదిరినది? ఈతని జాతియేమి? ఈ మంచి గుణము లీతనికెట్లబ్బినవి. ఏమి యీ యాశ్చర్యమ'ని 221

సంతసించుచుండ శ్రీనివాసుడు గరుడునితో ఆ కుమ్మరివాని నతిరయమున నావద్దకు గొనిరమ్మ'ని తెలుపగా గరుత్మంతు డాతనిని గొనివచ్చెను. 222

శ్రీనివాసు డాతని నిటురమ్మని ప్రేమతో పిలచినంతనే కులాలుడు శ్రీనివాసునకు తలనువంచి నమస్కరించి 223

కులాలః :-

కిమర్థమాగమో దేవ! గృహం మే శూద్రజన్మనః ।
న చా హం విదురో దేవో న చాహం శబరీ ప్రభో! ॥ 224

న చాహం గజరాజేన్ద్రో న చోద్ధవవిభీషణౌ ।
కిం దేయమస్తి మద్గేహే త్వదర్థం పురుషోత్తమ! ॥ 225

వదత్యేవం కులాలే తు తస్య పత్నీ తమాలినీ ।
ప్రాసాదయచ్చ గోవిన్దం ద్రౌపదీవ జనార్దనమ్ ॥ 226

తమాలనీ -

అనాథనాథ గోవిన్ద! బుద్ధిస్త్వయ్యేవ వర్తతే ।
న జానే మన్త్రమార్గన్తు న జానే కర్మనిర్ణయమ్ ॥ 227

అశౌచకులజాతానాం కుతో వేదః కుతస్తపః ।
భక్త్యా మే పరితుష్టః సన్ మద్భర్తుశ్చ విశేషతః ॥ 228

మయా పాచితమన్నఞ్చ యావనాలకులోద్భవమ్ ।
యథేష్టం భుంక్ష్వ మద్దత్తం సహామోదరసాదరమ్ ॥ 229

భగవత్కృత భీమాఖ్య భక్తోపచారాభ్యుపగమః

ఇత్థముక్తో జగద్యోనిః తయా భక్త్యా తమాలయా ।
కమలాముఖమాలోక్య జహాస జగదీశ్వరః ॥ 230

సుప్రసన్నోఽథ భగవాన్ తాముంవాచ తమాలినీమ్ ।
అవశ్యమన్నం భోజ్యం తే భక్త్యా దత్తం తమాలినీ ।
ఇత్యేవముక్త్వా భగవాన్ భక్తవాత్సల్య వారిధిః ॥ 231

రమాసమేతో రమణీయవిగ్రహః
కులాలవర్యేణ కులాలజాయయా ।
అభుంక్తదత్తఞ్చ తదన్నముత్తమం
భుక్త్వా తయోశ్చ ప్రదదౌ పదం స్వకమ్ ॥ 232

కులాలుడు :-

దేవా! శూద్రుడనగు నా యింటికేల చనుదెంచితిరి? నేను విదురుడను కాను. శబరిని సంతకంటె కాజాలను. 224

నేను గజేంద్రుడనుకాను. ఉద్ధవ. విభీషణులకు సాటి రాజాలను, నాయింట మీ కిడుటకేమున్నది? 225

అని వాపోవుచుండ యాతని భార్య తమాలిని ద్రౌవది కృష్ణుని యనుగ్రహింపజేసి కొనినట్లు 226

తమాలిని -

దీనజనావనా! నా బుద్ధి నీయందే లగ్నమైయున్నది. మంత్రములచ్చరింప జాలని దానను, నీకు ప్రీతిని కలిగించు కర్మలనెఱుంగను, 227

శూద్రకులమున పుట్టినవారికి వేదములెట్లు వచ్చును? స్తోత్రములెట్లు నేర్తురు? మా దంపతుల ముఖ్యముగా నా భర్త భక్తికి సంతసించి 228

నేను వండిన జొన్నన్నమును నాచే సంతసమున నీయబడిన దానిని నీ యిష్టానుసారము భుజింపుము. 229

భీముడను భక్తుడు శ్రీనివాసున కుపచారముల నొనరించుట

ఇట్లు తమాలిని ప్రార్థింపగనే జగత్కారణుడగు శ్రీమన్నారాయణుడు శ్రీదేవి ముఖమును గాంచి నవ్వి 230

తమాల దంపతుల యందనుగ్రహించినవాడై "తమాలినీ! తప్పక నీవు భక్తితో నొసంగిన యన్నమును భుజింతున'ని తెలిపి 231

శ్రీదేవితో గూడ ఆ కుమ్మరిదంపతు లొసంగిన పవిత్రాన్నము నారగించి వారికి తన స్థానమగు పరమపదము నొసంగెను. 232

ఏతత్కౌతుకమాలోక్య బ్రహ్మేశానపురోగమాః ।
తుష్టువుర్హృష్టమనసః స్రష్టారం సర్వదేహినామ్ ॥ 233

దేవదున్దుభయో నేదుః ఖాత్పేతుః పుష్పవృష్టయః ।
ఏతస్మిన్నేవ సమయే విమానం ప్రాప్తముత్తమమ్ ॥ 234

విమానం ప్రాప్తమాలోక్య శ్రీనివాసః సతాం గతిః ।
స్వకిరీటం దదౌ తస్య శఙ్ఖచక్రే చ కౌస్తుభమ్ ॥
పీతామ్బరమలఙ్కారం కులాలస్య మహాత్మనః ॥ 235

భగవదనుగ్రహేణ కులాలదమ్పత్యోః సారూప్యప్రాప్తిః

రమాయా భూషణం తావత్ తమాలాయాశ్చ సన్దదౌ ।
దివ్యం విమానమారూఢౌ విష్ణునా దత్తవైభవౌ ॥ 236

కులాలదమ్పతీ భక్తౌ పశ్యతస్తస్య భూపతేః ।
జగ్మతుర్విష్ణుభవనం సాయుజ్యపదవీం గతౌ ॥ 237

కులాలపదవీం దృష్ట్వా తౌణ్డమాన్ నృపసత్తమః ।
వ్రీడితః పుణ్డరీకాక్షం శ్రీనివాసమభాషత ॥ 238

తౌణ్డమానస్య భగవద్దత్తసారూప్యప్రాప్తిప్రకారః

మద్రాష్ట్రగతశూద్రస్య సర్వదా పాపకారిణః ।
సద్గతిస్తు త్వయా దత్తా కా గతిర్మమ బాన్ధవ! ॥ 239

శ్రీనివాసః :-

ఏతద్దేహం పరిత్యజ్య చాన్యం దేహముపాశ్రయ।
తత్రారాధ్య హృషీకేశం గచ్ఛ సారూప్యముత్తమమ్ ॥ 240

ఈ కుతూహలమును కలిగించు కార్యమును జూచి చతుర్ముఖాది దేవతలందరు చరాచరాత్మక ప్రకృతి కర్తయగు శ్రీమన్నారాయణుని సంతోషచిత్తులై ప్రస్తుతించిరి 233

దేవదుందుభులు మ్రోగెను. ఆకాశమునుండి పుష్పవర్షములు కురిసెను. ఈ సమయముననే గొప్ప విమానము రాగా 234

శ్రీనివాసుడా భీముడను కుమ్మరివానికి తనకిరీటమును, శంఖచక్రములను, కౌస్తుభ మణిని, పీతాంబరమను పట్టువస్త్రమును, తన భూషణములు నొసంగెను. 235

భగవంతుని యనుగ్రహమున కుమ్మరిదవపతులకు సారూప్యము సిద్ధించుట

అట్లే శ్రీదేవి యాభరణములను తమాలిని కొసంగెను. ఇట్లు శ్రీమన్నారాయణునిచే దివ్యవిభూతి నొందినవారై దివ్యమగు విమానము నధిరోహించి 236

కుమ్మరిదంపతులా తొండమాన్‌రాజు చూచుచుండగా పరమపదమున కేగి శ్రీమన్నారాయణుని సాయుజ్యము నందిరి. 237

కుమ్మరివారట్లు మోక్షసామ్రాజ్యము నలంకరించుటను గాంచి తొండమానుడు సిగ్గుజెంది శ్రీనివాసుని 238

శ్రీమన్నారాయణుడు తొండమానునకును సారూప్యము నొసంగుట

నా రాష్ట్రముననుండి సర్వకాలములయందు పాపచరితుడగు కులాలునకు మోక్షము నొసంగితివి. నా గతి యేమి ప్రభూ' యని ప్రార్థించెను. 239

శ్రీనివాసుడు :-

అంత శ్రీనివాసుడు రాజా! నీవీ దేహమును విడచి మరియొక దేహమును పొంది యాజన్మమున శ్రీమన్నారాయణు నారాధించి యాతని సారూప్యము నందగలవని వరమొసంగెను. 240

శతానన్దః :-

ఇత్యుక్తో నృపతిస్సద్యః స్నాత్వా స్వామిసరోజలేః ।
కలేవరం పరిత్యజ్య పునర్దేహాన్తరం గతః ॥ **241**

తత్రాఽఽరాధ్య హృషీకేశం శ్రీనివాసం నిరామయమ్ ।
సారూప్యం గతవాన్ రాజా స్వామినా పూర్వకల్పితమ్ ॥ **242**

ఏవం హరిస్తత్ర చరిత్రమద్భుతం
కుర్వన్ జగన్మాతృసమన్వితౌ గిరౌ ।
ఆస్తే జగత్యాఇచ్చ సురౌఘపూజితో
దదద్యథేష్టఇచ్చ మనోరథాన్సతామ్ ॥ **243**

ఇత్యేవం కథితం రాజన్! మాహాత్మ్యం వేఙ్కటేశితుః ।
యః శృణోతీదమాఖ్యానం మనోరథఫలప్రదమ్ ।
ఇహ లోకే సుఖం భుక్త్వా! సోఽథ యాతి హరేః పదమ్ ॥ **244**

ఇతి శ్రీ భవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే
కులాలప్రశంసనం నామ చతుర్దశో ఽధ్యాయః

శతానందుడు :-

జనక మహారాజా! ఇట్లు శ్రీనివాసునివలన వరమునొంది తొండమానుడు వెంటనే స్వామిపుష్కరిణిలో స్నానమొనరించి శరీరమును విడచి మరియొక శరీరమును ధరించి 241

ఆ జన్మమున చిదానందస్వరూపుడగు శ్రీనివాసుని ధ్యానించి యాతని యనుగ్రహముచే క్రిందటి జన్మముననే నిశ్చయింపబడిన శ్రీమన్నారాయణ సారూప్యమును పొందెను. 242

ఇట్లు శ్రీనివాసు దద్భుతకార్యముల నాచరించుచు శ్రీదేవితో నా వెంకటాచలమున విహరించుచు దేవతలచే పూజింపబడుచు సజ్జనులకు కామితార్థముల నొసంగుచు భూలోకమున విరాజిల్లుచుండెను. 243

రాజా! ఇట్లు నీకు శ్రీవేంకటాచలపతి మహాత్మ్యమును తెలిపితిని. దీనిని వినినవారికి కామితార్థము లీడేరును. ఈ లోకమున సుఖముల ననుభవించి పిమ్మట పరమపదము నందగలరు, అని శతానందుడు జనకమహరాజున కీ చరిత్రమును వివరించెను. 244

ఇది శ్రీభవిష్యోత్తర పురాణమున శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్యమున కుమ్మరివానిని స్తుతించుట యనెడు పదునాల్గవ అధ్యాయము.

అశీతితమోఽధ్యాయః

శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణాన్తర్గత రహస్యాఽధ్యాయః

శ్రీసూతః -

శృణుధ్వం మునయస్సర్వే శౌనకాద్యాస్తపోధనాః ।
తద్విష్ణోర్వేఙ్కటేశస్య రహస్యానుభవం పరమ్ ॥ 1

బ్రహ్మాణ్డేయాని తీర్థాని స్వయంవ్యక్తాని యాని చ।
చిరన్తనాని క్షేత్రాణి పుణ్యారణ్యాని పర్వతాః ॥ 2

పూర్వం శ్రుతాని సర్వాణి పురాణాని ద్విజోత్తమాః ।
సామాన్యాని చ ముఖ్యాని రహస్యం ముఖ్యముత్తమమ్ ॥ 3

అష్టాదశపురాణానాం సారఙ్చాన్తే మయా శ్రుతమ్ ।
వ్యాసప్రసాదాత్కారుణ్యాత్ పరిప్రశ్నేన సేవయా ॥ 4

వైకుణ్ఠపదసాయుజ్యం పరమానన్దదం పరమ్ ।
భవిష్యోత్తరసారాంశః సర్వవేదాన్తసఙ్గ్రహః ॥ 5

తత్రాపి చోత్తరే ఖణ్డే సాక్షాత్సంసారమోచకః ।
ఉమామహేశసంవాదే రహస్యానుభవో ద్విజాః॥ 6

ఆనన్దనిలయస్యైవ క్షేత్రమాహాత్మ్యముత్తమమ్ ।
మన్త్రాణాం మన్త్రరత్నే ద్వే ద్వివిధం ధ్యానముత్తమమ్ ॥ 7

శృణుధ్వం పరమానన్ద పదావాప్త్యై చ దుర్లభమ్ ।
దేవానామపి సిద్ధానాం మహతాం యోగినాం నృణామ్ ॥ 8

యనుబదియవ అధ్యాయము

శ్రీభవిష్యోత్తర పురాణము నందలి రహస్యాధ్యాయము

శ్రీ సూతుడు :-

శౌనకాది మునీంద్రులారా! శ్రీమన్నారాయణావతారుడగు శ్రీవెంకటేశ్వరుని గొప్పదగు రహస్యానుభవమును వినుడు. 1

బ్రహ్మాండమునందున్న తీర్థములను గురించియు స్వయముగా నావిర్భవించిన అనాదిక్షేత్రములు, పవిత్ర అరణ్యములు, పర్వతముల చరిత్రమును 2

సాధారణ అతిముఖ్యములగు పురాణముల నన్నిటిని వినియున్నారు. మిక్కిలి ప్రధానరహస్యమును 3

పదునెనిమిది పురాణముల సారమును. నగు యీ రహస్యము వ్యాసుని యనుగ్రహమున వాత్సల్యము వలన. అడుగడుగున తెలిసికొనవలెనను కోర్కెతో సవినయముగ నొనరించు ప్రశ్నలవలన, శుశ్రూషవలన నేను వింటిని. 4

మోక్షసామ్రాజ్యము లభించుట మిక్కిలి యానంద దాయకము భవిష్యోత్తర పురాణ సారాంశమైనదియు, సకల వేదాంతవిషయములను క్రోడీకరించినదియు 5

నుత్తర ఖండమునందలి పార్వతీ పరమేశ్వర సంవాదము నందలి యీ రహస్యానుభవము సంసారబంధమును తొలగించును. 6

ఆనందనిలయ క్షేత్రమాహాత్మ్య మత్యుత్కృష్టమైనది. మంత్రములలో ముఖ్య మంత్రములు రెండు. వాటిని ధ్యానించు విధములు రెండు. 7

దేవతలకును, సిద్ధులకును, గొప్ప యోగీంద్రులకును, మనుజులకును పొందశక్యము గానిదియు, నిత్యానంద స్థానమగు పరమపదమును పొందించునదియునగు రహస్యానుభవమును వినుడు. 8

అచికిత్స్యగ్రహగ్రస్త వికలాఙ్గవిరూపిణామ్ ।
రోగిణామచికిత్స్యానాం దుష్కర్మపరిపాకినామ్ ॥ 9

ఆపద్భిరనివార్యాభిః ఆవృతానాఞ్చ దుఃఖినామ్ ।
మహాపాతకసమ్భూత కుష్ఠరోగకురూపిణామ్ ॥ 10

కాణాన్ధబధిరాణాఞ్చ మూకానాం పఙ్గుకుబ్జయోః ।
ప్రాయశ్చిత్తవిహీనానాం పాపినాం దుఃఖదుఃఖినామ్ ॥ 11

క్వా ప్యనిర్గతికానాఞ్చ సర్వదా క్రూరకర్మణామ్ ।
భవేత్ప్రతివిధిః సద్యః ప్రత్యక్షో వేఙ్కటాచలాత్ ॥ 12

భక్తానాం భవతప్తానాం గతిశ్చాన్యత్ర నాస్తి భోః ।
స పరః సర్వలోకానాం సర్వవ్యాధీన్ కృపానిధిః ॥ 13

నికృన్తన్నస్తి చక్రేణ యత్ర తస్మాద్ధి వేఙ్కటాత్ ।
తస్మాత్స ఏవ గన్తవ్యో భోగమోక్షరతైర్జనైః ॥ 14

విశేషతః క్రూరకలౌ నరాణాం పాపాకరాణాం పరిపీడితానామ్ ।
భూగోళమధ్యే ద్రవిడే చ పుణ్యే శ్రీవేఙ్కటాద్రిర్గతి రేవ నాన్యా ॥ 15

కలౌ యుగే మనుష్యాణాం సఙ్కీర్ణానాం చ రక్షితా ।
శ్రీవేఙ్కటేశాన్నాన్యోఽస్తి సర్వానిష్టనివారణాత్ ॥ 16

యం దృష్ట్వా నాపరం స్థానం యం దృష్ట్వా నాపరో గిరిః ।
యం దృష్ట్వా నాపరం తీర్థం యం దృష్ట్వా నాపరం తపః ॥ 17

యం దృష్ట్వా నాపరో దేవో యం దృష్ట్వా నాపరో మనుః ।
యం దృష్ట్వా నాపరా భక్తిః యం దృష్ట్వా నాపరా గతిః ॥ 18

ఇది మందులచేగాని, మంత్రములచేగాని, శస్త్రచికిత్సలచేగాని, నివారింపబడని గ్రహములు పట్టుకొనుట, అవయవములు శిథిలములగుట, అంగలోపముచే కురూపులగు వారికిని, మందులకు శస్త్రములకు లొంగని రోగములకును, ఘోర పాపాత్ములకును, 9

అడ్డుకొనుటకు శక్యముకాని యాపదలచే చుట్టుకొని దుఃఖించువారికిని, ఘోర పాపములచే కలిగిన కుష్ఠు రోగముచే వికృతరూపము నందినవారికిని 10

ఒంటికంటివారు, గ్రుడ్డి, చెవిటి, మూగ, కుంటి, గూనివారికిని, ప్రాయశ్చిత్తము లేని కర్మలను చేసిన పాపాత్ములకును, కష్టములచే దుఃఖించువారికిని 11

ఎచ్చటను గతిలేనివారికిని, ఎల్లపుడు ఘాతుక కృత్య ముల నొనరించినవారికిని శ్రీ వేంకటాచలము నుండి వెంటనే బాధానివారకము నుపాయము గోచరించును.

సంసారసాగరమున తపించు భక్తులకు వేరుపాయ మెచ్చ టను కానరాదు. సకల లోకములకు నా శ్రీనివాసుడే పరాత్పరుడై విలసిల్లుచున్నాడు. కరుణా సముద్రుడై

తన చక్రముచే సకల వ్యాధులను ఛేదించుచుండుటం జేసి ఇహ, పరలోకసుఖాసక్తు లగు జనులా శ్రీనివాసునే శరణుజొచ్చవలెను. 14

ముఖ్యముగా నీ భయంకరమగు కలియుగమున పాపాత్ములకును, పాపకర్మలచే పీడింపబడుచున్న వారికిని. ఈ ప్రపంచములో పవిత్ర దక్షిణదేశమున శ్రీ వేంకటాచలమే శరణ్యముతక్క వేరెద్దియునులేదు. 15

కలియుగమున వర్ణసంకరము నందినవారిని వివిధములగు నాపదలనుండి బ్రోచు దైవము శ్రీ వేంకటాచలపతియే కాని ఇతర దైవమెవరును లేరు. 16

వెంకటాచల క్షేత్రముకంటె నుత్కృష్ట క్షేత్రమును, వెంకటాద్రికంటె శ్రేష్ఠ పర్వతమును, స్వామి పుష్కరిణికంటె తీర్థరాజమును. శ్రీ వెంకటేశుని ధ్యానముకంటె మిన్నయగు తపమును, 17

శ్రీ శ్రీనివాసుని మించిన దైవమును శ్రీవేంకటేశ మంత్ర మును మించిన మంత్రమును, శ్రీనివాస దర్శనము కంటె భక్తియు, శ్రీనివాసుని పొందుటకంటె నుత్తమ గతియు 18

యం దృష్ట్వా నాపరం జ్ఞానం యం దృష్ట్వా నాపరం పదమ్ ।
యం దృష్ట్వా నాపరో లాభో యం దృష్ట్వా నాపరః ప్రియః ॥ 19

యం దృష్ట్వా నాపరం ధామ సాక్షాదానన్దసాన్ద్రకమ్ ।
యం దృష్ట్వా నాపరం ధ్యానం సమాధిరపి నాపరః ॥ 20

యం దృష్ట్వా నాపరా ముక్తిః సర్వేన్ద్రియమనోహరా ।
యం దృష్ట్వా నాపరో నిత్యో యస్య కాలభయం న హి ॥ 21

యం దృష్ట్వా నాపరో విష్ణుః భక్త్యా సర్వజగన్మయః ।
యం దృష్ట్వా త్రివిధం కృత్యం కృతవాన్ నాత్ర సంశయః ॥ 22

యం దృష్ట్వా నాపరో దాతా రమేశాన్నాస్తి కామదః ।
యం దృష్ట్వా నాపరం బ్రహ్మ సచ్చిదానన్దవిగ్రహాత్ ॥ 23

యం దృష్ట్వా నాపరో యోగః సాష్టాఙ్గః సర్వసిద్ధదాత్ ।
యం దృష్ట్వా నాపరః పూర్ణః సర్వగో వేఙ్కటేశ్వరాత్ ॥ 24

న వేదాన్తాత్పరం శాస్త్రం న దేవో వేఙ్కటేశ్వరాత్ ।
న వైకుణ్ఠాత్పరం ధామ న గిరి ర్వేఙ్కటాత్పరః ॥ 25

సత్యం సత్యం పునస్సత్యం న దేవో వేఙ్కటేశ్వరాత్ ।
బ్రహ్మాణ్డే నాస్తి యత్కిఞ్చిత్ న భూతం న భవిష్యతి ॥ 26

వేఙ్కటేశసమో దేవో నేతి వేదాన్తనిర్ణయః ।
తద్రహస్యసుసంవాదం స్వచిత్తస్థముమేశయోః ॥ 27

శృణుధ్వమవధానేన సిద్ధాన్తం మునిపుఙ్గవాః ।
శ్రీసూతః -
కైలాసేఽనన్తశిఖరే పర్వతే నిర్మలోజ్జ్వలే ॥ 28

శ్రీనివాసుని గుఱించిన జ్ఞానముకంటె జ్ఞానమును, శ్రీ వెంకటాద్రికి మిన్నయగు స్థానమును శ్రీనివాస సందర్శనముకంటె లాభమును, శ్రీనివాస సంసేవనము కంటె ప్రియమైనది. 19

శ్రీ వెంకటాద్రికంటె సాక్షాత్తుగా నానందప్రదమగు స్థానమును, శ్రీనివాసుని గురించిన ధ్యానమును మించిన ధ్యానమును, యోగమును 20

శ్రీనివాసుని దర్శనమును మించిన సకలేంద్రియములకు నాహ్లాదకరమగు మోక్షమును. శ్రీనివాసుని దర్శనమునకు మించిన మృత్యుభయమును పారద్రోలు నిత్యవస్తువును 21

శ్రీనివాసునకు మిన్నయగు ప్రాణికోటి లన్నిటియందు వ్యాపించిన దైవమును లేదు. శ్రీనివాసుని సందర్శన భాగ్యమున మనోవాక్కాయములతో చేయవలసినని చేసి నెరవేర్చిన వాడనుటలో సందియములేదు. 22

శ్రీనివాసునికంటె యభీష్టముల నొసంగు దాతలేదు. సచ్చిదానంద స్వరూపుడగు శ్రీనివాసునికంటె పరబ్రహ్మ కానరాడు. 23

శ్రీనివాసుని దర్శనముకంటె సకలసిద్ధుల నొసంగునదియు యమ, నియమ, ఆసన, ప్రాణాయామ, ప్రత్యాహార, ధ్యాన, యోగ, సమాధులనెడు యెనిమిది యంగములతో కూడిన యోగములేదు. శ్రీనివాసునికంటె పూర్ణుడు లేడు. 24

వేదాంతమును మించిన శాస్త్రముకాని, శ్రీ వెంకటేశ్వరుని కంటె దైవముగాని. వైకుంఠముకంటె నుత్కృష్ట పవవిగాని, శ్రీ వెంకటాద్రికంటె మిన్నయగు పర్వతమును లేదు. 25

శ్రీ వెంకటేశ్వరుని మించిన దైవ మీ ప్రపంచమున భూత భవిష్యత్కాలముల యందు లేనేలేదు. ఇది ముమ్మాటికిని సత్యము 26

శ్రీ వెంకటాచలపతిని మించిన దైవము లేదని వేదాంతములచే నిర్ణయింపబడినది. పార్వతీ పరమేశ్వరుల మనస్సునందున్న రహస్య సంవాదము నా మనస్సుననున్నది.

ఆ సిద్ధాంతమును మునిశ్రేష్ఠులగు మీరు సావధానముగా వినుడు. అనేక శిఖరములు కలిగి నిర్మలమై ప్రకాశించు కైలాసపర్వతమున 28

జ్ఞాననిర్మలచిత్తాఢ్య యోగిమణ్డలసేవితమ్ ।
సుఖాసీనం మహాదేవం రత్నసింహాసనోత్తమే ॥ 29

ప్రణిపత్య కృపాసిన్ధుం పార్వతీ పర్య పృచ్ఛత ।
పార్వతీ -
దేవదేవ! విరూపాక్ష! త్రైలోక్యతిమిరాపహ! ॥ 30

తవాన్తఃకరణానన్ద రహస్యానుభవం పరమ్ ।
ముక్తిక్షేత్రేషు సిద్ధానాం ముక్తానాం కర్మబన్ధనాత్ ॥ 31

తేషామానన్దసాన్ద్రాభ్దేః అవాప్తిర్యత్ర శఙ్కర! ।
తద్ధామ గోప్యం త్వద్ధ్యాన వైభవానన్దమీశ్వర! ॥ 32

పూర్ణానన్దకృపాదృష్టిః అస్తి చేత్తవ మే వద ।
ఈశ్వరః -
సాధు పృష్టం త్వయా దేవి! భక్తానాం హితకామ్యయా॥ 33

ప్రియాత్ప్రియతరం మేఽస్తి తద్రహస్యం వదామి తే ।
బ్రహ్మాణ్డమణ్డలే పుణ్యే ద్రవిడే వేఙ్కటాచలే ॥ 34

రహస్యం సర్వలోకానాం పావనం పరమాద్భుతమ్ ।
స్వామిపుష్కరిణీతీర్థం భక్తిజ్ఞానసుఖప్రదమ్ ॥ 35

దర్శనాత్సర్వజన్తూనాం ఆశ్చర్యం భువి రాజతే ।
ఆజన్మసఞ్చితం పాపం దర్శనాదేవ నశ్యతి ॥ 36

తత్క్షణాత్ జ్ఞానసమ్పన్నాః ముక్తాః సంసారబన్ధనాత్ ।
పరానన్దపదే స్థిత్వా మోదన్తే వేఙ్కటాచలే ॥ 37

జ్ఞానముచే నిర్మల మనస్కులైన యోగీంద్రుల సమూహములచే సేవింపబడుచు రత్నసింహాసనమున సుఖముగా కూర్చునియున్న 29

కరుణాసముద్రుడగు నీశ్వరునకు నమస్కరించి పార్వతి "దేవాది దేవా! ఫాలలోనా! ముల్లోకముల యంధకారమును పోగొట్టుస్వామీ! 30

నీమనస్సున కానందమును చేకూర్చు రహస్యానుభవమైనదియు, ముక్తులకు మోక్షము నొసంగు పుణ్యక్షేత్రములలో కర్మబంధమునుండి విముక్తులకు సిద్ధులకు

ఆత్యధికానంద మెచ్చట లభించునో యాస్థానము రహస్య మైనదై నీ ధ్యాన వైభవమున కానందము నొనగూర్చునదై యున్నచో 32

నీకు నా యందు పరిపూర్ణ కరుణా కటాక్షమున్నచో దానిని నాకు తెలుపుమ'ని ప్రార్థించెను ఆ ప్రార్థనను విని యీశ్వరుడు దేవీ! నీవు భక్తులకు హితము నొనరించు కోరికతో చక్కగా నడిగితివి. అది కత్యంత ప్రియమైనది. 33

ఆ రహస్యమును నీకు తెలిపెదను. వినుము, ఈ చరాచర ప్రపంచమున పవిత్ర ద్రావిడవేళమున శ్రీవెంకటాద్రియందు 34

సకల లోకములను పవిత్ర మొనరించు పరమాశ్చర్య కరమై తనను సేవించిన మాత్రముననే సర్వప్రాణులకు నొసంగు స్వామి పుష్కరిణి 35

భూలోకమున నాశ్చర్యకరమైనదై ప్రకాశించుచున్నది. ఎన్నిజన్మముల నుండియో అర్జించిన పాపమంతయు నీ స్వామి పుష్కరిణీ సందర్శనమున నశించి పోవుచున్నది. 36

ఈ పుష్కరిణీ సందర్శనముననే జనులు జ్ఞానమును పొంది సంసారబంధమునుండి విడివడినవారై యుత్కృష్టానంద పదవియగు శ్రీ వెంకటాచలమున నానందమనుభవింతురు. 37

స్నానపానస్పర్శనైస్తు కిము వక్తవ్యమీశ్వరి! ।
స్వామిపుష్కరిణీతీర్థ మహిమా కేన వర్ణ్యతే ॥ 38

మయా వక్తుం విరిఞ్చాద్యైః న శక్యో లోకదుర్లభః ।
కిం పునః సిద్ధయోగీన్ద్రైః ససురాసురమానవైః ॥ 39

సార్ధత్రికోటితీర్థానాం పాతకఘ్నీసుపావనీ ।
వేఙ్కటేశ్వరసద్ధామ్నః సమన్తాద్యోజనత్రయమ్ ॥ 40

ముక్తిభూమిశ్చిదానన్ద ఘనసన్దోహమణ్డలమ్ ।
తత్ర స్థితానాం జన్తూనాం భాగ్యం భాగ్యమహో నృణామ్ ॥ 41

యద్దర్శనం సదాహ్లాది సచ్చిదానన్దసమ్భృతమ్ ।
అహో చిత్రమహో చిత్రం అస్మిన్ వైకుణ్ఠమణ్డలే ॥ 42

నిద్రాసమాధిసమ్పత్తిః నివాసః కేవలం తపః ।
కృతకృత్యమభూజ్జన్మ శేషాచలనివాసినః ॥ 43

ప్రార్థయామో వయం నిత్యం తం నివాసం నృణాం కిము ।
తథాఽపి భక్తిసంయుక్తం కర్మాచారవ్రతాదికమ్ ॥ 44

మనః ప్రసాదనం శక్త్యా స్వామిప్రీతికరం చరేత్ ।
అన్నదానం మహాపూజోత్సవవైభవముత్తమమ్ ॥ 45

స్వామిప్రసాదకైంకర్యం ఆనన్త్యాయోపకల్ప్యతే ।
యత్కిఞ్చిత్స్వర్ణదానాన్న పితృశ్రాద్ధాదికర్మ చ॥ 46

స్వామిపుష్కరిణీ దర్శనభాగ్యమే యింత యుత్కృష్ట ఫలప్రదమైయుండ స్వామిపుష్కరిణీ తీర్థమున స్నానముచేసిన, ఆ తీర్థమును త్రావిన, ఆ తీర్థమును స్పృశించిన దానివలన లభించు మహిమ వర్ణింప నెవరితరము? 38

నేను కాని, బ్రహ్మాదులుకాని దీనిని వర్ణింపజాలరు. ఇక సిద్ధులు, యోగీశ్వరులు, దేవతలు, రాక్షసులు,మానవులు వర్ణింపజాలుదురా? ఇది లోకులకు దుర్లభమైనది.

మూడున్నరకోట్ల తీర్థముల పాపములను పోగొట్టి పవిత్ర మొనరించునదియునై స్వామిపుష్కరిణి విలసిల్లుచున్నది. శ్రీ వెంకటాచలమున కన్నిప్రక్కలయందు మూడు యోజనముల వరకునున్న ప్రదేశము 40

ముక్తినొసంగునది. ఆనందజ్ఞానానంద సముదాయ పుంజము. అచ్చట నివసించు జంతువుల, మానవుల యదృష్టమే యదృష్టము. 41

శ్రీ వేంకటాల దర్శనము మనోహరమైనది. పరమానంద సంధాయకమైనది. ఈ పర్వత మెంత యాశ్చర్యకరమైనదో కదా! ఈ వైకుంఠమున 42

నిద్రించుట సమాధిసంపదయనియే చెప్పవచ్చును. నివసించుట కేవలము తపమొనరించుటయే శేషాద్రియందు నివసించువారి జన్మ సఫలమైనది. 43

మేము ప్రతిదినము వెంకటాద్రియందు నివసించు భాగ్యమునకై ప్రార్థించుచుండ మనుజుల మాటచెప్పనేల? అయినను భక్తితో కర్మలను, ఆచారములను, వ్రతములను

మనస్సును యథాశక్తిగ నిర్మలముగా నుంచుకొని శ్రీమన్నారాయణునికి ప్రీతికలుగునట్లొనరింపవలెను. అన్నదానము, మహోత్కృష్ట పూజలనొనరించు నుత్సవ వైభవము 45

శ్రీనివాసునకు ప్రసాదములను చేయుట కైంకర్య మొనరించుట యనునవియనేక రెట్లు ఫలప్రదములై యున్నవి. ఏ కొంచెము బంగారమును కాని, అన్నమును కాని దానమొనరించినను, పితృశ్రాద్ధాది కర్మలను భక్తితో నొనరించినవారు46

అత్ర స్థానే కృతం సర్వం అనన్తఫలదం స్మృతమ్ ।
జ్ఞానినోఽజ్ఞానినో వాపి సమానం భక్తిపూర్వకమ్ ॥ 47

కాలక్షేపార్థముత్సాహే కర్మణా బన్ధనం న హి ।
చిరన్తనేషు క్షేత్రేషు ముక్తిపాత్రముదాహృతమ్ ॥ 48

సాయుజ్యముక్తిరానన్ద ప్రాప్తిః శ్రీశైలమస్తకే ।
ముక్తిక్షేత్రేషు ముక్తానాం స్వానన్దానుభవాగమః ॥ 49

తద్విష్ణోర్వేఙ్కటేశస్య పరానన్దపదే స్థితిః ।
ఏతద్విచిత్రమత్రైవ వేఙ్కటేశ్వరమణ్డలే ॥ 50

వస్తుస్వభావవైచిత్ర్యాత్ పరమానన్దకారణమ్ ।
ముక్తానాం యోగినాం మధ్యే కశ్చిత్పరమయోగిరాట్ ॥ 51

ఏతత్పరం రహస్యన్తు లోకే జానాతి నాపరః ।
సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్త సారస్యానుభవం ప్రియే! ॥ 52

బ్రహ్మానన్దపదప్రాప్తి కారణత్వాత్ మమ ప్రియమ్ ।
నైతద్రహస్యమాఖ్యానం వక్తవ్యం యస్య కస్యచిత్ ॥ 53

భక్తియుక్తాయ శాన్తాయ వక్తవ్యం వేఙ్కటేశ్వరే! ।
సచ్చిదానన్దసమ్మూర్తేః కల్యాణగుణవారిధేః ॥ 54

వేఙ్కటేశహరేర్ధ్యాన వైభవం శృణు పార్వతి! ।
అనన్తకల్పసఞ్జాత పాపరాశివినాశనమ్ ॥ 55

జ్ఞానులైనను, అజ్ఞానులైనను ఒకే విధముగ ఈ స్థల విశేషమున నవి యత్యధిక ఫలితము నిచ్చునవై యుండును. 47

ఇచ్చటనే కర్మలను గాని కాలక్షేపము కొఱకాచరించినను, వేడుకకై చేసినను నవి బంధహేతువులు కానేరవు. ప్రాచీన క్షేత్రములలో నిది మోక్షము నొసంగునదిగా జెప్పబడినది. 48

తిరుపతికొండపైన సాయుజ్య ముక్తియు, ఆనంద లాభమును సిద్ధించును. మోక్షము నిచ్చు పుణ్యదేశములలో మరణించి ముక్తినిచెందువారికి స్వస్వరూపానందము సిద్ధించును. 49

కాని శ్రీనివాసుని కొండపై మరణించువారికి నిరతిమానంద స్థానమగు పరమ పరమున శాశ్వతవాసమే సిద్ధించును. ఇదియే యీ క్షేత్రమునకు వైలక్షణ్యము. 50

ఇట్టి వైలక్షణ్యమునకు ముఖ్యకారణము వస్తువుయొక్క స్వాభావికమైన మాహాత్మ్యమే. అదియే సర్వోత్కృష్టమైన ఆనందమూలము మోక్షేచ్ఛగల యోగులలో నొక మహాయోగి మాత్రమే. 51

ఈ పరమ రహస్యము నెఱుంగజాలియున్నాడు. ఇతరు లెఱుంగజాలరు. సకల వేదాంతములచే స్థిరీకరింప బడిన యీ రహస్యానుభవము 52

బ్రహ్మానంద పదవి నొసంగునదగుటచే నాకు మిక్కిలి యిష్టమైనది. ఈ రహస్య చరిత మెవరికి చెప్పరాదు. 53

శ్రీ వేంకటేశ్వరునియందు భక్తికలిగి శాంతుడై యున్న వానికే నీ రహస్యము చెప్పదగి యున్నది. ఆనంద స్వరూపుడును. కల్యాణగుణ సమృద్ధుడునగు 54

శ్రీ వేంకటాచలపతిని ధ్యానము యొక్క వైభవమును చెప్పెదను వినుము. శ్రీవేంకటేశ్వరుని ధ్యానించిన ననేక కల్పములనుండి పుట్టిన పాపరాశిని నశింపజేయును. 55

వాఙ్మనః శ్రవణానన్ద మకరన్దఫలప్రదమ్ ।
ధ్యానశ్రవణమాత్రేణ బ్రహ్మానన్దపదప్రదమ్ ॥ 56

న శక్యతే మయా వక్తుం తద్ధామధ్యానజం ఫలమ్ ।
తద్ధామస్వామినశ్చిత్రం అవాఙ్మనసగోచరమ్ ॥ 57

కిము గీర్వాణసిద్ధేన్ద్రైః బ్రహ్మాద్యైర్మునిమణ్డలైః ।
అత ఏవ రహస్యాఢ్యో ధ్యానానుభవ ఉత్తమః ॥ 58

క్షేత్రే చాదివరాహస్య సాక్షాత్ జ్ఞానమయే శుభే ।
స్వామిపుష్కరిణీతీరే నిర్మలాత్మభిరీడితే ॥ 59

సార్ధత్రికోటిసంస్థానైః పుణ్యతీర్థైః సమావృతే ।
పుణ్యవృక్షలసత్పుష్ప శ్రీగన్ధతరువాసితే ॥ 60

పారిజాతవనోద్యాన రత్నమణ్డలమణ్డితే ।
నానాద్రుమలతారామ పుష్పవాటీభిరావృతే ॥ 61

నిర్ఝరీదేవతాపక్షి మృగాణాం ధ్వనిపూరితే ।
సమస్తదేవతాసిద్ధ యోగిమణ్డలసేవితే ॥ 62

రమ్యే మనోహరానన్దే భక్తిసారమహోత్సవే ।
వైకుణ్ఠే విరజానద్యాః తటే బాధావివర్జితే ॥ 63

నవరత్నమయోద్భూత సహస్రస్తమ్భమణ్డపే ।
జామ్బూనదభరాక్లప్త రత్నప్రాకారభాస్వరే ॥ 64

వాక్కునకు, మనస్సునకు, చెవులకు నానందమాధుర్య ఫలము నొసంగును. ధ్యానమువలనను, వీనులవిందుగ వినుటవలనను బ్రహ్మానందము లభించును.

ఆ స్థానమును ధ్యానించుటవలన కలుగు ఫలితమును చెప్పుటకు నాకు శక్తిచాలదు. శ్రీ వేంకటేశ్వరుని యా స్థానము 57

దేవతలకైనను, పరమసిద్ధుల కైనను, బ్రహ్మాదులకైనను, మునీంద్రులకైనను మనస్సునకు వాక్కునకు గోచరించనిది. అందువలననే యీ పరమరహస్యమగు ధ్యానానుభవము మిక్కిలి యుత్కృష్టమైయున్నది. 58

జ్ఞానస్వరూపమును, మంగళకరమును, నిర్మలమగు మనస్సుకలవారలచే స్తుతింపబడునదియునగు స్వామి పుష్కరిణీతీర్థము నందలి యాదివరాహస్వామి క్షేత్రమున 59

మూడున్నర కోట్ల పుణ్యతీర్థములతో నాదరింపబడు నట్టియు పవిత్రములగు వృక్షములయందు ప్రకాశించు పుష్పములు కలిగినట్టియు, చందన వృక్షములచే పరిమళించు చున్నట్టియు 60

పారిజాతవృక్షములు కల ఉద్యానవనములలో రత్న పుంజములచే నలంకరింపబడినట్టియు, అనేక రకములైన చెట్లు, తీగెలు, తోటలు, పుష్పవాటికలచే నాచరింపబడి యున్నట్టియు, 61

సెలయేళ్ళ, దేవతల, పక్షుల, మృగముల ధ్వనులచే నిండినట్టియు, సకల దేవతలచేతను, సిద్ధులచేతను, యోగులచేత సేవింపబడునట్టియు 62

సుందరమగు, మనస్సున కాహ్లాదకరమగు నానన్దమును కలిగించు భక్తికి ఫలమగు మహదానందప్రదమైన వైకుంఠమున బాధారహితమగు విరజానదీతీరమున 63

నవరత్నములచే కూర్పబడిన వేయిస్తంభములుకల మండపమున బంగారుమయమగు రత్నప్రాకారములచే ప్రకాశించుచున్నట్టియు 64

రత్నప్రభాలసద్ధేమ వైచిత్ర్యవివిధోజ్జ్వలే ।
చతుర్దిక్షు చతుర్ధామ చతుర్ముక్తిఫలప్రదమ్ ॥ 65

అనన్తార్కతటిచ్చన్ద్ర మణ్డలోపరి మణ్డలమ్ ।
దుర్నిరీక్షం దురాధర్షం దుఃస్సహం దేవతాదృశామ్ ॥ 66

అచిన్త్యం తేజసా వ్యాప్తం అప్రమేయమగోచరమ్ ।
ఛాదితం మాయయా విష్ణోః జ్వలితం సర్వతోముఖమ్ ॥ 67

మధ్యే తురీయబ్రహ్మాఖ్యం స్వప్రకాశం తదేవ సత్ ।
స్వశక్తిగుణవైచిత్ర్యాత్ విసృజద్విశ్వమవ్యయమ్ ॥ 68

ఉపాదానం నిమిత్తఞ్చ కారణం జగతః సతః ।
ఊర్ణనాభేస్తన్తునేవ విహారస్తస్య మాయయా ॥ 69

మూలప్రకృతిసఙ్గాత్ తత్ కార్యత్వేనాపి సఙ్గతమ్ ।
తత్తద్ద్వారా బహిర్వ్యక్తం తతస్త్రివిధం కృతమ్ ॥ 70

తత్తత్కర్మానుగుణ్యేన భాతి స్థూలం మహత్కృశమ్ ।
విషయగ్రహణే పూర్వం దృశ్యతే హి తదేవ సత్ ॥ 71

విదుషామహముల్లేఖ పరామర్శావభాసకమ్ ।
తదుపాదిభిరచ్ఛిన్నం మహత్స్థూలం తథా కృశమ్ ॥ 72

రత్నకాంతులచే ప్రకాశించు బంగారు కాంతులు పలువిధములై విరాజిల్లుచుండ నాల్గు దిక్కులయందలి ప్రదేశము ధర్మార్థకామ మోక్షముల నిచ్చునదై 65

అంతములేని సూర్యవిద్యుత్ చంద్రమండలముపై నున్నదియు, చూడ శక్యము కానిదియు, ఎదుర్కొన శక్యము కానిదియు, దేవతలకైనను సహింపరాని ప్రభావము కలదియు 66

ఊహింప శక్యముకానిదియు, తేజస్సుచే వ్యాపింపబడి నదియు, ప్రమాణములచే తెలియరానిదియు, మనస్సునకు వాక్కునకు గోచరము కానిదియు, విష్ణుమాయచే నావరింప బడినదియు, అంతటను ప్రకాశించునదియు 67

మధ్యభాగమున విరాజిల్లుచున్న స్వప్రకాశస్వరూపముగల పరంబ్రహ్మ తన స్వాభావిక శక్తి కల్యాణగుణముల విచిత్రములతో నీ ప్రవాహనిత్యమైన ప్రపంచమును సృజించెను. 68

కంటికి గోచరించు నీ సమస్త ప్రపంచమునకు సాలిపురుగు తన గూడునకువలె ఉపాదాన కారణమున్ను, నిమిత్త కారణమున్ను ఆ నారాయణుడే, ఆతని సంకల్పము చేతనే యీ ప్రపంచమింతగ వ్యాపించియున్నది. 69

ఆతడు నిత్యమైనను తనకు శరీరమువలె పరతంత్రమైన మూల ప్రకృతి సంసర్గమువలన ప్రపంచరూపముగా వ్యాపించు చున్నాడు, అందువలనే ప్రపంచమొక్కరీతిగ నుండక సత్త్వరజస్తమోగుణ కార్యములగు ప్రకాశప్రవృత్తి మోహములతో గోచరించుచున్నది. 70

చేతనులు చేసుకొనిన పుణ్య పాప కర్మలచే స్థూలసూక్ష్మాది పరిణామ విశేషములను పొందుచున్నది. ఇంద్రియములచే విషయములను గ్రహించునపుడు మునుముందా వికారజితమే గావ్పించుచున్నది. 71

కాని పండితులు (ఆత్మ పరమాత్మ వివేకముకలవారు) 'అహం' అను శబ్ద ప్రయోగమును స్థూల సూక్ష్మ ఉపాధులతోకూడిన పరమాత్మపరముగనే గావింతురు. 72

స్థూలసూక్ష్మక్షుద్రఘటాత్ యథోద్గచ్ఛతి దీపభాః ।
తథైవ బ్రహ్మణస్తేజో భాతి భిన్నముపాధిభిః ॥ 73

ఉపాధిత్రయమేతత్తుచ్ఛిత్త్వా భక్తిమతాం నృణామ్ ।
ఏకమేవాద్వితీయం తత్ త్రిశూన్యం భాతి జృమ్భితమ్ ॥ 74

మేఘచ్ఛిద్రాణి సఞ్ఛిద్య భానుతేజ ఇవోత్థితమ్ ।
నానాత్వకల్పనాయుక్తం విశ్వప్రకృతివర్జితమ్ ॥ 75

నేతి నేతీతి చ శ్రుత్యా బోధితం యత్పరం పదమ్ ।
పరిచ్ఛేత్తుమశక్యత్వాత్ స్వప్రకాశం తదేవ సత్ ॥ 76

సత్యం జ్ఞానమనాద్యన్తం ఆనన్దమమృతోత్థితమ్ ।
నిత్య శుద్ధ ప్రభుద్ధాత్మ స్వరూపం వాగగోచరమ్ ॥ 77

సర్వతో వ్యాప్తమాత్మానం నిర్మలం నిష్కలం శివమ్ ।
శూన్యాశూన్యఫలం హిత్వా ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మ జృమ్భితమ్ ॥ 78

భావాభావవినిర్ముక్తం ద్వైతాద్వైతవివర్జితమ్ ।
సచ్చిదానన్దసాన్ద్రాబ్ధి పరిపూర్ణమనామయమ్ ॥ 79

సత్యచిద్ఘనసూక్ష్మాగ్ర్యం అఖణ్డమకుతోభయమ్ ।
కైవల్యపదసాయుజ్య పరానంద పదప్రదమ్ ॥ 80

పెద్ద చిన్న మిక్కిలి చిన్న కుండలనుండి దీపపుకాంతి బయటకు వచ్చునట్లే వివిధరూపముల ప్రకాశించుచున్నది. 73

పరినిష్పన్న భక్తియోగులకీ యుపాధులను విడిచి సత్వరజస్తమోవికార విదూరమైన పరంబ్రహ్మము స్వచ్ఛముగా గోచరించును. 74

సూర్యడెట్లు మేఘఖండముల మధ్యనుండి వానిని భేదించుకొని బయటకు ప్రకాశించునో అట్లే నారాయణుడు భిన్నభిన్న ఆకారములతోనున్న ప్రాకృతిక పదార్థములను తొలగించి భక్తులకు తన స్వాభావిక తేజస్సుతో గోచరించును.

పరమాత్మను బోధించు శ్రుతి 'పరమాత్మ ఇది కాదు అది కాద'ని చెప్పుట యీ పరిదృశ్యమాన పదార్థములవలె పరిచ్ఛిన్నముగ నెఱుంగరాని అఖండ స్వప్రకాశ స్వరూపమని తెలుపుటకే 76

సత్యస్వరూపమును, జ్ఞానస్వరూపమును అద్యంతము లేనిదియును, ఆనంద స్వరూపమైనదియు, అమృతరూప మైనదియు నగు నిత్యశుద్ధాత్మ స్వరూపము వాక్కుల కందనిది. 77

పరంబ్రహ్మ కర్మసంబంధరహితము, ఇంద్రియ శూన్యము, మంగళావహము ఇట్టి స్వాభావిక రూపముతోనే యంతటను వ్యాపించియుండును. నశ్వమైనట్టియు, అంతకంటెను కొంత స్థిరమైనట్టియు ఫలస్వరూపమైనది కాదు. కేవలజ్ఞానఘనమైనది మాత్రమే. 78

ప్రాపంచిక పదార్థములవలె నొకప్పుడుండుట, ఒకప్పుడు లేకుండుట, ఒకప్పుడొక్కటి వలెనే గోచరించుట (మట్టిముద్ద మొ॥ వానివలె) మరియొకప్పుడు నానారూపములు (కుండమూకుడు) గ గోచరించుట నేనిది, నిరంతరము స్వాభావిక సత్, చిత్, ఆనందములతో నాశరహితమై పరిపూర్ణముగా ప్రకాశించుచుండును. 79

సత్యమైనది, జ్ఞానమయమైనది, అన్నిటిలోను ప్రవేశించునంత సూక్ష్మమైనది. శ్రేష్ఠమైనది, దేనివలనను మార్పుచెందనిది. కొందరకు కైవల్యమును, కొందరకుసాయుజ్యమును, మరికొందరకు పరమానందమగు పరమపదమును ప్రసాదించునది. 80

నిర్గుణం చేన్ద్రియాతీతం నిరాకారం నిరఞ్జనమ్ ।
స్వభక్తదర్శనార్థాయ లోకానాం రక్షణాయ చ ॥ 81

కృపయా సర్వదేవానాం! సిద్ధానాం యోగినాం హితమ్ ।
కాలప్రవాహగమ్భీర మాయావర్తభవామ్బుధేః ॥ 82

తారణాయ వరం దాతుం భక్తిజ్ఞానపురస్సరమ్ ।
భజతాం వాఞ్ఛతాం సమ్పదాయురారోగ్యవర్ధనమ్ ॥ 83

అణిమాద్యష్టసిద్ధిఞ్చ యోగసిద్ధిఞ్చ సన్దిశత్ ।
అష్టాఙ్గయుక్తాం సద్విద్యా సిద్ధిఞ్చ విజయాన్వితమ్ ॥ 84

మన్త్రయన్త్రమహాతన్త్ర దేవతాసిద్ధికారణమ్ ।
స్వాంశావతారమూర్తీనాం సర్వశక్తిఫలప్రదమ్ ॥ 85

త్రికాలయోగ్యం రక్షార్థం స్వప్రసిద్ధ్యర్ధకారణమ్ ।
స్వీకుర్వత్స్వగుణం బ్రహ్మ మూర్తిమత్తదనామయమ్ ॥ 86

వైకుణ్ఠేన సహాగతం పరమిదం శ్రీవేఙ్కటాద్రిస్థలం
పూర్వం జ్ఞానవరాహమూర్తి హరిణా భూమ్యాసహాధిష్ఠితమ్ ।
లక్ష్మ్యాஉஉలిఙ్గితరూపమద్య సగుణం కల్యాణమాస్తే దధత్
శుద్ధం బ్రహ్మ తదేవ విశ్వ జననస్థేమ వ్యయానాం ప్రభుమ్ ॥ 87

సర్వాధ్యక్షం మహావిష్ణుం సర్వలోకైకనాయకమ్।
కారుణ్యానన్దబాహుళ్యాత్ సర్వాశ్చర్యమయం విభుమ్ ॥ 88

హేయగుణరహితమును, ఇంద్రియములకు గోచరము కానిదియు, తన భక్తులకు గోచరించుటకును లోకములను రక్షించుటకును 81

సకల దేవతలకును సిద్ధులకును యోగులకును హితము నొనగూర్పవలెనను దయతోడను, కాలమను ప్రవాహముచే గంభీరమై మాయయను సుడిగుండములచే నిండియున్న సంసారసముద్రమునుండి 82

తరించు వరము నొసంగుటకు భక్తి జ్ఞాన పూర్వకముగా భజించువారికి కోరు వారికి సంపదలను, ఆయు రారోగ్యములను వృద్ధి పొందించునదియు 83

అణిమాది సిద్ధుల నెనిమిదింటి నొసంగునదియు (అణిమా, మహిమా, గరిమా, లఘిమా, ప్రాప్తి, ప్రాకామ్యము, ఈశత్వము, విశిష్టత్వము) అష్టాంగములతో గూడిన సద్విద్య నొసంగునదియు 84

మంత్ర, యంత్ర, మహాతంత్ర, దేవత్వములమ సిద్ధింపజేయు నదియు, తనఅంశ మునినుండిన విగ్రహములకు సకలవిధ శక్తులనొసంగి ఫలము నొసంగునట్లు చేయుటకును. 85

భూతభవిష్యద్వర్తమానములలో రక్షించుటకు తగినదియు, తన ప్రఖ్యాతికి తానే కారణమైనదియు (స్వాభావిక ఖ్యాతి కలది) ఎచ్చటనున్నను తన స్వరూప రూపగుణములతోనే యుండునదియు, నానా రూపములను ధరించునదియు, నశ్వరము కానిదియునై యున్నది. 86

శ్రేష్ఠమగు శ్రీ వేంకటాచలము వైకుంతముతో సహా నీ భూలోకమునకు వచ్చినది. పూర్వము జ్ఞానవరాహమూర్తి భూదేవతతో నవతరించి యుండెను. నేడు లక్ష్మిదేవితో కూడిన రూపము శుభకరమైయున్నది. శుద్ధబ్రహ్మ స్వరూపమే లోకమున సృష్టి స్థితి సంహారకారణమైయున్నది. 87

సకల జగమున కధిదేవతయు, సర్వవ్యాపియు, సకల ప్రపంచ నాయకుడును’దయ ఆనందముల యాధిక్యతచే నందర కాశ్చర్యభూతుడును, సర్వవ్యాపియు 88

ఆనన్దమూర్తిమానన్దం అచిన్త్యైశ్వర్యసంయుతమ్ ।
కోటిబాలార్కసఙ్కాశం తడిత్కోటిసమప్రభమ్ ॥ 89

చన్ద్రకోటిప్రభం రత్న జామ్బూనదపరిష్కృతమ్ ।
విమానదేవతామూర్తి తేజోమణ్డలసంయుతమ్ ॥ 90

దివ్యంవిమానమారూఢం స్థితం పరమశోభనమ్ ।
సర్వోత్తమం మహాప్రఖ్యం సర్వాలఙ్కారభూషితమ్ ॥ 91

నీలజీమూతసఙ్కాశం పీతామ్బరతటిద్వృతమ్ ।
రత్నతోరణవిద్యోతమాన ద్వారప్రభాన్వితమ్ ॥ 92

పఞ్చాయుధవరైర్దివ్యైః మూర్తిమద్భిరుపాసితమ్ ।
చణ్డప్రచణ్డప్రముఖైః ద్వారపాలైరభిష్టుతమ్ ॥ 93

సునన్దనన్దప్రముఖైః పారిషద్యైః సమన్వితమ్ ।
రవికోటిప్రకాశాఢ్యం చన్ద్రకోటిసుశీతలమ్ ॥ 94

అనర్ఘరత్నఖచిత దివ్యాభరణభూషితమ్ ।
అచ్యుతానన్తగోవిన్ద ప్రముఖానన్తవిగ్రహమ్ ॥ 95

పూర్ణబ్రహ్మతనుప్రఖ్య కృష్ణరామావతారకమ్ ।
ఆద్యన్తరహితం సత్య జ్ఞానవిజ్ఞానవిగ్రహమ్ ॥ 96

నిఖిలోపనిషత్సారఘన సంవేద్యవిగ్రహమ్ ।
శ్రీభూమిసహితం శ్యామం సున్దరం వేఙ్కటేశ్వరమ్ ॥ 97

అనేకకోటికందర్ప లావణ్యమథనోత్థితమ్ ।
జగన్మోహనగోపాల లీలావైచిత్ర్యకారణమ్ ॥ 98

ఆనందరూపుడును, వూహించశక్యముగాని యైశ్వర్యో పేతుడును, కోటి లేత సూర్యుల బోలినవాడును, కోటి విద్యుత్కాంతులను పోలినవాడును, 89

కోటిచంద్రులవంటి కాంతిగలవాడును, రత్నములతోను, బంగారముతోను మలచబడి తేజఃపుంజమగు 90

దివ్యమగు విమానమున నధిష్ఠించియున్నట్టియు అందరిలో నుత్తముడును. గొప్పప్రఖ్యాతిగలవాడును, సర్వవిధాలంకారభూషితుడును. 91

నల్లని మేఘమునుబోలి పీతాంబరముచే నలంకరింపబడిన వాడును, రత్నతోరణము లతో ప్రకాశించు ద్వారకాంతులచే విలసిల్లువాడును, 92

శరీరధారులగు పంచాయుధములచే పూజింపబడు వాడును, చండ, ప్రచండ మొదలగు ద్వారపాలురచే స్తుతింపబడువాడును. 93

సునందనందాది ప్రమధులతో కూడినవాడును, కోటి సూర్యులవలె ప్రకాశించు వాడును, కోటి చంద్రులవలె చల్లనగువాడును, 94

అమూల్యములగు రత్నములచే చెక్కబడిన దివ్యములగు నాభరణములచే నలంకరింప బడినవాడును, అచ్యుత, ఆనంత, గోవింద మొదలగు నామములచే ప్రకాశించు శరీరము కలవాడును 95

పూర్ణబ్రహ్మయను శరీరముతో ప్రసిద్ధిని గనిన కృష్ణ, రామావతారములను ధరించిన వాడును, ఆది అంతములు లేనివాడును, సత్య, జ్ఞాన, విజ్ఞానరూపుడును, 96

సకలోపనిషత్తులకు సారమగు శరీరము కలవాడును, శ్రీ భూదేవులతో కూడిన వాడును, సుందరుడును, 97

అనేక కోట్లమన్మథుల సౌందర్యమును మథింపగా వచ్చిన జగత్తును మోహింప జేయు గోపాలుని లీలావిచిత్రములకు కారణభూతుడును. 98

నానాగమరసాభిజ్ఞైః వైఖానసమహర్షిభిః ।
బ్రహ్మాగస్త్యభరద్వాజ సనకవ్యాసనన్దనైః ॥ 99

వామదేవశతానన్ద భృగ్వాద్యైశ్చ ప్రపూజితమ్ ।
జనకాద్యైఃనృపశ్రేష్ఠైః అర్చితం పురుషోత్తమమ్ ॥ 100

మయాప్యఙ్గిరసా దేవి లోకపాలైః సమర్చితమ్ ।
బహువర్షసహస్రాణి స్వామిపుష్కరిణీతటే ॥ 101

మత్కుమారతపోధ్యాన సమాధికుసుమార్చితమ్ ।
కుమారం పరమానన్ద పరం నిత్యాభిషేచితమ్ ॥ 102

మామన్తఃకరుణానన్ద స్వానుభూతిరసాలయమ్ ।
శఙ్ఖచక్రాభయోద్యుక్త నితమ్బస్థచతుర్భుజమ్ ॥ 103

దర్శనీయతమమం లోకే! ప్రసన్నవదనామ్బుజమ్ ।
ఆకర్ణాన్తవిశాలాక్షీ కటాక్షాభితరఙ్గినమ్ ॥ 104

మన్దస్మితం సునాసాగ్రాం సుభ్రువంఫాలశోభితమ్ ।
జామ్బూనదేన్దుకస్తూరీ కుఙ్కుమాద్యూర్ధ్వపుణ్డ్రకమ్ ॥ 105

పాదనూపురమారభ్య కిరీటాన్తైస్సమర్చితమ్ ।
వజ్రాఙ్కుశధ్వజాబ్జాది రేఖపాదలలామయోః ॥ 106

నఖమన్దలచన్ద్రాణాం జ్యోత్స్నయా జితమాయయోః ।
విలసత్కుచకాఠిన్య కుఙ్కుమాఙ్కితరేఖయోః ॥
కమలాకరకాఠిన్య భావిభ్రమదిమశాలినోః ॥ 107

అనేక వేదసారముల నెఱింగినట్టియు వైఖానస మహర్షులచేతను, బ్రహ్మ అగస్త్య భరద్వాజ సనక శ్రీ శుకయోగీంద్రులచేతను 99

వామదేవ, శతానంద, భృగువు మొదలగువారిచే పూజింప బడువాడును, జనక చక్రవర్తి మొదలగు రాజేంద్రులచే పూజింపబడువాడును, 100

అనేక వేల సంవత్సరములు స్వామిపుష్కరిణీ తీరమున నాచేతను, అంగిరసుని చేతను, లోకపాలురచేతను పూజింపబడినవాడు, 101

నా కుమారునిచే తపస్సు ధ్యానము సమాధులనబడు పుష్పములచే పూజింపబడిన వాడును, ఎప్పుడును యువావస్థలో నుండువాడును, మాహదానంద స్వరూపుడును, నిరంతరము భక్తులు గావించు నభిషేకములతో కూడియుండువాడును, 102

నా హృదయమున కానందరసానుభూతి నిలయుడును. ఒకచేత చక్రమును' ఒక చేత శంఖమును ధరించి, ఒకచేతి నెత్తియుంచి, ఒకచేతిని కటిప్రదేశమున నుంచుకొని నాల్గు భుజములచే ప్రకాశించువాడును, 103

చూడతగినవాడును, నిర్మలమగు ముఖారవిందము కలవాడును, విశాల నేత్రముల యందు క్రీగంటి ప్రసారములు తరంగించుచుండువాడును. 104

చిరునవ్వు చిందించువాడును, మంచి ముక్కు గలవాడును, చక్కని కనుబొమలు కలవాడును, చక్కని నుదురు కలవాడును, స్వర్ణమయమగు చంద్రకళ, కస్తూరి, కుంకుమలతో నూర్ధ్వపుండ్రముల ధరించిన వాడును. 105

పాదములయందలి నూపురములను మొదలుకొని కిరీటమువరకు గల యాభరణము లచే నలంకరింపబడిన వాడును, వజ్ర, అంకుశ, ధ్వజ, పద్మాది రేఖలచే విలపిల్లు పాదపద్మములు కలవాడును. 106

కాలిగోళ్ళయందలి చంద్రకాంతులచే మాయాంధకారమును పారద్రోలువాడును, శ్రీదేవి కుచములయందలి కుంకుమ రేఖలచే చిహ్నితమైనవాడును. 107

భజతాం పరమానన్ద మకరన్దవదాన్యయోః ।
లసన్మాణిక్యమఞ్జీర విద్యుత్పుఞ్జప్రభాఝరైః ॥ 108

మణికిఙ్కిణికాజాల ఘోషైః వేదాన్తరూపిభిః ।
పాదారవిన్దసౌందర్య యోగ్యానర్ఘసుభూషణైః ॥ 109

చారుజానూరులావణ్య ప్రభారఞ్జితభూషణైః ।
నితమ్బవిలసత్పీత కౌశేయామ్బరమేఖలైః ॥ 110

అనర్ఘరత్నఖచితైః జామ్బూనదపరిష్కృతైః ।
విచిత్రతేజసాం పుఞ్జైః కాఞ్చీవైఢూర్యమణ్డలైః ॥ 111

నాభీపుటలసత్పీత పద్మకోశశ్రియోజ్జ్వలై ః ।
ఊర్ధ్వరోమావలీభాభిః జితేన్ద్రమణికాన్తిభిః ॥ 112

ముక్తాదామలసద్వక్షః స్థలపద్మాతడిత్వరైః ।
జ్యోతిర్మయైర్బ్రహ్మసూత్రైః తపనీయమయోజ్జ్వలైః॥ 113

కమ్బుగ్రీవాలసత్కణ్ఠ మాలారత్నప్రభాఝరై ః ।
పదకేషు లసన్నానా మణిదీపావలీవరైః ॥ 114

సురత్నాఙ్గదకేయూర కఙ్కణైరఙ్గుళీయకైః ।
ఇన్ద్రనీలమణిశ్యామ రమణీయాహిభూషణైః ॥ 115

శఙ్ఖచక్రాభయాది శ్రీభూషితైశ్చ భుజోత్తమైః ।
సుచారుచుబుకోల్లాసి పల్లవాధరపాటలైః ॥ 116

వజ్రపఙ్క్తిలసద్దన్త కాన్తిచన్ద్రాతపస్మితైః ।
పూర్ణచన్ద్రముఖామ్భోజ రమ్యనాసాసమోన్నతైః ॥ 117

సేవించువారలకు మహదానంద మకరందము నొసంగు నౌదార్యము కలిగియు, ప్రకాశించు మాణిక్యములుకల అందెల కాంతిపుంజములచే ప్రకాశించునవియు.

వేదాంతస్వరూపములై మణులచే గ్రుచ్చబడిన చిరుగంటల శబ్దములు కలవియు, పాదారవిందముల సౌందర్యమునకు తగిన యాభరణములు కలవాడును,109

అందమగు మోకాళ్లు తొడలయందలి లావణ్యముచే ప్రకాశించు నాభరణములు కలవాడును, మొలయందు ప్రకాశించుచున్న పట్టువస్త్రమును, మొలనూలు కలవాడును, 110

వెలలేని రత్నములచే చెక్కబడి, బంగారముచే సంశోధింప బడినట్టియు, విచిత్రమగు తేజోరాశులుగల మొలనూలు నందలి వైడూర్యములు కలిగినట్టియు. 111

బొడ్డునందు ప్రకాశించుచున్న పచ్చని పద్మగర్భమునందలి కాంతులచే ప్రకాశించు చున్నట్టియు, ఇంద్రనీల మాణిక్యములను మించిన నూగరుచే విలసిల్లువాడును.

ముత్యాలహారములచే ప్రకాశించు వక్షస్థలమున మెరపుతీగలవలె కాంతివంతములై బంగారువలె రాజిల్లు యజ్ఞోపవీతములు కలవాడును. 113

శంఖమువంటి మెడయందు ప్రకాశించు వక్షస్థలమున మెరపుతీగలవలె కాంతివంతములై బంగారువలె రాజిల్లు యజ్ఞోపవీతములు కలవాడును. 114

మేలు రత్నములచే జటితములగు భుజకీర్తులను, దండకడియములు, కంకణములు, ఉంగరములు కలవాడును,ఇంద్రనీలమణులవలె నల్లనగు సుందర సర్పముల చేతను, 115

శంఖము, చక్రము, అభయముద్ర కాంతులచే నలంకరింపడిన భుజములు కలవాడును, మిక్కిలి అందమగు గడ్డము కలిగి ప్రకాశించు లేతచిగురువంటి పెదవులు కలవాడును, 116

వజ్రముల వరుసలవలె కాంతివంతములగు దంతకాంతులచే వెన్నెలలవంటి చిరునవ్వు లొలికించువాడును, పూర్ణచంద్రుని వంటి ముఖపద్మమునందలి సుందరమైయెత్తగు ముక్కు గలవాడును, 117

సువర్ణమకరప్రఖ్య కుణ్డలాభ్యాం కపోలయోః ।
జితబాలార్కబిమ్బాభ్యాం సౌన్దర్యాకరసీమయోః ॥ 118

దయామ్బుధిసుధాస్నాన కమలాక్షిద్వయోత్సవైః ।
మణిచాపలతాచారు భ్రూల్లసద్భాలపట్టకైః ॥ 119

ఆనీలచికురాన్తఃస్థ ముక్తారాజివిరాజితైః ।
రమణీయసుకర్ణాక్షి నిటిలాలకకున్తలైః ॥ 120

రాజత్కిరీటసౌన్దర్యజితకన్దర్పకోటిభిః ।
త్రితేజోఽధిక సజ్కాశైః నానారత్నైర్మహాశ్రయైః ॥ 121

తప్తహాటకసంలగ్నైః నానావైచిత్ర్యరశ్మిభిః ।
అలఙ్కృతం కిరీటేన స్కన్దదత్తేన తేన చ ॥ 122

రాజమానం దయామ్బోధిం సుధాధారాభివర్షిణమ్ ।
సర్వాఙ్గభూషణైస్సర్వ జగన్మోహనవిగ్రహమ్ ।
రూపలావణ్యసర్వాఙ్గ భూషణాద్యైరతిప్రియమ్ ॥ 123

ఆపాదకేశవిలసన్మణీమన్మహార్ఘ
నేపథ్యజాలమణికాన్తితడిత్కులానామ్ ।
జామ్బూనదాగ్ర్యఖచితామలరమ్యభాసాం
సోపానపాలిభిరతీవ భృశాభిరామమ్ ॥ 124

తారాగణేన్దురవిమణ్డలమణ్డితోఽద్య
త్సౌదామినీత్రిపథగాగ్రహరాశియుక్తమ్ ।
తార్క్ష్యోదయాద్రికనకాచలశృఙ్గనిష్ఠం
కాలాభ్రబృన్దమివ కాన్తికులాభిరామమ్ ॥ 125

బంగారు మకరకుండనములు కలిగి లేత చంద్రబింబమువలె నుండి సౌందర్యమునకు హద్దువలెనున్న గండస్థలములు కలవాడును, 118

కృపయనెడు యమృతసాగరమున స్నానమొనరించు శ్రీదేవి కటాక్షముకలిగి. మణుల కదలికచే నందమగు కనుబొమ్మలపై ప్రకాశించు ఫాలప్రదేశము కలవాడును.

మిక్కిలి నల్లనగు ముంగురులక్రింద దాగియున్న ముత్యములచే ప్రకాశించుచు. సుందరమగు చెవులు, నేత్రములు, ఫాలప్రదేశమునందలి ముంగురులు కలవాడును

ప్రకాశించు కిరీట సౌందర్యముచే కోటిమన్మథులను జయింపజాలినవాడును, చంద్రసూర్యాగ్నులను మించిన కాంతిగలిగినట్టియు, గొప్ప ఆకరములలో (గనులలో) బుట్టిన అనేక విధములగు రత్నములతో 121

మేలిమి బంగారమునందలి విచిత్రకాంతులు కలిగి కుమారస్వామిచే నీయబడిన కిరీటముచే నలంకరింపబడి 122

ప్రకాశించువాడును, దయాసముద్రుడును, అమృత ధారలను కురిపించువాడును, సకలాంగముల యందలి భూషణములచే సకల జగన్మోహనరూపుడైన వాడును రూప, లావణ్యము, అన్ని యవయవముల యందలి భూషణములచే మిక్కిలి ప్రియమైనవాడు 123

పాదములనుండి తలవరకు నమూల్యములగు మణిమయ వస్త్రాద్యలంకారముల కాంతిమెరుపులు కలిగి, మంచిబంగారు చెక్కడములయందలి కాంతులుకలిగిన మిక్కిలి సుందరుడును, 124

నక్షత్రసముదాయము, సూర్యమండలములచే నలంకరింపబడినవాడును, మెరుపులు, గంగ, గ్రహరాశులచే కూడినవాడును, గరుడ, ఉదయాచలము, మేరుపర్వత శిఖరమున నుండువాడును, నీలిమేఘము వంటి కాంతిచే సుందరమైనవాడును. 125

శ్రీవేఙ్కటేశమతిసున్దరమోహనాఙ్గం
శ్రీభూమికాన్తమరవిన్దదలాయతాక్షమ్ ।
ప్రాణప్రియం ప్రవిలసత్కరుణామ్బురాశిం
బ్రహ్మేశవన్ద్యమమృతం వరదం భజామి ॥ 126

సతతం హృదయామ్భోజ మధ్యే శ్రీవేఙ్కటేశ్వరమ్ ।
ప్రణవార్థస్వరూపం తం త్రిమణ్డలసుసంస్థితమ్ ॥ 127

చన్ద్రసూర్యాగ్నిబిమ్బానాం ప్రకాశకరమచ్యుతమ్ ।
ధ్యానస్వరూపం దేవేశం సర్వదానన్దదం మమ ॥ 128

అపాదమస్తకాన్తం వై శ్రీమద్భూషణభూషితమ్ ।
చన్దనాగరుకర్పూర కస్తూరీమృగలాఞ్ఛనైః ॥ 129

కుంకుమైర్ఘనసౌరభ్య సువాసితదిగన్తరైః ।
మిశ్రితైర్దివ్యగన్ధైశ్చ సులిప్తాఙ్గం మనోహరైః ॥ 130

నానావర్ణలసత్పుష్ప దివ్యసౌరభ్యమాలయా ।
హిమామ్బుసిక్తయా దివ్య వైజయన్త్యా విరాజితమ్ ॥ 131

కుమారస్వామినా నిత్యం భక్త్యా నిర్మలచేతసా ।
దివ్యోత్సవైర్దివ్యరస ప్రవాహామృతపాయసైః ॥ 132

దధిక్షీరఘృతైర్దివ్య సూపాన్నమధుశర్కరైః ।
దివ్యసౌరభనైవేద్యైః షడ్రసామృతపాయసైః ॥ 133

మిక్కిలి మనోహరమగు శరీరముగలవాడును, శ్రీ భూదేవుల ప్రాణనాథుడును, తామరరేకులవలె విశాలమగు నేత్రములు కలవాడును, ప్రాణములకంటె ప్రియమైన వాడును, దయారసముచే ప్రకాశించువాడును, బ్రహ్మరుద్రాదులచే నమస్కరింప బడువాడును, అమృత స్వరూపుడును, కామితార్థప్రదాయుడునగు శ్రీ వేంకటాచలపతిని సేవించుచున్నాను. 126

ఓంకారార్థమగు స్వరూపముగలవాడును, సూర్యయోగి హృదయ పరమపదముల యందు స్థిరముగ నుండునట్టియు భక్తుల హృదయ పుండరీకమధ్య విరాజిల్లు శ్రీ వేంకటేశ్వర్లును, 127

చంద్ర, సూర్య, అగ్నులను ప్రకాశింపజేయువాడును, ధ్యానమునకు తగిన స్వరూపముగలవాడును, దేవతలకు ప్రభువును, ఎల్లపుడు నానందమొసంగు వాడును, 128

పాదములనుండి శిరమువరకు కాంతివంతములగు భూషణములచే నలంకరింప బడినవాడును, చందన, అగరు, కర్పూరము, కస్తూరి పునుగు, 129

కుంకుమల పరిమళాధిక్యముచే పరిమళించుచున్న దిక్కుల చివరలు కలిగి యన్ని పరిమళములతో కలసిన దివ్యగంధమును సర్వాంగములయందలందినవాడును,

అనేక రంగులపుష్పముల పరిమళముచే పరిమళించుచు, మంచునీటితో తడసిన దివ్య వైజయంతీమాలతో ప్రకాశించువాడును, 131

నిర్మలమైన మనస్సుగల కుమారస్వామిచే భక్తితో సేవింపబడువాడును, దివ్యోత్సవములతోను, దివ్యరుచులు గల అమృతమువంటి పాయసము 132

పెరుగు, పాలు, నేయి మొదలగు వాటితో పప్పన్నము, తేనె, చక్కెరలతో నొనరించిన ఆరు రుచులుగల (తీపి, పులుపు, ఉప్పు,కారము, వగరు, చేదు) వంటకములతోను 133

దివ్యోపచారైః కల్యాణ వైభవైః షోడశాభిధైః ।
దివ్యసౌరభతాంబూలైః ముక్తాచూర్ణావిమిశ్రితైః ॥ 134

కర్పూరవీటికాభిశ్చ దివ్యభోగైః సుపూజితమ్ ।
సర్వాఙ్గభూషణాధిక్య లసత్కమలయా సహ ॥ 135

ధూపదీపమహాదీప రాజన్నీరాజనోత్తమైః ।
సున్దరైశ్చామరైశ్ఛత్రైః వ్యజనైర్దర్పణోత్తమైః ॥ 136

గీతవాదిత్రనృత్యైశ్చ మృదఙ్గపటహానకైః ।
వీణావేణుసుతాలాద్యైః గోముఖస్వరమణ్డలైః ॥ 137

తూర్యభేరీసుశఙ్ఖేన్ద్ర దివ్యఘోషైర్దివౌకసామ్ ।
సిద్ధకిన్నరగన్ధర్వాప్సరః కిమ్పురుషవ్రజైః ॥ 138

సతుమ్బురు హా హా హూ హూ, నారదాదిసురర్షిభిః ।
గరుడోరగయక్షాణాం విద్యాధరవినోదినామ్ ॥ 139

సఙ్గీతమధురాలాపైః స్కన్దస్తోత్రైః సుతోషితమ్ ।
శుద్ధసత్త్వమయాకారం అపి స్వామిసరస్తటే ॥ 140

రమన్తం రమయా సార్ధం ఆనన్దకరమానసమ్ ।
వసన్తమమలానన్దం ఆత్మారామం ముదాన్వితమ్ ॥ 141

సమస్తదేవతావన్ద్యం సార్వభౌమశిఖామణిమ్ ।
కర్తారం సృష్టికాలే చ భర్తారం పాలనే జగత్ ॥ 142

హర్తారం ప్రళయే కాలే వేఙ్కటేశ్వరమవ్యయమ్ ।
సర్వదేవనియన్తారం సర్వదేవేశ్వరేశ్వరమ్ ॥ 143

కల్యాణ వైభవములతోను పదునారు విధములగు నుపచారములతోను, మిక్కిలి పరిమళించు తాంబూలమును, ముత్యపుపొడితో కలసిన 134

కర్పూర తాంబూలముతోను, దివ్యభోగములతోను చక్కగా పూజింపబడువాడును, అవయవము లన్నిటియందలి భూషణములచే ప్రకాశించు లక్ష్మీదేవితో 135

ధూపదీప మహాదీపముతో నొప్పు హారతులతోను, సుందరములగు చామరములతోను, గొడుగులతోను, విసని కఱ్ఱలతోను, అద్దములతోను, 136

పాటలు, వాయిద్యములు, నృత్యములతోను, మృదంగ, వీణ, పిల్లనగ్రోవి, తారములు, బూరాలు మొదలగు వాయిద్యములతోను 137

దేవతల వాయిద్యవిశేషము, భేరీ, మంచి శంఖముల దివ్యధ్వనులతోను, సిద్ధకిన్నర, గంధర్వ, అప్సర, కింపురుష సమూహములతోను, 138

తుమ్బుర, గంధర్వ , నారదాది దేవతాశ్రేష్ఠులతోను, గరుడ, శేష, యక్షులకును విద్యాధరులకును వినోదమును కలిగించు 139

సంగీత మధురగానములతోను, కుమారస్వామి స్తోత్రములతో సంతోషపెట్టబడినవాడును, శుద్ధ సత్వగుణ సంపూర్ణుడును 140

శ్రీదేవితో స్వామిపుష్కరిణీ తీరమున విహరించువాడును, ఆనందము నొనగూర్చు మనస్సుకలవాడును, నిర్మలానంద స్వరూపుడును, తన స్వరూపమే తనకు ఉద్యానవనమున నానందించువాడును, ఆనంద స్వరూపుడును, 141

సకల దేవతలచే నమస్కరింపబడువాడును చక్రవర్తులలో నగ్రగణ్యుడును సృష్టికాలమున సృష్టించువాడును, పాలించుకాలమున భరించువాడును 142

ప్రళయకాలమున సంహరించువాడును, నాశరహితుడును, సకల దేవతలను నియమించువాడును, సకల దేవతలకు ప్రభువును 143

చరాచరాత్మకం విశ్వం రక్షితారం కృపానిధిమ్ ।
కిరీటాఙ్గదసంరాజద్దీర్ఘబాహుమరిన్దమమ్ ॥ 144

సర్వాఙ్గలక్షణానన్దం దర్శయన్తం పదామ్బుజమ్ ।
సత్యం విశుద్ధవిజ్ఞానం ఘనప్రజ్ఞాప్రదం హరిమ్ ॥ 145

కారుణ్యవిగ్రహం దేవం సర్వజీవదయాపరమ్ ।
ఉపాస్మహే వయం నిత్యం హృదయేఽష్టదళామ్బుజే ॥ 146

అష్టాక్షరపదానన్దం రమేశం కర్ణికోపరి ।
ఏవం ధ్యేయం పురస్కృత్య పశ్చాద్ధ్యానమిదం వదేత్ ॥ 147

యన్నామశ్రుతిసారసాన్ద్రజలధిస్థానే లసత్కౌస్తుభం
స్వాజ్ఞానన్ధతమిస్రదుఃఖహరణం మత్పుత్రసఞ్జీవనమ్ ।
విశ్వాభీష్టవరప్రదానఫలదం భోగీన్ద్రసద్భూషణం
సర్వైశ్వర్యనిదానమాత్మవరదం శ్రీవేఙ్కటేశం భజే ॥ 148

సన్తోషో మమ వేఙ్కటేశనికటే శ్రీస్వర్ణముఖ్యాస్తటే
స్వావాసో భవతీతి దివ్యసరితః స్వర్గాపవర్గప్రదే ।
కైలాసే విధికుమ్భసమ్భవనుతే శ్రీకాళహస్తిస్థలే
కైవల్యే వసతామనన్తమహిమా యోగీశ్వరో దుర్లభః ॥ 149

ఇటునటు సంచరింపజాలు మనుష్య మృగ పక్షి జాతులను, సంచరింపజాలని కొండలు, వృక్షములు, రాయి, రప్ప మొదలగు ప్రపంచమును రక్షించువాడును, కరుణా సముద్రుడును, కిరీటము, భుజకీర్తులతో ప్రకాశించు పొడవగు చేతులుకలవాడును, 144

సర్వావయవములయందు చక్కని లక్షణములచే నానందమైనవాడును, తన పాదపద్మములే శరణమని చూపుచున్నవాడును, సత్యస్వరూపుడును, శుద్ధ సత్వగుణోపేతుడును, జ్ఞానరూపుడును, గొప్ప జ్ఞానము నొసంగువాడును, కరుణాస్వరూపుడును, సకల జీవులను దయతో చూచువాడును, 145,146

'ఓం నమో వేఙ్కటేశాయ' యను నెనిమిది అక్షరములు గల పదముచే వెలుంగు శ్రీ వేంకటేశ్వరుని మనస్సు నందలి యష్టదళకమలములోని మధ్యభాగముపై నుంచుకొని నిత్యము నుపాసించుచున్నాము. ధ్యానము నిట్లు చేసిన తరువాత ధ్యానము నిట్లొనర్పవలయును. 147

పార్వతీ! ఎవని పేరుపనిషత్తులసారమను నగాధ సముద్రమున మెరయుచున్న కౌస్తుభరత్నమో, అజ్ఞానమను నంధతామిస్ర నరకరూపదుఃఖమును పోగొట్టునదియో, ఏ నామము నా పుత్రుని బ్రతికించినదో, ఏ నామము ప్రపంచమున నందరకు కామితార్థముల నొసంగునదియో, ఎవడాదిశేషునకు భూషణము వంటివాడో, సకలైశ్వర్యము లెవనిదయచే సిద్ధించుచున్నవో, నాకు వరముల నెవడొసంగునో యట్టి శ్రీ వేంకటేశుని సేవింతును. 148

నాకు శ్రీవేంకటేశ్వరుని సన్నిధానమున నుండుటయు, స్వర్ణముఖీనదీతీర నివాసమును, స్వర్గమోక్షముల నొసంగు స్వామిపుష్కరిణీ తీరమున నునికియు, కైలాస మునను, బ్రహ్మ, అగస్త్యులచే స్తుతింపబడు కాళహస్తి క్షేత్రమున నిత్యనివాసమును, నాకు ప్రీతికరములు, కైవల్యమున నివసించువారికి గొప్ప మహిమగల శ్రీవేంకటేశ్వరుడు పొందశక్యముకానివాడు. 149

తారం నతిం సముద్ధృత్య శ్రీపూర్వం మన్త్రముచ్చరేత్ ।
నవాక్షరమిదం దేవి సర్వగోప్యం హృది స్థితమ్ ॥
త్వయి స్నేహాత్సమాఖ్యాతం పరానన్దపదప్రదమ్ ॥ 150

నమః శ్రీవేఙ్కటేశాయ శుద్ధజ్ఞానస్వరూపిణే ।
వాసుదేవాయ శాన్తాయ శ్రీనివాసాయ మఙ్గళమ్ ॥ 151

మన్త్రధ్యానమిదం కృత్వా పశ్చాన్మన్త్రమిదం వదేత్ ।
నమః శ్రీవేఙ్కటేశాయ । నమోఽన్తం వా సముచ్చరేత్ ॥ 152

అష్టాక్షరమిదం ఖ్యాతం భుక్తిముక్తిఫలప్రదమ్ ।
రహస్యం సర్వమన్త్రాణాం గోపనీయం ప్రయత్నతః ॥ 153

స్వామిపుష్కరిణీస్నానం వేఙ్కటేశ్వరదర్శనమ్ ।
మహాప్రసాదస్వీకారః త్రయం త్రైలోక్యదుర్లభమ్ ॥ 154

సర్వత్ర కీర్తయేత్ప్రాజ్ఞః స్వామిపుష్కరిణీం పరామ్ ।
సువర్ణముఖరీం దివ్యాం వేఙ్కటేశ్వరమవ్యయమ్ ॥ 155

అజ్ఞానాన్ధతమఃసూర్యం పాపినాన్తు న రోచతే ।
ఏతత్ సూక్ష్మతరం పుణ్యం యోగినామపి దుర్లభమ్ ॥ 156

స్వామిపుష్కరిణీం గఙ్గాం సువర్ణముఖరీం పరామ్ ।
వేఙ్కటేశం హరిం సేతుం సర్వతీర్థేషు సంస్మరన్ ॥ 157

“ఓం” అను అక్షరమును, “నమః” అను అక్షరములను జేర్చి శ్రీకారపూర్వకముగా మంత్రము నుచ్చరించవలెను. ఇది తొమ్మిది యక్షరముల మంత్రము. అతి రహస్యముగా నా మనమున నుంచుకొనబడినది. ఇది మహానంద స్థానమగు మోక్షమునొసంగునది. నీ యందలి ప్రీతిచే నీకు తెలిపితిని. 150

నిర్మల జ్ఞానస్వరూపుడగు శ్రీ వేంకటేశ్వరునకు నమస్కారము, సర్వవ్యాపియు, శాస్త్రస్వరూపుడగు శ్రీనివాసునకు మంగళ మగుగాక! 151

అని మంత్రమును ధ్యానించి పిమ్మట “నమః శ్రీ వేఙ్కటేశాయ” యని కాని“శ్రీ వేఙ్కటేశాయ నమః” యని కాని మంత్రము నుచ్చరించవలెను. 152

ఈ అష్టాక్షరి మంత్ర మిహలోకమున నున్నంతకాలము ముక్తిని, చనిపోయిన పిమ్మట మోక్షము నొసంగును, ఇది సకల మంత్రములలో రహస్యమైనది. అతి ప్రయత్నమున నైనను రహస్యముగా నుంచతగినది. 153

స్వామిపుష్కరిణిలో స్నానమును. శ్రీవేంకటేశ్వరుని దర్శించుటయు, శ్రీ వేంకటేశ్వరుని ప్రసాదమును భుజించుటయను నీ మూడును ముల్లోకములయందు పొంద శక్యముకానివి. 154

బుద్ధిమంతుడగువాడు గొప్పదగు స్వామిపుష్కరిణిని దివ్యమగు సువర్ణముఖరీ నదిని నాశరహితుడును 155

అజ్ఞానమను నంధకారమునకు సూర్యునివంటివాడునగు శ్రీ వేంకటేశ్వరునన్ని స్థలములయందును స్తుతించుచుండ వలెను. పాపాత్ములు దీని కిష్టపడురు. మిక్కిలి సులభమగు నీ పుణ్యము యోగీంద్రులకైనను పొందశక్యము కానిది. 156

స్వామిపుష్కరిణిని, గంగను, గొప్పదగుసువర్ణముఖరిని, వేంకటేశ్వరుని, శ్రీమన్నారాయణుని, సేతువును, సకల తీర్థములయందును తలంచుకొనువాడు157

మహాపాతకసఙ్ఘేభ్యో ముక్తః ప్రజ్ఞానవాన్ భవేత్ ।
ఏతత్ స్థలం మహాపుణ్యం పాపినాన్తు న రోచతే ॥ 158

స్వామిపుష్కరిణీతీర్థం దివ్యౌషధరసాయనమ్ ।
వైద్యః శ్రీవేఙ్కటేశోఽయం మృత్యురోగనికృన్తనః ॥ 159

యావద్వేఙ్కటనాయకస్య శిఖరప్రాప్తిర్న వై యోగినామ్
తావజ్జన్మజరాదిదుఃఖనిలయః సంసారకోలాహలః ।
బ్రహ్మాణ్డాన్తపరిభ్రమత్కృతమహాపుణ్యౌఘచన్ద్రోదయే
సత్సఙ్గామృతసేవనాద్ధరిమయే ప్రీతిర్భవేద్వేఙ్కటే ॥ 160

యావన్నాస్తి సమస్తలోకరమణః శ్రీవేంకటేశాభిధః
స్వానన్దానుభవస్థిరోమలధియాం యోగీశ్వరాణాం నృణామ్ ।
నానాయోనిషు గర్భవాసమసుఖంవిణ్మూత్రశోకాకులం ।
సమ్ప్రాప్యాఽశువినాశదుఃఖనరకాంస్తావద్భవాబ్ధౌ స్థితిః ॥ 161

ఆఖ్యానం దేవతాగోప్యం బ్రహ్మగోప్యం సమాసతః ।
ఇదమేవ మమానన్దం ధ్యానం హృదయగోచరమ్ ॥ 162

అస్య శ్రీవేఙ్కటేశస్య సీమాయాం యాత్రికే జనే ।
వాఙ్మనః కాయవర్గేణ యే కుర్వన్తి నరాధమాః ॥ 163

ఉపద్రవఞ్చ ఘాతఞ్చ ద్రవ్యఞ్చాపహరన్తి తే ।
రౌరవాదిషు సర్వేషు నరకేషు చ దారుణమ్ ॥ 164

బ్రహ్మకల్పసహస్రాన్తం పచ్యన్తే నాత్ర సంశయః ।
భక్త్యా శ్రీవేఙ్కటేశస్య సీమారక్షాం కరోతి యః ॥ 165

ఘోరపాప సంఘములనుండి విడివడి జ్ఞానవంతుడగును, ఈ సుస్పష్టముగా నుండు మహాపుణ్యము పాపాత్ములకు మాత్రము రుచింపదు. 158

స్వామిపుష్కరిణీ తీర్థము దివ్యమగు నౌషధవిశేషము. వైద్యుడు శ్రీ శ్రీనివాసుడు మృత్యువనెడు రోగమును ఛేదించువాడు 159

శ్రీ వేంకటేశ్వరుని నివాసమగు వేంకటాచల శిఖరమును చూడనంతవరకు యోగులకైనను జన్మ ముసలితనము మొదలగు దుఃఖముల కాలవాలమగు సంసార ఘోష తప్పదు. ప్రపంచ పర్యటన కావించిన గొప్ప పుణ్య రాశియను చంద్రోదయ మున సజ్జనసాంగత్యమను నమృతమును సేవించిన శ్రీమన్నారాయణుని నివాసమగు శ్రీ వేంకటాచలమున ప్రీతి సంభవించును. 160

నిర్మలాంతఃకరణులగు యోగీంద్రులకు, మనుజులకును సకలలోక సంతోషకరుడగు శ్రీవేంకటేశ్వరు డెంతకాలము యానందానుభవమున స్థిరముగానుండడో అంత వరకును మలమూత్ర కష్టములచే కలుషితమగు గర్భవాస దుఃఖమనేక జన్మల వరకును పొంది నశించుచు దుఖించుట మొదలగు నరకములనుపొందుచు సంసార సాగరమున పడి యుండును. 161

ఈ చరిత్ర దేవతలకును, తుదకు బ్రహ్మకైనను చెప్పక రహస్యముగా నుంచ దగినది, ఇదియే నా మనస్సునందలి యానందధ్యానము. 162

ఈ శ్రీ వేంకటేశుని నివాసమునకు హద్దుగానుండు స్థలమున యాత్రలకై వచ్చు జనుల విషయమై వాక్కుతోగాని, శరీరముతోగాని 163

విప్లవమునుకాని, హత్యనుకాని, ధనమును దొంగిలించుటగాని యొనరించిన నీచ మానవులు రైరవాది మహానరకములయందు 164

వేయి బ్రహ్మకల్పముల చివరవరకు యాతనల ననుభవించుదురు. భక్తితో శ్రీ వేంకటేశ్వరుని నివాసమునకు హద్దుగానుండు స్థలమును కాపాడునో 165

స ఏవ రాజ్యకర్తా స్యాత్ దేహాన్తే ముక్తిమాప్నుయాత్ ।
పరమానన్దదం ధ్యానం కృత్వాఽన్నం భుజ్యతే మయా ॥ 166

త్వయా సమో నైవ నైవ ధ్యేయో బ్రహ్మాణ్డగోలకే ।
సత్యం శ్రీవేఙ్కటేశస్య సమః కాలత్రయేఽపి వా ॥ 167

ఏతం రహస్యమధ్యాయం శ్రీవేఙ్కటపతేః ప్రియమ్ ।
జపిత్వా భుజ్యతే యేన ప్రత్యహం పరమాత్మనః ॥ 168

నృత్యన్తి పితరః సర్వే సన్తుష్టాస్తస్య వంశజాః ।
దేవాశ్చ ఋషయ స్తృప్తాః ప్రయాన్తి పరమం పదమ్ ॥ 169

ఋషయః -
ఆశ్చర్యమతులం శ్రుత్వా పరమానన్దనిర్వృతా ః ।
ఆనన్దాశ్రుపరిక్లిన్నా రోమాఞ్చితవపుర్ధరాః ॥ 170

విస్మితాః శౌనకాద్యాస్తు భక్త్యాఽనన్దం పునర్గతాః ।
పునర్ధ్యానం సమాసాద్య పునర్గద్గదయా గిరా ॥ 171

ఊచుః శనైర్మహాత్మానం సూతం పౌరాణికోత్తమమ్ ।
వ్యాసశిష్యం మహాభాగం శాస్త్రసిద్ధాన్తకోవిదమ్ ॥ 172

అద్య శ్రుతం శ్రుతం ముఖ్యం అద్యానన్దం గతా వయమ్ ।
అద్యైవ జన్మ సఫలం సాక్షాత్ సంసారమోచకమ్ ॥ 173

త్వత్ప్రసాదాద్గమిష్యామో వయం శేషాచలం ప్రతి ।
శ్రీసూతః -
అష్టాదశపురాణేతిహాసానాముపధర్మిణామ్ ॥ 174

అతడే రాజ్యమున కధిపతియై శరీరాంతమున ముక్తినిపొందెను. పరమానందము నొసంగు శ్రీ వేంకటేశుని ధ్యానముచేసిన తరువాతనే నేను నీతో నన్నమును భుజించుచున్నాను. 166

శ్రీ వేంకటేశునితో సరిపోల్పదగిన దైవమే ప్రపంచమున లేనేలేదు. శ్రీ వేంకటేశునకు భూతభవిష్యత్ వర్తమాన కాలములయందు నమస్కారము. 167

ఈ రహస్యాధ్యాయము శ్రీ వేంకటాచలపతికి మిక్కిలి ప్రియమైనది. ప్రతి దినము దీనిని జపించి భుజించువారికి 168

వంశమున పుట్టిన పితృదేవతలందరును, సంతోషముతో నాట్యమొనరింతురు. దేవతలును, ఋషులును తృప్తులై పరమపదము నందుదురు. 169

ఋషులు -
ఇట్లు సూతుడీ చరిత్రమును చెప్పగా విని అపరిమితా నందము ననుభవించిన వారై ఆశ్చర్యమును చెందుచు కనులలో యానందాశ్రువులు నిండియుండ పులకిత గాత్రులై 170

భక్తితో పరవశులై మరల ధ్యానమునుపొంది వణకుచున్న మాటలతో 171

మహాత్ముడును పురాణమును చెప్పువారలలో నుత్తముడును, వ్యాసుని శిష్యుడును, పూజ్యుడునగు సూతునితో 172

నేడు ముఖ్యముగా వినవలసిదానిని వింటిమి. మాకు చాలనానందము కలిగినది. నేడే మా జన్మ సఫలమైనది. మా కిపుడే సంసారబంధము వీడిపోయినది. 173

నీ యనుగ్రహమువలన మేము శేషాద్రికేగెదమ'ని పలికినంతనే సూతుడు వారితో పదునెనిమిది పురాణములను రామాయణ భారత యితిహాసములను, ధర్మశాస్త్రములను, 174

పురాణానాం స్మృతీనాఞ్చ సర్వేషాం శ్రుతిసారిణామ్ ।
అఖిలోపనిషత్సార వేదాన్తానాం మునీశ్వరాః ॥ 175

శ్రవణైశ్చ కృతైర్యోగైః భక్తిజ్ఞానవిరాగదైః ।
యజ్ఞదానతపః కర్మ వ్రతమన్త్రజపార్చనైః ॥ 176

ఆజన్మనై మిశారణ్య కృతపుణ్యైరనేకశః ।
భవతామాగతం హస్తే సాక్షాత్ సంసారమోచకమ్ ॥ 177

వైకుణ్ఠస్థానశేషాద్రి ప్రాప్తిరూపం మహత్ఫలమ్ ।
అహం గోప్యమిదం వేద్మి శుకో వేత్తిన చాపరః ॥ 178

మద్గురోః కృపయాఽధీతం ఉక్తఞ్చ భవతాం ద్విజాః ।
గచ్ఛధ్వం మునయః సర్వే సస్త్రీవృద్ధాః సబాలకాః ॥ 179

సమాప్య సత్రం సకలం విలమ్బో మాస్తు శీఘ్రతః ।
తత్ర గత్వోపవాసేన స్నాత్వా స్వామిసరోవరే ॥ 180

నత్వాఽద్యం భూమివారాహం జ్ఞానక్షేత్రనివాసినమ్ ।
దివ్యం విమానమాశ్చర్యం నత్వా శ్రీవేఙ్కటేశ్వరమ్ ॥ 181

ప్రదక్షిణనమస్కారైః స్తుత్వా స్తోత్రైః ప్రణమ్య చ ।
నైవేద్యదానధర్మైశ్చ పూజాం కృత్వా చ భక్తితః ॥ 182

మౌనవ్రతమథ త్యక్త్వా క్షమాపూర్వం వరప్రదమ్ ।
సమ్ప్రార్థ్య నివసామోఽత్రభూయాత్తేఽనుగ్రహో మహాన్ ॥ 183

ఇత్యేవం కాయవాక్చిత్తైః నివాసం సత్యమీరితమ్ ।
కురుధ్వం త్వరయా భక్త్యా యూయం వైకుణ్ఠవేఙ్కటే ॥ 184

ఉపపురాణములను, వేదసారములన్నిటిని, ఉపనిష త్సారములగు వేదాంతములను

వినుటవలన, యోగసాధనములవలన, భక్తి, జ్ఞాన, వైరాగ్యముల నొసంగు యజ్ఞ, దాన, తప, కర్మ, వ్రత, మంత్ర, జప, అర్చనల వలన 176

బ్రతికియున్నంతకాలము నైమిశారణ్యమున నొనర్చిన అనేక విధములగు పుణ్యముల చేతను, సాక్షాత్తుగా సంసారము బంధమును పారద్రోలు 177

రెండవ వైకుంఠమనదగు శేషాచలమును పొందగలుట యను గొప్ప ఫలము మీకు కైవశమైనది (లభించినది) నేనే దీని నతి రహస్యముగా నెంచుచున్నాను. శుక యోగీంద్రుడు తప్ప అన్యు లీరాహస్యము నెఱుంగరు. 178

మునీంద్రులారా! నా గురువగు వ్యాసుని దయచే నధ్యయనము చేయబడినది. మీకు తెలుపబడినది. మీరు వెళ్ళి స్త్రీలతోను. వృద్ధులతోను, బాలురతోను179

యాగమునంతను పూర్తిగావించుడు. ఆలసింపవలదు. శేషాచలమునకేగి యుపవాసముతో స్వామిపుష్కరిణిలో స్నానమొనరించి 180

జ్ఞానక్షేత్రముననున్న అది వరాహస్వామిని సేవించి, ఆశ్చర్యకరమగు నా దివ్య విమానమునకు నమస్కరించి శ్రీ వేంకటేశ్వరుని 181

ప్రదక్షిణ నమస్కారములతోను, స్తోత్రములతోను, నుతించి, నమస్కరించి భక్తితో నైవేద్యమును, దాన, ధర్మముల నొనరించి పూజించి 182

మౌనవ్రతమును వీడి వరప్రదుడగు శ్రీనివాసుని మిమ్ములను క్షమింపుమని ప్రార్థించుచు “స్వామీ! మేమిచ్చట నివసించెదము, నీ యసమానానుగ్రహము మాకు కలుగునుగాక’ యని 183

మనోవాక్కాయములచే వేడుకొని యచ్చట నివసింపుడు. నేను నిజమునే చెప్పుచున్నాను. మీరు శీఘ్రముగా భక్తితో శ్రీ వేంకటాద్రియను 184

పరమానన్దసాన్ద్రాబ్ధౌ క్రీడధ్వం మునిపుఙ్గవాః ।
సమస్తదేవతాసిద్ధ సన్నిధావాత్మవేఙ్కటే ॥ 185

స్వామినా క్షేత్రపాలేన సుప్రసన్నేన రక్షితే ।
నివాసమపి నిర్విఘ్నం కురుధ్వమవిశఙ్కయా ॥ 186

తయోరనుగ్రహేణైవ వైకుణ్ఠక్షేత్రపాలయోః ।
భద్రం వో వసతాం నిత్యం శాశ్వతం భవతి ద్విజాః ॥ 187

అస్మిన్ క్షేత్రౌ కృతానాఞ్చ మహతాం పాపకర్మణామ్ ।
క్షేత్రపాలస్య శూలాగ్రే యాతనా చక్రవద్భవేత్ ॥ 188

యుగాన్తం క్షణమాత్రేణ తేషాం కాలస్తు గచ్ఛతి ।
పాపాన్తే ముక్తిరస్త్యేవ వేఙ్కటాద్రౌ న సంశయః ॥ 189

సత్యం సత్యం పునః సత్యం మద్గురోర్వచనం ద్విజాః ।
భవితాం పుణ్యశీలానాం నైమిశారణ్యవాసినామ్ ॥ 190

కృపయాఽనుగ్రహం లబ్ధ్వా కాశీం గత్వా ప్రణమ్య చ ।
మద్గురోః పాదమూలఞ్చ వ్యాసస్యామితతేజసః ॥ 191

అనుజ్ఞయా గమిష్యామి వేఙ్కటాద్రిం ద్విజోత్తమాః ।
సూతవాక్యం తదా శ్రుత్వా శౌనకాద్యా ఋషీశ్వరాః ॥ 192

సమాప్య సత్రమాగత్య వేఙ్కటాద్రిమనూష్య చ।
సూతవాక్యప్రమాణేన తత్రానన్దపదామ్బుధౌ ॥ 193

దేహాన్తం ప్రాప్య మోదన్తే ససూతాః శౌనకాదయః ।
ఇమం పవిత్రమధ్యాయం సాక్షాత్ సంసారమోచకమ్ ॥ 194

మహానందసాగరమున క్రీడించుడు, సకల దేవతలకును సిద్ధులకును నివాసమై

నిర్మలానుగ్రహముగల క్షేత్ర సంరక్షకుడగు స్వామిచే సంరక్షింపబడుచున్న శేషాద్రియందు శత్రుభయములేక సందేహింపక స్వేచ్ఛగా నివసింపుడు 186

శ్రీనివాసుని, క్షేత్రపాలుర యనుగ్రహముచే నచ్చట నివసించు మీకు స్థిరమగు సంరక్షణ జరుగగలదు. 187

ఈ క్షేత్రమున నొనరించిన గొప్పపాపాత్ములకు క్షేత్రరక్షకుని శూలపుకొనలో యమబాధలు ఛిన్నాభిన్నములై పోవునట్లు నశించును. 188

శ్రీ వేంకటాచలమున నివసించువారికి యుగముకూడ క్షణములో గడచిపోవును' పాపముల ననుభవించిన పిమ్మట శ్రీ వేంకటాచలమున నివసించువారికి మోక్షము తప్పక సిద్ధించును. 189

మునిపుంగవులారా! నా గురువు మాటలు ముమ్మాటికిని సత్యము నైమిశారణ్యమున నివసించు పుణ్యాత్ములగు 190

మీ దయచే ననుగ్రహింపబడి కాశికేగి నాకు గురువును నపరిమిత తేజశ్శాలి యగు వ్యాసమహర్షి పాదపద్మములకు నమస్కరించి 191

వారి అనుగ్రహముచే వేంకటాచలమున కేగెదన'ని తెలుపగా శౌనకాది మహర్షులు 192

యాగమును పూర్తిచేసి శ్రీవేంకటాచలమున నివసించి సూతుడు చెప్పిన ప్రకారము వేంకటాచలమును ఆనందసాగరమున 193

శరీరములను విడచి సంతసించిరి. ఈ పవిత్రమగు అధ్యాయము తప్పక సంసార బంధమును నిర్మూలింప జేయును. 194

సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్తం యః శ్రావయతి నిత్యశః ।
వేఙ్కటేశ్వరభక్తేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యశ్చ యోగినామ్ ॥ 195

యః శృణోతి సదా భక్త్యా రహస్యానుభవోత్తమమ్ ।
యః స్థాపయతి లోకేఽస్మిన్ సిద్ధాన్తమిమమద్భుతమ్ ॥ 196

విద్యార్థీ లభతే విద్యాం ధనార్థీ లభతే ధనమ్ ।
పుత్రార్థీ లభతే పుత్రాన్ కన్యార్థీ లభతే వధూమ్ ॥ 197

వశ్యార్థీ వశ్యమాప్నోతి జయార్థీ జయమాప్నుయాత్ ।
మోక్షార్థీ మోక్షమాప్నోతి జ్ఞానార్థీ జ్ఞానమాప్నుయాత్ ॥ 198

యాం యాం కామయతే సిద్ధిం తాం తామాప్నోతి స ద్విజః ।
వేఙ్కటేశే పరాం ప్రీతిం లభతే సోఽతిభక్తిమాన్ ॥ 199

ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే ఉమామహేశ్వరసంవాదే
సకలోపనిషత్సిద్ధాన్త శ్రీవేఙ్కటేశ్వరరహస్యానుభవో నామ
అశీతితమోఽధ్యాయః

సకల వేదాతంములచే స్థిరీకరింపబడిన యీ చరిత్ర నెవడు ప్రతిదినము శ్రీ వేంకటాచలపతి భక్తులగు బ్రాహ్మణులకును, యోగీంద్రులకును వినిపించునో నాతడును 195

ఎవడీ రహస్యానుభవమును భక్తితో నెల్లపుడు వినుచుండునో, ఎవడీ లోకమున నీ యాశ్చర్యకరమగు సిద్ధాంతమును వ్యాపింపజేయునో యాతడు సంసార బంధమును వీడి పరమపదమనందును. 196

విద్యార్థి యీ యధ్యాయమును వినిపించుట, వినుట, సిద్ధాంతమును వ్యాపింప జేయుట నొనరించిన విద్యనుపొందును. ధనము కోరినవాడు ధనమునుబడయును, పుత్రులను కోరువాడు పుత్రులను, భార్యను కోరువాడు భార్యను 197

ఇతరులను వశపరచుకొన గోరువారు వానిని, జయమును కోరువారు జయమును మోక్షేచ్ఛగలవారు మోక్షమును, జ్ఞానాభిలాషులు జ్ఞానమును పొందగలరు. 198

బ్రాహ్మణుడు తానెట్టి కోరికతో నీ యధ్యాయమును పఠించిన నా కోరికల నందగలుగును. ఆతడత్యధిక భక్తికలవాడై శ్రీ వేంకటాచలపతియందు మిక్కిలి ప్రీతి కలవాడు కాగలడు. 199

శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యమున పార్వతీపరమేశ్వర సంవాదమున
నుపనిషత్తులసిద్ధాంతమగుశ్రీవేంకటేశ్వర రహస్యానుభవమను ఎనుబదియవ
అధ్యాయము సంపూర్ణము